AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

JAWNE

POUFNE

Egz. nr ..2

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Akademii Obrony Narodowej
Nr ewid.
P/2A/S

PRZYGOTOWANIE I PROWADZENIE
OBRONY WYBRZEŻA RP
"OBRONA-4"

/ II etap badań /

55761

WARSZAWA 1992

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

JAWNE

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 55761
Akademii Obrony Narodowej

nr ... 2

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
Nr ewid. PF 341/S
III
Działu Zbiorów Niejawnych - Akademii ON

Przekazano

PRZYGOTOWANIE I PROWADZENIE OBRONY WYBRZEŻA RP

"OBRONA-4"
(II etap badań)

Praca wykonana w ramach problemu "OBRONA"
STRATEGICZNE UŻYCIE SIŁ ZBROJNYCH W DZIAŁANIACH OBRONNYCH
NA TERYTORIUM KRAJU

Kierownik problemu - płk prof. dr hab. Michał KRAUZE

Przekazano jawne
dn. 28.01.2003
ppłk Kwiatkowski

Opracował zespół
w składzie:

Kierownik tematu - płk dr Zbigniew BIEŻUŃSKI

Całokształt zespołu: - płk dr Piotr GAYCIUK
- płk dypl. Józef GADZAŁA
- płk dr Marian KRUSZYŃSKI
- płk dr Jan KUTYŁA
- płk dypl. Eugeniusz LEWIŃSKI
- płk dr hab. Wojciech MICHALAK
- płk dr Henryk OLCHA
- płk dr Edward SOCHA
- ppłk Stanisław CYMBALISTA
- kmdr por. dypl. Jerzy PARZEMSKI
- kmdr ppor. dypl. Mariusz ZIELIŃSKI
- płk dr Józef STRELING
- płk dr Zbigniew GROCZEK

WARSZAWA 1992

SPIS TREŚCI

WSTĘP..... 8

1. OGÓLNE ZAŁOŻENIA OBRONY WYBRZEŻA MORSKIEGO..... 11

1.1. Zagrożenie militarne oraz możliwości prowadzenia działań desantowych na wybrzeżu Polski...11

1.2. Podstawowe pojęcia dotyczące problematyki obrony wybrzeża morskiego i zachodzące między nimi relacje.....18

1.3. Główne uwarunkowania dotyczące obrony wybrzeża morskiego.....25

1.4. Cele, zadania i rozmach działań w obronie wybrzeża morskiego.....33

1.5. Wnioski.....43

2. SYSTEM OBRONY WYBRZEŻA MORSKIEGO.....46

2.1. Główne uwarunkowania systemu obrony wybrzeża morskiego.....46

2.2. Ugrupowanie operacyjne.....57

2.3. Struktura pasa obrony.....65

2.4. Podsystem porażenia ogniowego.....73

2.4.1. Udział Korpusu Lotniczego w porażeniu ogniowym.....73

2.4.2. Udział wojsk obrony powietrznej w porażeniu ogniowym.....83

2.4.3. Udział wojsk lądowych w porażeniu ogniowym.86

2.4.3.1. Wojsk rakietowych i artylerii.....86

2.4.3.2. Wojsk OPL.....91

2.4.4. Udział sił i środków MW w porażeniu ogniowym w ramach obrony przeciwdesantowej wybrzeża.96

2.4.4.1. Cele obrony wybrzeża oraz fazy boju przeciwdesantowego.....96

2.4.4.2. Zadania artylerii nadbrzeżnej w odpieraniu desantu nieprzyjaciela oraz jednolity system ognia na podejściach do bronionego wybrzeża.100

2.4.4.3. Skład zgrupowań artylerii nadbrzeżnej podczas odpierania lądowania desantu morskiego oraz jego organizacja bojowa.....105

2.5. Podsystem zapór inżynieryjnych.....107

3. PRZYGOTOWANIE OBRONY WYBRZEŻA MORSKIEGO.....118

3.1. Planowanie obrony wybrzeża morskiego.....118

3.1.1. Prace sztabu podczas przygotowania obrony przeciwdesantowej.....120

3.1.2. Planowanie rozpoznania.....127

3.1.3. Planowanie użycia WRiA.....130

3.1.4. Planowanie użycia WLOP.....136

3.1.5. Planowanie zabezpieczenia inżynieryjnego..142

3.1.6. Planowanie użycia WOPChem.....148

3.1.7. Planowanie WRE.....154

3.1.7.1. Właściwości wypracowania decyzji.157

3.1.7.2. Opracowanie dokumentów planistycznych i wykonawczych.....161

3.1.8. Planowanie użycia Włączn.....163

3.1.8.1. Uwarunkowania planowania łączności163

3.1.8.2. Wymagania operacyjno-taktyczne stawiane systemowi łączności w obronie wybrzeża.....167

3.1.8.3. Wstępna koncepcja organizacji łączności.....172

3.1.9. Udział w planowaniu służb logistycznych...178

3.1.10. Planowanie użycia Korpusu Lotniczego w obronie wybrzeża.....183

3.2. Organizowanie obrony wybrzeża.....192

3.2.1. Przekazanie zadań bojowych.....192

3.2.2. Organizowanie współdziałania.....195

3.2.3. Organizowanie dowodzenia.....200

3.2.4. Organizowanie zabezpieczenia bojowego obrony przeciwdesantowej.....205

3.2.4.1. Rozpoznanie.....206

3.2.4.2. Obrona przeciwchemiczna.....207

3.2.4.3. Powszechna OPL.....219

3.2.4.4. WRE.....223

3.2.4.4.1. Przekazanie zadań RiWRE.....223

3.2.4.4.2. Organizacja współdziałania..223

3.2.4.4.3. Organizacja kierowania RiWRE.224

3.2.4.4.4. Organizacja zabezpieczenia działań bojowych.....225

3.2.4.5. Maskowanie.....229

3.2.4.6. Zabezpieczenie inżynieryjne.....230

3.2.4.7. Organizowanie wsparcia logistycznego w obronie wybrzeża morskiego.....237

4. PROWADZENIE OBRONY WYBRZEŻA MORSKIEGO.....241

4.1. Kierowanie działaniami bojowymi w obronie wybrzeża morskiego.....242

4.1.1. Działanie sztabu podczas operacyjnego rozwinięcia.....242

4.1.2. Kierowanie działaniami bojowymi na morzu..247

4.1.3. Działanie sztabu OW podczas prowadzenia obrony przeciwdesantowej.....252

4.1.4. Kierowanie działaniami bojowymi na lądzie.254

4.1.5. Działanie sztabu OW podczas walki z desantem powietrznym nieprzyjaciela.....257

4.2. Wojska lądowe.....259

4.2.1. Wojska zmechanizowane i pancerne.....259

4.2.2. Wojska rakietowe i artyleria.....263

4.2.3. Wojska obrony przeciwlotniczej.....269

4.2.4. Wojska inżynieryjne.....274

4.2.5. Wojska obrony przeciwchemicznej.....277

4.2.6. Służby wsparcia logistycznego.....284

4.3. Działania bojowe Korpusu Lotniczego w obronie wybrzeża.....286

4.4. Udział wojsk obrony powietrznej w prowadzeniu obrony wybrzeża.....295

BIBLIOGRAFIA.....300

ZAŁĄCZNIKI.....303

1. Struktura obrony wybrzeża.

2. Miejsce obrony wybrzeża morskiej w strategicznej operacji obronnej.

3. Podstawowe pojecia dotyczace obrony wybrzeża i zachodzace miedzy nimi relacje.
4. Ladowanie desantu morskiego w sile brygady (wariant).
5. Ugrupowanie sił przeznaczonych do zwalczania desantów morskich i GDR nieprzyjaciela w obronie wybrzeża morskiego (wariant).
6. Ugrupowanie sił resortu spraw wewnetrznych, POW i MW przeznaczonych do obrony wybrzeża morskiego (wariant).
7. Ugrupowanie sił przeznaczonych do obrony wybrzeża morskiego (wariant).
8. Udział sił marynarki wojennej w poszczególnych fazach boju przeciwdesantowego.
9. Jednolity system ognia na podejściach do bronionego wybrzeża.
10. Podstawowa sieć łaczności POW.
11. Organizacja łaczności radiowo-przewodowej (wariant).

WSTĘP

Zaistniałe w ostatnich latach przeobrażenia polityczno-wojskowe, szczególnie w Europie Środkowej dały początek nowej erze stosunków europejskich, w której poszczególne państwa nie są już przeciwnikami, a partnerstwo budowane jest na bazie odprężenia i wzajemnego zaufania.

Zmiany te zaowocowały skonstruowaniem programu przemian. Zasadniczym zadaniem Wojska Polskiego stała się jednoznacznie określona obrona całego obszaru RP, a w jej ramach, także wybrzeża morskiego, najbardziej wrażliwej części naszego terytorium.

Znaczenie wybrzeża w systemie obrony RP wynika przede wszystkim z jej geopolitycznego położenia w Europie.

O roli i ważności tego obszaru świadczy duże zainteresowanie nim potencjalnego przeciwnika już w czasie pokoju. Uwidacznia się to w aktywnym prowadzeniu przez niego, bez naruszania terytorium Polski, rozpoznania całego rejonu nadmorskiego, który również odgrywa strategiczną rolę w potencjale obronnym i gospodarczym naszego kraju.

Na obszarze wybrzeża Polski znajduje się wiele obiektów o znaczeniu przynajmniej operacyjnym - cała gospodarka morska - przemysł stoczniowy, porty, rybołóstwo oraz naturalna baza lądowa Marynarki Wojennej RP.

Wysadzenie przez nieprzyjaciela na nasze wybrzeże desantu morskiego stworzy istotne zagrożenie dla ośrodków przemysłowych. Utrata choćby jednego z portów, może znacznie nadwyrężyć system bazowania naszej marynarki wojennej,

naruszyć dowóz zaopatrzenia drogą morską, istotnie osłabić bazę techniczną sił zbrojnych oraz ułatwić nieprzyjacielowi prowadzenie działań zaczepnych na kierunkach lądowych zarówno z zachodu, jak i ze wschodu.

Szczegółowa analiza problemu naukowego oraz aktualnego stanu wiedzy o przedmiocie badań skłoniła zespół autorski do sprecyzowania następującego ogólnego celu badań:

W oparciu o wszechstronne studia dostępnych materiałów źródłowych, rezultaty konsultacji w instytucjach centralnych MON, a także doświadczenia zebrane w Dowództwie POW, przy wykorzystaniu aktualnych materiałów AON wypracować naukowo uzasadnioną koncepcję przygotowania i prowadzenia obrony wybrzeża morskiego przez siły zbrojne RP na obszarze kraju.

Niniejsze opracowanie stanowi końcową formę drugiego etapu badań.

Celem tego etapu badań jest opracowanie i przedstawienie wstępnej koncepcji użycia i wykorzystania części sił zbrojnych RP, w tym głównie POW w obronie wybrzeża morskiego. Zespół autorski uznał, że efektem tak rozumianego celu badań powinno być całościowe opracowanie dotyczące rozpatrywanego problemu. Opracowanie takie powinno jednocześnie stanowić swoiste studium operacyjne dające podstawę do przygotowania i przeprowadzenia konferencji naukowej w czwartym kwartale 1992 r.

W związku z powyższym praca niniejsza składa się z czterech rozdziałów wzbogaconych załącznikami, powiązanych wspólną myślą przewodnią będącą rezultatem przeprowadzonych licznych dyskusji oraz generalnych ustaleń przyjętych w

wydanych wcześniej materiałach.

Zespół autorski w pełni zdaje sobie sprawę z faktu, że w opracowaniu z drugiego etapu badań nie przedstawił wszystkich problemów dotyczących obrony wybrzeża morskiego, niektóre potraktował tylko sygnalnie lub nie rozpatrywał. Oczywiście nie wynikało to ze złej woli zespołu autorskiego, a głównie z szeregu jeszcze występujących w naszych siłach zbrojnych przyczyn obiektywnych.

W związku z powyższym opracowanie ma charakter dyskusyjny i na pewno stanie się przedmiotem wielu polemicznych odniesień.

Zespół autorski mając na uwadze program dalszych badań byłby za nie wdzięczny.

1. OGÓLNE ZAŁOŻENIA OBRONY WYBRZEŻA MORSKIEGO

1.1. Zagrożenie militarne oraz możliwości prowadzenia działań desantowych na wybrzeżu Polski.

Zmiany polityczno-militarne jakie dokonały się w Europie w istotny sposób zweryfikowały dotychczasowe poglądy na charakter możliwego zagrożenia bezpieczeństwa Polski, a w jego ramach - na możliwe oddziaływanie potencjalnego nieprzyjaciela na obszar naszego wybrzeża morskiego.

Zjednoczenie Niemiec, dezintegracja i rozpad Układu Warszawskiego oraz dokonane już zmiany polityczne w państwach Europy Wschodniej skłaniają do całkowitego wyeliminowania, tak szeroko uprzednio eksponowanego, zagrożenia wojennego będącego następstwem sprzeczności między przeciwstawnymi blokami (UW - NATO), czy też supermocarstwami.

Bezpośrednie starcie między supermocarstwami, z wykorzystaniem wszystkich dostępnych sił i środków, w tym broni jądrowej, jest raczej mało prawdopodobne - gdyby jednak miało miejsce, byłoby dla Polski katastrofą, której nie bylibyśmy w stanie się przeciwstawić. Także pozostałe państwa paktu NATO nie będą zainteresowane w podsycaniu ogniska napięć, niepokojów i konfliktów w Europie Wschodniej - zmierzając do "wspólnego europejskiego domu", dążyć będą raczej do utworzenia w ramach procesu KBWE ogólnoeuropejskiego systemu bezpieczeństwa.

Bardziej realny, stawiający nas w korzystniejszej sytuacji jest wyłaniający się nowy rodzaj zagrożenia -

zagrożenie konfliktem zbrojnym w ramach wojny lokalnej.

Dotyczy to Niemiec i Rosji a zwłaszcza Niemiec, które po ewentualnym wystąpieniu z NATO, mogłyby jako potęga gospodarcza i militarna podjąć próbę realizacji własnej koncepcji ładu europejskiego - prawdopodobne ich roszczenia terytorialne do niektórych regionów Polski (np. Pomorza) mogą być rozwiązywane lokalnie przy użyciu siły.

Na wschodnich rubieżach, w wyniku przekształceń strukturalnych Związku Radzieckiego, mogłyby najprawdopodobniej wystąpić także lokalne zagrożenia konfliktem zbrojnym, głównie ze strony Rosji.

Typowym modelem konfliktu lokalnego byłaby krótkotrwała wojna konwencjonalna o ograniczonych celach i zasięgu oraz mająca wysoce manewrowy charakter. Rozpoczęta z zaskoczenia, miałaby na celu szybkie stworzenie faktów dokonanych - opanowanie określonego terytorium - jako podstawy do późniejszych rokowań.

Równolegle z działaniami lądowymi, poprzedzonymi uderzeniami SNP i dywersją, nieprzyjaciel w sprzyjającej sytuacji, tj. po wywalczeniu panowania na morzu i w powietrzu niewątpliwie zorganizuje wzajemnie zsynchronizowane działania desantowe, tak morskie jak i powietrzne. Ich celem może być związanie walką odwodów naszych związków operacyjnych (taktycznych), ułatwienie natarcia siłom głównym wojsk lądowych prowadzących działania na kierunku nadmorskim, zarówno ze wschodu jak i z zachodu oraz uchwycenie ważnych obiektów o znaczeniu operacyjnym.

Sam sposób działania nieprzyjaciela, tak w okresie zagrożenia, jak i w czasie trwania wojny (konfliktu) - mimo, że prawdopodobnie o mniejszej skali, będzie zgodny z zasadami zawartymi w regulaminach dotychczas obowiązujących w jego siłach zbrojnych.

Nowa sytuacja polityczna w Europie Środkowej i wynikający z niej inny układ sytuacji militarnej w samym regionie Morza Bałtyckiego, zmusza nas do weryfikacji dotychczasowej oceny zagrożenia wybrzeża Polski. Istotnym elementem będzie w niej, oprócz określenia możliwych sił nieprzyjaciela, konieczność uwzględniania następstw przesunięcia granicy militarnego zagrożenia bezpośrednio na rubież granic państwowych RP.

Powyższy fakt jest jednakowo istotny w przypadku zagrożenia ze strony Niemiec, jak i Rosji.

Przeanalizujmy zatem jakie siły morskie i desantowe posiadają nasi sąsiedzi.

Będąc najsilniejszym ogniwem NATO w strefie Bałtyku Bundesmarine po wchłonięciu sił morskich dawnej NRD znacznie umocniła swoją pozycję.

Przeciwko siłom morskim RP w razie konfliktu zbrojnego może wykorzystać:

- jeden zespół okrętów podwodnych, w stałej zasłonie przeciwko naszej komunikacji oraz do pięciu okrętów podwodnych działających samodzielnie;

- pięć okrętowych grup uderzeniowych w składzie 3-5 kutrów rakietowych każda. Grupy te mogą być wykorzystane w następujący sposób: trzy zostaną rozmieszczone w rejonie

działań bojowych, a dwie w rejonie tyłowym. Pozwoli to na ciągłe oddziaływanie na nasze siły około 12 kutrów rakietowych (ok. 48 rakiet przeciwokrętowych w jednej salwie);

- dwie okrętowe grupy poszukiwawczo-uderzeniowe, każda w składzie: fregata i 2-3 okręty ZOP.[1]

Ponadto jest w stanie jednorazowo postawić do 2 tys. min, a tym samym zablokować polskie bazy morskie i porty oraz zerwać komunikacje w rejonie zachodniego i środkowego wybrzeża.

Do wysadzenia desantu może wykorzystać 32 okręty i 28 kutrów desantowych o jednorazowej zdolności załadowczej; 12 czołgów, 4800 ton ładunku lub ok. 3400 żołnierzy.

Należy tu podkreślić, że flota niemiecka to lekkie i szybkie nawodne siły uderzeniowe, wyposażone w nowoczesne uzbrojenie i środki dowodzenia, bardzo silny komponent lotniczy oraz zespół okrętów podwodnych.

Także w przypadku lokalnego konfliktu zbrojnego ze strony wschodniej działania lądowe nieprzyjaciela łączyć się będą z wykonaniem uderzenia z morza wraz z wysadzeniem desantów morskich i powietrznych.

---

1 Węglewski Maciej. Udział MW w przeciwdesantowej obronie wybrzeża morskiego. Wyd. ASG WP. Warszawa 1991, s. 9.

Flota Bałtycka Rosji dysponująca wielkim potencjałem[2] o ofensywnym charakterze, jest w stanie wywalczyć i utrzymać panowanie na Bałtyku i rozstrzygnąć na swoją korzyść każdą operację morską w tym akwenie. Jednostki Floty Bałtyckiej mogą jednorazowo postawić do 3-4 tys. min oraz przerzucić drogą morską do 5 tys. żołnierzy, 500 czołgów wraz z 9 tys. ton innych ładunków.

W skład sił desantowych może wchodzić między innymi brygada piechoty morskiej, dywizja powietrznodesantowa oraz brygada powietrznomanewrowa.

Równolegle działaniami desantowymi, Flota Bałtyucka Rosji może również prowadzić działania rajdowe. Grupy rajdowe w sile do kompanii mogą być wysadzane na całym wybrzeżu, głównie w rejonach portów i baz morskich lub wykorzystując poduszkowce oraz śmigłowce w głąb lądu.

Lotnictwo morskie Floty Bałtyckiej może działać jednocześnie na całej długości naszego wybrzeża zwalczając siły nawodne oraz wykonując uderzenia na obiekty brzegowe i w głębi lądu.

Równolegle z lądowaniem desantu morskiego lub kilka godzin wcześniej, należy liczyć się - w przypadku konfliktu z Niemcami - z wysadzeniem desantu powietrznego w sile do

---

2 Flota Bałtycka dysponuje: 42 okrętami podwodnymi, 5 krążownikami, 5 niszczycielami, 35 fregatami i korwetami do zwalczania okrętów podwodnych, 103 kutrami rakietowymi, 120 trałowcami, 204 samolotami bojowymi lotnictwa morskiego, 50 śmigłowcami desantowymi, 22 dużymi i średnimi okrętami desantowymi i 25 poduszkowcami. Węglewski Maciej. Udział MW w przeciwdesantowej obronie wybrzeża. Wyd. ASG WP, Warszawa 1991, s. 8.

jednej BPD oraz 1-2 BPD - podczas ewentualnej wojny lokalnej z Rosją.

Celem działań desantu powietrznego, podobnie jak dotychczas, będzie opanowanie i obrona (utrzymanie) ważnych rejonów, zamknięcie luk między nacierającymi związkami taktycznymi, blokowanie odwodów oraz opanowanie i utrzymanie przepraw, węzłów komunikacyjnych i innych obiektów o zasadniczym znaczeniu.

W okresie narastania zagrożenia, w tym głównie bezpośrednio przed rozpoczęciem konfliktu zbrojnego (wybuchem wojny) należy spodziewać się spotęgowania działań dywersyjnych i rozpoznawczych, czemu sprzyjać będzie ułatwiona obecnie wymiana ludności, a także jej przemieszczenie w ostatnich dziesięcioleciach.

Zadaniem pododdziałów i grup ze składu wojsk specjalnego przeznaczenia będzie - w przypadku planowania wysadzenia desantu morskiego - rozpoznanie odcinków desantowania oraz udziału w przygotowaniu i zabezpieczeniu rejonu lądowania.

W przypadku lokalnej napaści zbrojnej państwa sąsiadującego w strefie nadmorskiej, trzeba się liczyć z wysadzeniem (przerzutem) drogą powietrzną lub przy pomocy środków pływających od 10-15 (Niemcy) do 20-30 (Rosji) grup dywersyjno-rozpoznawczych.[3]

---

3 Jerzy MALAK. Obrona wybrzeża morskiego. Wyd. AON. Warszawa 1991, s. 14.

Powyższa analiza sił i środków ewentualnego nieprzyjaciela dowodzi, że istnieje w dalszym ciągu znaczne zagrożenie wybrzeża Polski, przy braku silnej Marynarki Wojennej RP i możliwości prowadzenia efektywnego rozpoznania.

Wprowadzenie na wyposażenie wojsk desantowych nowoczesnego sprzętu (poduszkowce, kutry desantowe) nakazuje także zweryfikować poglądy na dostępność polskiego wybrzeża do prowadzenia działań desantowych.

Obecnie uwzględniając możliwości wysadzenia desantów morskich przez nieprzyjaciela na całej długości wybrzeża, jego podział na odcinki trudno, czy łatwo dostępne jest już raczej nieaktualny. Jednak dokonując oceny pasa wód przybrzeżnych i przyległego terenu należy brać pod uwagę odcinki najbardziej nadające się do ich lądowania i prowadzenia działań desantowych.

Z oceny wybrzeża Polski wynika, że na ogólną jego długość, do wysadzenia desantu morskiego i prowadzenia przez niego działań najbardziej nadaje się łącznie około 100 km. Są to następujące odcinki:

1) od granicy państwowej do cypla Rozewie:
   - na wschód od Gdańska - 8 km;
   - między Gdynią a Gdańskiem - 14 km;
   - na północ od Gdyni - 10 km;
   - w rejonie Rozewia - 3 km;
2) od cypla Rozewie do Unieścia:
   - Białogóra - Kopalino - 8 km;
   - między jeziorami Sarbsko i Łebsko - 3,5 km;
   - Podolądie - Lądowskie Wydmy - 14 km;

- Jarosławiec - wschodni brzeg jeziora Kopań - 5 km;
- jezioro Kopań - Darłówko - 4 km;

3) odcinek Mielno - Dziwnówek:

- Sarbinowo - 3 km;
- Gąski - 4 km;
- Ustronie Morskie - 5 km;
- Mrzeżyno - 4 km;
- na wschód od Dziwnowa - 4 km;

4) od Dziwnowa do granicy państwowej z Niemcami:

- w rejonie Międzyzdrojów - 3,5 km;
- w rejonie Międzywodzia - 3 km;
- w rejonie Świnoujścia - 4 km.

Ponadto stosunkowo łagodny spadek głębokości prawie na całej długości południowego wybrzeża Morza Bałtyckiego powoduje, że małe okręty i kutry desantowe o zanużeniu do 2 m będą mogły podejść do linii brzegowej na odległość 50-100 m, a miejscami bezpośrednio do brzegu, np. Zatoka Gdańska, Hel. Głębokość Morza wskazuje, że najdogodniejsze warunki do lądowania desantów nieprzjaciela występują w bezpośredniej styczności z portami Gdańsk, Gdynia, Hel i Świnoujście.

1.2. Podstawowe pojęcia dotyczące problematyki obrony wybrzeża morskiego i zachodzące między nimi relacje.

Rozpatrując zagadnienia związane z obroną przeciwdesantową wybrzeża morskiego należy zastanowić się nad podstawowymi pojęciami z tej dziedziny, zwłaszcza takimi jak: operacja przeciwdesantowa, obrona wybrzeża morskiego, obrona

przeciwdesantowa wybrzeża morskiego oraz zachodzącymi między nimi relacjami. Jak zatem je rozumieć? Na czym polega ich istota? Jakie między nimi występują zależności?

Jest to również potrzebne nam aby sobie uświadomić jaki rozmach działań w rejonie wybrzeża - w jego obronie - możemy zakładać w przyszłości w aktualnej sytuacji polityczno-militarnej w Europie i przy posiadaniu ograniczonej liczby sił i środków.

Najczęściej w ostatnich latach, począwszy od ćwiczenia pod kryptonimem "GRANIT-86" w operacji strategicznej prowadzonej na ZTDW lub organizowanej w jej ramach operacji obronnej frontu o składzie koalicyjnym planowano operację przeciwdesantową.

Pod pojęciem operacji przeciwdesantowej rozumie się działania realizowane wspólnym wysiłkiem różnych rodzajów sił zbrojnych w celu rozbicia morskiego lub powietrznego desantu nieprzyjaciela (strategicznego lub operacyjnego). Operacja przeciwdesantowa obejmuje między innymi niszczenie desantu oraz zgrupowań środków transportowych w rejonach ich ześrodkowania (w bazach i portach na terytorium nieprzyjaciela), niszczenie desantu nieprzyjaciela na morzu lub w powietrzu oraz na własnym terytorium po jego wylądowaniu. W operacji przeciwdesantowej biorą udział wojska lądowe, lotnicze i marynarka wojenna. W operacji przeciwdesantowej mogą uczestniczyć również siły obrony cywilnej mające na celu ochronę ludności i ratownictwo techniczne.[4]

---

[4] Leksykon wiedzy wojskowej. Wyd. MON, Warszawa 1979,

Z kolei w innych materiałach źródłowych dodatkowo podaje się, że za przygotowanie i prowadzenie operacji przeciwdesantowej odpowiedzialne są wyższe dowództwa, które muszą brać pod uwagę zamiar operacji strategicznej i konkretne warunki danego TDW.

Wynika z powyższego, że operacja przeciwdesantowa jest pojęciem bardzo szerokim obejmującym działania wydzielonych sił ze wszystkich rodzajów sił zbrojnych i wojsk mająca na celu niszczenie desantów morskich i powietrznych nieprzyjaciela od momentu stwierdzenia przez nas przygotowywania się ich do realizacji zadań, aż do ich zwalczania na własnym terytorium.

Pojęciem obrony wybrzeża morskiego obejmuje się zespół różnorodnych przedsięwzięć i działań prowadzonych przez różne rodzaje sił zbrojnych i wojsk oraz w określonych dziedzinach przez siły pozamilitarne mających na celu niedopuszczenia do zbrojnego wtargnięcia na wybrzeże sił nieprzyjaciela a także zapewnienie bezpieczeństwa i ciągłości funkcjonowania zarówno gospodarki narodowej jak i administracji państwowej. Ma więc ona charakter kompleksowy, łączy wysiłki podejmowane w sferze militarnej i cywilno-obronnej. Z przyjmowanych podziałów zadań wynika, że w czasie pokoju należy do niej prowadzenie rozpoznania w celu uniemożliwienia siłom zbrojnym nieprzyjaciela uzyskanie zaskoczenia i niedopuszczenie do naruszenia granicy państwowej, a w czasie wojny - odpieranie

---

s. 280. Słownik podstawowych terminów wojskowych. Wyd. MON, Warszawa 1977, s. 0-24. Mała encyklopedia wojskowa. Wyd. MON, Warszawa 1967, t. 2, s. 525.

nalotów SNP, zwalczanie sił morskich, niszczenie wysadzanych na wybrzeżu sił dywersyjno-rozpoznawczych, walka z lądującym lub wysadzanym desantem nieprzyjaciela oraz likwidacja skutków uderzeń.

Przedstawione wyżej zadania realizuje się w ramach obrony powietrznej wybrzeża, obrony obszaru wodnego wybrzeża i obrony lądowej wybrzeża.[5] (Zał. nr 1).

Bardzo często jest również używane pojęcie obrona przeciwdesantowa wybrzeża, które, w wielu przypadkach, utożsamiane jest z obroną wybrzeża morskiego, a nawet z operacją przeciwdesantową. Według aktualnych danych obrona przeciwdesantowa wybrzeża morskiego polega na obronie przez wojska lądowe przybrzeżnego pasa we współdziałaniu z siłami floty i lotnictwa w celu niedopuszczenia do wtargnięcia z morza na ląd morskich i powietrznych desantów nieprzyjaciela i prowadzona jest przez część sił operacyjnych lub operacyjno-taktycznych zarówno w operacji zaczepnej, jak i obronnej. Obejmuje ona: stworzenie zgrupowania obronnego, organizację systemu ognia wojsk lądowych i nadbrzeżnych rakietowo-artyleryjskich środków, budowę zapór na morzu i lądzie, organizację dowodzenia i wszechstronne zabezpieczenie działań. Obronę przeciwdesantową wybrzeża organizuje dowódca związku operacyjnego lub taktycznego wojsk lądowych wspólnie z dowódcą sił morskich. Powinna ona uniemożliwić siłom morskim nieprzyjaciela wykonanie uderzeń na wybrzeże morskie, być

---

5 Podręcznik. Obrona terytorium kraju. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1983, s. 83, 123 i 124.

głęboka, aktywna, uporczywa i zdolna rozbić desanty jego w czasie lądowania i na brzegu. W ramach przeciwdesantowej obrony wybrzeża morskiego wojska lądowe prowadzą walkę z nosicielami broni jądrowej i lotnictwem nieprzyjaciela oraz niszczą jego desanty podczas lądowania dążąc do utrzymania zajętych odcinków wybrzeża i wysp. Natomiast siły morskie prowadzą rozpoznanie i wykonują uderzenia na nieprzyjaciela w rejonach jego ześrodkowania, załadowania, podczas przejścia morzem i w rejonach lądowania, a także blokują go i uniemożliwiają ewakuację.[6] (Zał. nr 2).

Z powyższych pojęć wynika, że obrona przeciwdesantowa wybrzeża morskiego jest częścią składową zarówno operacji przeciwdesantowej, obrony wybrzeża morskiego i operacji obronnej lub zaczepnej prowadzonej na kierunku nadmorskim. Może być realizowana tylko wspólnym wysiłkiem wszystkich rodzajów sił zbrojnych i wojsk. (Zał. nr 3). Nie mniej jednak główne zadanie spoczywa na wojskach lądowych, które powinny w ramach obrony przeciwdesantowej wybrzeża morskiego, w zależności od wielkości zagrożenia przygotować i przeprowadzić bezpośrednio obronę wybrzeża lub operację obronną na wybrzeżu morskim.

Z przedstawionych definicji dotyczących operacji przeciwdesantowej, obrony wybrzeża morskiego i obrony przeciwdesantowej wybrzeża morskiego wynika, że pomimo wielu

---

6 Sowietskaja wojennaja encikłopedia. Wyd. Ministierstwo Oborony SSSR. Moskwa 1978, t. 6, s. 591. Podręcznik: Obrona terytorium kraju. Wyd. ASG WP. Warszawa 1983, s. 124.

występujących cech wspólnych dotyczących między innymi: niszczenia tych samych obiektów zainteresowania tzn. desantów morskich i powietrznych przeciwnika i użycia do tego celu tych samych rodxajów sił zbrojnych, to jednak podstawowe różnice występują w zakładanym do realizacji celu, w obszarze przyszłego zainteresowania działaniami bojowymi oraz w skali i możliwościach wykorzystania rodzajów sił zbrojnych będących w dyspozycji zainteresowanych tym problemem szczebli dowodzenia.

Z zaprezentowanych definicji wynika, że zakładany cel obrony wybrzeża morskiego tylko w części pokrywa się z celem przyjmowanym w operacji przeciwdesantowej. Dotyczy tylko sfery niedopuszczenia do zajęcia przez desanty nieprzyjaciela naszego wybrzeża i oddziaływania na nasze obiekty brzegowe, a w razie jego wylądowania rozbicie go i odtworzenie poprzedniego położenia. Natomiast celem operacji przeciwdesantowej jest próba rozbicia i zniszczenia nieprzyjaciela jak najdalej od własnego terytorium tzn. już w rejonach jego ześrodkowania i załadowania, podczas przejścia morzem i przelotu w powietrzu a w najgorszym przypadku dopiero w momencie jego lądowania lub po wylądowaniu na nasze wybrzeże. Wynika z tego, że założony cel w operacji przeciwdesantowej jest znacznie szerszy od przyjmowanego celu w obronie wybrzeża morskiego i pokrywa się w zasadzie tylko w końcowej fazie jej realizacji.

Idąc dalej tym tokiem rozumowania można dojść do wniosku, że również dotyczy to obszaru działania. W obronie wybrzeża morskiego ograniczamy się tylko do własnego obszaru.

Natomiast w operacji przeciwdesantowej poza własnym obszarem interesujemy się też terenem nieprzyjaciela i o ile uda się nam rozbić jego siły w rejonie ześrodkowania i załadowania, a następnie podczas przejścia morzem i przelotu w powietrzu to może, ale wcale nie musi dojść do działania na własnym terytorium. Stwierdzenie to nie zwalnia nas jednak od gotowości do obrony wybrzeża morskiego.

Z kolei biorąc pod uwagę własne możliwości sił morskich i lotnictwa, możemy np. tylko zorganizować obronę przeciwdesantową wybrzeża w ramach obrony wybrzeża morskiego lub operacji obronnej bądź zaczepnej prowadzonej przez związek operacyjny czy operacyjno-taktyczny lub wydzieloną grupę sił i środków tylko do tego celu, a nie mieć możliwości prowadzenia operacji przeciwdesantowej.

Z przeprowadzonych rozważań wynika, że obrona wybrzeża morskiego i operacja przeciwdesantowa są pojęciami bliskoznacznymi i mogą występować zamiennie. Jednak w przypadku organizowania operacji przeciwdesantowej przez Wojsko Polskie prowadzące operację obronną na obszarze kraju wydaje się logicznym, że obrona wybrzeża morskiego będzie częścią składową operacji przeciwdesantowej. Biorąc również pod uwagę praktykę ćwiczeń i wnioski z okresu dotychczasowych wojen była ona zawsze i prawdopodobnie będzie nadal częścią składową operacji przeciwdesantowej o ile taka byłaby organizowana.

Ponadto z praktyki ćwiczebnej wynika, że zanim doszło do wylądowania desantów morskich i powietrznych nieprzyjaciela na nasze wybrzeże to już w ramach walki z nimi planowano i

realizowano zadania WLiOP i lotnictwa będącego w dyspozycji ND, w czasie powietrznych operacji obronnych oraz zaczepnych operacji powietrznych, a także siłami morskimi podczas prowadzonych przez nie samodzielnych operacji morskich.

Uzyskane wyniki z badań przeprowadzonych w ostatnim okresie ćwiczeń organizowanych przez państwa obce - w tym również przez SZ RP - oraz z wyciągniętych wniosków z działań dotyczących obrony wybrzeża morskiego, w szczególności drugiej wojny światowej, a także przeprowadzonych rozważań nad podstawowymi pojęciami możemy dojść do wniosku - biorąc pod uwagę cel działania, obszar i angażowane siły - że operacja przeciwdesantowa jest zakresowo szerszym przedsięwzięciem w stosunku do obrony wybrzeża morskiego, a obrona przeciwdesantowa wybrzeża morskiego występuje zarówno w operacji przeciwdesantowej jak i w obronie wybrzeża morskiego.[7] Natomiast obronę przeciwdesantową wybrzeża morskiego organizuje się - w zależności od zagrożenia i posiadanych sił - w ramach operacji przeciwdesantowej, obrony wybrzeża morskiego i operacji obronnej lub zaczepnej prowadzonej w obszarze przylegającym do morza.

1.3. Główne uwarunkowania dotyczące obrony wybrzeża morskiego.

- Obecna doktryna Rzeczypospolitej Polskiej oraz aktualna sytuacja polityczno-militarna w Europie rzutuje na szereg

---

[7] Ćwiczenie pk. "GRANIT-86", "SOJUZ-88", "LATO-90" i inne.

nowych elementów, które należy uwzględnić podczas przygotowania i prowadzenia obrony wybrzeża morskiego. Wynika to przede wszystkim z tego, że zgodnie z obecnymi założeniami doktrynalnymi pierwszą operacją jaką mogą prowadzić Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej może być tylko obrona na własnym terytorium, w tym obrona wybrzeża morskiego.

Zanim zostaną rozpatrzone zagadnienia związane z właściwościami obrony na wybrzeżu morskim należy zastanowić się nad możliwościami wojsk operacyjnych dotyczących prowadzenia obrony, zakresem ich wykorzystania oraz ustalić jaki rodzaj działań mogą prowadzić w jego obronie.

Ponadto należy przyjąć założenie, że obrona wybrzeża morskiego Polski jest celowa tylko wtedy, kiedy zagrożenie naszego terytorium będzie miało charakter lokalny, tzn. uderzenie może nastąpić z jednego lub dwóch kierunków operacyjnych, wschodu lub zachodu. Nigdy natomiast nie zdołamy skutecznie przeciwstawić się w otwartej walce zbrojnej ewentualnej inwazji dwóch sąsiadów.

Również inaczej należy spojrzeć na wielkość zagrożenia naszego wybrzeża desantami morskimi przeciwnika. Rozważmy w tym względzie w pierwszej kolejności zachodniego sąsiada. Problem ten wynika głównie z połączenia się wschodnich Niemiec z RFN i przesunięcia granicy z ŁABY na ODRĘ i NYSĘ ŁUŻYCKĄ, a także zmiany układu sił w Europie. Zachodni sąsiad ma inne dogodne kierunki do wykonania uderzeń na nasz kraj. Ponadto samodzielnie posiada w tym zakresie małe możliwości. Wynika z tego, że zmniejsza się konieczność i opłacalność wysadzania na kierunkach jego głównych uderzeń tak wielkich

sił desantowych jak planowano w przeszłości, które to między innymi miały za cel przecięcie dróg komunikacji przegrupowującym się wojskom sojuszniczym, umożliwienie okrążenia ich i rozbicia, a także zabezpieczenia logistycznego dalszych działań. Należy spodziewać się zwiększonych działań dywersyjno-rozpoznawczych i desantowych, raczej o skali taktycznej i taktyczno-operacyjnej.

W przypadku rozpoczęcia konfliktu zbrojnego ze strony jednego z państw wschodnich zagrożenie naszego wybrzeża wydaje się raczej znikome. Oczywiście mam tu tylko na uwadze Estonię, Łotwę i Litwę. Naturalnie nie są brane pod uwagę możliwości, SM Floty Bałtyckiej Rosji, które nie uległy zmianie, a dawniej były obliczane na równoważenie możliwości bojowych PSM NATO C i BZ. Siły te pozwalają w oparciu o posiadane bazy morskie na przeprowadzenie każdej operacji morskiej na Bałtyku o dowolnej skali.

Główne uwarunkowania obrony wybrzeża morskiego wynikać będą z charakteru i przebiegu operacji obronnej na obszarze kraju determinowanej z kolei charakterem operacji zaczepnych przeciwnika. Podstawowymi elementami operacji zaczepnych sąsiadujących z nami sił zbrojnych są operacje zaczepne grup armii i frontów. Traktuje się je jako całokształt działań operacyjnych i bojowych wzajemnie powiązanych pod względem celu, zadań i czasu prowadzonych zgodnie z zamiarem dowódcy i we współdziałaniu ze związkami operacyjnymi i taktycznymi sił powietrznych, a na kierunku nadmorskim sił morskich. Celem operacji zaczepnych grup armii może być rozbicie pierwszego rzutu strategicznego sił głównych wojsk polskich i stworzenie

warunków do prowadzenia kolejnych operacji. Duży wpływ na powodzenie operacji zaczepnej przeciwnika niewątpliwie mieć będzie realizacja założeń operacji (bitwy) powietrzno-lądowej, a w tym koncepcja zwalczania drugich rzutów i odwodów,[8] i to nie tylko FOFA ponieważ i Rosja posiada nie małe możliwości w tym względzie. Dodatkowo bardzo poważny wpływ na prowadzenie operacji zaczepnych - według poglądów państw obcych - będzie miało wysadzenie o różnej skali, desantów powietrznych i morskich oraz stosowanie działań desantowo-szturmowych i dywersyjno-rozpoznawczych.

Obecnie w armiach państw obcych siły desantowe, desantowo-szturmowe i dywersyjno-rozpoznawcze uważa się za jeden z najbardziej efektywnych środków przejęcia wraz z niespodziewanym rozpoczęciem agresji, inicjatywy operacyjnej i stworzenie zagrożenia dla drugich rzutów i tyłów broniących się naszych wojsk.

Walka z desantami i jednostkami desantowo-szturmowymi oraz dywersyjno-rozpoznawczymi może stć się jednym z najważniejszych elementów współczesnej operacji obronnej. Jeżeli prześledzi się dynamikę rozwoju operacji dotychczas rozgrywanych podczas wielu ćwiczeń to można zauważyć, że już w ciągu pierwszych dwóch dni natarcia w pasie obrony naszego dotychczasowego frontu wysadzono do 20-30 desantów. W rozstrzygających okresach operacji zaczepnych planowano wysadzenie 15-25 desantów dziennie, a ich skład bojowy

---

8 BI nr 1(153). Wyd. MON, Warszawa 1988 r., s. 38.

osiągał liczbę 30-45 umownych bpzmot.[9] W ramach wyżej wymienionej liczby desantów była część morskich. W związku z powyższym chcąc załamać natarcie przeważających sił przeciwnika na kierunkach lądowych istnieje konieczność zaangażowania większości naszych wojsk operacyjnych do prowadzenia operacji obronnych w oparciu o granice lądowe. Biorąc również pod uwagę stan osobowy SZ RP, przewidywaną liczbę sprzętu bojowego, nowe struktury organizacyjne, a także podział kraju na cztery okręgi wojskowe, a w nich pokazanie przynajmniej obecności części wojsk, wydaje się logicznym, że nie będziemy w stanie samodzielnie prowadzić operacji przeciwdesantowej, a tylko obronę wybrzeża morskiego, a w jej ramach obronę przeciwdesantową. Możliwa jest również obrona przeciwdesantowa w ramach operacji obronnej lub zaczepnej prowadzonej w obszarze przylegającym do morza. Pojęcie operacja przeciwdesantowa trzeba na jakiś czas "wykreślić ze słownictwa wojskowego".

Przedstawione poprzednio zagrożenie, które mogą nam stworzyć sąsiednie państwa, stan ich sił desantowo-transportowych, nieopłacalność wysadzania desantów morskich o skali operacyjnej, stopień ważności poszczególnych rejonów obrony w obszarze Polski, a także liczbę naszych sił i środków rozmieszczonych na obszarze POW, świadomość, że ten okręg ma do obrony ponad 220 km granicy zachodniej i 524 km wodnej, wydaje się logicznym, że ciężar obrony wybrzeża morskiego

---

[9] Sygnały. Wyd. ASG WP, Warszawa 1989-09-29, nr 9, s. 5.

celowo byłoby przenieść dodatkowo jeszcze na inne wojska. Najlepiej na wojska marynarki wojennej i planowane do utworzenia siły obrony regionalnej.
Ponadto należy odtworzyć dawniej istniejący na wybrzeży system jego obrony.

Błędem byłoby całkowite wykluczenie możliwości wysadzania przez przeciwnika desantów operacyjnych, w szczególności ze strony wschodniego sąsiada.

W przypadku większego zagrożenia lądowaniem desantu morskiego przeciwnika, przynajmniej o skali taktyczno-operacyjnej lub operacyjnej, do jego rozbicia należałoby wówczas użyć wojsk operacyjnych, które to w ramach obrony przeciwdesantowej wybrzeża morskiego, lub obronu obszaru POW stworzyłyby odpowiedni system obrony.

W dalszej części rozważań należy zastanowić się nad tym, w jakich warunkach wydzielone z SZ RP wojska mogą przejść do obrony wybrzeża morskiego, a w jej ramach do obrony przeciwdesantowej.

Na przejście wydzielonych z SZ RP wojsk do obrony wybrzeża morskiego niewątpliwie ma wpływ rola i zadania całości sił zbrojnych w operacji obronnej na terenie kraju. Chociaż całe zgrupowanie strategiczne naszych wojsk na charakter obronny to jego poszczególne zgrupowania (elementy) mają różne przeznaczenie i zadania. O ile zadaniem pierwszego rzutu jest obronne załamanie uderzeń nieprzyjaciela w oparciu o granicę wschodnią lub zachodnią - i zadanie mu strat przesądzających o niepowodzeniu inwazji, to głównym zadaniem drugiego rzutu operacyjno-strategicznego jest wykonanie

przeciwuderzenia w celu ostatecznego rozbicia agresora. Oczywiście siły drugiego rzutu muszą być gotowe do prowadzenia obrony na kolejnych rubieżach w głębi kraju, jeżeli pierwszy rzut nie byłby w stanie zerwać operacji zaczepnej przeciwnika.

Z powyższego wynika, że w zależności od rozwoju sytuacji strategiczno-operacyjnej do obrony wybrzeża morskiego może przejść część sił pierwszego rzutu operacyjno-strategicznego wchodzących w skład wojsk znajdujących się w POW. Może również wystąpić taka sytuacja, że będzie istniała konieczność zaangażowania całości sił POW do załamania natarcia przeciwnika przy jednoczesnym zagrożeniu jego prawego skrzydła. Wówczas celowym byłoby do obrony wybrzeża morskiego wykorzystać część sił z Warszawskiego Okręgu Wojskowego. W wypadku wykonywania przeciwuderzenia jednostkami drugorzutowymi lub koniecznością przejścia ich do obrony w głębi kraju, do przeciwdesantowej obrony wybrzeża morskiego należy użyć sił będących w odwodzie naczelnego dowódcy.

Z rozważań tych można wyciągnąć wnioski, że wydzielone siły do obrony wybrzeża morskiego będą przechodzić w ramach organizowanej operacji obronnej przed rozpoczęciem działań wojennych, a najpóźniej w początkowej fazie ich trwania.

Pierwszy wariant - przejście do obrony przeciwdesantowej wybrzeża morskiego przed rozpoczęciem działań wojennych, ze względu na przesunięcie granicy Niemiec na ODRĘ i NYSĘ ŁUŻYCKĄ oraz przyjmowany model prowadzenia operacji obronnej wydaje się bardzo realny.

Jest bardzo prawdopodobne, że przy ograniczonej liczbie sił i

środków, do obrony wybrzeża morskiego będziemy przechodzili w toku prowadzenia działań wojennych z chwilą stwierdzenia takiego zagrożenia.

W drugiej założonej sytuacji wydzielone wojska do przeciwdesantowej obrony wybrzeża morskiego będą przechodziły wówczas, kiedy w wyniku zaskoczenia nastąpi niepomyślny rozwój sytuacji w obszarze obrony pierwszego rzutu operacyjno-strategicznego. Jego siły będą w szybkim tempie rozbite i zostanie naruszona trwałość jego operacyjnej obrony. Ponadto przeciwnik będzie posiadał całkowite lub na wybranych najważniejszych kierunkach panowanie w powietrzu, a jego siły morskie rozbiją główne zgrupowania Floty Polskiej w akwenie południowego Bałtyku. Wówczas wystąpi konieczność przejścia do obrony na kolejnych rubieżach z jednoczesnym wydzieleniem części sił do obrony wybrzeża morskiego.

Inaczej to będzie wyglądało w wypadku uderzenia ze strony wschodniej.

Należy sądzić, że wówczas do obrony wybrzeża morskiego będą użyte tylko siły z POW lub z odwodu.

Warunki i sytuacje w których SZ RP będące w pierwszym lub drugim rzucie operacyjno-strategicznym w jakich mogą przechodzić do przeciwdesantowej obrony wybrzeża morskiego wywierają podstawowy wpływ na charakter i właściwości przygotowania obrony.

Z przeprowadzonych rozważań - biorąc pod uwagę aktualną sytuację - wynika, że przygotowanie obrony przeciwdesantowej wybrzeża morskiego może odbywać się w skrajnie ograniczonym czasie. Może wystąpić taka sytuacja, że tylko część wojsk

będzie gotowa do zajęcia obrony, a pozostałe siły i środki mogą przegrupować się lub dopiero osiągać gotowość bojową. Zazwyczaj czas na bezpośrednią organizację obrony przeciwdesantowej wybrzeża morskiego będzie zależał od rezultatów bitwy prowadzonej w pasie pierwszego rzutu operacyjno-strategicznego i tempa rozwijania działań zaczepnych przez przeciwnika.

Z przedstawionego poprzednio zagrożenia wybrzeża polskiego desantami morskimi oraz pojemności kierunków dogodnych do lądowania należy sądzić, że do obrony przeciwdesantowej w zależności od zaistniałej sytuacji należy wydzielić siły od 1 do 3 związków taktycznych.

Z analizy podstawowych założeń operacyjno-strategicznych i wynikających z nich warunków w jakich Siły Zbrojne RP mogą organizować obronę przeciwdesantową wybrzeża morskiego wynika, że w jej ramach mogą być wykorzystane siły wydzielone z POW i WOW. Nie należy wykluczać, że mogą to być siły z odwodu ND.

1.4. Cele, zadania i rozmach działań w obronie wybrzeża morskiego.

Ogólne cele jakie stawia się przed obroną wybrzeża morskiego zostały przedstawione w podrozdziale drugim dotyczącym wyjaśnienia pojęć związanych z nią i zachodzącymi między nimi relacjami.

Nie mniej jednak w konkretnej sytuacji dotyczącej obrony wybrzeża morskiego cel jego obrony oraz zadania

każdorazowo mogą być inne i określał je będzie naczelny dowódca uwzględniając cel i ogólny zamiar strategicznej operacji obronnej prowadzonej na obszarze własnego kraju lub inny dowódca bezpośrednio odpowiedzialny za obronę wybrzeża morskiego.

A zatem co będzie w konkretnych warunkach Polski celem obrony wybrzeża morskiego i przez co można go osiągnąć?

W każdej operacji obronnej będzie formułowany inny cel. Jednakże cele poszczególnych operacji będą miały pewne cechy wspólne sprowadzające się do:

- zadania wojskom desantu morskiego i powietrznego nieprzyjaciela maksymalnych strat, zerwania lub opóźnienia jego desantowania, utrzymania bronionych obszarów, rejonów, rubieży, przy równoczesnym zachowaniu zdolności bojowej własnych wojsk;

- zyskania na czasie dla zorganizowania działania, które stworzy warunki sprzyjające rozgromieniu silniejszego liczebnie zgrupowania desantowego przeciwnika w sytuacji jak najdogodniejszej dla własnych wojsk;

- zapewnienia skutecznej osłony mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia własnych sił zbrojnych w tym głównie marynarki wojennej i wojsk nadmorskiego okręgu wojskowego;

- stworzenie warunków dogodnych do wykonania przeciwuderzenia w celu ostatecznego rozbicia i zepchnięcia do morza zgrupowania desantowego nieprzyjaciela.

Z wcześniej prezentowanej analizy podstawowych pojęć wynika, że cel obrony wybrzeża morskiego realizowany jest w okresie pokoju i wojny.

A zatem jaki cel przed obroną wybrzeża morskiego należy postawić w czasie pokoju, a jaki w czasie wojny i jak go osiągnąć?

Z przeprowadzonych badań nad różnego rodzaju działalnością potencjalnego nieprzyjaciela w okresie przed i po drugiej wojnie światowej, wyciągniętych wniosków z konfliktów lokalnych oraz przeprowadzonych ćwiczeń wynika, że w czasie pokoju będzie to obrona lądowej granicy i głównych obiektów wojskowych i przemysłowych na wybrzeżu przed jego działalnością rozpoznawczą i dywersyjną, a w okresie wojny zwalczanie jego sił i środków napadu powietrznego, nie dopuszczenie do wtargnięcia sił dywersyjno-rozpoznawczych oraz niszczenie desantów morskich i powietrznych w trakcie lądowania i po ich wylądowaniu, a także utrzymaniu portów i baz morskich zapewniając im funkcjonowanie.

Ponadto z dotychczasowych doświadczeń dotyczących obrony wybrzeża morskiego wynika, że powodzenie w jej obronie osiąga się głównie poprzez: prawidłowe określenie zamiaru działania przeciwnika, kierunków, rejonów i odcinków wysadzania jego morskich i powietrznych desantów; wykrycie w odpowiednim czasie skrytego przygotowania się nieprzyjaciela do działań desantowych, załadowania i rozpoczęcia wychodzenia z rejonów formowania zespołów desantowych na trasy przegrupowania do rejonów lądowania, w odpowiednim czasie zorganizowanie obrony, oraz dokładne i wszechstronne przygotowanie wyznaczonych do niej sił i środków; skupienie głównego wysiłku na obezwładnienie sił głównych desantu morskiego nieprzyjaciela i obronie najważniejszych kierunków,

rejonów i odcinków; prawidłowy podział zadań między ogólnowojskowe związki taktyczne, lotnictwa i obrony powietrznej, marynarki wojennej oraz siły i środki obrony regionalnej, a także właściwe zorganizowanie i ciągłe utrzymanie między nimi współdziałania; właściwe zorganizowanie ogniowego rażenia nieprzyjaciela; śmiałe, aktywne i zdecydowane działania sił i środków floty (flotylli) w celu rozbicia desantów we wszystkich etapach obrony wybrzeża morskiego; właściwe zorganizowanie wszechstronnego zabezpieczenia i nieprzerwanego scentralizowanego dowodzenia siłami i środkami wyznaczonymi do realizacji zadań w ramach obrony wybrzeża morskiego.

Cel obrony wybrzeża morskiego osiąga się w rezultacie wykonania szeregu zadań do których między innymi należy zaliczyć:

- uczestniczenie wojsk wyznaczonych do obrony wybrzeża w operacji przeciwpowietrznej;

- wzięcie udziału lub wykonanie samodzielnie zmasowanego uderzenia ogniowego na główne zgrupowanie desantu morskiego nieprzyjaciela we wszystkich etapach prowadzenia obrony wybrzeża morskiego, w tym w porażeniu obiektów pierwszej kolejności rażenia;

- odparcie natarcia z morza zgrupowań desantu morskiego uderzeniami lotnictwa, śmigłowców bojowych oraz izolacja i rozbicie desantów powietrznych lądujących w głębi obrony, a także utrzymanie ważnych rejonów, obiektów i rubieży terenowych uniemożliwiających przerwanie pierwszego pasa obrony;

- rozbicie zgrupowań desantowych nieprzyjaciela, które wdarły się w głąb ugrupowania operacyjnego, ograniczenie swobody manewru i stworzenie warunków do ostatecznego ich pobicia poprzez wykonanie przeciwuderzeń.

Co zatem w ramach tych zadań wykonują poszczególne rodzaje sił zbrojnych, na czym polega ich rola?

W ramach tych zadań wojska lądowe organizują i prowadzą obronę przeciwdesantową wybrzeża morskiego i uczestniczą wspólnie z siłami i środkami marynarki wojennej, lotnictwa i obrony powietrznej w wykonywaniu uderzeń na desant nieprzyjaciela w rejonach jego ześrodkowania, przejście morzem i rozwijania oraz podchodzenia jego oddziałów desantowych do brzegu. Odpierają ataki (uderzenia) wysadzanych morskich i powietrznych desantów nieprzyjaciela i niszczą jego wojska wysadzone na brzegu, w głębi obrony, utrzymują bronione pasy nie dopuszczając do przerwania się ich w głąb obrony oraz zwalczają na zasięg posiadanego sprzętu jego siły morskie.

Siły i środki marynarki wojennej we współdziałaniu z wojskami rakietowymi i lotnictwem wykonują uderzenia na desant morski i jego środki transportowo-desantowe, a także na zabezpieczające ich działania w rejonach ześrodkowania, wyczekiwania i załadowania, minują rejony formowania zespołów desantowych oraz trasy ich przejścia. Niszczą oddziały desantowe podczas przejścia morzem i w rejonach lądowania ze szczególnym uwzględnieniem sił zabezpieczających i dużych zgrupowań transportowców w obszarze prowadzenia operacji.

Wspólnie z wojskami lądowymi i lotnictwem odpierają uderzenia sił i środków nieprzyjaciela na brzegu, odcinają go od punktów, odcinków i rejonów lądowania, wzbraniają dopływu jego kolejnych sił i przeciwdziałają wsparciu z morza, a także niszczą go w toku próby ewakuacji.

Wojska lotnicze i obrony powietrznej z siłami morskimi i lądowymi niszczą desant morski nieprzyjaciela w rejonach jego ześrodkowania, podczas przejścia morzem i w czasie lądowania, prowadzą walkę z jego siłami powietrznymi podczas ich przelotu i lądowania oraz osłaniają siły i środki MW i wojsk lądowych w trakcie prowadzenia obrony wybrzeża morskiego i wspólnie z siłami obrony przeciwlotniczej i WRE prowadzą rozpoznanie radioelektroniczne i powietrzne i powiadamiają o nim wojska.

W ramach przedstawionych zadań realizowanych przez poszczególne rodzaje sił zbrojnych wydzielonych do obrony wybrzeża morskiego jej cel osiąga się poprzez wykonanie szeregu kolejnych i wzajemnie powiązanych uderzeń doprowadzających do rozbicia i zniszczenia zgrupowań uderzeniowych desantu morskiego. Najsilniejsze uderzenia na desant morski nieprzyjaciela wykonuje się siłami i środkami marynarki wojennej i lotnictwa na jego siły główmne oraz zabezpieczające, wybierając najdogodniejszy czas i rejon ich wykonania. Z wyciągniętych wniosków z okresu II wojny światowej, konfliktów powojennych oraz praktyki ćwiczebnej wynika,[10] że główne uderzenia można i należy wykonywać w

---

10 Ćwiczenie pk. "GRANIT-86", "TARCZA-88", "LATO-90".

różnych etapach prowadzenia obrony wybrzeża morskiego. Czas i rejon ich wykonania uzależniony jest od sytuacji operacyjnej i taktycznej, składu i kierunków działania desantu morskiego nieprzyjaciela i własnych możliwości ześrodkowania przeciwko jego zgrupowaniu niezbędnych sił i środków, a także od uzyskania najwyższej efektywności ich działania. Najlepiej główne uderzenie wykonywać z dala od własnego wybrzeża tzn. w pierwszym i drugim etapie prowadzenia obrony wybrzeża morskiego.

W sprzyjających warunkach w przypadku kiedy rejony formowania zespołów desantowych znajdują się w zasięgu wojsk lotniczych i obrony powietrznej, sił i środków marynarki wojennej, a także części wojsk lądowych to główne uderzenia wykonuje się w rejonach jego ześrodkowania i załadowania. W przypadku kiedy siłami lotnictwa i marynarki wojennej nie udało się obezwładnić desantów morskich i powietrznych przeciwnika w jego rejonach ześrodkowania i załadowania oraz formowania zespołów desantowych na najdalszych odległościach od własnego wybrzeża to główne uderzenie należy wykonać na jego siły i środki podczas przejścia morzem i przelotu w powietrzu.

W wyżej wymienionych przypadkach rozbicia sił desantu morskiego, umożliwiając kolejne i niezawodne ich zniszczenie, w konsekwencji doprowadzić do zerwania jego morskiej lub powietrzno-morskiej operacji desantowej. Jeśli nie uzyskano większego efektu i nie zdołano ostatecznie rozbić sił desantu przeciwnika w punktach jego załadowania lub podczas przejścia morzem, to główne uderzenia wykonuje się w momencie jego lądowania. Badania wykazały, że należy je wykonywać w okresie

przeładunku jego sił i środków z transportowców na okręty desantowe i środki amfibijne, a następnie w czasie ich manewru w kierunku punktów lądowania.

We wszystkich przypadkach główne uderzenie na desant morski i powietrzny nieprzyjaciela celowo jest poprzedzić wykonaniem wielu innych uderzeń maksymalnie osłabiających jego siły, a tym samym wpływających na stworzenie warunków do ostatecznego ich rozbicia i zerwania jego operacji desantowej.

Dla realizacji celu i zadań przewidzianych dla wojsk wyznaczonych do obrony wybrzeża morskiego należy przyjąć odpowiedni rozmach działań.

Rozmach to nic innego jak wskaźniki przestrzenno-czasowe i ilościowe charakteryzujące różne działania.[11] Rozmach obrony wybrzeża morskiego będzie zależał - podobnie jak w klasycznej obronie m.in. - od ustalonego celu, charakteru terenu, siły wykonywanego uderzenia przez desant morski i powietrzny nieprzyjaciela, szybkości przegrupowania wojsk, a także od wsparcia logistycznego danego związku taktycznego, taktyczno-operacyjnego lub operacyjnego. W obronie podstawowymi wskaźnikami będą: szerokość, głębokość i czas jej trwania. Szerokość obrony wybrzeża morskiego w polskich warunkach będzie pokrywała się z faktyczną szerokością wybrzeża. Natomiast jej głębokość będzie uzależniona od skali zagrożenia desantami morskimi i powietrznymi nieprzyjaciela, sposobu jego działania i możliwości sił i środków własnych

---

11 Leksykon Wiedzy Wojskowej. Wyd. MON, Warszawa 1979 r., s. 372.

wydzielonych do jego obrony. Oczywiście są to wskaźniki podstawowe główne.

Ponadto z dotychczasowych rozważań wynika, że obrona wybrzeża morskiego jest realizowana zarówno w czasie pokoju jak i wojny.

W związku z powyższym w dalszych rozważaniach należy zastanowić się nad tym czy podstawowe wskaźniki rozmachu obrony wybrzeża morskiego będą takie same zarówno w czasie pokoju jak i wojny? Od czego ich wielkość będzie zależała?

Wychodząc z przewidywanego celu i zadań jakie mają do realizacji siły i środki wydzielone do obrony wybrzeża morskiego w okresie pokoju i wojny można dojść do wniosku, że wskaźniki jej rozmachu w okresie pokoju będą wielkością stałą, a w czasie wojny część z nich będzie stała, a część zmienna.

Do stałych wskaźników zarówno w czasie pokoju, jak i wojny należy zaliczyć szerokość obrony wybrzeża morskiego. Wskaźnik ten limitowany jest wielkością posiadania odcinka wybrzeża przez Polskę i zarówno w czasie pokoju, jak i wojny będzie wynosił 524 km. Natomiast głębokość jego obrony będzie różna w okresie pokoju i w okresie wojny. W okresie pokoju, aby zrealizować zakładany cel obrony wybrzeża morskiego wystarczy zadania realizować w strefie morskiej i strefie nadbrzeżnej. Zgodnie z aktualnymi ustaleniami strefa nadbrzeżna obejmuje obszar od linii brzegowej (lustra wody) do odległości 5-10 km w głąb lądu.[12]

---

[12] BI nr 1(155). Wyd. MON, Warszawa, 1074 r., s. 10.

W zasadzie do tej głębokości będą rozmieszczone elementy obrony wybrzeża morskiego organizowane i funkcjonujące w czasie pokoju.

Inaczej będzie to wyglądało w warunkach zagrożenia i działań wojennych. Z rozważań przeprowadzonych w podrozdziale pierwszym i trzecim wynika, że w przypadku zagrożenia lub wojny mogą lądować na nasze wybrzeże desanty morskie nieprzyjaciela o skali taktycznej lub taktyczno-operacyjnej. Nie należy wykluczać również lądowania morskich desantów operacyjnych. W takim przypadku w ramach obrony wybrzeża morskiego należy zorganizować obronę przeciwdesantową wybrzeża morskiego w której główną rolę odegrają wojska lądowe. Wojska lądowe w ramach obrony przeciwdesantowej wybrzeża morskiego - w zależności od wielkości zagrożenia - powinny zorganizować obronę wybrzeża o skali taktycznej lub operacyjnej.

Może to być obrona wybrzeża morskiego organizowana przez związek taktyczny lub operacja obronna organizowana w ramach rejonu obrony okręgu wojskowego. Biorąc pod uwagę uwarunkowania dotyczące obrony wybrzeża morskiego przeanalizowane poprzednio wydaje się logicznym, że w jej obronie przeciwdesantowej - w zależności od zaistniałej sytuacji - może być również organizowana obrona lub operacja obronna na wybrzeżu morskim korpusu lub specjalnie wydzielonej do tego

---

celu grupy operacyjnej. W zależności od skali zagrożenia lądowaniem desantu morskiego i powietrznego nieprzyjaciela, konieczności, liczby i możliwości wydzielenia do obrony przeciwdesantowej, własnych sił i środków, obrona wybrzeża morskiego może osiągnąć głębokość taktyczną lub operacyjną, tzn. do 20-25 km lub 60-100 km.

Trzecim podstawowym wskaźnikiem rozmachu obrony wybrzeża morskiego jest czas jej trwania. Ze względu na to, że powinna ona funkcjonować nieprzerwanie zarówno w czasie pokoju jak i wojny rozpatrywanie tego problemu jest niecelowe. Można jedynie rozpatrywać czas trwania obrony przeciwdesantowej wybrzeża morskiego o ile taka będzie organizowana.

Wnioski

1. Operacja przeciwdesantowa i obrona wybrzeża morskiego są pojęciami bliskoznacznymi i mogą występować oddzielnie. Jednak w przypadku organizowania operacji przeciwdesantowej przez Naczelne Dowództwo WP w ramach strategicznej operacji obronnej na obszarze kraju, obrona wybrzeża morskiego będzie częścią składową operacji przeciwdesantowej (Patrz zał. nr 2).

2. Cel działania, obszar i wielkość angażowanych sił decydują o tym, że operacja przeciwdesantowa jest zakresowo szerszym przedsięwzięciem w stosunku do obrony wybrzeża morskiego, a obrona przeciwdesantowa wybrzeża morskiego występuje zarówno w operacji przeciwdesantowej i obronie wybrzeża morskiego, a także operacjach wojsk lądowych

prowadzonych na obszarze POW.

3. W związku z tym, że obrona wybrzeża morskiego jest przedsięwzięciem bardzo szerokim i uczestniczą w niej wszystkie rodzaje sił zbrojnych i wojsk, a także siły pozamilitarne jej organizatorem i wykonawcą może być tylko ND WP.

4. Organizatorem i wykonawcą obrony wybrzeża morskiego może być dowództwo rejonu obrony POW, ale tylko w przypadku przydzielenia mu do tego celu przez ND WP niezbędnych sił i środków.

5. W ramach przeciwdesantowej obrony wybrzeża morskiego wojska lądowe - w zależności od wielkości zagrożenia - organizują taktyczną lub operacyjną strefę obrony.

6. Biorąc pod uwagę główne uwarunkowania dotyczące obrony wybrzeża morskiego należy stwierdzić, że jego zagrożenie może wystąpić jedynie o skali taktycznej. W sporadycznych wypadkach może to być zagrożenie o skali operacyjnej - głównie ze strony sąsiada wschodniego.

7. W ramach obrony wybrzeża morskiego obronę przeciwdesantową, w zależności od sytuacji operacyjno-strategicznej mogą prowadzić:

- wydzielone siły POW w ramach ob rony rejonu obrony POW;

- siły i środki wydzielone z WOW;

- w sporadycznym wypadku część sił z odwodu ND WP.

8. W zależności od skali zagrożenia w ramach obrony przeciwdesantowej wybrzeża morskiego może być organizowana: operacja obronna na wybrzeżu morskim korpusu, wydzielonej

grupy operacyjnej lub obrona wybrzeża przez związek taktyczny.

9. Podstawowe wskaźniki rozmachu obrony wybrzża morskiego - szerokość, głębokość i czas trwania - w warunkach pokojowych będą wielkością stałą.

W okresie działań wojennych część wskaźników rozmachu - np. głębokość - będzie zmiennych.

2. SYSTEM OBRONY WYBRZEŻA MORSKIEGO

2.1. Główne uwarunkowania systemu obrony wybrzeża morskiego.

Z procesem tworzenia systemu obrony wybrzeża morskiego wiąże się kilka bardzo ważnych problemów. Dotyczą one między innymi sprecyzowania: kto powinien odpowiadać za obronę wybrzeża morskiego i jakie wiążą się z tym kompetencje, w jakiej skali obrona ma być realizowana, jakimi siłami i w jaki sposób należy ją prowadzić?

Rozważmy zatem, kto w naszych warunkach może być odpowiedzialny za obronę wybrzeża morskiego, w tym za jej organizację i przeprowadzenie.

Biorąc pod uwagę przyjęte uwarunkowania przedstawione poprzednio, należy stwierdzić, że w zależności od skali zagrożenia i rozwoju sytuacji operacyjno-strategicznej do obrony wybrzeża morskiego mogą przechodzić wojska POW, innych okręgów lub odwodu Naczelnego Dowódcy, w tym siły szybkiego reagowania. Oczywiście nie budzi żadnych wątpliwości fakt, że za obronę RP a więc także za obronę wybrzeża morskiego odpowiada Naczelny Dowódca jako jej główny organizator.

Wielce pouczające i godne głębszych przemyśleń są rozwiązania tego problemu stosowane w innych państwach. Na przykład w Szwecji istnieje oddzielne dowództwo i wojska obrony wybrzeża morskiego, które muszą skutecznie zabezpieczać granicę morską. Są one częścią składową szwedzkich sił

morskich.

Wybrzeże Szwecji podzielono na pięć wojskowo-administracyjnych rejonów obrony. Dowództwa poszczególnych rejonów są odpowiedzialne za organizację i realizację zadań związanych z obroną danego odcinka wybrzeża. W skład tych wojsk, oprócz dobrze rozbudowanego systemu stałych i ruchomych baterii artylerii nadbrzeżnej, wchodzą pułki i bataliony wybrzeża. W organizacji wojennej szwedzka obrona wybrzeża ma obejmować następujące elementy składowe:

- stały system obrony wybrzeża,
- ruchomy system obrony wybrzeża,
- jednostki sił lądowych przewidziane do obrony wybrzeża.[1]

Przyjęcie podobnej koncepcji w warunkach polskich doprowadziłoby prawdopodobnie do rozwiązania istotnych problemów obrony wybrzeża morskiego. Biorąc jednak pod uwagę przyszły kształt sił zbrojnych i tendencje do ich zmniejszania, a także koszty związane z tworzeniem nowych formacji, w obecnej sytuacji ekonomicznej kraju, wariant ten jest rozwiązaniem mało prawdopodobnym. Warto jednak zainteresować się nim w przyszłości.

Uwzględniając fakt, że Polska ma stosunkowo długie wybrzeże (524 km), nawet bez większego uzasadnienia należy stwierdzić, że będzie ono mogło być bronione, tylko na wybranych kierunkach i że do jego obrony zostanie użyta tylko część posiadanych sił i środków. Takie podejście do problemu

---

1 WPZ nr 4. Wyd. Zarząd II, Szt.Gen., Warszawa, 1972 r.

wynika stąd, że nieprzyjaciel z całą pewnością nie wyląduje na całym wybrzeżu, lecz na wybranych kierunkach. Fakt ten sprawia, że celowe byłoby w styczności z nieprzyjacielem posiadanie w obronie wybrzeża manewrowych sił zdolnych do zahamowania jego natarcia z morza, a w głębi odwodów - najlepiej sił szybkiego reagowania - z możliwością ich zaczepnego wykorzystania w rejonach zagrożonych. Siły takie oprócz zdolności manewrowych powinny posiadać najwyższy stopień gotowości bojowej. Wydaje się, że zasygnalizowane rozwiązanie mogłoby skutecznie zabezpieczyć naszą morską granicę państwową.

Pomimo tego, że w przyszłym modelu SZ RP przewiduje się utworzenie odwodu ND, w tym sił szybkiego reagowania, jego wykorzystanie (tzn. odwody) - biorąc pod uwagę potrzebę całego systemu obronnego państwa i skalę zagrożeń z innych kierunków - wydaje się nizbyt realne.
Przyjęcie jednak takiego wariantu rozwiązania nie należy jednak całkowicie wykluczyć.

Aby zapewnić skuteczną obronę wybrzeża morskiego, należy spełnić szereg wymagań, do których można między innymi zaliczyć:

- maksymalnie głębokie urzutowanie obrony zarówno na morzu, jak i w głębi lądu;

- wszechstronną rozbudowę infrastruktury i włączenie do niej elementów gospodarki morskiej;

- użycie sił uderzeniowych na dalekich rubieżach morskich;

- wprowadzenie problematyki obrony przeciwdesantowej do

szkolenia wszystkich rodzajów sił zbrojnych i obrony cywilnej.

W obronie wybrzeża szczególnie ważne jest zsynchronizowanie działania wydzielonych sił i środków, a mianowicie lotnictwa i obrony powietrznej, marynarki wojennej i wojsk lądowych.

Stosownie do dających się wyróżnić na terytorium kraju czterech operacyjnych kierunków zagrożeń - po dwa na każdym z kierunków strategicznych (wschodnim i zachodnim) - należy utworzyć cztery dowództwa operacyjne odpowiedzialne za te kierunki w czasie pokoju i wojny. Oznacza to również administracyjne podzielenie obszaru kraju w czasie pokoju na cztery okręgi wojskowe.[2] Wynika to z tego, że z wojsk lądowych obroną wybrzeża zajmował się będzie POW. Okręg ten w ramach swojej odpowiedzialności i obrony rejonu zajmowanego terytorium organizowałby obronę wybrzeża morskiego wspólnie z marynarką wojenną oraz wydzielonymi siłami i środkami wojsk lotniczych i obrony powietrznej. Koncepcja ta jest zgodna z dotychczasowymi ustaleniami.

W dalszej części rozważań należy rozpatrzeć sprawę odpowiedzialności i udziału każdego rodzaju sił zbrojnych w obronie wybrzeża morskiego oraz współdziałania między nimi. W związku z powyższym rodzi się szereg następujących pytań:

- czy - w zależności od skali zagrożenia z kierunku północnego i zachodzniego lub wschodniego - nie należałoby

---

2 Płk prof.dr hab. Stanisław Koziej: Operacyjno-strategiczne problemy użycia i działania Wojska Polskiego w latach dziewięćdziesiątych. Wyd. AON, Warszawa, 1991 r., s. 6.

rozłożyć odpowiedzialności i dokonać podziału zadań związanych z obroną wybrzeża morskiego?

- czy za całokształt spraw związanych z obroną wybrzeża morskiego, zarówno w okresie pokoju, jak i wojny, powinien odpowiadać POW, a w związku z powyższym czy podporządkować mu siły i środki różnych rodzajów sił zbrojnych?

- kto powinien dowodzić siłami i środkami wydzielonymi do obrony wybrzeża morskiego?

Biorąc pod uwagę uwarunkowania przedstawione poprzednio oraz fakt wynikający ze skali zagrożenia desantami morskimi nieprzyjaciela naszego wybrzeża, a także konieczność zaangażowania w niektórych wypadkach całości sił operacyjnych POW do działań obronnych na bardziej zagrożonych kierunkach, należy dokonać podziału systemu obrony wybrzeża na dwa podsystemy.

Pierwszy podsystem istniejący nieprzerwanie w okresie pokoju i wojny, za który należałoby uczynić odpowiedzialnym, podobnie jak w niektórych państwach zachodnich, dowódcę MW. Obejmowałby on poza strefą morską, również strefę nadbrzeżną do głębokości 10-15 km od lustra wody. W podobny sposób ten problem jest rozwiązany w niektórych państwach zachodnich.[3] Funkcjonowanie tego podsystemu powinno zabezpieczyć wybrzeże polskie przed penetracją GDR i działaniem desantów taktycznych nieprzyjaciela.

Drugi podsystem byłby organizowany przez wojska lądowe w

---

[3] Obrona terytorialna i cywilna RFN, WP, H, D i B. Wyd. MON - Zarz. II, Warszawa, 1987 r.

ramach obrony przeciwdesantowej wybrzeża morskiego.

System obrony wybrzeża morskiego - w całości mógłby składać się:

- ze zgrupowań sił MW (3 FO, 8 i 9 FOW);
- ugrupowania operacyjnego i zgrupowań wojsk lądowych;
- rubieży, rejonów i pozycji obrony przeciwdesantowej, z inżynieryjnym wyposażeniem wybrzeża zapewniających odporność bojową sił przewidzianych do działań w jego obronie;
- jednolitego podsystemu ognia wszystkich sił i środków;
- podsystemu zapór inżynieryjnych w morzu i na brzegu.

W okresie pokoju w strefie morskiej systematyczne działania powinny być prowadzone przez zgrupowania 3 FO oraz 8 i 9 FOW.

Natomiast na wyznaczonych odcinkach wybrzeża powinno rozmieścić się tylko oddziały i posterunki obserwacyjne straży granicznej, punkty obserwacji technicznej, baterie artylerii stałej i inne jednostki brzegowe FOW, służbę celną, nawigacyjną, portową, hydrograficzną, ratowniczą oraz siły instytucji pozamilitarnych. W pobliżu linii brzegowej rozmieszcza się również większość sił i środków wojsk obrony powietrznej.

Wyżej przedstawione rozwiązania w zasadzie gwarantują tylko osłonę i ochronę granicy morskiej. Natomiast nie zabezpieczają przed penetracją wybrzeża przez GDR i działalnością desantów taktycznych.

W takiej sytuacji już w okresie pokoju wyżej wymienione

siły należałoby wzmocnić siłami i środkami wojsk lądowych. Można to osiągnąć poprzez włączenie w skład sił MW 1-2 brygad (w tym BOW). (Patrz zał. nr 5). Możnsa również szukać innego rozwiązania, np. wykorzystać do tego celu nadmorskie Brygady Obrony Regionalnej. (Patrz zał. nr 6). W okresie pokoju brygady podporządkowane dowódcy MW należy rozmieścić w taki sposób, aby mogły realizować przewidziane dla nich zadania obronne (obrony portów, baz morskich, ważnych obiektów na wybrzeżu) oraz manewrowe w celu rozbicia taktycznych desantów morskich przeciwnika. Rejony dogodne do rozmieszczenia brygad - to rejon na północ od Lęborka i pomiędzy Koszalinem a Kołobrzegiem.

W zależności od stopnia zagrożenia desantem morskim przeciwnika, jego składu i rozmachu działań, a także od poniesionych strat w siłach i środkach MW oraz WLiOP, będących w dyspozycji dowódcy MW i współdziałających, w krytycznych sytuacjach do obrony przeciwdesantowej wybrzeża morskiego przystępowałyby także wojska operacyjne. (Patrz zał. nr 7).

Powyższe rozwiązanie posiada, tak jak poprzednie, szereg cech dodatnich i ujemnych. Do cech dodatnich możemy zaliczyć to, że cała problematyka obrony wybrzeża morskiego znalazłaby się w kręgu zainteresowania jednego dowódcy, którego rolą byłoby zintegrowanie działania wszystkich sił i środków znajdujących się w rejonie wybrzeża morskiego zarówno w okresie pokoju, jak i wojny. Pozwoliłoby to na stworzenie odpowiedniego systemu szkolenia wojsk w zakresie obrony przeciwdesantowej oraz przygotowania ich do działania w

okresie zagrożenia i wojny. Drugą dodatnią cechą jest odciążenie części zadań dowództwa POW.

Do cech ujemnych tego rozwiązania należy zaliczyć m.in. to, że:

- przy posiadaniu tak szerokiego wybrzeża nie ma pełnej gwarancji uniemożliwienia działalności GDR i desantów taktycznych przeciwnika, nie wspominając o taktyczno-operacyjnych;

- zbyt płytka strefa odpowiedzialności w głąb lądu nie zapewnia w całości osłony nadmorskiego skrzydła wojsk operacyjnych POW;

- zbyt duży koszt związany z utworzeniem dodatkowych sił lądowych i włączenia ich w skład MW, a w przypadku wydzielenia ich ze składu POW lub innych okręgów poważnie je osłabia.

Ponadto w tego rodzaju działaniach w zależności od potrzeb mogą być dodatkowo wykorzystane inne siły i środki ze składu POW lub innych instytucji pozamilitarnych stacjonujących na jego obszarze. Siły te również należałoby podporządkować dowódcy MW.

Z przyjętych założeń wynika, że poszczególne obszary okręgów wojskowych trzeba traktować jako rejony ich obrony. Zgodnie z zasadami racjonalnego działania na takim obszarze powinien być jeden gospodarz - dowódca - który odpowiadałby za całość problematyki dotyczącej jego obrony.

Powyższe rozważania potwierdzają, że najwłaściwszym rozwiązaniem będzie powierzenie obrony wybrzeża morskiego - strefy lądowej - dowódcy ogólnowojskowemu, w naszym wypadku

dowódcy POW.

Można jedynie zastanowić się nad tym, czy inne siły i środki - WL, OP, MW - biorące udział w obronie wybrzeża morskiego włączyć w skład POW, czy też mają działać na zasadzie współdziałania. Praktyka potwierdza, że obydwa rozwiązania w aktualnych warunkach są do przyjęcia.
W związku z tym, że granice obszaru POW w zasadzie pokrywają się z całym naszym wybrzeżem oraz z rejonem odpowiedzialności nadmorskiego zgrupowania WL i OP należy dowódcy POW podporządkować wydzielone siły i środki innych rodzajów sił zbrojnych. Umożliwi to m.in. dowódcy POW w większym stopniu korzystanie z danych z rozpoznania MW oraz WLiOP, a ponadto jest nam wszystkim wiadomo, że działalność POW jest ściśle związana ze strefą lądową.

Cechą negatywną jest także to, że obecnie wojska lądowe i MW nie dysponują doskonałymi, wspólnie uzupełniającymi się środkami łączności.

Podporządkowanie dowódcy POW wydzielonych do obrony wybrzeża morskiego sił i środków z pozostałych rodzajów sił zbrojnych niewątpliwie wpłynęłoby na efektywniejsze jej przygotowanie i prowadzenie. Nie jest również dużym błędem, jeśli wojska wydzielone do obrony wybrzeża morskiego działają na zasadzie współdziałania. Wszystko zależy od tego, jak podejdą do realizacji wspólnych zadań. Mamy wiele przykładów z okresu I i II wojny światowej oraz konfliktów powojennych, że nawet instytucje nie podlegające sobie potrafiły w momentach zagrożenia sprawnie działać. Jednum ze znamiennych przykładów jest Anglia. W Anglii było rzeczą charakte-

rystyczną, że większość organizacji wojskowych zdradza niejasność w sprawach podległości. Wiele instytucji funkcjonuje przeważnie na zasadzie wolnej współpracy. Wysoki poziom kultury, patriotyzm oraz głębokie poczucie ciężkich obowiązków i odpowiedzialności wpływają w Anglii na ten zdumiewający fakt, że pozornie chaotyczna organizacja funkcjonuje dużo sprawniej niż teoretycznie dobrze zorganizowane organizacje w innych krajach.[4]

Rozważania dotyczące głównych uwarunkowań obrony wybrzeża morskiego i wyciągnięte wnioski sugerują, że w skrajnych wypadkach do obrony wybrzeża morskiego będzie konieczne wydzielenie dodatkowych sił i środków z innych OW lub odwodu ND i w takim przypadku należy każdorazowo podporządkować je dowódcy POW. Konieczność włączenia ich w skład systemu obrony rejonu tego okręgu wynika przede wszystkim z właściwości wcześniej działającego tam tego systemu, obejmującego dużą liczbą już realizowanych przedsięwzięć. Natomiast przydzielane wojska będą realizowały tylko wycinkowe zadania w ramach już istniejącego systemu obrony wybrzeża morskiego.

Również istotny i zasadniczy wpływ na stworzenie sprawnie działającego systemu obrony wybrzeża morskiego niewątliwie wywrze przyjęta koncepcja - sposób - jej prowadzenia.

---

4 Rafał Czeczott. Obrona wybrzeża. Wyd. Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy. Warszawa, 1931 r., s. 227.

W warunkach polskich obrona lądowa, a w niej udział wojsk lądowych, będzie miała pierwszoplanowe znaczenie ze względu na to, że nasza flota jest obecnie mała i słaba, a jej dalszy rozwój nie może być na razie tak szybki, aby przynajmniej móc się obronić przed flotami naszych przeciwników. Posiadają oni już obecnie floty silne oraz większe fundusze dla ich dalszego rozwoju.

W związku z powyższym Polska powinna obecnie przede wszystkim dążyć do stworzenia silnej lądowej obrony wybrzeża, a w miarę zwiększania się naszych możliwości finansowych rozwijać siły morskie i powietrzne.

System obrony wybrzeża powinien dać możliwość skoncentrowania na zagrożonych odcinkach wybrzeża jak najwięcej sił i środków w celu ewentualnego przeciwdziałania zgrupowaniom desantowym nieprzyjaciela.

Badania wykazują, że sprawność systemu obrony wybrzeża morskiego będzie zależała przede wszystkim od, dobrego rozpoznania i przekazywania informacji, długości wybrzeża morskiego i liczby odcinków dogodnych do lądowania, stanu sieci komunikacyjnej, ilości znajdujących się w dyspozycji sił i środków, sposobu rozmieszczenia ich w obronie wybrzeża, osłony z powietrza, warunków terenowych.
Posiadanie przez Polskę szerokiego wybrzeża oraz ograniczonej liczby sił i środków sugeruje prowadzenie jego obrony w sposób manewrowy. Wynika to z tego, że nie jesteśmy w stanie osiągnąć przewagi nad nieprzyjacielem w każdej części wybrzeża, a tylko na wybranych kierunkach. Dlatego powinniśmy dążyć do posiadania silnych odwodów w głębi, zdolnych do

działania tam, gdzie wymaga tego sytuacja taktyczno-operacyjna.

Ponadto za takim użyciem sił i środków wydzielonych do obrony wybrzeża przemawiają wnioski z obserwacji działań I i II wojny światowej, z przeprowadzonych ćwiczeń w państwach obcych i w WP oraz poglądy lansowane przez naszych teoretyków i praktyków wojskowych, m.in. koncepcja przedstawiana przez płk.prof.dr.hab. Stanisława Kozieja, dotycząca założeń nowego modelu operacji zaczepno-obronnej.

Przyjęcie takiego sposobu działania w obronie wybrzeża morskiego umożliwi minimalne zaangażowanie sił i środków operacyjnych do bezpośredniej obrony linii brzegowej i pozwoli wykorzystać je do wykonania zdecydowanych kontrataków i przeciwuderzeń.

Przedstawione wyżej rozważania nad koncepcją obrony wybrzeża morskiego będą miały wpływ na strukturę jego obrony.

2.2. Ugrupowanie operacyjne.

Zgrupowania obronne oraz ugrupowanie operacyjne stanowi ważny element systemu obrony wybrzeża. Zawsze wynikały tutaj dwa problemy uwarunkowane niedostatkiem sił i środków broniących wybrzeża wojsk i ich przewagą u nieprzyjaciela. Pierwszy - jak rozmieścić racjonalnie wojska w rejonie wybrzeża - w pobliżu linii brzegowej - odznaczającym się dużą rozciągłością umożliwiającą przeciwstawienie zgrupowaniom uderzeniowym nieprzyjaciela własnych sił głównych. Drugi - jak urzutować same zgrupowania aby uzyskać możliwość

wzmocnienia obrony wybrzeża na niebezpiecznych kierunkach i zapewnić rozbicie zgrupowań desantu morskiego i powietrznego nieprzyjaciela, które włamały się w głąb obrony.

Zaczynając od tych spraw przy rozmieszczaniu wojsk wzdłuż wybrzeża prawie w każdej organizowanej obronie wybrzeża morskiego tworzono: główne zgrupowania obronne na przewidywanym lub ujawnionym kierunku głównego wysiłku desantowania desantu nieprzyjaciela oraz zgrupowania wojsk dla obrony innych kierunków. Oprócz tego, tworzenie zgrupowania niższych rodzajów sił zbrojnych, wojsk: lotnictwa, artylerii, wojsk obrony przeciwlotniczej i innych.

Organizowanie każdego zgrupowania wojsk w obronie wybrzeża morskiego realizowano metodą urzutowania ich w głąb.[5]

Doświadczenia minionych wojen i konfliktów lokalnych wykazały, że umiejętne utworzenie dogodnych zgrupowań wojsk we właściwym czasie oraz umiejętne urzutowanie ich odpowiednio do sytuacji, stanowiły podstawowe czynniki pomyślnego prowadzenia obrony wybrzeża morskiego. Jednocześnie był to złożony proces ponieważ niezbędne było przede wszystkim prawidłowe określenie kierunków desantowania nieprzyjaciela, a zwłaszcza głównego po to, aby skoncentrować tam główne wysiłki broniących się wojsk. W praktyce

---

5 Zgrupowanie wojsk i ich urzutowanie stanowią nie tożsame, a różne pojęcia. Zgrupowanie wojsk to rozmieszczenie ich na kierunkach, a urzutowanie - to rozmieszczenie ich w określonym systemie w terenie; urzutowanie ich według określonych elementów z uwzględnieniem kolejności zastosowania ich w obronie wybrzeża i charakteru ich działań w toku odpierania natarcia nieprzyjaciela z morza.

przygotowań obrony wybrzeża morskiego nie zawsze udawało się zrobić to w porę ponieważ wybór odcinków desantowania i kierunków uderzeń zapewniających ich skrytość należą zdecydowanie do strony nacierającej.

W przeszłości w obronie wybrzeża morskiego w związku z realną możliwością kilku wariantów wykonania przez nieprzyjaciela skupienia głównego wysiłku desantowania, nierzadko przy organizowaniu obrony, realizowano osłanianie wszystkich niebezpiecznych odcinków dogodnych do desantowania, co w sposób nieunikniony pociągało za sobą prawie równomierne rozmieszczenie sił i środków wzdłuż wybrzeża, osłabnienie składu drugich rzutów i odwodów. Taką obronę łatwiej było oczywiście pokonać desantującym wojskom, dzięki szybkiemu wyjściu na jej tyły.

W celu realizacji zadań obrony przeciwdesantowej przez wojska POW również w pierwszej kolejności należy utworzyć określone zgrupowania wojsk i ugrupowanie operacyjne.

Zgodnie z dotychczasowymi ustaleniami w okresie pokoju na wyznaczonych odcinkach wybrzeża morskiego znajdują się w zasadzie tylko nadmorskie strażnice straży granicznej (oddziały), większość sił nadmorskiego KOP oraz niektóre brzegowe jednostki marynarki wojennej. W przyszłości mogą się tam również znaleźć pododdziały i oddziały nowo tworzonych brygad obrony regionalnej stacjonujące w rejonie wybrzeża (Szczecińska, Koszalińska i Kaszubska BORe). Pozostałe siły wydzielane do obrony wybrzeża morskiego wyprowadza się dopiero w okresie zagrożenia lub wojny stosownie do rzeczywistych potrzeb. W początkowym okresie do tego celu w

ramach osłony mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk POW wyznacza się 1-2 związki taktyczne. W okresie tm powinno nastąpić pełne rozwinięcie wydzielonych sił i środków do obrony wybrzeża morskiego i ich całkowite uzupełnienie w ramach przedsięwzięć mobilizacyjnych.

Biorąc pod uwagę zagrożenie wybrzeża przez desanty morskie i powietrzne nieprzyjaciela można przyjąć, że wydzielone siły i środki do jego obrony mogą przejść w początkowym okresie wojny, jak i w toku jej trwania.

W zależności od stopnia zagrożenia desantem morskim nieprzyjaciela, jego składu i rozmachu działania, a także poniesionych strat w siłach i środkach marynarki wojennej, wojskach obrony powietrznej oraz będących w dyspozycji POW wyznaczone siły do obrony wybrzeża morskiego mogą przejść całością sił lub częściami.

Zgrupowania i ugrupowania operacyjne wojsk POW i sił floty w celu prowadzenia obrony wybrzeża należy tworzyć zgodnie z zamiarem jej przeprowadzenia z uwzględnieniem sytuacji taktyczno-operacyjnej i charakteru prawdopodobnego działania nieprzyjaciela.

Główne zgrupowania obronne tworzy się na kierunkach, odcinkach i rejonach łatwo dostępnych do lądowania i prowadzenia działań przez desanty morskie nieprzyjaciela. Obok głównego zgrupowania tworzy się również inne przeznaczone do działania na mniej zagrożonych kierunkach.

Przyjęte ugrupowanie operacyjne w obronie wybrzeża morskiego powinno stworzyć warunki do jej skutecznego prowadzenia przez wszystkie rodzaje sił zbrojnych i wojsk

oraz umożliwić skuteczne wykorzystanie ich środków ogniowych.

W toku prowadzenia obrony wybrzeża morskiego poszczególne zgrupowania wojsk i ugrupowanie operacyjne powinno sprzyjać wzrostowi przeciwdziałania w miarę lądowania desantu morskiego nieprzyjaciela, odpowiadać warunkom wykonania manewru siłami i środkami w dowolnie zagrożonym kierunku oraz wykonania kontrataku na nieprzyjaciela, który włamał się w obronę przeciwdesantową wybrzeża morskiego, zdecydowanych kontrataków i przeciwuderzeń.

W zależności od skali zagrożenia desantami morskimi i powietrznymi nieprzyjaciela oraz przyjętego sposobu zwalczania ich, ugrupowanie wojsk POW wyznaczonych do obrony wybrzeża morskiego będzie składało się z sił i środków przeznaczonych do niszczenia go na morzu i w powietrzu, podczas jego lądowania • i po wylądowaniu zgrupowania przeznaczonego do prowadzenia walki z siłami jego operacyjnego zabezpieczenia oraz innymi zgrupowaniami.

Ugrupowanie operacyjne w obronie wybrzeża morskiego, w zależności od przewidywanego zagrożenia może składać się wyłącznie z sił i środków POW nie wchodzących w skład jego wojsk operacyjnych lub z ich wykorzystaniem.

W wypadku organizowania obrony wyłącznie siłami POW nie wchodzącymi w skład wojsk operacyjnych pierwszy rzut stanowią nadmorskie oddziały i pododdziały straży granicznej,[6] siły marynarki wojennej rozmieszczone na linii brzegowej, pod-

---

6 ZO nadmorskich strażnic, 3 bataliony portowe, 10 strażnic portowych, 12 granicznych placówek kontrolnych. Jedna strażnica może rozbudować kpo.

oddziały ochrony obiektów oraz znajdujące się na wybrzeżu siły wojewódzkich urzędów spraw wewnętrznych.[8] Ponadto w pierwszym rzucie operacyjnym może być użyta BOW i BORe.

Zadaniem wymienionych sił jest rozpoznanie nieprzyjaciela i zwalczanie desantów taktycznych, zwłaszcza typu rajdowego, a w razie wylądowania większych sił - niedopuszczenie do rozszerzenia i pogłębienia uchwyconych przyczółków, łączenia ich w większy obszar działań i umocnienia się na opanowanym brzegu oraz zapewnienia warunków do ich zniszczenia innymi siłami. W przypadku wcześniejszego stwierdzenia zagrożeniem lądowania desantów morskich i powietrznych przynajmniej o skali taktyczno-operacyjnej do pierwszego rzutu można wydzielić również 1-2 związki taktyczne wojsk operacyjnych (w tym BORe i BOW). Uzależnione to będzie od przyjętego sposobu zwalczania desantu morskiego nieprzyjaciela.

W wypadku organizowania drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego w jego składzie mogą być użyte: 1-2 związki taktyczne, oddziały obrony regionalnej i pułki manewrowe resortu spraw wewnętrznych. Liczebność i skład odwodów zależą od wielkości sił i liczby przewidywanych rejonów lądowania desantu, odległości między tymi rejonami, składu i rodzaju obrony, warunków wykonania manewru.

Zadaniem drugiego rzutu lub odwodów ogólnowojskowych jest przede wszystkim w sposób zaczepny rozbicie desantu

---

8 Każdy WOSW rozwija pułk policji, a RUSW kompanie lub plutony manewrowe. Dodatkowo do obrony wybrzeża mogą być użyte dwa pułki policji centralnego podporządkowania.

nieprzyjaciela w rejonie opanowanego przyczółka lub w niekorzystanej sytuacji wzmocnienie wojsk pierwszego rzutu pogłębienie na kierunku głównego uderzenia desantu lub przejścia do obrony na nieplanowanym odcinku wybrzeża.

Zgrupowania artylerii wsparcia działają zgodnie z zasadami wsparcia wojsk lądowych i w zależności od rozwoju sytuacji umożliwiają dowódcy okręgu interwencje. Rozmieszcza się je w pobliżu odcinków wybrzeża zagrożonych lądowania desantu, zapewniając im warunki do szybkiego wyjścia na brzeg i zwalczania celów na wodzie ogniem na wprost i z zakrytych stanowisk ogniowych. Ponadto przygotowuje się kilka stanowisk ogniowych w głębi lądu na wypadek konieczności wsparcia własnych kontrataków i przeciwuderzeń.

Zgrupowanie bojowe OPL tworzy się z oddziałów rakiet przeciwlotniczych i jednostek artylerii przeciwlotniczej. Głównym zadaniem wojsk obrony przeciwlotniczej jest osłona od uderzeń z powietrza elementów ugrupowania obrony przeciwdesantowej, głównego zgrupowania obronnego i innych zgrupowań. Szczególnej osłony przed uderzeniami z powietrza wymaga drugi rzut podczas wychodzenia, rozwijania się i wykonywania przeciwuderzenia.

W zależności od posiadanych sił w skład ugrupowania wojsk obrony przeciwdesantowej wybrzeża mogą wchodzić odwody specjalne, a mianowicie: jeden-dwa odwody przeciwpancerne, odwody przeciwdesantowe, oddziały zaporowe (przybrzeżno-morskie oddziały minowania) oraz odwód inżynieryjny. Organizuje się je z organicznych i przydzielonych oddziałów i pododdziałów okręgu lub sił i środków wzmocnienia.

Rozmieszcza się je w zależności od przeznaczenia w pobliżu linii brzegowej lub w głębi w pobliżu dróg manewru.

Odwody przeciwpancerne składające się z pododdziałów artylerii i innych środków przeciwpancernych rozmieszcza się w rejonach pozwalających na rozwinięcie się na linii brzegowej w ciągu 15-20 minut. Środkom tym należy wyznaczyć kilka kierunków działania i na każdym z nich jedną-dwie rubieże rozwinięcia na linii brzegowej oraz dwie-trzy w głębi obrony. Wykorzystuje się je w pierwszej kolejności do zwalczania kutrów desantowych, a następnie celów opancerzonych na lądzie.

Odwody przeciwdesantowe tworzy się z organicznych sił okręgu wojskowego, sił ministerstwa spraw wewnętrznych lub pododdziałów i oddziałów wojsk operacyjnych. Głównym ich zadaniem jest walka z desantami powietrznymi nieprzyjaciela i zwalczanie grup dywersyjno-rozpoznawczych.

Oddział zaporowy (przybrzeżno-morskie oddziały minowania) tworzy się z pododdziałów saperów. Przeznaczony jest do manewrowego stawiania minowych zapór przeciwpancernych w czasie walki. Z zasady działa wspólnie z odwodem przeciwpancernym. Zazwyczaj wyznacza mu się kilka kierunków działania, a na każdym z nich jedną-dwie rubieże minowania w pobliżu brzegu oraz kilka rubieży w głębi lądu.

Odwód inżynieryjny organizuje się do wykonania zadań nieplanowych w trakcie walki obronnej lub dla dodatkowego wzmocnienia oddziałów.

W zależności od występujących potrzeb można tworzyć również i inne elementy ugrupowania operacyjnego.

2.3. Struktura pasa obrony.

Z doświadczeń historycznych okresu, przede wszystkim drugiej wojny światowej, konfliktów lokalnych, a także wyciągniętych wniosków z wielu ćwiczeń wynika, iż znaczący wpływ na strukturę pasa obrony wybrzeża morskiego wywiera skład i sposoby działań desantów morskich i powietrznych nieprzyjaciela oraz warunki fizyczno-geograficzne.

Ponadto zarys poszczególnych pasów obronnych rubieży i pozycji powinien być ściśle związany z systemem rażenia ogniowego i przyjętym sposobem prowadzenia obrony.

Dowództwa wojskowe państw obcych dobrze znają i w dalszym ciągu doskonalą taktykę z zakresu działań desantów morskich. Ich wojska są wyposażone w najdoskonalsze środki desantowe i ogniowe, a przede wszystkim w poduszkowce, śmigłowce i samoloty pionowego startu i lądowania, uzbrojone w różnego rodzaju broń o dużej celności. Zgodnie z poglądami ich specjalistów wojskowych, nowe środki desantowe umożliwiają zastosowanie w praktyce koncepcji tzw. "głębokiego szturmu wybrzeża". Główne założenia tej koncepcji polegają na prowadzeniu zdecydowanych działań bojowych przez pododdziały szturmowe i porażeniu przeciwnika na całą głębokość jego obrony przeciwdesantowej.

Dlatego też trafny wybór układu rubieży, rejonów i pozycji obronnych rozbudowany dobrze pod względem inżynieryjnym stanowi podstawowy problem i stawia duże wymagania przed wojskami przeznaczonymi do obrony wybrzeża morskiego. Ważne również dla skutecznego przygotowania obrony przeciw-

desantowej będzie zawczasu zaplanowanie uderzeń ogniowych połączonych z wykonaniem kontrataków i silnych przeciw-uderzeń. Toteż niezbędne jest takie przygotowanie obrony przeciwdesantowej, aby można było wykorzystać odpowiednie siły i środki do stosowania skutecznego oporu i wykonania kontrataków i przeciwuderzeń uprzednio zaplanowanych i odpowiednio zabezpieczonych pod względem ogniowym, OPL i radioelektronicznym.

Należy również przewidywać manewr odwodów drogą powietrzną zwłaszcza z głębi i z kierunków mniej zagrożonych na kierunki (w rejon) decydujące w danym czasie o osiągnięciu celów bitwy obronnej. W związku z powyższym bardzo istotnego znaczenia nabiera odpowiedni wybór i przygotowanie pasów, rubieży, rejonów i pozycji obronnych, który powinien przyczynić się do zrealizowania założonych celów obrony przeciwdesantowej oraz wpłynąć na wzmocnienie jej trwałości i aktywności polegającej przede wszystkim na utrzymaniu najbardziej dogodnych do wysadzenia desantów nieprzyjaciela odcinków (rejonów) w powiązaniu z wysoką aktywnością i manewrem pododdziałów i oddziałów wzdłuż frontu i z głębi.

Biorąc pod uwagę specyficzne warunki wybrzeża Polski, układ pasów, rubieży, rejonów i pozycji obronnych będzie się charakteryzował brakiem ciągłego frontu i niejednolitym stopniem rozbudowy. Obrona przeciwdesantowa będzie polegała na utrzymaniu najważniejszych odcinków, rejonów na kierunkach prawdopo dobnego lądowania desantów morskich w powiązaniu z wysoką aktywnością i manewrowością jej elementów ugrupowania.

Najuporczywiej utrzymuje się rejony bazowania marynarki wojennej, porty i odcinki dogodne do wysadzania desantów morskich nieprzyjaciela. Na pozostałych kierunkach organizuje się obserwacje i patrolowanie, ustawia zapory inżynieryjne i przygotowuje się pojedyńcze batalionowe rejony obrony, kompanijne i plutonowe punkty oporu, które to pododdziały obsadzają tylko w przypadku zagrożenia desantem morskim nieprzyjaciela.

Pierwszy pas obrony rozbudowuje się na kierunkach prawdopodobnego zagrożenia lądowaniem desantu nieprzyjaciela w trzy-cztery pozycje w przypadku użycia do pierwszego rzutu dywizji, lub dwie pozycje w przypadku użycia BOW, BORe. Na mniej zagrożonych odcinkach pierwszy pas rozbudowuje się w jedną-dwie pozycje. Przedni skraj obrony może przebiegać bezpośrednio na brzegu lub w niewielkiej od niego odległości. Zależy to od koncepcji rozegrania bitwy obronnej o wybrzeże morskie, charakteru terenu w przybrzeżnym pasie i strefie lądowej i warunków nawigacyjnych w akwenie morskim. Na tych odcinkach na których przedni skraj został przesunięty w głąb, urządza się pozycje (rejony) pozorne oraz oddzielne punkty oporu.

Pierwsza pozycja obrony powinna przebiegać tak, aby zapewniała jak najlepsze warunki prowadzenia ognia na lustro wody oraz dobrą obserwację i łączność wzdłuż linii frontu. Winna być powiązana z istniejącymi obiektami fortyfikacji stałej i miejscowościami. W skład tej pozycji powinny wejść plutonowe i kompanijne punkty oporu organizowane na bazie strażnic straży granicznej. Cechą charakterystyczną jej jest

rozbudowa stanowisk startowych i ogniowych dla wszystkich rodzajów.środków przeciwpancernych bezpośrednio na brzegu. Rozbudowuje się ją systemem kompanijnych i plutonowych punktów oporu oraz batalionowych rejonów obrony. Na prawdopodobnych kierunkach uderzeń desantu morskiego głębokość pierwszego pasa obrony, w zależności od użytych sił, może wynosić od 12 do 25 km.

Z oceny wybrzeża Polski wynika, że pierwszy pas obrony powinien być rozbudowany na całą głębokość tylko na kierunkach najbardziej dogodnych do wysadzenia desantu nieprzyjaciela i prowadzenia przez niego działań.

Drugi pas obrony rozbudowuje się, w zależności od sytuacji, w dwie-trzy pozycje i jest obsadzany przez drugorzutowe związki taktyczne oraz różnego rodzaju odwody lub wycofujące się wojska pierwszego rzutu operacyjnego.

Biorąc pod uwagę warunki terenowe strefy lądowej[9] drugi pas obrony może przebiegać na rubieży: PIENIĘŻNO, PASŁĘK, MALBORK, KARTUZY, LĘBORK, 10 km płn. MIASTKO, BOBOLICE, ŚWIDWIN, NOWOGARD.

Na kierunkach największego zagrożenia również może być rozbudowana pośrednia rubież obrony. Wykorzystuje się ją między innymi jako rubież wyjściową do wykonania przeciwuderzenia drugim rzutem operacyjnym.

Pośrednią rubież obrony wyznacza się 10-15 km za pierwszym pasem. Uwzględniając warunki terenowe naszego

---

[9] Strefa lądowa obejmuje obszar około 40-60 km w głąb lądu. BI nr 3(155). Wyd. MON, Warszawa 1988 r., s. 8.

wybrzeża może ona przebiegać na wysokości: szosy biegnącej z 8 km płd. BRANIEWO, ELBLĄG, WEJHEROWO, płn. LĘBORK, płd. SŁUPSK, płd. BIAŁOGARD, płd. KOSZALIN, GRYFICE.

Poza tym podobnie jak w obronie klasycznej rozbudowuje się rubieże ogniowe dla czołgów, BWP odwodów przeciwpancernych i minowania, oddziałów zaporowych i innych.

Na podstawie doświadczeń z wojen lokalnych, w rejonach dogodnych do wysadzania desantów mogą być rozbudowane "pozycje blokujące". Pozycje te powinny buć szybko zajmowane przez siły wyznaczone do niszczenia desantów. Ze względu na dużą szerokość frontu obrony na wybrzeżu morskim szczególnego znaczenia nabierają samodzielne działania taktyczne pododdziałów. Dlatego też przy rozbudowie inżynieryjnej punktów oporu i rejonów obrony należy uwzględniać możliwość zapewnienia, w jak najkrótszym czasie obrony okrężnej.

W okresie minionych wojen siły główne były bardzo często rozmieszczone w rejonach położonych w głębi wybrzeża. Dotyczyło to zarówno pierwszorzutowych i drugorzutowych związków operacyjnych oraz odwodu przydzielonego do obrony przeciwdesantowej. Znajdowały się one w gotowości do szybkiego podejścia, rozwinięcia i rozbicia wysadzonego desantu morskiego nieprzyjaciela lub wykonania kontrataku, przeciwuderzenia. Doświadczenia te mogą być również wykorzystywane we współczesnych warunkach.

W sprzyjających warunkach (dysponowanie czasem, odpowiednia urabanizacja i ukształtowanie terenu), celowo jest przygotowywać również, poza pozycjami obrony, ukryte rejony ześrodkowania w głębi obrony. Odległość tych rejonów od

przedniego skraju obrony lub rubieży należy wyznaczyć z takim wyliczeniem aby jednocześnie zapewnić:

- zajęcie przez wojska w wyznaczonym czasie przygotowane pozycje obronne w wypadku zagrożenia wysadzeniem desantu morskiego nieprzyjaciela lub wyjście na określoną rubież rozwinięcia w celu wykonania kontrataku lub przeciwuderzenia;

- ochronę wojsk rozmieszczonych w rejonach położonych w głębi przed działaniem broni o dużej celności;

- ochrony wojsk zajmujących pozycje obronne lub przygotowujących się do działań manewrowych.

Przy szerokim i dogodnym do desantowania pasie terenu istotne znaczenie ma właściwy wybór i przygotowanie pozycji ryglowych. Ich wykorzystanie powinno zapewnić skuteczniejszą obronę oraz uniemożliwić nieprzyjacielowi rozszerzenie uchwyconego przyczółka w stronę skrzydeł. Powinno umożliwić również szybkie zajęcie obrony na dogodnych rubieżach przez wycofujące się oddziały lub przez podchodzący z głębi drugi rzut (odwód) w celu lokalizacji i zniszczenia tych sił nieprzyjaciela, które włamały się w obronę. Pozycje ryglowe mogą być też wykorzystane jako zawczasu rozbudowane pod względem inżynieryjnym rubieże ogniowe lub rubieże przejścia do kontrataków i przeciwuderzeń. Mogą one spełniać rolę rubieży do blokowania desantów powietrznych.

Z obowiązujących obecnie norm operacyjno-taktycznych i sposobów prowadzenia obrony wybrzeża przy uwzględnieniu warunków terenowych strefy lądowej wynika, że najbardziej dogodne rubieże ryglowe na prawdopodobnych kierunkach działania desantu morskiego nieprzyjaciela mogą przebiegać:

- na kierunku zach. WŁADYSŁAWOWO, KARTUZY, WEJHEROWO, zach. KARTUZY i LĘBORK, SIERAKOWICE;

- na kierunku DARŁOWO, BYTÓW: SŁUPSK, MIASTKO i KOSZALIN, BOBOLICE;

- na kierunku USTRONIE MORSKIE, SZCZECINEK, POLANÓW, BARWICE i BIAŁOGARD, POŁCZYN ZDRÓJ;

- na kierunku NIECHORZE, GRYFICE, DĘBICA, RESKO i GOLCZEWO, NOWOGARD.

Wyżej wymienione rubieże ryglowe są jednymi z głównych, ale nie jedynymi. Biorąc pod uwagę warunki terenowe, rubieży ryglowych można wyszczególnić znacznie więcej.

Jednym z najważniejszych czynników wpływających na sukces w obronie przeciwdesantowej jest skuteczne rażenie ogniowe desantu morskiego nieprzyjaciela, jak najdalej od własnego brzegu. Osiągnąć to można przybliżając do przedniego skraju środki ogniowe i rozbudowanie dla nich tymczasowych stanowisk startowych i ogniowych. Tymczasowe stanowiska startowe i ogniowe celowo jest rozbudować na kilku kierunkach.

Istotny wpływ na prowadzenie obrony wybrzeża morskiego ma umiejętne stosowanie przez związki taktyczne, oddziały i pododdziały manewru, polegającego na szybkim oraz skrytym przesuwaniu na kierunki dogodne do wysadzania i działań desantu nieprzyjaciela oraz na rubieże rozwinięcia do kontr-ataków i przeciwuderzeń. Z doświadczeń wynika, że w tym względzie bardzo ważną rolę odgrywa przygotowana, zawczasu rozwinięta sieć dróg dofrontowych i rokadowych, obejmująca również: przybrzeżną rokadę, drogi na przełaj do

bezpośredniego wyjścia nad lustro wody czołgów, artylerii strzelającej na wprost i PPK; drogi podejścia sił głównych pododdziałów i oddziałów z rejonów zajmowanych w głębi obrony na pozycje rozbudowane do przewidywanych rejonów wysadzania desantów powietrznych nieprzyjaciela i na pozycje blokujące. Przygotowana zawczasu sieć dróg jest przedsięwzięciem niezbędnym, zapewnia ona dużą manewrowość wojsk będących w obronie wybrzeża morskiego będąc również jednym z elementów struktury obrony wybrzeża stanowiącym o jej wysokiej manewrowości.

Aktualnie istniejąca sieć dróg w strefie lądowej, zarówno rokadowych jak też dofrontowych jest wystarczająca i w sposób zadawalający powinna zabezpieczyć działanie zgrupowań w obronie wybrzeża morskiego.

Jak wykazało doświadczenie minionych wojen i konfliktów lokalnych, przy wyborze pasów rubieży, pozycji obronnych, stanowisk startowych i ogniowych, starano się zawsze usytuować je z uwzględnieniem wykorzystania dogodnych do obrony właściwości terenu. Odnosi się to przede wszystkim do pierwszego i drugiego pasa obrony oraz pozycji ryglowych na kierunkach prawdopodobnego działania desantu morskiego nieprzyjaciela.

W warunkach zastosowania przez desant morski nieprzyjaciela głębokiego szturmu wybrzeża przy użyciu najnowszych środków walki wydaje się konieczne właśnie maksymalne uwzględnienie właściwości terenu pasa nadbrzeżnego i strefy lądowej co w połączeniu z jego przygotowaniem inżynieryjnym zapewni bardziej niezawodną obronę przeciwdesantową

wybrzeża Polski.

2.4. Podsystem porażenia ogniowego

Podsystem porażenia ogniowego w obronie przeciwdesantowej wybrzeża morskiego organizuje się z uwzględnieniem wykonania uderzeń ogniowych wszystkimi posiadanymi środkami rażenia w celu zadania maksymalnych strat desantom morskim i powietrznym nieprzyjaciela.

Porażenie ogniowe składa się z precyzyjnie zaplanowanych uderzeń wojsk rakietowych, sił i środków OW czasu "W", lotnictwa, marynarki wojennej oraz innych wydzielonych do obrony wybrzeża.

Uderzenia ogniowe przygotowuje się na prawdopodone rejony ześrodkowania sił i środków desantowo-przeprawowych, punkty załadowania desantu na okręty, rejony taktycznego rozwinięcia jak i przeładowania wojsk nieprzyjaciela z transportowców i promów na okręty desantowe i środki amfibijne oraz podczas podchodzenia ich do punktów lądowania.

W miarę zbliżania się desantu morskiego do brzegu powinna wzrastać intensywność ognia.

2.4.1. Udział Korpusu Lotniczego w porażeniu ogniowym

Z przeznaczenia Korpusu Lotniczego (KL) wynika, że ma on prowadzić działania bojowe przede wszystkim w powietrznych i lądowych operacjach obronnych i zaczepnych. Będąc jednak jedynym związkiem operacyjno-taktycznym lotnictwa w Siłach

Zbrojnych RP korpus musi wykonywać zadania we wszystkich operacjach, które wchodzą w skład strategicznej operacji obronnej. A zatem będzie on również prowadził działania w operacji obronnej Marynarki Wojennej (MW) i w obronie wybrzeża. Podkreślenia wymaga jednak, że działania te będą dla Korpusu Lotniczego niejako dodatkowymi wobec zasadniczych, do których należy wsparcie broniących się i przeciwuderzających wojsk lądowych.

Zakres zaangażowania KL do działań w obronie wybrzeża może być bardzo różny; od stosunkowo niewielkiego w okresie działań systematycznych MW do znacznego, zwłaszcza w czasie wysadzania desantów (morskiego i powietrznego) i zagrożenia trwałości systemu obrony RP od strony morza. Przy czym na uwagę zasługuje to, że w obronie wybrzeża nie będą uczestniczyły wszystkie siły KL lecz tylko wydzielone jego oddziały (pododdziały), które najczęściej będą niemal równocześnie brały udział w działaniach prowadzonych na rzecz wojsk lądowych. Wymagać to będzie ciągłego przenoszenia działań (z kierunku morskiego na lądowy i odwrotnie), co utrudni realizację zadań i stworzy wysokie wymagania w zakresie dowodzenia i współdziałania, zwłaszcza z siłami nawodnymi MW.

Działania KL w interesie obrony wybrzeża mogą się rozpocząć jeszcze przed wybuchem konfliktu zbrojnego. W okresie narastania zagrożenia nieprzyjaciel może bowiem (od strony morza) wysadzać na brzeg swoje siły specjalne (grupy rozpoznawcze, dywersyjne itp.), do których lokalizacji, a nawet niszczenia (na morzu i lądzie) są szczególnie

predystynowane śmigłowce bojowe ze składu KL. Do przewozu powietrznego wojsk, wydzielonych do izolowania (zwalczania) grup specjalnych nieprzyjaciela w rejonach lądowania i działań na lądzie, mogą być również użyte śmigłowce transportowe.

W okresie zagrożenia następuje intensyfikacja rozpoznania powietrznego. Część wysiłku lotnictwa rozpoznawczego KL może być także wykorzystana do prowadzenia rozpoznania lotnictwa morskiego na lotniskach, portów i baz morskich, oraz śledzenia ruchu i zgrupowań sił nawodnych nieprzyjaciela. Przy tym rozpoznanie to, realizowane m.in. w interesie przyszłej walki (porażenia ogniowego) z siłami floty nieprzyjaciela, z zasady będzie prowadzone bez naruszania wód terytorialnych i granic państwowych przeciwnika. Będzie więc ono prowadzona w obszarach wód neutralnych i znad terytorium RP.

Działania wojenne rozpoczną się prawdopodobnie natarciem radioelektronicznym i zmasowanymi uderzeniami SNP, zorganizowanymi najczęściej w formie zaczepnej operacji powietrznej nieprzyjaciela. W tym czasie również należy oczekiwać, że agresor przejdzie do morskiej operacji zaczepnej, dążąc do rozbicia sił MW i wywalczenia panowania na morzu. Nie można wykluczyć, że wkrótce po pierwszych uderzeniach z powietrza i morza rozpocznie się także operacja zaczepna wojsk lądowych nieprzyjaciela.

W związku z tym początkowy okres wojny stwarza konieczność szczególnej intensywności działań bojowych KL. Musi on bowiem uczestniczyć równocześnie w dwóch (tj. po-

wietrznej i morskiej operacji obronnej), a niekiedy nawet w trzech operacjach (dodatkowo w lądowej operacji obronnej). Jednoczesne lub niemal jednoczesne prowadzenie tych operacji spowoduje, że zaangażowanie KL w niszczenie sił nawodnych i infrastruktury floty nieprzyjaciela będzie prawdopodobnie niezbyt duże. Większość wysiłku KL będzie wykorzystywana w powietrznej operacji obronnej, w tym czasie najistotniejszej z punktu widzenia osiągania celów strategicznych operacji obronnej SZ RP.

W uderzeniach odwetowych, wykonywanych w powietrznej operacji obronnej, KL rozpoznaje i zwalcza obiekty pierwszej kolejności rażenia, przede wszystkim zaś lotnictwo na lotniskach, system OP i dowodzenia wojskami oraz broń precyzyjną nieprzyjaciela. Uderzenia odwetowe KL w sposób pośredni będą wpływały na trwałość systemu obrony wybrzeża, gdyż zmniejszą skuteczność oddziaływania bojowego lotnictwa i broni precyzyjnej nieprzyjaciela na siły MW i wojska wyznaczone do obrony przeciwdesantowej.

Z analizy celów i warunków prowadzenia strategicznej operacji obronnej, w tym morskiej operacji obronnej, wynika potrzeba, by już w czasie trwania powietrznej operacji obronnej lotnictwo wykonywało również część zadań bezpośrednio w interesie MW i na rzecz wojsk broniących wybrzeża. Wskazuje to na celowość zwalczania przez lotnictwo myśliwsko- -bombowe w zmasowanych uderzeniach odwetowych także lotnictwa morskiego na lotniskach, wykonywania uderzeń na bazy i porty morskie (ich infrastrukturę) oraz znajdujące się w nich zespoły okrętów.

Podczas prowadzenia powietrznej operacji obronnej Naczelny Dowódca SZ RP główną uwagę poświęci na odpieraniu zmasowanych nalotów ŚNP na terytorium Polski i niszczeniu (w zmasowanych uderzeniach ogniowych) wybranych obiektów, stanowiących największe zagrożenie dla skutecznej realizacji lądowej operacji obronnej. Prawdopodobnie mniejsze jego zainteresowanie w tym czasie będzie wzbudzał akwen Bałtyku.

Tymczasem w obszarze morskim należy oczekiwać intensywnych działań sił nawodnych i podwodnych nieprzyjaciela, z którymi bitwę obronną będzie prowadziła MW. Jej siły morskie i lotnicze mogą być niewystarczające do przeciwstawienia się flocie nieprzyjaciela, co może doprowadzić do utraty panowania na morzu. W związku z tym za celowe trzeba uznać, aby już w czasie trwania powietrznej operacji obronnej dowódca MW dysponował wydzielonym wysiłkiem lotnictwa ze składu KL, wykorzystywanym do porażenia ogniowego floty nieprzyjaciela.

Z potrzeb MW, prowadzącej w tym czasie morską operację obronną wynika celowość użycia lotnictwa myśliwsko-bombowego KL według decyzji dowódcy MW, przede wszystkim do niszczenia najgroźniejszych okrętów ze składu nawodnych sił uderzeniowych nieprzyjaciela oraz okrętów próbujących minować nasze bazy i porty morskie.

Natomiast śmigłowce bojowe, nie angażowane w działaniach ofensywnych powietrznej operacji obronnej, mogą być wykorzystane do niszczenia małych okrętów z GDR (w pobliży brzegu i w rejonach wysadzania grup) oraz pododdziałów specjalnych nieprzyjaciela w czasie ich działań w ugrupowaniu

wojsk broniących wybrzeża. Pożądane jest także użycie śmigłowców bojowych do zwalczania w powietrzu i w rejonach lądowania śmigłowców nieprzyjaciela przewożących GDR. Działania śmigłowców bojowych realizowane są bezpośrednio na rzecz wojsk lądowych, które bronią wybrzeża. W związku z tym celowo jest, aby o ich użyciu decydował dowódca POW (KZ), dysponując odpowiednim wysiłkiem śmigłowców już w powietrznej operacji obronnej.

Po zakończeniu działań w powietrznej operacji obronnej zakres zaangażowania wydzielonych sił KL do porażenia ogniowego nieprzyjaciela w ramach obrony wybrzeża może być nieco większy. Zależało to będzie przede wszystkim od przebiegu lądowej operacji obronnej, która będzie szczególnie absorbowała działania lotnictwa, a także od uzyskanych rezultatów w operacji powietrznej oraz sytuacji operacyjnej na morzu i wybrzeżu.

Bez względu jednak na przebieg strategicznej operacji obronnej, skuteczność obrony wybrzeża morskiego stworzy konieczność działań wydzielonych sił KL do porażenia ogniowego obiektów nieprzyjaciela rozmieszczonych w głębi jego terytorium (ugrupowania), prowadzących bitwę na morzu i działających w naszej strefie przybrzeżnej (w ugrupowaniu wojsk własnych). Wskazuje to na celowość użycia wydzielonych sił lotnictwa korpusu do działań w obronie wybrzeża zarówno według planu Naczelnego Dowódcy, jak i decyzji dowódców MW i POW (KZ). Przy tym zgodnie z decyzjami Naczelnego Dowódcy lotnictwo myśliwsko-bombowe powinno koncentrować swoje uderzenia przede wszystkim na portach i bazach morskich,

lotnictwie morskim na lotniskach, a także na desancie w rejonie załadowania. Wskazane jest natomiast, by dowódca MW wykorzystywał wysiłek (siły) lotnictwa myśliwsko-bombowego KL głównie do porażenia ogniowego najistotniejszych zespołów okrętów nawodnych (OGU, ZDes), a dowódca POW (KZ) zarówno lotnictwo myśliwsko-bombowe jak i śmigłowce bojowe zwłaszcza do wsparcia ogniowego wojsk broniących wybrzeża.

Szczególnej aktywności użycia wydzielonych sił KL do działań w obronie wybrzeża należy oczekiwać w razie walki z desantami nieprzyjaciela wysadzanymi od strony morza.

Z analizy możliwych rejonów załadowania desantu morskiego na okrety wynika, że ich oddalenie od terytorium naszego kraju może znajdować się w strefie oddziaływania bojowego lotnictwa myśliwsko-bombowego. W związku z tym zwalczanie desantu wskazane jest rozpocząć już w tych rejonach. Uderzenie lotnictwa myśliwsko-bombowego celowo jest koncentrować na niszczeniu okrętów transportowo-desantowych w portach wojsk desantu w rejonach ześrodkowania i załadowania, a następnie sił floty w czasie przejścia do rejonu formowania oddziałów (zespołów) desantowych.

Zwalczanie desantu morskiego podczas przejścia morzem i w rejonie manewrowania jest priotytetowym zadaniem lotnictwa myśliwsko-bombowego w porażeniu ogniowym desantu. W ramach tego zadania główny wysiłek lotnictwa pożądane jest skupić na niszczeniu zespołu desantowego przewożącego siły pierwszego rzutu desantu, zwłaszcza jego rzutu szturmowego. Zatopienie okrętów desantowych powoduje bowiem wyeliminowanie z działań również przewożonych wojsk i sprzętu desantu. Natomiast

zniszczenie pierwszego rzutu może spowodować zerwanie zamiaru wysadzania desantu morskiego. Niezbędne jest także zwalczanie przez lotnictwo myśliwsko-bombowe fregat (niszczycieli) z grup wsparcia ogniowego, ze względu na ich silną i dalekonośną obronę przeciwlotniczą oraz rozmieszczenie (w ugrupowaniu marszowym) w ochronie okrętów desantowych i transportowców[10].

Podczas lądowania zwalczanie desantu morskiego realizuje lotnictwo myśliwsko-bombowe i śmigłowce bojowe. Uderzenia lotnictwa myśliwsko-bombowego pożądane jest koncentrować na zwalczaniu okrętów desantowych, okrętów wsparcia uczestniczących w ogniowym przygotowaniu desantowania, okrętów trałowych dokonujących przejść w zagrodach minowych i częściowo także na kolejnych falach środków amfibijnych i małych okrętów desantowych podchodzących do rejonu lądowania. Natomiast śmigłowce bojowe powinny niszczyć przede wszystkim czołgi i transportery pływające oraz środki desantowo-wyładowcze idące morzem do rejonu desantowania.

W razie zaś desantowania desantu sposobem "brzeg - brzeg" uderzenia lotnictwa myśliwsko-bombowego celowo jest skupiać w rejonie formowania ugrupowania do lądowania, a śmigłowcami bojowymi niszczyć środki transportowe z desantem

---

10 Historia uczy, że zniszczenie sił osłaniających desant może doprowadzić do zaprzestania desantowania. Warto w tym miejscu przypomnieć, że uszkodzenie przez lotnictwo amerykańskie czterech lotniskowców japońskich w bitwie lotniczo-morskiej pod Midway (3-5.6.1942 r.) spowodowało zerwanie japońskiej operacji desantowej. Patrz: Encyklopedia II wojny światowej. Wyd. MON, Warszawa 1975• r., s. 324.

podchodzące do rejonu wyładowania.

Desant morski nieprzyjaciela wysadzany na wybrzeże może się składać z dwóch rzutów. W związku z tym lotnictwo KL będzie również niszczyło jego drugi rzut w celu izolowania go od sił, które wylądowały na wybrzeżu. Przy tym, jeśli pierwszy rzut desantu jest desantowany sposobem "brzeg - brzeg", czyli na małych okrętach desantowych i środkach amfibijnych, zaś drugi ma być desantowany sposobem "okręt - brzeg" wówczas główny wysiłek lotnictwa myśliwsko-bombowego najkorzystniej jest masować na niszczeniu rzutu drugiego, a śmigłowców bojowych na zwalczaniu rzutu pierwszego.

Skuteczne działania lotnictwa w tym okresie mogą również udaremnić desantowanie morza. Na przykład 15 września 1944 r. podchodzący pod wyspy Hogland desant niemiecki w składzie około 100 jednostek transportowych i bojowych został rozbity uderzeniami lotnictwa radzieckiego. W wyniku zatopienia około 30-35 okrętów ocalałe siły niemieckie odpłynęły w stronę własnych brzegów, pozostawiając na wyspie wysadzony wcześniej rzut czołowy.

Zwalczanie desantu morskiego, a także powietrznego (jeśli będzie on realizowany) po wylądowaniu realizowane będzie przez lotnictwo myśliwsko-bombowe i śmigłowce bojowe w ramach lotniczego wsparcia ogniowego wojsk broniących wybrzeża (KZ). Uderzenia lotnictwa powinno się koncentrować na siłach głównych i odwodach desantów, śmigłowcach na lądowiskach, stanowiskach dowodzenia, artylerii i innych ważnych obiektach zagrażających wojskom broniącym wybrzeża.

Niezwykle istotną działalnością lotnictwa w zakresie porażenia ogniowego będzie izolowanie desantu od dopływu sił wzmocnienia i zaopatrzenia. Działalność tę realizuje się w wyniku zwalczania transportowców z uzupełnieniem, a także zabezpieczających je okrętów. Uderzenia lotnictwa pożądane jest wykonywać podobnie jak poprzednio, tj. przede wszystkim podczas przejścia okrętów morzem, a następnie aż do wylądowania na lądzie sił wzmocnienia i zaopatrzenia.

W porażeniu ogniowym nieprzyjaciela prowadzonym przez wydzielone siły KL trzeba jeszcze uwzględnić ewentualność zwalczania rozbitych sił desantu podczas ewakuacji i odejścia drogą morską, a także systematyczne niszczenie lotnictwa morskiego na lotniskach oraz wykorzystanie śmigłowców bojowych do zwalczania w powietrzu śmigłowców uzbrojonych i transportowych.

Nie bez znaczenia dla skuteczności porażenia ogniowego nieprzyjaciela w obronie wybrzeża będą także działania lotnictwa rozpoznawczego, śmigłowców transportowych zapewniających szybki przewóz wojsk w rejony lądowania desantu oraz śmigłowców wielozadaniowych stawiających zapory minowe, zasłony dymne i realizujących inne zadania.

Ponadto trzeba uwzględnić, że działania zasadniczych sił KL w lądowej operacji obronnej w sposób pośredni sprzyjają pomyślnemu przebiegowi obrony wybrzeża. Efektywne zwalczanie przez korpus systemów broni precyzyjnej, lotnictwa na lotniskach, systemu dowodzenia, sił głównych i odwodów operacyjnych w lądowej operacji obronnej zmniejsza tempo natarcia nieprzyjaciela i powoduje, że część jego sił (np.

lotnictwa) nie może być wykorzystana przeciwko wojskom broniącym wybrzeża.

Podkreślić jednak wypada, że działania wydzielonych sił KL na rzecz MW i obrony wybrzeża będą realizowane w bardzo trudnych warunkach i wspólnie z wieloma innymi wykonawcami zadań (wojskami lądowymi, MW i korpusem OP). Uwarunkowania te muszą być więc uwzględnione w czasie przygotowania i prowadzenia działań przez KL w morskiej operacji obronnej i w operacji obronnej nadmorskiego OW (KZ).

2.4.2. Udział wojsk obrony powietrznej w porażeniu ogniowym.

Współczesna obrona powietrzna rozpatrywana jest w dwóch aspektach: szerszym - jako część systemu obronnego państwa oraz węższym - jako część walki zbrojnej.

Celem obrony powietrznej, w szerszym ujęciu, jest osiągnięcie stanu bezpieczeństwa państwa w jego powietrznym obszarze.

Celem obrony powietrznej, ujmowanej jako część walki zbrojnej, będzie niedopuszczenie ŚNP do zadania strat siłom zbrojnym bądź poszczególnym obiektom, uniemożliwiających wykonanie stojących przed nimi zadań.

Powyższe cele obrona powietrzna osiąga w wyniku realizacji dwóch zasadniczych funkcji:

- niszczenia (obezwładniania) ŚNP w powietrzu;
- informowania o zagrożeniu powietrznym osłanianych obiektów.

Obok funkcji podstawowych obrona powietrzna sprawuje także funkcje doradcze i zabezpieczające (wspomagające, zasilające).

Informowanie, formalnie można by umiejscowić w ramach funkcji zasilających informacyjnie. Ze względu na wyjątkowe znaczenie zasilania informacyjnego o SNP, podniesiono tę funkcję do rangi zasadniczej (podstawowej).

W ogólnym ujęciu, OP RP będąca częścią systemu obronnego RP powinna realizować następujące zadania:

- ostrzegania i stałego informowania władz państwowych i wojskowych o aktywności lotniczej państw ościennych i ewentualnych działaniach prowadzonych w pobliżu naszych granic;

- zapewnienia bezpieczeństwa powietrznego, którego celem jest ochrona integralności obszaru powietrznego, przez reagowanie na każdy przelot niosący ze sobą zagrożenia, tzn. przelot nieznany lub niezgodny z ogólnie przyjętymi zasadami i przepisami;

- kontroli ruchu powietrznego, głównie w zakresie przestrzegania norm i zasad, koordynację wojskowego ruchu powietrznego z cywilnym ruchem powietrznym i lotami doświadczalnymi;

- poszukiwanie i ratownictwo, w tym organizowanie współdziałania operacyjnego zespołów poszukiwań zaginionych samolotów i ratownictwa lotniczego na terytorium Polski.

Głównym celem działań wojsk w ramach OP powinno być odparcie agresji powietrznej przeciwnika, zapewniając tym samym funkcjonowanie sił zbrojnych i podstawowych struktur

państwa. Skuteczne odpieranie pierwszych uderzeń z powietrza powinno zapewnić dogodne warunki do mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych oraz prowadzenia operacji przez wojska lądowe i MW na obszarze kraju.

Głównym zadaniem operacyjnym wojsk w ramach OP w początkowym okresie wojny, powinno być zniwelowanie zagrożenia powietrznego, głównie w stosunku do naczelnych organów dowodzenia systemu obronnego państwa i przeciwstawienie się wywalczeniu przewagi w powietrzu przez stronę przeciwną, tworząc tym samym sobie warunki do wywalczenia takiej przewagi w przyszłości.

Z punktu widzenia charakteru i ważności przedmiotu OP, do głównych jej zadań należy zaliczyć:

a. Wywalczenie przewagi w powietrzu.

b. Osłonę wojsk prowadzących operację obronną (w okresie rozwinięcia, w czasie przegrupowania, w rejonach zgrupowań i prowadzenia operacji) jako zadanie priorytetowe.

c. Osłonę obiektów wojskowych, głównie logistycznych, mających istotne znaczenie dla funkcjonowania sił zbrojnych i prowadzenia operacji.

d. Osłonę obiektów mających istotne znaczenie dla trwałości systemu obronnego RP.

Charakter i treść zadań bojowych wojsk w OP będą się zmieniać w zależności od rozwoju sytuacji strategiczno-operacyjnej i warunków działań.

Zgodnie z założeniami doktrynalnymi, na plan pierwszy wysuwają się zadania przeciwstawienia się wywalczeniu przewagi w powietrzu przez stronę przeciwną oraz osłony

obiektów wojskowych i wojsk prowadzących operację obronną na własnym terytorium, w tym wojsk prowadzących obronę wybrzeża morskiego.

Udział wojsk obrony powietrznej w porażeniu ogniowym sprowadzałby się do niszczenia środków napadu powietrznego (ŚNP) w powietrzu w interesie osłanianych wojsk prowadzących obronę wybrzeża morskiego oraz informowania tych wojsk o zagrożeniu uderzeniami z powietrza w ramach prowadzonych przez wojska OP obronnych operacji powietrznych.

2.4.3. Udział wojsk lądowych w porażeniu ogniowym

2.4.3.1. Wojsk rakietowych i artylerii

Z wojsk rakietowych i artylerii, zadania ogniowe w obronie wybrzeża morskiego realizować może artyleria związków taktycznych wydzielonych do prowadzenia obrony na tym kierunku, związek taktyczny artylerii, oddział rakiet taktycznych i oddział artylerii przeciwpancernej w przypadku zaangażowania do obrony wybrzeża morskiego zasadniczych sił okręgu wojskowego (związku operacyjnego) oraz moździerze i środki przeciwpancerne sił obrony regionalnej.

Siły wojsk rakietowych i artylerii użyte w obronie wybrzeża morskiego pozwalają na prowadzenie walki z desantem nieprzyjaciela na odległościach od brzegu do: 40 km przez oddział rakiet taktycznych; 10-15 km przez artylerię do ognia pośredniego; 2-3 km przez artylerię przeciwpancerną i ppk.

Powyższe możliwości ogniowe określone zasięgiem oraz możliwym do użycia sprzętem, pozwalają zwalczać rakietami taktycznymi siły desantu w rejonie postoju i manewrowania zaś artyleria do ognia pośredniego może rozpocząć walkę z nieprzyjacielem, który osiągnął wewnętrzny rejon postoju i manewrowania oraz podchodzi do brzegu. Środki przeciwpancerne rozmieszczone w pobliżu lustra wody (na brzegu) otwierają ogień na maksymalnym zasięgu, który pokrywa się z linią wyjściową do lądowania desantu morskiego.

W tym przypadku rozkład wysiłku ogniowego WRiA w zwalczaniu sił desantu na lustrze wody jest następujący:

- około 10 % w rejonie postoju i manewrowania;
- 30-40 % w wewnętrznym rejonie postoju i manewrowania oraz podczas ruchu nieprzyjaciela do brzegu;
- 50-60 % od linii wyjściowej do lądowania do wylądowania na brzegu.

Po wylądowaniu nieprzyjaciela na brzegu, WRiA realizują zadania ogniowe na ogólnie przyjętych zasadach walki na lądzie i biorą udział w: ogniowym odparciu ataku, które trwa do czasu przełamania przez nieprzyjaciela pierwszej pozycji obrony; ogniowym wsparciu broniących się wojsk w głębi; które często może być poprzedzone ogniowym wsparciem wojsk wykonujących kontratak.

Specyficznym zadaniem, które należy przewidywać oraz planować dla WRiA wydzielonych do obrony wybrzeża morskiego jest ich udział w zwalczaniu desantów taktycznych i powietrznych.

Podczas obrony wybrzeża morskiego oddział rakiet taktycznych i artyleria współuczestniczą w wykonywaniu następujących zadań:

- zwalczają okręty bojowe nieprzyjaciela na morzu podczas zbliżania się do wybrzeża;

- rażą transportowce i środki desantowo-transportowe podczas desantowania sposobem "okręt-brzeg" od rejonów postoju i manewrowania do rejonów wyładowania desantu;

- niszczą i obezwładniają siły desantu podczas jego przeładowania z transportowców na środki transportowo-desantowe;

- wzbraniają nieprzyjacielowi prowadzenia rozpoznania wód przybrzeżnych i wybrzeża oraz trałowania i minowania wybrzeża;

- wzbraniają wyładowanie desantu na bronionym wybrzeżu i rażą siłę żywą oraz środki ogniowe nieprzyjaciela po wylądowaniu;

- zwalczają artylerię nieprzyjaciela oraz okręty zespołów wsparcia ogniowego;

- wzbraniają podejście i wyładowanie kolejnych rzutów desantu;

- wspierają kontrataki własnych wojsk, zabezpieczają skrzydła, styki oraz luki w ugrupowaniu wojsk broniących wybrzeża;

- rażą siły desantów taktycznych i powietrznych w przypadku ich wysadzenia na bronionym wybrzeżu oraz wspierają wojska prowadzące ich zwalczanie.

W obronie wybrzeża morskiego oddział rakiet taktycznych pozostawał będzie w dyspozycji dowódcy związku operacyjnego. Z artylerii do ognia pośredniego organizowane będą grupy artylerii. Ich skład uzależniony będzie od przydziału artylerii do związków taktycznych przez szczebel operacyjny. Nie przewiduje się tworzenia grup artylerii podporządkowania operacyjnego. Podział artylerii na szczeblu taktycznym kształtować się może następująco: 60-70 % artylerii będzie w dyspozycji dowódców oddziałów i pododdziałów ogólnowojskowych i wykorzystywana może być do realizacji wsparcia bezpośredniego; 30-40 % artylerii pozostanie w dyspozycji dowódcy związku taktycznego i realizować będzie zadania wsparcia ogólnego oraz wzmocnienie ogniem oddziałów.

W pierwszym okresie działalności ogniowej - podczas zwalczania sił desantu na lustrze wody (przed wysadzeniem desantu na brzeg) trudno wyodrębnić typowe zadania wsparcia ogólnego i bezpośredniego, gdyż wszystkie środki ogniowe uczestniczyć będą w zwalczaniu środków desantowo-przeprawowych, okrętów i jednostek wsparcia ogniowego nieprzyjaciela. Będą to typowe zadania wsparcia ogólnego, szczególnie, gdy przedni skraj obrony oddalony będzie od brzegu na większą odległość (500 i więcej metrów). Po wylądowaniu desantu na brzegu, artyleria oddziału (wsparcia bezpośrendiego) skupia wysiłek na zwalczaniu siły żywej i środków ogniowych na brzegu. Artyleria pozostająca w podporządkowaniu dowódcy dywizji (brygady) zwalczać może środki desantowo-przeprawowe będące na lustrze wody oraz okręty i środki wsparcia ogniowego przeciwnika.

Podstawą do skutecznej i operatywnej działalności oddziału rakiet i artylerii będą: wcześniejsze wypracowanie decyzji i postawienie zadań, tak by dać im dłuższy czas na przygotowanie działań bojowych, zorganizowanie dalekiego i ciągłego rozpoznania pod kątem dostarczania danych do ognia oraz jego poprawiania i przenoszenia, odporność środków łączności na zakłócenia celowe i własne oraz maskowanie i manewr, które pozwolą zachować żywotność.

Organizując współdziałanie poszczególnych rodzajów wojsk i sił zbrojnych, dowódca organizujący obronę wybrzeża morskiego winien wyodrębnić strefy odpowiedzialności ogniowej dla lotnictwa, marynarki wojennej i WRiA, natomiast szef WRiA (artylerii) sprecyzować zadania dla oddziału rakiet, artylerii wsparcia ogólnego i bezpośredniego oraz artyleryjskich środków przeciwpancernych i szczegółowo zapoznać z zadaniami przewidzianymi dla innych rodzajów wojsk i sił zbrojnych.

Z artyleryjskich środków przeciwpancernych (armat i ppk) poszczególnych szczebli uczestniczących w obronie wybrzeża organizowane będą odwody przeciwpancerne. Specyfiką, może być organizowanie na jednym szczeblu kilku odwodów w mniejszym składzie. Pierwsza rubież ogniowa odwodów przeciwpancernych może być wysunięta bezpośrednio nad lustro wody w celu zwalczania środków przeprawowo-desantowych podchodzących do brzegu. Winna ona być rozbudowana pod względem inżynieryjnym oraz osłonięta zaporami i polem minowym.

2.4.3.2. Udział wojsk OPL w porażeniu ogniowym.

Walka ze środkami napadu powietrznego jest jednym z ważniejszych zadań realizowanych we współczesnej walce i operacji.

Zapewnienie skutecznej osłony wojsk przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza będzie jednym z zasadniczych warunków skuteczności obrony wybrzeża morskiego. Może to być osiągnięte tylko wspólnym wysiłkiem wszystkich rodzajów broni dążących zniszczenia (obezwładnienia) środków napadu powietrznego nieprzyjaciela jeszcze przed ich startem do wykonania zadań, a następnie w powietrzu i eterze.

Doświadczenia z powojennych konfliktów zbrojnych dowodzą, że znaczny wpływ na przebieg działań bojowych będą miały wojska obrony przeciwlotniczej. Wojska lądowe realizujące obronę wybrzeża morskiego mogą zachować swój potencjał bojowy w warunkach, kiedy siły i środki obrony przeciwlotniczej zapewnią im skuteczną osłonę przed uderzeniami środków napadu powietrznego (ŚNP).

Tak więc celem obrony przeciwlotniczej wojsk w obronie wybrzeża morskiego będzie: zadanie nieprzyjacielowi powietrznemu maksymalnych strat i odparcie jego uderzeń na osłaniane wojska, a przez to zachowanie ich gotowości i zdolności bojowej oraz swobody działania na polu walki.

Osiągnąć to można poprzez umiejętne organizowanie i prowadzenie zdecydowanej walki przeciwlotniczej, racjonalne wykorzystanie ognia i manewru oraz warunków terenowych, dążenie do uzyskania zaskoczenia, a także stosowanie różnych

sposobów mylenia nieprzyjaciela powietrznego przy jednoczesnym przeciwdziałaniu zakłóceniom radioelektronicznym i atakom zwłaszcza przy użyciu broni precyzyjnego rażenia.

Działania wojsk obrony przeciwlotniczej stanowić będą część składową walki w obronie wybrzeża (obronie przeciwdesantowej) prowadzonej przez wojska lądowe we współdziałaniu z WLiOP i MW.

Obrona wybrzeża prowadzona będzie z reguły w warunkach niekorzystnego położenia operacyjnego, znacznej przewagi nieprzyjaciela i posiadania przez jego lotnictwo panowania w powietrzu. Organizacja i prowadzenie obrony przeciwlotniczej (walki przeciwlotniczej) w tych warunkach stanowi szczególnie złożony i trudny do rozwiązania problem.

Zasadniczymi zadaniami wojsk OPL w obronie wybrzeża będą:

- wykrycie, rozpoznanie ŚNP i we właściwym czasie powiadamianie własnych wojsk;

- udział w odpieraniu uderzeń ŚNP wspólnie z wojskami obrony powietrznej (WOP) oraz środkami obrony przeciwlotniczej marynarki wojennej (OPL MW) na wojska broniące wybrzeża, a tym samym udział w walce o uzyskanie przewagi w powietrzu na kierunku nadmorskim;

- osłona wojsk w czasie zajmowania rejonów obrony;

- osłona wojsk na I i II pozycji w czasie podejścia i lądowania desantu morskiego nieprzyjaciela;

- osłona wojsk prowadzących walkę na pozycjach ryglowych i w głębi obrony celem wciągnięcia nieprzyjaciela w rejon porażenia ogniowego;

- osłona drugich rzutów w czasie wykonywania kontrataków;

- zwalczanie desantów powietrznych i grup desantowo-szturmowych w czasie ich przelotu i lądowania;

- w krytycznych sytuacjach niszczenie celów nawodnych i naziemnych artyleryjskimi środkami obrony przeciwlotniczej.

W celu realizacji zadań obrony przeciwlotniczej wojsk w obronie wybrzeża morskiego, a głównie w celu kompleksowego i efektywnego wykorzystania wyspecjalizowanych sił i środków OPL do prowadzenia walki ze środkami napadu powietrznego nieprzyjaciela organizuje się system obrony przeciwlotniczej, który w układzie funkcjonalnym składa się z następujących podsystemów:

- dowodzenia;

- rozpoznania;

- ognia przeciwlotniczego;

- zabezpieczenia.

Podstawową zasadą w przygotowaniu wojsk obrony przeciwlotniczej do działań bojowych w obronie wybrzeża morskiego powinno być utworzenie niezawodnego podsystemu ognia przeciwlotniczego, polegającego na stworzeniu wielowarstwowej strefy rażenia i ognia różnorodnych co do możliwości i zasad działania środków przeciwlotniczych - przede wszystkim nad wojskami broniącymi kierunków dogodnych do lądowania desantu morskiego siłami i środkami OPL w celu terminowego przeniesienia wysiłku obrony przeciwlotniczej na nowe obiekty oraz podjęcie przez niego pokładowych środków rażenia.

Uderzenia zmasowane (ześrodkowane) nieprzyjaciela powietrznego odpiera się przez prowadzenie wzajemnie uzgodnionych, jednoczesnych lub kolejno następujących po sobie działań bojowych oddziałów i pododdziałów wojsk OPL w ścisłym współdziałaniu z wojskami obrony powietrznej na kierunku nadmorskim - w tym głównie lotnictwa myśliwskiego.

W celu zadania maksymalnych strat nieprzyjacielowi powietrznemu w uderzeniach zmasowanych (ześrodkowanych) należy planować:

- na dalekich podejściach do linii brzegowej (poza strefami ognia środków wojsk OPL), niszczenie SNP przez wojska obrony powietrznej i środki OPL MW (okrętów prowadzących działania na morzu);

- na bliskich podejściach do osłanianych wojsk (obiektów) i nad nimi - użycie rakiet przeciwlotniczych, ognia artylerii przeciwlotniczej i lotnictwa myśliwskiego obrony powietrznej (w/g podziału wysokości);

- w czasie bezpośredniego ataku danego obiektu wojskowego niszczenie atakujących samolotów w ramach powszechnej obrony przeciwlotniczej.

Nieprzyjaciela powietrznego który wdarł się w głąb zgrupowania obronnego - poza strefy ognia środków przeciwlotniczych - niszczy lotnictwo myśliwskie wojsk OP, a w czasie powrotu - w strefach ognia środków przeciwlotniczych - niszczy się go rakietami i ogniem artylerii przeciwlotniczej.

Narastanie ognia przeciwlotniczego na nowo ustalonych głównych kierunkach uderzeń nieprzyjaciela powietrznego w czasie trwania nalotów, realizuje się przez zdecydowany

manewr ogniem z innych kierunków bez zmiany stanowisk ogniowych (startowych), lub wykonanie szybkiego manewru pododdziałami przeciwlotniczymi do nowych rejonów w celu zagęszczenia ognia przeciwlotniczego na tych kierunkach.

Oddziały i pododdziały przeciwlotnicze podczas odpierania nalotów (uderzeń) ŚNP, w zależności od sytuacji i postawionego im zadania ogniowego mogą ześrodkować lub dokonywać podziału ognia do poszczególnych celów powietrznych.

Ześrodkowanie ognia polega na jednoczesnym ostrzelaniu grupy celów powietrznych (lub celu powietrznego) przez kilka baterii (wozów bojowych) w celu zniszczenia najbardziej ważnych grup (celów powietrznych).

Podział ognia polega na jednoczesnym lub kolejnym ostrzelaniu kilku celów powietrznych, przy czym każdy pododdział (wóz bojowy) ostrzeliwuje oddzielny cel.

Środki obrony przeciwlotniczej związków taktycznych (oddziałów) ogólnowojskowych, niszczą samoloty, śmigłowce i inne cele powietrzne głównie na małych i bardzo małych wysokościach, prowadząc działania bojowe w ramach osłony obiektowej - bezpośrednio w ugrupowaniu broniących się wojsk.

Do czasu rozpoczęcia przez nieprzyjaciela ogniowego przygotowania desantowania lub rozpoczęcia zmasowanych (ześrodkowanych) uderzeń ŚNP w celu nieujawnienia ugrupowania bojowego systemu OPL, pojedyncze samoloty i małe grupy winny być niszczone tylko przez wyznaczone pododdziały dyżurne, pododdziały wędrowne i środki OPL działające w zasadzkach przeciwlotniczych. Po każdorazowym otwarciu ognia,

pododdziały dyżurne wykonują manewr na zapasowe stanowiska ogniowe (startowe).

2.4.4. Udział sił i środków marynarki wojennej w porażeniu ogniowym w ramach obrony przeciwdesantowej wybrzeża

2.4.4.1. Cel obrony przeciwdesantowej wybrzeża oraz fazy boju przeciwdesantowego

W walce o odparcie lądowania desantu morskiego uczestniczą współdziałające ze sobą wydzielone siły wojsk lądowych, lotnictwa i marynarki wojennej w oparciu o zawczasu przygotowany system obrony przeciwdesantowej wybrzeża. Jednym z zasadniczych warunków powodzenia wysadzenia desantu morskiego jest osiągnięcie w jego rejonie panowania w powietrzu i na morzu. Po załadowaniu wojsk desantu wraz ze sprzętem na okręty, przejściu morzem i obezwładnieniu obrony przeciwdesantowej przeciwnik przystąpi do walki o lądowanie. W przypadku jej pomyślnego zakończenia przystąpi do wykonania zadania na wybrzeżu.

Celem obrony przeciwdesantowej jest niedopuszczenie do wysadzenia sił desantu przeciwnika z powietrza i morza na własne wybrzeże i zajęcia go, a w wypadku wylądowania jego sił przyparcie ich do morza i rozbicie na brzegu. Cel ten realizowany jest poprzez wykonanie następujących zadań:

- wykonanie uderzeń lotniczych na rejony załadunku i formowania desantu morskiego;
- wykonanie uderzeń artyleryjskich i rakietowych na

maksymalnych odległościach strzelania;

- zniszczenie pierwszego rzutu desantu nieprzyjaciela z chwilą wejścia w zasięg uzbrojenia sił odpierających desant;
- niszczenie wojsk które wylądowały na brzegu;
- niszczenie sił wsparcia ogniowego;
- zniszczenie śmigłowców;
- postawienie przeciwdesantowych zagród minowych;
- blokada od strony morza wojsk które wylądowały.

Elementami obrony przeciwdesantowej są: zgrupowanie wojsk lądowych, zgrupowanie sił marynarki wojennej i lotnictwa, rozbudowa inżynieryjna wybrzeża, system przeciwdesantowych zagród i zapór inżynieryjnych, jednolity system ognia oddziałów rakietowych i artylerii wojsk lądowych oraz marynarki wojennej, a także system obserwacji nawodnej i powietrznej.[11]

Organizując obronę przeciwdesantową liczyć się trzeba z tym, iż nieprzyjaciel posiada od początku następujące atuty: możliwość wyboru czasu i miejsca lądowania, stworzenie przewagi (przynajmniej w rejonie lądowania desantu), wcześniejsze dążenie do maksymalnego osłabienia sił obrony przeciwdesantowej, przyjęcie wysokiego templa lądowania na szerokim froncie, co utrudni manewr siłom obrony, izolacja rejonu lądowania.

Planowaniem i organizacją boju przeciwdesantowego zajmuje się odpowiedzialny za odcinek obrony wybrzeża dowódca

---

11 Regulamin walki Marynarki Wojennej Rzeczpospolitej Polskiej, Gdynia 1991 r., s. 167.

wojsk lądowych przestrzegając przy tym następujących zasad:

- planowanie obrony przeciwdesantowej winno odbywać się pod kierownictwem jednego dowódcy ze sztabem złożonym z oficerów wszystkich biorących w nim udział rodzajów sił zbrojnych;

- należy dążyć do jak najszybszego zniszczenia (osłabienia) wojsk desantu wykonując uderzenia już w rejonach koncentracji tych wojsk i formowania zespołów desantowych;

- należy dążyć do skoncentrowanego oddziaływania na zespoły desantowe podczas przejścia morzem;

- aktywność obrony przeciwdesantowej powinna wzrastać wraz ze zbliżaniem się zespołów desantowych do naszego wybrzeża;

- należy dążyć do zniszczenia, względnie izolacji wojsk desantu, które zostały wysadzone poprzez prowadzenie dynamicznych działań obronnych.

Siły marynarki wojennej uczestniczące w odparciu desantu morskiego nieprzyjaciela mogą wykonywać następujące zadania: rozpoznanie zespołów desantowych na morzu, niszczenie okrętów desantowych i transportowców podczas przejścia morzem, na podejściach do rejonu lądowania, w czasie przeładowywania wojsk z transportowców na środki desantowej oraz podczas lądowania, niszczenie grup okrętów nawodnych wspierających desant, wspieranie ogniem wojsk lądowych podczas zwalczania desantu na lądzie i niedopuszczenie do rejonu lądowania lub osłabienie dalszych rzutów desantu oraz stawianie przeciwdesantowych zagród minowych.

Bój przeciwdesantowy jest to ogół uzgodnionych co do zadania, miejsca i czasu oraz w zależności od okoliczności, powiązanych ze sobą działań pojedyńczych jednostek, grup taktycznych i zespołów marynarki wojennej oraz pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych wojsk lądowych, wojsk lotniczych i obrony powietrznej, których celem jest uniemożliwienie nieprzyjacielowi wysadzenia desantu, względnie zniszczenie tych jego sił, które już wylądowały.

Przeprowadzany jest bój przeciwdesantowy w trzech fazach (zał. nr 8):

- w pierwszej - podczas załadunku wojsk desantu na okręty oraz podczas formowania zespołów desantowych;

- w drugiej - podczas przejścia sił desantowych morzem;

- w trzeciej - podczas walki o lądowanie.

W fazie pierwszej najistotniejszą rolę odgrywa lotnictwo myśliwsko-bombowe marynarki wojennej, które ma za zadanie wykonać uderzenia na punkty bazowania sił desantowych nieprzyjaciela oraz rejony koncentracji i załadunku wojsk desantu na okręty.

Równie istotnym w tej fazie boju przeciwdesantowego jest wykonanie uderzeń lotniczych na rejony formowania zespołów desantowych. W sprzyjających warunkach wojskowo-geograficznych, gdy wybrzeże przeciwnika będzie w zasięgu uzbrojenia dywizjonów rakiet taktycznych lub operacyjno-taktycznych, celowym będzie użycie ich w celu wykonania uderzeń na wymienione powyżej obiekty.

W drugiej fazie boju przeciwdesantowego naistotniejszą rolę będą odgrywały nawodne okręty uderzeniowe. W sprzyjających

warunkach dla wykonania uderzeń na zespoły desantowe mogą być użyte okręty podwodne. Zależnie od stojących do dyspozycji sił byłoby celowym wykonanie jednoczesnych i kolejnych uderzeń nadbrzeżnych jednostek rakietowych, okrętów nawodnych i lotnictwa. W celu opóźnienia tempa przejścia morzem zespołów desantowych, a tym samym zwiększenia czasu potrzebnego na manewr siłami obrony przeciwdesantowej, celowym jest stawianie manewrowych zagród minowych. Należy przy tym dążyć do postawienia ich po przejściu grupy dalekiej ochrony przeciwminowej.

W trzeciej fazie boju przeciwdesantowego natężenie użycia uzbrojenia przez siły obrony przeciwdesantowej winno być największe. Uderzenia na formujące się i podchodzące do brzegu fale desantu oraz na siły nieprzyjaciela znajdujące się w rejonach przeładunku na środki desantowe, wykonują okręty nawodne, lotnictwo, artyleria nadbrzeżna i wojsk lądowych zgodnie z opracowanym systemem ognia.

2.4.4.2. Zadania artylerii nadbrzeżnej w odpieraniu morskiego desantu przeciwnika oraz jedności system ognia na podejściach do bronionego wybrzeża

Artyleria nadbrzeżna, w ramach realizacji zadań marynarki wojennej może wykonywać następujące zadania cząstkowe:

- osłona sił obrony przeciwdesantowej przed uderzeniami jednostek nawodnych nieprzyjaciela;

- zwalczanie okrętów desantowych i okrętów wsparcia ogniowego z chwilą ich wejścia w zasięg ognia skutecznego uzbrojenia rakietowego i artyleryjskiego;

- zwalczanie okrętów trałowych i środków desantowych (amfibijnych) przy podchodzeniu do poszczególnych punktów lądowania;

- wsparcie wojsk lądowych podczas niszczenia oddziałów nieprzyjaciela, które wylądowały na własnym wybrzeżu;

- niedopuszczenie do wzmocnienia lub ewakuacji oddziałów nieprzyjaciela, które wylądowały.

Zakres wykonywanych przez artylerię nadbrzeżną zadań zależy od jej możliwości ogniowych, skali wysadzanego desantu, sił wspierających i zabezpieczających desant oraz od możliwości wykorzystania innych sił i środków zdolnych do prowadzenia efektywnej walki z desantem nieprzyjaciela.

Korelacja działań rodzajów sił zbrojnych współdziałających w obronie przeciwdesantowej wybrzeża może być zapewniona między innymi przez uprzednie opracowanie systemu ognia. Jednolity system ognia zakłada przygotowanie pięciu stref użycia środków ogniowych. Zapewniają one potęgowanie wysiłków wraz ze zbliżaniem się desantu do wybrzeża oraz racjonalne użycie sił. W zamiarze działań odpowiedzialny dowódca dywizji (lub w jego imieniu dowódca dywizjonu rakiet taktycznych) określa obiekty uderzeń dla lotnictwa, okrętów i artylerii (nadbrzeżnej i polowej), kolejność wykonywania uderzeń, kierunek głównego wysiłku, ugrupowanie bojowe i charakter manewru.

Strefa nr 1 obejmuje obszar w odległości 25-80 km od wybrzeża. Uderzenia na nieprzyjaciela wykonują w niej nadbrzeżne dywizjony rakietowe, dywizjony rakiet taktycznych oraz lotnictwo z zadaniem niedopuszczenia nieprzyjaciela do wejścia w strefę. Dokonując podziału celów należy uwzględnić fakt, iż nadbrzeżne oddziały rakietowe zdolne są do rażenia celów morskich z wysoką efektywnością i dlatego należy im wyznaczyć pojedyncze najważniejsze okręty, takie jak lotniskowce desantowe, okręty desantowe doku itp. Natomiast dla rakiet taktycznych, czy operacyjno-taktycznych celowym będzie wyznaczenie celów grupowych (rejonów). Rejonami uderzeń rakietowych mogą być rejony przeładowywania desantu z transportowców na środki desantowe, rejony wydokowywania techniki desantowej z okrętów desantowych doków, rejony formowania fal desantu oraz rejony położone przed linią wyjściową desantu i na niej.

Strefa nr 2 rozciąga się na odległość 18-25 km od wybrzeża. Jest to strefa użycia artylerii dalekosiężnej, niekierowanych pocisków rakietowych i nadbrzeżnych dywizjonów artyleryjskich dużego kalibru (powyżej 180 mm). Podczas planowania ognia artylerii uwzględnia się uderzenia okrętów w tej strefie. Współdziałanie artylerii nadbrzeżnej z okrętami nawodnymi organizuje dowódca flotylli lub dowódca marynarki wojennej. Powinno ono przewidywać wykonanie wspólnych (jednoczesnych i kolejnych) uderzeń nadbrzeżnych dywizjonów artyleryjskich i okrętów rakietowo-artyleryjskich na desant nieprzyjaciela na podejściach do rejonu lądowania oraz wspólne obezwładanianie okrętów desantowych i okrętów wsparcia

ogniowego w rejonie lądowania. Ponadto na prawdopodobnych kierunkach podejścia poszczególnych fal desantu przygotowuje się ześrodkowania ognia jednego lub kilku dywizjonów do okrętów i środków desantowych, a także okrętów wsparcia ogniowego.

Strefa nr 3 rozciąga się na odległość 6,5-18 km od wybrzeża. Jest ona strefą ognia zmasowanego artylerii polowej, czołgów i artylerii nadbrzeżnej średniego i małego kalibru (odpowiednio 100 do 150 mm i do 100 mm). Planuje się w niej również uderzenia lotnictwa morskiego oraz okrętowych grup uderzeniowych.

Strefa nr 4 rozciąga się na odległość 6,5 km jest strefą ognia zaporowego. Prowadzi w niej ogień cała artyleria dywizji oraz śmigłowce bojowe. W bezpośredniej odległości od brzegu artyleria wojsk lądowych i nadbrzeżne baterie artyleryjskie wykonują wspólnie zapory ogniowe. W celu przygotowania ognia zaporowego wyznacza się kilka rubieży oddalonych od siebie o 800 m i więcej. Rubieże ognia zaporowego wyznacza się z uwzględnieniem właściwości geograficzno-fizycznych rejonu lądowania, zagród minowych i innych zapór, kierunków torów wodnych w rejonach dogodnych do lądowania desantu morskiego. Ostatnia (najbliższa) rubież jest planowana w odległości 1,5 km od brzegu na odcinkach, gdzie do środków desantowych będą użyte przeciwpancerne pociski kierowane. Odcinki ognia zaporowego powinny być wyznaczone przed zagrodami minowymi. Szerokość odcinka ognia zaporowego określa się przyjmując, że dla jednego działa wynosi ona 50 m. Każdemu dywizjonowi na jednym prawdopodobnym

kierunku podejścia fal desantu wyznacza się nie więcej niż jeden odcinek na każdej rubieży ognia zaporowego. Do jednego odcinka ognia zaporowego można wyznaczyć kilka dywizjonów.[12]

Strefa nr 5, która rozciąga się do 1 km od wybrzeża jest strefą użycia broni przy strzelaniu na wprost oraz przeciwpancernych pocisków kierowanych, które stanowią najbardziej efektywny środek walki z opancerzonymi celami nawodnymi. Podczas organizacji systemu ognia należy zabezpieczyć możliwość prowadzenia ognia w nocy i warunkach ograniczonej widoczności. Realizuje się to przez wyznaczenie zawczasu pododdziałów do oświetlania. Jako pierwsze do rejonu lądowania przybywają grupy trałowe, okręty ogniowego przygotowania i wsparcia lądowania oraz pozostałe siły przygotowania lądowania desantu. Pod osłoną okrętów wsparcia ogniowego trałowce i grupy rozgrodzenia wykonują przejścia do punktów lądowania. Baterie artylerii powinny otworzyć ogień do sił trałowo-rozgrodzeniowych na zasięgu ognia skutecznego. Należy starać się utrzymać pod ogniem jak największą liczbę trałowców, koncentrując główny wysiłek na zniszczeniu lub wyprowadzeniu z walki trałowców prowadzących trałowanie na głównym kierunku lądowania. Wydzielone siły artylerii nadbrzeżnej powinny jednocześnie prowadzić walkę z okrętami wsparcia ogniowego osłaniającymi siły trałowe.

W momencie podejścia pierwszego rzutu desantu na odległość skutecznego ognia, nadbrzeżne oddziały rakietowe wykonują

---

12 Taktyka artylerii - Podręcznik cz. II, Warszawa 1974 r., s. 359.

uderzenia na duże okręty desantowe głównych sił desantu w celu niszczenia części z nich przed przeładowaniem techniki bojowej i wojsk na środki desantowo-przeprawowe. Najczęściej uderzenia rakietowe artyleria nadbrzeżna wykonuje wspólnie z okrętami.

Przy planowaniu wspólnych działań należy wziąć pod uwagę rubieże wykonania uderzeń środkami ogniowymi wojsk lądowych. W wypadku wykrycia lotniskowców desantowych, nadbrzeżne oddziały rakietowe powinny wykonać na nie uderzenie przed startem śmigłowców. Nadbrzeżne baterie artylerii powinny zapewnić wykonanie zadań rażenia okrętów desantowych przed ich wejściem na rubież zasięgów środków ogniowych wojsk lądowych. Część baterii powinna być wydzielona do obezwładaniania okrętów wsparcia ogniowego.

Lądowanie rzytów szturmowych należy odpierać wszystkimi środkami ogniowymi pododdziałów broniących pierwszej pozycji, artylerią wojsk lądowych, okrętami, nadbrzeżnymi oddziałami artyleryjskimi i rakietowymi oraz innymi siłami wspierającymi broniące się wojska.

2.4.4.3. Skład zgrupowania oddziałów artylerii nadbrzeżnej podczas odpierania lądowania desantu morskiego oraz jego organizacja bojowa

W celu wykonania zadań w obronie przeciwdesantowej wybrzeża oddziały artylerii nadbrzeżnej mogą być grupowane przed rozpoczęciem lub w trakcie działań bojowych. Skład

zgrupowania artylerii nadbrzeżnej będzie zależał od możliwości ześrodkowania niezbędnej liczby oddziałów na przypuszczalnym kierunku wysadzania desantu, oczekiwanego składu desantu nieprzyjaciela, możliwości ogniowych nadbrzeżnych oddziałów rakietowych i artyleryjskich jak również od dostępności wykorzystania innych sił zdolnych do odparcia desantów morskich nieprzyjaciela. Przyjmując założenie, że oddziałowi artylerii nadbrzeżnej postawione będzie zadanie zniszczenia 20-30 % dużych i średnich okrętów artyleryjskich oraz 10-15 % okrętów desantowych i środków desantowo-przeprawowych przy stratach własnych 25-30 %, w skład zgrupowania nadbrzeżnych oddziałów rakietowych i artyleryjskich zwalczających lądujący desant nieprzyjaciela w sile pułku wchodzić powinny: po jedenym nadbrzeżnym dywizjonie rakietowym i artyleryjski. Jeżeli nieprzyjaciel będzie lądował w sile dywizji to właściwie jest użyć do dwóch nadbrzeżnych dywizjonów rakietowych oraz dwa do trzech nadbrzeżnych dywizjonów artyleryjskich.[13]

Nadbrzeżne dywizjony rakietowe najczęściej rozmieszcza się na jednym ze skrzydeł prawdopodobnych odcinków lądowania głównych sił desantu z takim wyliczeniem, aby można było wykonać uderzenie rakietowe na główne zgrupowanie sił w czasie podejścia desantu do brzegu.

Pozycje startowe nadbrzeżnych dywizjonów rakietowych należy wybierać w najbardziej dogodnych rejonach (3-5 km od

---

13 Andrzej Zych, Taktyka artylerii nadbrzeżnej. WSMW Gdynia 1979 r., s. 182.

wybrzeża), zapewniających największą odległość strzelania, dobre warunki maskowania i dużą żywotność przy oddziaływaniu różnorodnych środków rażenia.

Nadbrzeżne baterie artyleryjskie małego kalibru rozmieszcza się na skrzydłach prawdopodobnych odcinków lądowania nad lustrem wody. Baterie średniego i dużego kalibru rozmieszcza się na skrzydłach prawdopodobnych odcinków lądowania w półzakrytych stanowiskach ogniowych.

Jednak dopóki zamiar przeciwnika nie jest znany oddziały artylerii nadbrzeżnej nie powinny zajmować głównych pozycji ogniowych (startowych). Celowym jest, aby oczekiwały na rozkaz zajęcia wyżej wymienionych pozycji w rejonach wyczekiwania. Na pozycjach ogniowych (startowych) powinny znajdować się tylko pododdziały dyżurne. Z chwilą zbliżenia się nieprzyjaciela następuje (na rozkaz) przesunięcie pododdziałów i oddziałów na odpowiednie stanowiska. Przemieszczenie to winno być zgodne z ogólnym kierunkiem przemieszczania wojsk lądowych.

2.5. Podsystem zapór inżynieryjnych.

Istotne znaczenie w systemie obrony wybrzeża morskiego ma podsystem zapór inżynieryjnych, rozumiany jako kompleks różnorodnych zapór i niszczeń powiązanych ze strukturą obrony i terenem zgodnie z zamiarem prowadzenia operacji (walki).

Jest on jednym ze stałych elementów składowych systemu obrony lądowej wybrzeża morskiego, wyodrębnionym z ogólnej liczby wielu innych ważnych składników. Pozycję tę

ugruntowały doświadczenia wojennej, a i obecnie, wzmacnia się ona wraz z rozwojem środków inżynieryjnych, w tym głównie minersko-zaporowych.

Miejsce podsystemu zapór inżynieryjnych w obronie wybrzeża morskiego wynika z roli, jaką zapory inżynieryjne mogą w niej odegrać.

Rola podsystemu zapór inżynieryjnych w obronie wybrzeża polega głównie na:

- uniemożliwieniu lub utrudnieniu nieprzyjacielowi szturmu wybrzeża z morza, powietrza i lądu;
- zamykaniu istniejących lub powstających luk w ugrupowaniu obronnym, które nieprzyjaciel mógłby wykorzystać do wyjścia na ważne rubieże (kierunki) bądź obiekty;
- zadaniu mu strat (bezpośrednio na zaporach lub pośrednio poprzez zatrzymanie i tym samym stworzenie korzystniejszych warunków do rażenia środkami ogniowymi).

Należy podkreślić, że powyższe zadania mogą być spełnione wówczas, gdy nieprzyjaciel będzie zaskakiwany co do czasu i miejsca założenia zapór i wykonania niszczeń oraz - drugi warunek - gdy będą one osłaniane ogniem.

W tej części badań należało określić jakie wymagania powinien spełniać podsystem zapór inżynieryjnych w obronie wybrzeża oraz jakim warunkom winien on odpowiadać.

Odpowiadając na to pytanie należy stwierdza się, że w swej strukturze, winien on nadążać za różnorodnością form i sposobów szturmu wybrzeża, wynikającą ze stałego rozwoju środków desantowych oraz środków wsparcia ogniowego desantu morskiego nieprzyjaciela. Zatem, między innymi, ciężar

gatunkowy zapór inżynieryjnych należy skupić na zaporach przeciwko desantom nie nawodnym jak do tej pory, a śmigłowcowym i spadochronowym, stanowiącym od pewnego czasu trzon desantów morskich. Rzutem bojowym desantów morskich na poduszkowcach należałoby utrudnić działanie skutecznymi (z nowych min pdes.) zaporami przeciwdesantowymi ustawianymi w wodach przybrzeżnych[14] i na brzegu.

Tworząc podsystem zapór inżynieryjnych powinno się uwzględniać także właściwości terenu i charakter działań obronnych. Naturalne przeszkody terenowe (bagna, jeziora, lasy, wzniesienia itp.) w znacznym stopniu ograniczające potencjalnemu nieprzyjacielowi swobodę manewru i kanalizujące jego ruch (często w ciaśniny terenowe i to jedynie wzdłuż dróg lub nieznacznie poza nimi) stwarzają dobre warunki do budowy zapór inżynieryjnych w formie węzłów i stref zapór inżynieryjnych. Ta forma zapór, umożliwiająca zastąpienie rozległych, materiałochłonnych pól minowych przed kolejnymi pozycjami obrony, właśnie w obronie wybrzeża winna być szczególnie preferowana.

Dynamicznemu i manewrowemu charakterowi działań obronnych muszą odpowiadać zapory inżynieryjne o zbliżonych właściwościach zastosowania. Stąd tak wiele uwagi w obronie wybrzeża przywiązuje się do budowy zapór kierowanych (na rubieżach kontrataków i przeciwuderzeń) oraz do minowania

---

14 Dotychczasowe przeciwdesantowe zapory minowe z min pdes będących na wyposażeniu wojsk (PDM-1, PDM-2, PDM-3Ja) nie stanowią już przeszkody bojowej dla poduszkowców - por.: ZWO nr 9/86, s. 54. Stąd postulat o przyspieszenie prac badawczo-rozwojowych i wdrożeniowych.

manewrowego i narzutowego.

Wobec powyższego stałymi elementami ugrupowania bojowego są oddziały zaporowe i przybrzeżno-morskie oddziały zaporowe (PMOZap.) na szczeblach taktycznych oraz śmigłowcowe oddziały zaporowe na szczeblach operacyjnych. Wydaje się jednak, że najlepsze efekty w skutecznym ograniczaniu rozprzestrzeniania się desantu nieprzyjaciela możnaby uzyskać przy wykorzystaniu artyleryjskich i saperskich[15] środków minowania narzutowego, gdyż umożliwiają one reakcję zaporami z zaskoczenia i w krótkim czasie.

Oddzielnym problemem przy tworzeniu podsystemu zapór inżynieryjnych jest kwestia budowy zapór fortyfikacyjnych, charakteryzujących się zwiększoną (w stosunku do minowych) praco- i materiałochłonnością. Wadą tego typu zapór jest także ich bierny charakter, nie zadają one w zasadzie (jak minowe) strat bezpośrednio.

Wobec powyższego i w związku z dynamicznym przebiegiem działań desantowych należy stwierdzić, że zapory fortyfikacyjne w obronie wybrzeża będą wypierane przez zapory minowe i ich zastosowanie staje się coraz bardziej ograniczone (a niekiedy marginalne). Niemniej szereg zapór fortyfikacyjnych, szczególnie typu przenośnego (jeże, kozły, piramidy, zapory małowidoczne itp.) może być z powodzeniem włączanych w strukturę zapór minowych, szczególnie w okresie przygotowania obrony. Zastosowanie ich nie tylko utrudni

---

15 Saperskie środki minowania narzutowego są obecnie na etapie prac badawczo-rozwojowych.

nieprzyjacielowi prowadzenie prac rozgrodzeniowych, lecz także w wypadku zaskoczenia ich umiejscowieniem, stworzy własnym środkom ogniowym, dogodne warunki do rażenia nieprzyjaciela.

Z analizy taktyki działań desantowych nieprzyjaciela, charakteru walki (operacji) obronnej sił własnych i właściwości geograficznych polskiego wybrzeża morskiego oraz innych uwarunkowań wynika, że podsystem zapór inżynieryjnych w obronie przeciwdesantowej powinien obejmować:

- zapory przeciwdesantowe ustawiane w wodzie od izobaty 5 m do brzegu (przeciwko poduszkowcom, okrętom i kutrom desantowym oraz amfibijnym środkom desantowym);

- kierowane przeciwpiechotne zapory minowe ustawiane na brzegu (wydmach) i w ciaśninach terenowych;

- przeciwpancerne, przeciwpiechotne i mieszane zapory minowe ustawiane na plaży i przed kolejnymi pozycjami obronnymi;

- kierowane przeciwpancerne zapory minowe (na rubieżach kontrataków i przeciwuderzeń);

- węzły i strefy zapór inżynieryjnych (w ciaśninach terenowych, na węzłach drogowych);

- zapory przeciwko desantom śmigłowcowym i spadochronowym (zakładane w prawdpodobnych rejonach lądowania lub dla likwidacji konkretnego desantu);

- węzły zapór inżynieryjnych w portach;

- niszczenia lotnisk;

- zapory minowe i niszczenia wykonywane manewrowo (przez oddziały zaporowe) i zdalnie w toku walki obronnej,

głównie dla zamknięcia luk i osłony skrzydeł ugrupowania obronnego.

Zwraca uwagę wielość (liczba) i różnorodność składników podsystemu zapór inżynieryjnych. W obronie wybrzeża, jak w żadnej innej sytuacji istnieje możliwość tworzenia niezwykle bogatego (rozwiniętego) podsystemu zapór inżynieryjnych, zawierającego elementy nowe, niekonwencjonalne, o zaskakujących i twórczych rozwiązaniach taktycznych i technicznych. Doświadczenia operacji przeciwdesantowych w tym względzie dają wiele pouczających przykładów. Warto więc sięgać do rozwiązań szczegółowych, zastosowanych w obronie Wału Atlantyckiego, Okinawy, czy też polskiego wybrzeża w 1939 roku.

Oprócz wspomnianej różnorodności, należy pamiętać, że z analizy dostępności wybrzeża morskiego RP (desanto- i czołgodostępności) wynika olbrzymi zakres budowy podsystemu zapór inżynieryjnych[16].

Jakie zatem wartości powinno osiągnąć nasycenie zaporami minowymi w obronie wybrzeża?

Czy wartość ta ma mieć charakter stały, czy zmienny?

Jeśli przyjmiemy, że czynnikiem determinującym wartość nasycenia zaporami minowymi jest stosunek sił: "desant--obrońca", a zaporami minowymi będziemy dążyli "do jego zrównoważenia, to w odpowiedzi uzyskamy zmienny", gdyż obydwa elementy (desant, obrońca) mogą mieć wartości niestałe.

---

16 Zakres ten powodował wyjątkową masowość użycia środków minersko-zaporowych, np.: na Wale Atlantyckim planowano założyć 50 mln min.

Stąd każdy z dowódców (z poszczególnych szczebli dowodzenia), podejmujących decyzję do obrony powinien uwzględniać właściwe jemu wrunki prowadzenia obrony (stosunek sił poszczególnych składników desantu i obrony) i na tej podstawie określać wymagane nasycenie zaporami minowymi w swoim rejonie (pasie) obrony[17], tak ogólne, jak i w odniesieniu do każdego rodzaju zapór.

Natomiast w wypadku przyjęcia za podstawę ustaleń instrukcyjnych, regulaminowych, wartości nasycenia zaporami minowymi przyjmą charakter stały[18]. W tym wypadku należy je traktować jako niezbędne minimum.

Pewne wątpliwości budzi kwestia wymaganego nasycenia przeciwdesantowymi zaporami minowymi ustawianymi w strefie wód przybrzeżnych, jako zagadnienia ostatecznie nie rozwiązanego (a z wielu zresztą względów do tej pory wręcz nie podejmowanego).

Z uwagi na: bardzo niskie tempo budowy przeciwdesantowych zapór minowych przez współcześnie posiadane siły i środki oraz na taktykę działania nieprzyjaciela - wydaje się słusznym - przyjęcie wartości nasycenia w rejonie głównego wysiłku obrony na poziomie 1,0. Wartość tę należałoby uzyskać w czasie poprzedzającym lądowanie desantu, czyli w zakresie minowania stałego. Pozostałe kierunki ze względu na

---

17 Wynosi ono 0,5 przy stosunku sił 1:1; 1,0 przy stosunku sił 2:1; 1,3 przy stosunku sił 3:1; 1,5 przy stosunku sił 4:1, itd.

18 Wartości nasycenia określa m.in. instrukcja: "Zabezpieczenie inżynieryjne walki (pułk, dywizja), Inż. 527/87.

niewystarczające możliwości proponuje się osłonić z nasyceniem 0,6. Ukończenie prac minerskich w wodzie we właściwym czasie jest sztuką nie tylko ze względu na trudność określenia terminu szturmu wybrzeża przez nieprzyjaciela, ale także z uwagi na niszczące oddziaływanie falowania morza na zapory.

Wypełnianie luk w strukturze przeciwdesantowych zapór minowych bezpośrednio przed i w trakcie ogniowego przygotowania lądowania desantu, poprzez "manewrowe" wykorzystanie PMOZap należy ze względu na niskie tempo zakładania zapór zdecydowanie wykluczyć. Rozwiązaniem, lecz będącym na razie w sferze zamysłów, byłoby użycie środków minowania zdalnego z minami przeciwdesantowymi (np.: zestawów artyleryjskich).

Głównymi wykonawcami podsystemu zapór inżynieryjnych będą organiczne pododdziały i oddziały saperów wojsk przechodzących do obrony (ksap lub bsap pułków, brygad, dywizji) i bataliony saperów flotylli obrony wybrzeża Marynarki Wojennej. Część zadań może być realizowana przez pododdziały rodzajów wojsk, szczególnie w osłonie własnych punktów, rejonów obrony, czy też rejonów stanowisk ogniowych (startowych). Zadania o znaczeniu operacyjnym, np.: w pasach obrony ZT powinny być realizowane siłami wojsk inżynieryjnych szczebla operacyjnego (okręgu lub OND).

Przy tworzeniu podsystemu zapór inżynieryjnych w obronie wybrzeża istnieje swoista rozbieżność między potrzebami, a możliwościami, będąca konsekwencją szczupłości sił obrońcy i rozległości pasów obrony. Im mniej wojsk przechodzi do obrony wybrzeża morskiego, tym więcej zadań

spoczywa na nich w budowie zapór inżynieryjnych (oczywiście przy stałym zagrożeniu), i odwrotnie.

Nie może być jednak tak, a pogląd ten lansowany jest przez niektórych teoretyków wojskowych, że na tych odcinkach wybrzeża, gdzie nie starcza wojsk nawet do patrolowania, wystarczą same zapory minowe[19]. Jest to oczywisty błąd, zapory inżynieryjne, by spełniały swoją rolę muszą być bronione.

Tworzenie podsystemu zapór inżynieryjnych w obronie wybrzeża to proces twórczy i niezwykle złożony. Wymaga od dowódców ogólnowojskowych wszystkich szczebli oraz od oficerów wojsk inżynieryjnych gruntownego przygotowania teoretycznego i praktycznego. Odnosi się to przede wszystkim do znajomości zasad i sposobów działania nieprzyjaciela, umiejętności wykorzystania właściwości terenu i doświadczeń w użyciu pododdziałów i oddziałów wojsk inżynieryjnych i innych rodzajów wojsk do budowy zapór i wykonywania niszczeń.

Proces tworzenia podsystemu zapór inżynieryjnych w obronie wybrzeża obejmować powinien:

- szczegółowe studia terenowe, z uwzględnieniem i rozpoznaniem rejonów (odcinków) do założenia zapór inżynieryjnych oraz obiektów do zniszczenia;

- prace planistyczne dotyczące określenia zadań (obiekt, miejsce, numer), wykonawców, sił ochrony, niezbędnych środków minersko-zaporowych, terminu realizacji, stopnia gotowości (zapory, niszczenia) i odpowiedzialnych za wydanie

---

19 Por.: Wybrane zagadnienia przygotowania i prowadzenia obrony przeciwdesantowej, Myśl Wojskowa (tajna). Warszawa 1988, s. 50-54.

komend do zniszczenia (lub wprowadzenia zapór minowych na pierwszy stopień gotowości);

- sporządzenie dokumentacji planistycznej (od planu użycia wojsk inżynieryjnych, przez plan minowania i niszczeń do planów niszczeń pojedzynczych obiektów lub założenia pojedynczej zapory) i zdeponowanie jej w odpowiednich komórkach (decydent, wykonawca);

- organizację stałych składów środków minersko-zaporowych, zgodnie z rejonizacją, wzdłuż wybrzeża morskiego (przygotowanie budynków, pomieszczeń, zgromadzenie potrzebnych środków minersko-zaporowych) i przygotowanie obiektów do niszczenia (w zakresie komór minowych). Przedsięwzięcia te można wykonać w ramach operacyjnego przygotowania terenu;

- określenie świadczeń gospodarki narodowej w zakresie uruchomienia produkcji, gromadzenia i ustawiania zapór fortyfikacyjnych przez zakłady przemysłowe (metalowe, budowlane, drzewne).

Wyżej wymienione zadania powinny być zrealizowane (i w miarę potrzeb aktualizowane) w okresie pokoju, umożliwiając w ten sposób sprawne tworzenie podsystemu zapór inżynieryjnych w okresie zagrożenia wojennego, a następnie podczas działań wojennych.

W drugim okresie, tworzenie podsystemu zapór inżynieryjnych polegałoby głównie na aktualizowaniu planów, doprowadzeniu zadań do wykonawców, zaopatrywaniu ich w środki, realizacji zadań minerskich i kierowaniu wykonwstwem.

Rozważania w obrębie niniejszego zagadnienia można podsumować następująco:

Podsystem zapór inżynieryjnych stanowi jeden z istotnych składników systemu obrony wybrzeża morskiego, ponieważ może dać obrońcy wymierne efekty, dotyczące m.in. zmniejszenia tempa lądowania desantu morskiego nieprzyjaciela, zadania mu strat, zwiększenia efektywności środków ogniowych, czy oddziaływania psychologicznego. By we współczesnej obronie wybrzeża morskiego mógł on odegrać taką rolę musi być tworzony umiejętnie i twórczo, tj. w stosownym czasie i miejscu oraz z użyciem właściwych środków - lub po prostu - z zachowaniem zasad sztuki operacyjnej i inżynieryjnej.

3. PRZYGOTOWANIE OBRONY WYBRZEŻA MORSKIEGO

3.1. Planowanie obrony wybrzeża morskiego.

Podstawę do szczegółowego planowania obrony przeciwdesantowej stanowią decyzja i wytyczne dowódcy okręgu wojskowego. Planowanie rozpoczyna się z chwilą otrzymania zadania dotyczącego obrony przeciwdesantowej wybrzeża i odbywa się zwykle jednocześnie z wypracowaniem decyzji. Przygotowane przez oficerów dane do decyzji, z chwilą zaakceptowania przez dowódcę, stanowią również podstawę do planowania.

Treść i metoda pracy sztabu okręgu wojskowego w zakresie planowania obrony przeciwdesantowej oraz treści i zakresu opracowywanych dokumentów, a także stopień ich szczegółowości zależeć będzie od konkretnych warunków i potrzeb, a w głównej mierze - od czasu, jaki sztab będzie miał na przygotowanie obrony.

Szczegółowe planowanie obrony przeciwdesantowej realizowane jest przez sztab okręgu wojskowego w okresie pokoju. Z chwilą przystąpienia przez sztab okręgu wojskowego do praktycznej realizacji planu może być potrzeba wniesienia korekt do tych dokumentów, stosownie do sytuacji, bądź potrzeba sporządzenia planu obrony przeciwdesantowej od nowa. Wówczas przebiegiem planowania kierował by zastępca dowódcy okręgu wojskowego do spraw obrony wybrzeża morskiego. Wraz z wydzieloną grupą operacyjną ze sztabu okręgu wojskowego rozwiniętą na pomocniczym stanowisku dowodzenia (PSD) OW

przystąpił by do działania ustalając m.in.: cel działań oraz siły i środki niezbędnie do ich wykonania, rubieże (rejony) obrony oraz czas i sposób wyjścia na nie, kierunki i pasy działania oraz zadania dla wojsk, sposób zabezpieczenia wyjścia i działania wojsk podczas wykonywania tych zadań.

Przebiegiem planowania szczegółowego kieruje wówczas szef sztabu tej grupy, który ustala kolejność, terminy opracowania poszczególnych dokumentów i treść najważniejszych z nich. W wyniku planowania sztab, zastępcy dowódcy OW ds. obrony wybrzeża z udziałem szefostw rodzajów wojsk i służb, powinien określić sposób oraz terminy wykonania przez wojska wyznaczone do obrony wybrzeża zadań, dokonać podziału ich wysiłku według zadań, rodzajów i kierunków przewidywanego desantowania nieprzyjaciela oraz ustalić sposoby ich współdziałania, organizację zabezpieczenia bojowego obrony przeciwdesantowej i dowodzenia

Planując walkę o utrzymanie wybrzeża morskiego musimy zdawać sobie sprawę, że system obrony przeciwdesantowej obejmuje m.in.:

- zgrupowanie wojsk lądowych obrony wybrzeża (grupę operacyjną);
- zgrupowanie sił marynarki wojennej (floty) obrony wybrzeża oraz wojsk lotniczych i obrony powietrznej do wsparcia broniących się wojsk podczas odpierania lądowania desantu morskiego i powietrznego przeciwnika;
- jednolity system ognia wszystkich rodzajów uzbrojenia GO obrony wybrzeża i sił marynarki wojennej, biorących udział w obronie przeciwdesantowej wybrzeża;

- inżynieryjne wyposażenie wybrzeża, zapewniające odporność obrony na oddziaływanie desantu morskiego i powietrznego oraz ochronę sił i środków przed uderzeniami przeciwnika;

- system przeciwdesantowych zapór minowych i zapór inżynieryjnych w wodzie i na brzegu (rozwijany w okresie zagrożenia wojennego lub z chwilą wybuchu wojny);

- system obserwacji nawodnej wybrzeża (rozpoznanie, służba dozorowa, posterunki obserwacji wzrokowej i technicznej oraz inne);

- system sił i środków WRE, zapewniający stworzenie skutecznych zakłóceń środkami radioelektronicznymi przeciwnika i zwiększenie skuteczności działań sił i środków OPL oraz OPD;

- system maskowania sił i środków OPL a także obrony przeciwdesantowej.

3.1.1. Praca sztabu podczas przygotowania obrony przeciwdesantowej.

Metody pracy dowódcy i sztabu OW w okresie przygotowania operacji przeciwdesantowej nie różnią się od ogólnie stosowanych. Znaczne różnice występują natomiast w treści problemów związanych z przygotowaniem tej operacji.

Podczas przygotowania danych niezbędnych dowódcy OW do powzięcia decyzji o obronie przeciwdesantowej szef oddziału rozpoznawczego sztabu powinien być przygotowany do przedstawienia:

- dostępnych odcinków wybrzeża do desantowania;

- możliwego składu sił desantu nieprzyjaciela, stanu a także możliwości jego środków transportu morskiego i powietrznego;

- możliwości działania grup dywersyjnych na tyłach i we własnym ugrupowaniu;

- prawdopodobne rejony załadowania oraz lądowania sił desantu morskiego i powietrznego ich składu oraz przewidywanego sposobu działania;

- terminu rozpoczęcia załadowania wojsk na środki desantowe;

- prawdopodobny czas rozwinięcia sił desantowych w rejonie lądowania i możliwe sposoby lądowania wojsk nieprzyjaciela;

- rozmach i cel operacji desantowej nieprzyjaciela;

- możliwe kierunki uderzenia sił nieprzyjaciela w głąb lądu.

Szef oddziału operacyjnego sztabu OW powinien być przygotowany zameldować dowódcy:

- ocenę możliwości zorganizowania obrony przeciwdesantowej w rejonie głównego wysiłku oraz na poszczególnych odcinkach wybrzeża;

- kolejność wykonywania uderzeń ogniowych na siły i środki desantu morskiego nieprzyjaciela w czasie ich podchodzenia do rejonów lądowania i rozwinięcia do walki w okresie lądowania oraz ocenę własnych możliwości ogniowych;

- propozycje ugrupowania operacyjnego i zadania bojowe ogólnowojskowych elementów ugrupowania;

- ocenę wybrzeża z punktu widzenia wyboru przedniego skraju, rejonów obrony i punktów oporu oraz osłony skrzydeł oraz tyłów sił własnych przed uderzeniami nieprzyjaciela z głębi lądu;

- sposób prowadzenia działań obronnych oraz walki z desantami nieprzyjaciela, w tym również w wypadku obezwładnienia wojsk uderzeniami lotnictwa i ogniem artylerii okrętowej nieprzyjaciela;

- sposoby i możliwości wykorzystania oraz przewidywane zadania sił i środków obrony regionalnej, cywilnej, załóg portów, baz morskich, fortów obronnych i innych urządzeń;

- potrzeby i możliwości organizacji zabezpieczenia bojowego obrony przeciwdesantowej, dowodzenia i służby porządkowo-ochronnej.

Na podstawie oceny terenu i właściwości wybrzeża morskiego w pasie obrony przeciwdesantowej sztab OW powinien określić szczególne rejony i odcinki wybrzeża, od których utrzymania zależeć będzie trwałość obrony. Uwzględnia on również wpływ linii brzegowej na rozbudowę inżynieryjną pozycji obronnych, możliwości rozbudowy zagród i zapór przeciwdesantowych.

Decyzję dowódcy OW o obronie przeciwdesantowej opracowuje się zwykle graficznie na mapie. W decyzji tej uwzględnia się, m.in.:

- wnioski z oceny sił desantowych nieprzyjaciela;

- zadania wykonywane siłami i środkami przełożonego w interesie OW oraz zadania sąsiadów wraz z liniami rozgraniczenia między nimi;

- zamiar o obronie przeciwdesantowej wybrzeża morskiego;

- sposób wykorzystania sił marynarki wojennej i lotnictwa wsparcia oraz wojsk obrony powietrznej, sił obrony regionalnej, straży granicznej, policji, sił organizacji paramilitarnych znajdujących się w pasie obrony przeciwdesantowej;

- strukturę obrony;

- ogniowe porażenie nieprzyjaciela;

- zadania bojowe dla poszczególnych elementów ugrupowania operacyjnego;

- zadania bojowe dla innych sił i środków działających w pasie obrony przeciwdesantowej;

- główne problemy współdziałania wojsk, w tym z siłami marynarki wojennej, wojsk obrony powietrznej i lotnictwem wsparcia;

- organizację zabezpieczenia bojowego obrony przeciwdesantowej;

- organizację dowodzenia;

- terminy gotowości.

Na podstawie decyzji dowódcy OW sztab, z udziałem szefów rodzajów wojsk i służb, przedstawicieli marynarki wojennej oraz wojsk obrony regionalnej, opracowuje plan obrony przeciwdesantowej. Plan ten może obejmować: plan obrony przeciwdesantowej (część operacyjną) z legendą; plan ogniowego porażenia nieprzyjaciela; plan współdziałania; plan organizacji dowodzenia; plan łączności; plan użycia (działań bojowych) wojsk rakietowych i artylerii, lotnictwa; plan

obrony przeciwlotniczej; plany zabezpieczenia bojowego operacji (rozpoznania, walki radioelektronicznej, obrony przed środkami masowego rażenia, maskowania operacyjnego oraz zabezpieczenia inżynieryjnego, obrony przeciwchemicznej, zabezpieczenia topograficznego a także zabezpieczenia hydrometeorologicznego); plan wsparcia logistycznego; kalendarzowy plan przygotowania operacji.

Ponadto w zależności od potrzeb oraz sytuacji i warunków przechodzenia wojsk okręgu wojskowego do obrony, mogą być opracowane także inne dokumenty. Dotyczyć mogą one m.in.: porażenia ogniowego obiektów pierwszej kolejności, systemu ognia przeciwpancernego, zwalczania grup dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela i inne.

Plan obrony przeciwdesantowej - część operacyjna celowym jest opracowywać na mapie 1:100 000 wraz z legendą. Plan ten jest szczegółowym rozwinięciem decyzji dowódcy i zazwyczaj opracowuje się go o dwa szczeble dowodzenia niżej[1].

Na mapie planu obrony przeciwdesantowej przedstawia się przede wszystkim: ugrupowanie pierwszorzutowych związków taktycznych i oddziałów w obronie wybrzeża morskiego; rejony stanowisk ogniowych artylerii oraz rakiet przeciwlotniczych; stanowiska dowodzenia związków taktycznych i oddziałów, drugorzutowe oddziały, a szczególnie główne i zapasowe rejony (pasy) do obrony, a także rubieże rozwinięcia do przeciw-

---

[1] Inny punkt widzenia co do celowości opracowania tego dokumentu, oraz jego treści przedstawia S. Piotrowski "Plan obrony w czasie pokoju", Biuletyn Informacyjny nr 2/151/ Sztab Gen. WP, Warszawa 1991 r.

uderzenia, drogi marszu i kierunki uderzeń. Ponadto w planie tym z podobną dokładnością przedstawia się zadania i sposób ich wykonania przez pozostałe elementy ugrupowania operacyjnego. Plan ten może zawierać ponadto niezbędne kalkulacje operacyjno-taktyczne i obliczenia.

W legendzie do planu obrony przeciwdesantowej (części operacyjnej) uwzględnia się, m.in.: cel i zamiar obrony przeciwdesantowej; podział sił i środków; skład bojowy i stan wojsk wydzielonych do obrony przeciwdesantowej; podział sił i środków; podział wysiłku lotnictwa; stosunek sił i środków; stan, dowóz i podział środków materiałowych.

Dowódca i szef sztabu okręgu wojskowego oraz szefowie rodzajów wojsk i służb w zakresie planowania ogniowego porażenia nieprzyjaciela powinni osobiście ustalić: sposób i termin wykonania uderzeń ogniowych; podział wysiłku ogniowego pomiędzy wykonawców według przewidywanego działania nieprzyjaciela; współdziałanie pomiędzy flotą związkami taktycznymi i oddziałami; wszechstronne zabezpieczenie oraz organizację dowodzenia siłami i środkami ogniowymi.

Na podstawie powyższych ustaleń planuje się ogniowe porażenie nieprzyjaciela, które obejmuje m.in.: określenie przegrupowania, manewru i rozwinięcia środków ogniowych; organizację wykonania zadań przez siły marynarki wojennej, lotnictwo i śmigłowce bojowe, artylerię nadbrzeżną; artylerię; środki przeciwpancerne oraz środki walki radioelektronicznej okręgu wojskowego; organizację rozpoznania i pozostałych elementów zabezpieczenia bojowego; organizację zaopatrywania w amunicję oraz inne środki

materiałowo-techniczne.

Wyniki planowania przedstawia się na mapie i w grafiku ogniowego porażenia nieprzyjaciela. Dokumenty te wykonywane są zwykle dla każdego etapu (okresu) porażenia nieprzyjaciela. Plany te wykonuje ten sztab, który jest bezpośrednim organizatorem ogniowego porażenia nieprzyjaciela.

Na okres bitwy o utrzymanie głównego pasa obrony (zasadniczej rubieży obrony) może być przewidywane wykonanie przeciwuderzenia drugim rzutem (odwodem) okręgu wojskowego. Przeciwuderzenie planuje się zwykle w kilku wariantach w zależności od możliwych kierunków działania głównych sił desantu nieprzyjaciela.

W każdym z wariantów planowanego przeciwuderzenia należy określić, m.in.: cel przeciwuderzenia oraz siły i środki przewidziane do jego wykonania; drogi marszu, rubieże rozwinięcia i czas wyjścia na nie; kierunki przeciwuderzenia i rubieże do opanowania zadania związków taktycznych (oddziałów) broniących się w pierwszym rzucie, zadania lotnictwa, artylerii, sił marynarki wojennej, artylerii nadbrzeżnej, zadania oddziałów obrony regionalnej, odwodów specjalnych, realizowane na korzyść wojsk wykonujących przeciwuderzenie; przedsięwzięcia związane z zabezpieczeniem bojowym wykonywania przeciwuderzenia; sposób współdziałania; organizację dowodzenia.

Wszystkie ustalenia dokonywane podczas planowania przeciwuderzenia przez sztab powinny znaleźć odzwierciedlenie w oddzielnej decyzji dowódcy o wykonaniu przeciwuderzenia (planie), którą zazwyczaj uściśla się i uaktualnia w toku

bitwy (walki) w obronie wybrzeża.

Ważne miejsce w planowaniu obrony przeciwdesantowej zajmuje problem zwalczania desantów powietrznych nieprzyjaciela, wysadzanych w strefie odpowiedzialności okręgu wojskowego. Właściwe rozwiązanie przez sztab tego problemu powinno umożliwić szybkie i skuteczne zwalczanie desantu zarówno podczas lądowania, jak i natychmiast po wylądowaniu. W czasie planowania zwalczania desantu sztab powinien uwzględnić kilka wariantów działania nieprzyjaciela. W zależności od stopnia szczegółowości rozwiązywania zadań zwalczania desantów nieprzyjaciela mogą one znaleźć odbicie na mapie z decyzją dowódcy, w planie obrony przeciwdesantowej wybrzeża morskiego (części operacyjnej) lub w oddzielnej decyzji dowódcy albo w stosownym planie.

3.1.2.Planowanie rozpoznania.

Rozpoznanie w obronie wybrzeża morskiego prowadzi się zarówno w okresie pokoju jak i w czasie działań wojennych. W okresie pokoju prowadzą je wydzielone siły i środki poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i wojsk zgodnie z wytycznymi Sztabu Generalnego WP. Z chwilą podjęcia decyzji o organizacji obrony wybrzeża morskiego zachodzi konieczność zorganizowanego systemu rozpoznania.

Organizatorem i koordynatorem systemu rozpoznania jest szef oddziału rozpoznawczego OW.

Planowanie rozpoznania w obronie wybrzeża morskiego przebiega w nieco odmiennych warunkach niż zazwyczaj. Wynika

to przede wszystkim ze specyfiki działań i konieczności ścisłego współdziałania z elementami rozpoznawczymi Wojsk Lotniczych i OP, Marynarki Wojennej i Straży Granicznej. Jest to szczególnie ważne w początkowych etapach z uwagi na możliwości rozpoznawcze sił i środków znajdujących się w dyspozycji szefa oddziału rozpoznawczego OW.

W toku planowania obrony wybrzeża morskiego szef oddziału rozpoznawczego powinien być w gotowości do przedstawienia dowódcy (szefowi sztabu) oceny nieprzyjaciela, stanowiącej podstawę do wypracowania decyzji. W ocenie nieprzyjaciela powinien uwzględnić następujące problemy:

- cel desantu nieprzyjaciela;
- skład oddziałów desantowych, ich rejony rozmieszczenia oraz możliwości;
- rejony (punkty) załadowania wojsk na środki desantowe;
- skład, rejony ześrodkowania oraz możliwości środków desantowych;
- ugrupowanie bojowe w czasie przejścia morzem oraz czas i kierunki przegrupowania;
- prawdopodobny czas i miejsce wysadzenia desantu;
- sposoby zabezpieczenia desantu (osłona z morza, wsparcie ogniowe itp.);
- prawdopodobny zamiar nieprzyjaciela.

Na podstawie wytycznych szefa sztabu OW oraz zarządzeń rozpoznawczych wyższego przełożonego oddział rozpoznawczy przystępuje do opracowania planu rozpoznania oraz planów użycia sił i środków rozpoznania. Ponadto szefowie rodzajów

wojsk i służb dysponujący własnymi pododdziałami rozpoznawczymi opracowują własne plany użycia pododdziałów rozpoznawczych.

Podstawowym dokumentem dotyczącym planowania rozpoznania jest "Plan rozpoznania". Opracowuje się go w formie graficznej na mapie w skali 1:200 000 wraz z legendą.

Plan rozpoznania powinien zawierać:

- dane dotyczące wojsk własnych: rubieże obronne, linie rozgraniczenia ZT, zadania bojowe, rubieże wprowadzenia do walki odwodów, stanowiska dowodzenia przełożonego, sąsiadów i sztabów współdziałających;

- obiekty rozpoznania: elementy ugrupowania nieprzyjaciela;

- oddziały rozpoznawcze: zasadnicze elementy ugrupowania, stanowiska dowodzenia, rubieże rozwinięcia, pasy, kierunki i rejony działania;

- zadania, obiekty rozpoznania i sposoby działania poszczególnych rodzajów rozpoznania;

- położenie i zadania organów rozpoznawczych wyższego szczebla dowodzenia działających na korzyść armii;

- elementy rozpoznawcze sąsiadów;

- rejony zastrzeżone i rubieże bezpieczeństwa.

W legendzie, stanowiącej załącznik do planu rozpoznania ujmuje się:

- cele i zadania rozpoznawcze;

- podział sił i środków rozpoznania;

- organizację łączności, kierowania rozpoznaniem i współdziałania;

- zasadnicze elementy operacyjnego zabezpieczenia działań rozpoznawczych;

- terminy meldowania wyników rozpoznania;

- inne zagadnienia, których nie można wyrazić w graficznej części planu rozpoznania.

Podczas meldowania propozycji do decyzji szef oddziału rozpoznawczego OW przedstawia koncepcję organizacji rozpoznania, a w tym wykorzystania elementów rozpoznawczych podczas obrony wybrzeża morskiego. Zatwierdzenie koncepcji rozpoznania przez dowódcę jest podstawą do dalszej pracy oddziału rozpoznawczego podczas organizacji rozpoznania i zakończenia opracowywania planu rozpoznania i planów użycia sił i środków rozpoznania.

3.1.3. Planowanie użycia WRiA

Celem planowania działań bojowych WRiA jest opracowanie treści zasadniczych zadań oraz określenie sposobów, kolejności i terminów ich wykonania. Obejmuje ono: przygotowanie koncepcji (zamiaru) użycia WRiA związku operacyjnego (artylerii ZT) w walce; planowanie uderzeń rakiet i ognia artylerii, manewru, zabezpieczenia bojowego oraz wsparcia logistycznego; opracowanie dokumentów bojowych.

Podstawę przygotowania koncepcji użycia WRiA (artylerii) w obronie wybrzeża morskiego stanowią: zadanie związku operacyjnego (zadanie bojowe ZT); zarządzenie bojowe (przygotowawcze) nadrzędnego sztabu WRiA; dane wypracowane w ośrodku koordynacji wsparcia ogniowego. Te ostatnie winny

dostarczyć szefowi WRiA (artylerii) informacje o zadaniach planowanych do wykonania przez marynarkę wojenną oraz lotnictwo. Stanowić będą też podstawę do zorganizowania współdziałania między środkami wsparcia ogniowego różnych rodzajów wojsk (sił zbrojnych).

W obronie wybrzeża morskiego funkcjonowanie ośrodków koordynacji wsparcia ogniowego, na różnych szczeblach organizacyjnych (ZO, ZT, oddział) nabiera szczególnego znaczenia, gdyż: zwiększa się liczba wykonawców wsparcia ogniowego (dochodzą środki ogniowe marynarki wojennej); zachodzi potrzeba podziału stref odpowiedzialności ogniowej między lotnictwo, marynarkę wojenną i wojska lądowe; istnieje większa potrzeba w zakresie koordynacji planowania oraz kierowania ogniem.

Dotychczasowe doświadczenia zebrane pod kątem funkcjonowania nieetatowych ośrodków koordynacji wsparcia ogniowego wykazały, że nie rozwiązują one, w pełnym zakresie stawianych im zadań. Ich działalność sprzyja często dublowaniu prac planistycznych, tworzeniu nadmiernej liczby dokumentów o podobnych treściach oraz wymusza konieczność obiegu dużej liczby informacji o tej samej treści wewnątrz sztabu ogólnowojskowego.

Rozwiązaniem problemu będzie nowy model sztabu, w którym funkcjonuje etatowy ośrodek koordynacji wsparcia ogniowego odpowiedzialny za: zbieranie i analizę informacji o obiektach nieprzyjaciela, planowanie wsparcia ogniowego wszystkich środków biorących udział w jego realizacji, kierowanie ogniem środków wsparcia.

Jeżeli nie będzie funkcjonował ośrodek koordynacji wsparcia ogniowego, poszczególni szefowie rodzajów wojsk (dowódcy sił zbrojnych) precyzują koncepcje (zamiary) użycia podległych środków wsparcia ogniowego i w formie meldunków przedstawiają je dowódcy obrony wybrzeża. Ten ostatni ponosi odpowiedzialność za koordynację działalności ogniowej różnych środków wsparcia.

Zwykle przy metodzie równoległego planowania operacji (walki) - szef WRiA (artylerii) przedstawiał będzie koncepcję użycia WRiA (artylerii) dowódcy ogólnowojskowemu w dwóch etapach: podczas wypracowania przez niego zamiaru i podczas podejmowania decyzji.

W pierwszym etapie, na podstawie wstępnego zarządzenia bojowego może przedstawić:

- dane o położeniu i składzie bojowym WRiA (artylerii);

- możliwości ogniowe w zakresie zwalczania desantu morskiego do czasu lądowania i po wylądowaniu;

- podział WRiA i skład odwodu przeciwpancernego ;

- ugrupowanie bojowe WRiA z uwzględnieniem ich działania do czasu określenia kierunku zagrożenia, po zajęciu przez siły desantu morskiego rejonów postoju i manewrowania oraz desantowania i walki na lądzie.

W drugim etapie szef WRiA (artylerii) przedstawia dowódcy pełną koncepcję użycia WRiA lub odpowiada na pytania, które otrzymał od niego w wytycznych. Bez względu na sposób pracy dowódcy ogólnowojskowego winien przedstawić:

- zadania ogniowe przewidziane do wykonania przez WRiA w poszczególnych okresach walki z desantem morskim

nieprzyjaciela;

- skład, zadania, kierunki działania, rejony rozmieszczenia i rubieże ogniowe odwodu przeciwpancernego;

- terminy gotowości WRiA do wykonania zadań od czasu sprecyzowania kierunku działania desantu morskiego nieprzyjaciela oraz rejonu desantowania.

Przedstawiając ostatni problem, szef WRiA winien uzmysłowić dowódcy obrony wybrzeża, że do czasu gdy nie zapadną decyzje co do sprecyzowania prawdopodobnego rejonu desantowania nieprzyjaciela większość sił i środków WRiA pozostawała będzie w rejonach wyczekiwania. Informacje na ten temat są sygnałem do rozwinięcia w ugrupowanie bojowe.

Ponadto w treści meldunku szef WRiA może ująć:

- zużycie amunicji i rakiet oraz sposób ich dowozu w toku walki;

- organizację rozpoznania na rzecz ognia oraz potrzeby w zakresie jego uzupełnienia ze źródeł ogólnowojskowych, lotnictwa i marynarki wojennej;

- podział stref odpowiedzialności ogniowej, problemy współdziałania z lotnictwem i marynarką wojenną;

- użycie WRiA do walki z desantami taktycznymi i powietrznymi.

Po zatwierdzeniu przez dowódcę ogólnowojskowego treści przedstawionych w koncepcji użycia WRiA (artylerii), szefostwo przystępuje do planowania ognia, manewru, zabezpieczenia bojowego i logistycznego działań WRiA. Podstawę do przeprowadzenia tego etapu planowania stanowią: zadanie bojowe i decyzja dowódcy ogólnowojskowego;

zarządzenie bojowe nadrzędnego sztabu WRiA; zatwierdzona przez dowódcę ogólnowojskowego koncepcja użycia WRiA (artylerii) w operacji (walce), zatwierdzona ocena nieprzyjaciela.

Planowanie uderzeń rakietowych i ognia artylerii rozpoczyna się już podczas formułowania koncepcji użycia, ale jego zasadnicza faza następuje po podjęciu decyzji i postawieniu zadań przez dowódcę ogólnowojskowego. Jego aktualizowanie trwa również w czasie całego okresu przygotowania operacji (walki). Wynika to z ciągłego napływu informacji rozpoznawczych uwzględniających zmiany zachodzące w położeniu i ugrupowaniu nieprzyjaciela.

Planowanie uderzeń rakiet i ognia artylerii z zakrytych stanowisk ogniowych prowadzi się uwzględniając kolejne okresy rażenia ogniowego (zadania taktyczne).

Przyjęty podział działalności ogniowej na wsparcie ogólne i bezpośrednie, precyzuje odpowiedzialność szefów WRiA (artylerii) kolejnych szczebli dowodzenia za proces planowania ognia oraz wskazuje jednoznaczny podział obowiązków w tym zakresie. Przyjmuje się, że planowanie wsparcia ogólnego należy prowadzić na szczeblu operacyjnym i związku taktycznego, natomiast planowanie wsparcia bezpośredniego wykonuje się w oddziale oraz pododdziale. Takie podejście do procesu planowania ognia wskazuje, że będzie ono miało charakter zdecentralizowany i może być wykonywane równolegle na szczeblu operacyjnym oraz szczeblach taktycznych. Należy zauważyć, że w niektórych sytuacjach, zwłaszcza w odniesieniu do wybranych etapów operacji lub

walki np.: podczas podchodzenia sił desantu morskiego rejony lądowania, wykonania przeciwuderzenia lub kontrataku w celu zniszczenia sił desantu i odtworzenia położenia, proces planowania wsparcia ogólnego i bezpośredniego może być scentralizowany na szczeblu związku operacyjnego i taktycznego. Procesów centralizacji wsparcia ogniowego uniknie się lub znacznie ograniczy w warunkach funkcjonowania etatowych, kompetencyjnych i operatywnych ośrodków koordynacji wsparcia ogniowego.

Zakładając, że planowanie wsparcia ogniowego realizowane będzie metodą planowania równoległego w sposób zdecentralizowany, szefostwo WRiA oraz szefostwa artylerii szczebli taktycznych skupią swój wysiłek na wykonaniu następujących przedsięwzięć:

Szefostwo WRiA związku operacyjnego:

- określi pełny zakres zadań wsparcia ogniowego i wyodrędni z niego zadania dla oddziału rakiet taktycznych;

- określi możliwości ogniowe podległych ZT i ustali potrzeby w zakresie przydziału artylerii oraz armunicji podwładnym;

- zaplanuje sposób działania odwodu przeciwpancernego związku operacyjnego;

- zaplanuje układ, kolejność i sposób wykonania zadań przez oddział rakiet;

- nawiąża współdziałanie oraz prowadzić wymianę danych z rozpoznania z lotnictwem i marynarką wojenną;

- zaplanuje rozpoznanie oraz zabezpieczenie meteorologiczne;

- opracowuje dokumenty bojowe.

Szefostwo artylerii związku taktycznego:

- określi zakres zadań ogniowych i dokona ich podziału na zadania wsparcia ogólnego i bezpośredniego;

- ustali potrzeby w artylerii i amunicji do wykonania powyższych zadań;

- określi możliwości wsparcia ogólnego oraz bezpośredniego i pod tym kątem dokonać podziału artylerii i amunicji;

- ustali potrzeby w zakresie wzmocnienia ogniem podległych oddziałów;

- określi układ i kolejność wykonania zadań wsparcia ogniowego;

- dokona podziału zadań wsparcia ogólnego;

- zaplanuje użycie artyleryjskich środków przeciwpancernych;

- opracuje dokumenty bojowe.

Podobne przedsięwzięcia wykonywane są w oddziałach i dotyczą głównie wykonania zadań wsparcia bezpośredniego.

Równolegle z planowaniem wsparcia ogniowego planuje się wprowadzenie, rozwinięcie i przemieszczenie w toku walki WRiA oraz zabezpieczenie bojowe działań i wsparcie logistyczne.

3.1.4. Planowanie użycia WOPL.

Dowódca ogólnowojskowy odpowiedzialny za obronę wybrzeża osobiście i poprzez swój sztab oraz szefa wojsk obrony przeciwlotniczej kieruje zwalczaniem środków napadu powietrznego. Określa zadanie obrony przeciwlotniczej, skład

sił i środków oraz ich ugrupowanie do wykonania tych zadań, terminy i stopnie gotowości bojowej wojsk obrony przeciwlotniczej, daje wytyczne do współdziałania i ustala sposób wsparcia logistycznego.

Szef wojsk obrony przeciwlotniczej jest pomocnikiem dowódcy ogólnowojskowego w zakresie obrony przeciwlotniczej. Organizuje obronę przeciwlotniczą, wdraża decyzje, rozkazy i zarządzenia dowódcy ogólnowojskowego z zakresu OPL oraz wykonuje wszystkie praktyczne przedsięwzięcia związane ze współdziałaniem i dowodzeniem wojskami obrony przeciwlotniczej. Ponosi odpowiedzialność za właściwe wykonanie zadań przez wojska OPL. Uzgadnia on swoją działalność związaną z wykonaniem decyzji dowódcy ogólnowojskowego ze sztabem ogólnowojskowym, szefami rodzajów wojsk i służb oraz z dowódcą nadmorskiego korpusu obrony powietrznej (KOP).

Przygotowanie działań bojowych wojsk OPL przebiega równolegle z przygotowaniem operacji przeciwdesantowej na podstawie zamiaru (decyzji) dowódcy ogólnowojskowego, wytycznych szefa sztabu i ewentualnie szefa wojsk OPL szczebla nadrzędnego.

Praca szefa wojsk OPL w zakresie planowania działań bojowych zwykle polega na:

- wypracowaniu i przedstawianiu dowódcy do akceptacji koncepcji walki przeciwlotniczej;

- planowaniu obrony przeciwlotniczej (działań bojowych podległych wojsk OPL);

- zorganizowaniu działań bojowych (doprowadzeniu zadań do wojsk oraz ich realizacji);

- kontroli gotowości wojsk do działań bojowych.

a) Wypracowanie koncepcji walki przeciwlotniczej.

Szef wojsk obrony przeciwlotniczej wypracowuje koncepcję w wyniku analizy otrzymanego zadania oraz oceny sytuacji.

W wyniku analizy zadania szef wojsk OPL powinien zrozumieć i określić:

- jaki może być cel działania nieprzyjaciela powietrznego (obiekty uderzeń, okresy działania i zakładany rezultat);

- jaki winien być cel działania podległych wojsk OPL (obiekty osłony, okresy gotowości do odparcia uderzeń, zakładany rezultat działań);

- jakie problemy zawarte w zadaniu nie zostały w pełni rozwiązane przez przełożonego, a należy je bezwzględnie rozwiązać.

Po analizie zadania szef wojsk OPL powinien określić:

- metodę pracy szefostwa wojsk OPL nad wypracowaniem koncepcji walki przeciwlotniczej i organizację działań bojowych wojsk OPL;

- przedsięwzięcia które należy wykonać natychmiast;

- komu i jakie przekazać zarządzenia wstępne.

Podczas oceny sytuacji określa się:

- możliwe warianty działania nieprzyjaciela powietrznego;

- możliwe warianty działania wojsk OPL;

- warunki przyszłych działań bojowych;

- kryteria wyboru optymalnej koncepcji w aspekcie zasad

sztuki wojennej.

Określając możliwe warianty działania nieprzyjaciela powietrznego winno się uwzględniać:

- cel działania - obiekty ataku oraz okresy wykonania uderzeń;

- potencjał bojowy - stan ilościowy i jakościowy sprzętu i załóg;

- taktykę działania - prawdopodobne ugrupowanie SNP w nalotach, kierunki nalotów oraz rodzaje samolotów mogących wziąć udział w nalotach, a także środki rażenia w jakie mogą być wyposażone;

- technikę działania - sposób ataku, sposób pokonywania OPL;

- możliwości zabezpieczenia bojowego.

Określając możliwe warianty działania wojsk OPL winno się uwzględniać cel działania wojsk lądowych (własnych i desantów nieprzyjaciela) i na tej podstawie ustalić:

- cel działania podległych wojsk - obiekty osłony oraz okresy (terminy) gotowości bojowej;

- potencjał bojowy wojsk OPL - niezbędny do skutecznego przeciwstawienia nieprzyjacielowi powietrznemu i faktyczny jaki może być zaangażowany w walce;

- taktykę działania - ugrupowanie, kierunki lub rejony skupienia głównego wysiłku OPL, ilość i rodzaj środków rażenia do osłony określonych obiektów;

- technikę działania - sposoby prowadzenia ognia (reżimy, normy amunicji i rakiet, sektory odpowiedzialności itp.);

- możliwości zabezpieczenia bojowego.

W ocenie przyszłych działań bojowych rozpatruje się możliwe warunki ich prowadzenia:

- astronomiczne (pora roku);
- meteorologiczne (stan pogody);
- terenowe;
- skażeń i zakażeń;
- zabezpieczenia bojowego.

Określając kryteria wyboru optymalnej koncepcji, jako wyboru jednego z wielu możliwych wariantów działania, winno się rozważyć zasady sztuki wojennej i ich zastosowanie w poszczególnych wariantach.

W wyniku oceny sytuacji szef wojsk OPL formułuje, koncepcję walki przeciwlotniczej w której ujmuje:

- gdzie skupia się główny wysiłek obrony przeciwlotniczej (obiekty osłony, kierunki, pasy, sektory, wysokości, rejony itp.);
- jak odpierane będą naloty (zwalczanie ŚNP);
- jak ugrupowane będą wojska OPL (rzuty, linie itp.);
- sposób wykonywania manewru.

Po zameldowaniu koncepcji dowódcy ogólnowojskowemu i uzyskaniu jego akceptacji opracowuje się i przekazuje wstępne zarządzenia bojowe do podległych wojsk i planuje się działania bojowe. W wyniku planowania powstają dokumenty bojowe szefa wojsk OPL - plan obrony przeciwlotniczej wraz z legendą oraz zarządzenia bojowe dla podwładnych.

Plan obrony przeciwlotniczej winien zawierać:

- niezbędne dane o nieprzyjacielu naziemnym;

- zamiar (cel) działania nieprzyjaciela powietrznego oraz okresy działania i obiekty uderzeń;

- położenie wyjściowe i zamiar działania wojsk własnych;

- lotniska bazowania LM, jego skład, strefy dyżurowania w powietrzu oraz rubieże wprowadzenia do walki;

- ugrupowanie bojowe ZT i oddziałów wojsk OPL przełożonego oraz wojsk obrony powietrznej;

- ugrupowanie własnych wojsk OPL;

- korytarze przelotów własnego lotnictwa uderzeniowego;

- miejsca stanowisk dowodzenia przełożonego, swoje i bezpośrednio podległych wojsk OPL, a także PD OPL dywizji (brygad) oraz współdziałających wojsk obrony powietrznej.

Niezmiernie ważnym przedsięwzięciem w procesie przygotowania walki przeciwlotniczej jest organizacja współdziałania.

W obronie wybrzeża w której udział brać będą siły i środki OPL marynarki powietrznej, straż graniczna, wojska OPL oraz siły i środki OPL marynarki wojennej. Współdziałanie pomiędzy tymi podmiotami które prowadzą walkę ze ŚNP w strefie obrony wybrzeża zapewnia się przez:

- wymianę informacji o sytuacji powietrznej;

- uzgodnienie ugrupowania sił i środków;

- ustalenie zadań i sposobów działania podczas odpierania nalotów;

- zabezpieczenie ciągłości dowodzenia i łączności współdziałania;

- przestrzeganie zasad bezpieczeństwa działania

własnego lotnictwa.

Problemy te winny być rozwiązywane w ogniwie SD OPL (A) - SD KOP (nadmorskiego) oraz SD OPL (A) - SD OPL (MW).

Tam gdzie jest to możliwe i występują sprzyjające warunki trzeba sięgać przy rozwiązywaniu problemów taktyczno-ogniowego współdziałania do bezpośredniej i ścisłej współpracy pomiędzy szefami OPL (dywizji, brygad) a dowódcami odnośnych PŁ SD (OP). Szczególnie jest to niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa działania własnemu lotnictwu.

Wszystkie uzgodnione zagadnienia współdziałania ujmuje się w planie obrony przeciwlotniczej, legendzie do planu oraz w zarządzeniach bojowych dla podwładnych.

3.1.5. Planowanie zabezpieczenia inżynieryjnego.

Planowanie zabezpieczenia inżynieryjnego obrony wybrzeża morskiego jest ściśle związane z ogólnym planowaniem operacji przeciwdesantowej, a zagadnienia zabezpieczenia inżynieryjnego są częścią planu obrony wybrzeża danego szczebla.

Celem planowania zabezpieczenia inżynieryjnego obrony wybrzeża jest szczegółowe opracowanie treści przedsięwzięć, zadań i prac inżynieryjnych realizowanych przez wojska inżynieryjne i inne rodzaje wojsk.

Obejmuje ono:

- wypracowanie decyzji zabezpieczenia inżynieryjnego (ustalenie zadań dla wykonawców, określenie: sposobów, kolejności i terminów ich wykonania; opracowanie sposobów

współdziałania i wszechstronnego zabezpieczenia działań bojowych; ustalenie organizacji dowodzenia);

- sporządzenie (opracowanie) dokumentów bojowych.

Podstawą planowania zabezpieczenia inżynieryjnego obrony wybrzeża są: ogólne założenia militarno-obronne kraju, dyrektywy i wytyczne Rady Bezpieczeństwa Narodowego, wytyczne dowódcy i szczebla nadrzędnego po linii inżynieryjnej, posiadane siły i środki oraz ich możliwości w zakresie realizacji poszczególnych zadań zabezpieczenia inżynieryjnego, a także dane o terenie uzyskane podczas studiów operacyjnych wybrzeża morskiego RP.

Istotnym zagadnieniem we właściwym przygotowaniu wybrzeża do obrony staje się umiejętne wykorzystanie jego cech fizyczno-geograficznych. Odpowiedni wybór pozycji i rubieży obronnych, wkomponowanie w teren systemu ognia oraz podsystemu zapór inżynieryjnych pozwala efektywnie wykorzystać jego właściwości obronne. Oczywistym jest, że teren powinien "walczyć", lecz odpowiednie wykorzystanie jego walorów, jak wskazują wyniki odbytych ćwiczeń taktycznych, wcale nie jest zagadnieniem łatwym.

Stąd zasadna wydaje się teza, że racjonalnie przygotowane i przeprowadzone studia operacyjne wybrzeża morskiego są jedyną drogą poprawnego wykorzystania terenu.

Proponuje się zatem, by głównym organizatorem, koordynatorem i wykonawcą studiów operacyjnych terenu na szczeblu centralnym był Sztab Generalny WP. Uwzględniając wyniki badań studyjnych byłby on w stanie przygotować (zbliżony do optymalnego) plan operacyjny obrony wybrzeża

morskiego.

Wydaje się także słusznym, by w składzie grupy operacyjnej Sztabu Generalnego WP realizowali zadania studyjne (wspólne i własne) oficerowie z dowództw i szefostw rodzajów wojsk, gdyż taka organizacja grupy da podstawę do zachowania spójności planu operacyjnego i do racjonalnego użycia innych rodzajów wojsk.

Operacyjny plan przygotowania i prowadzenia obrony wybrzeża morskiego należałoby opracowywać i aktualizować w okresie pokoju, z uwzględnieniem oczywistego wymogu wielo-wariantowości. Powyższe wymogi odnośnie planu dotyczą również niższych szczebli dowodzenia.

Niezależnie od wspomnianych prac grupy operacyjnej Sztabu Generalnego WP, operacyjne studia terenowe powinny prowadzić w niezbędnym dla siebie zakresie zespoły wydzielone z dowództw: Pomorskiego Okręgu Wojskowego - odpowiedzialnego za obronę wybrzeża morskiego, oraz związków taktycznych i oddziałów - w swoich pasach (rejonach) odpowiedzialności. Prace te winny być wznawiane w miarę postępujących zmian w pokryciu i infrastrukturze terenu oraz w związku z rotacją w obsadzie stanowisk kierowniczych.

Efektem operacyjnych studiów terenu, w części inżynieryjnej, powinno m.in. być:

- zweryfikowanie dotychczasowych poglądów na problem desantodostępności polskiego wybrzeża (tak w odniesieniu do klasycznych środków desantowych jak i poduszkowców oraz czołgów i wozów bojowych), a na tej podstawie określenie potrzeb w zakresie rozbudowy podsystemu zapór inżynieryjnych;

-określenie rubieży (rejonów) wymagających osłony odpowiednimi (pdes, ppanc, ppiech) zaporami inżynieryjnymi, w okresie przygotowania lub prowadzenia obrony;

- wyznaczenie obiektów (mostów, węzłów drogowych, lotnisk, portów, zakładów przemysłowych itd.) do niszczenia;

- określenie możliwych rejonów zatopień i zabagnień powstałych w wyniku niszczeń urządzeń hydrotechnicznych;

- wyznaczenie obiektów (pomieszczeń) na organizację wysuniętych składów środków minersko-zaporowych;

- określenie rubieży, pozycji i rejonów przewidywanych do rozbudowy fortyfikacyjnej w poszczególnych okresach przygotowania i prowadzenia obrony;

- uzyskanie informacji o możliwościach adaptacji i włączenia istniejących obiektów fortyfikacji stałej w strukturę pasów (rejonów) obrony;

- uaktualnienie danych o możliwościach pozyskiwania miejscowych zasobów materiałowych na potrzeby rozbudowy fortyfikacyjnej terenu i na budowę zapór fortyfikacyjnych;

- wydzielenie zakładów przemysłowych głównie branży metalowej, budowlanej i drzewnej (prywatnych i państwowych) przewidywanych do zaangażowania w produkcję zapór fortyfikacyjnych i w rozbudowę inżynieryjną terenu.

Informacje zdobyte w czasie studiów operacyjnych terenu, po ich analizie i obróbce winno zestawić się w stosownych opracowaniach oraz wykorzystać w procesie planowania i organizacji obrony.

Na szczeblu centralnym plan użycia wojsk inżynieryjnych (plan zabezpieczenia inżynieryjnego obrony wybrzeża

morskiego) opracowuje Szefostwo Wojsk Inżynieryjnych MON, natomiast w okręgu wyznaczona grupa operacyjna z zastępcą szefa wojsk inżynieryjnych okręgu na czele.

W procesie planowania zabezpieczenia inżynieryjnego obrony wybrzeża morskiego można wyodrębnić dwa etapy:

- pierwszy - realizowany w okresie pokoju i obejmujący całokształt działalności planistycznej, z opracowaniem planów szczegółowych włącznie (tj. do planu niszczenia konkretnego obiektu, czy założenia pojedynczej zapory). W etapie tym mieści się również systematyczna, zgodna z potrzebami aktualizacja planów;

- drugi - będący następstwem realnego zagrożenia wojennego lub wybuchu wojny, a obejmujący korektę posiadanych planów, wynikającą z konkretnego zagrożenia i wydzielenia określonych sił do prowadzenia obrony.

Wyniki planowania ujmuje się w "Planie użycia wojsk inżynieryjnych w obronie wybrzeża morskiego", sporządzonym na mapie - części graficznej i legendzie - części opisowej. Dokumenty te opracowuje się w podobnej formie i treści jak w operacjach obronnych przygotowywanych na lądzie, przy czym uwzględnia się w nich właściwości wybrzeża i wypływającą stąd specyfikę zadań zabezpieczenia inżynieryjnego, głównie w zakresie rozbudowy systemu zapór inżynieryjnych, przygotowania i utrzymania dróg oraz przepraw, a także rozbudowy fortyfikacyjnej terenu.

Dodatkowo w w/w planie umieszcza się:

- usytuowanie odcinków wybrzeża najbardziej dogodnych do lądowania desantów morskich nieprzyjaciela;

- rozmieszczenie i stan zasobów wysuniętych składów środków minersko-zaporowych;

- wykorzystanie obiektów fortyfikacji stałej;

- użycie sił i środków pozamilitarnych do realizacji zadań zabezpieczenia inżynieryjnego obrony.

Uzupełnieniem w/w planu są plany szczegółowe, do których na szczeblu operacyjnym zalicza się:

- plan budowy zapór przeciwdesantowych;

- plan minowania i niszczeń;

- plan rozbudowy fortyfikacyjnej wybrzeża;

- plan przygotowania i utrzymania dróg oraz przepraw.

Metody, kolejność i treść pracy szefa wojsk inżynieryjnych (szefa saperów ZT, oddziału) podczas planowania i organizowania zabezpieczenia inżynieryjnego obrony wybrzeża są podobne jak w sytuacjach klasycznych (typowych).

Podobnie przedstawia się kwestia udziału oficerów wojsk inżynieryjnych w wypracowaniu decyzji przez dowódcę oraz ich uczestnictwa w zakresie opracowywania dokumentów bojowych w sztabach ogólnowojskowych. Stąd zrezygnowano z rozwijania powyższych zagadnień w niniejszym opracowaniu.

Zwraca natomiast uwagę konieczność wyjątkowo sprawnego współdziałania wymienionych osób funkcyjnych z pozostałymi komórkami planistycznymi (Szefostwem Inżynierii Morskiej Marynarki Wojennej i pionem inżynieryjnym WLiOP) oraz wykonawcami zadań, szczególnie tych realizowanych przez siły pozamilitarne.

3.1.6. Planowanie użycia wojsk obrony przeciwchemicznej.

Z treści zawartych w rozdziale 3 wynika, że planowanie obrony przeciwdesantowej realizowane jest przez sztab Pomorskiego Okręgu Wojskowego (POW) już w okresie pokoju.

W tej sytuacji ważną rolę w planowaniu spełnia szefostwo wojsk obrony przeciwchemicznej POW. Obecnie trudno jest przewidzieć jaki będzie skład szefostwa w toku przygotowania operacji przeciwdesantowej. Zależeć to będzie przede wszystkim od sił i środków oraz liczby związków taktycznych i oddziałów wydzielonych ze składu POW do użycia w tejże operacji. Wydaje się wielce prawdopodobnym, że planowanie obrony przeciwchemicznej w czasie pokoju będzie odbywało się pod kierownictwem szefa wojsk obrony przeciwchemicznej, natomiast do planowania w toku działań wojennych może być z tego szefostwa wydzielona grupa oficerów, która planowałaby działania pod kierownictwem szefa sztabu okręgu. W każdym jednak przyjętym wariancie, podstawą do szczegółowego planowania obrony przeciwchemicznej będzie decyzja i wytyczne dowódcy okręgu. Planowanie rozpoczyna się z chwilą otrzymania zadania i odbywa się zwykle jednocześnie z wypracowaniem decyzji. Na podstawie otrzymanych zadań i wytycznych do przeprowadzenia operacji, szefostwo wojsk obrony przeciwchemicznej przeprowadza analizę zadania (zadań), zapoznaje się z zarządzeniem obrony przeciwchemicznej naczelnego dowództwa i wytycznymi dowódcy. Następnie szef wojsk obrony przeciwchemicznej przeprowadza kalkulację czasu (w tym

osobistego) i przystępuje wraz z podległymi mu oficerami szefostwa do opracowania zarządzeń wstępnych dla podległych wojsk, ocenia sytuację oraz przygotowuje propozycje w zakresie obrony przeciwchemicznej operacji. W tym miejscu celowym wydaje się przypomnieć, iż treść i metoda pracy szefostwa obrony przeciwchemicznej oraz treści i zakres opracowywanych dokumentów, a także stopień ich szczegółowości zależeć będzie od konkretnych warunków i potrzeb, głównie jednak od czasu, jakim sztab będzie dysponował na przygotowanie operacji przeciwdesantowej.

Planując obronę przeciwchemiczną, szefostwo wojsk obrony przeciwchemicznej musi sobie zdawać sprawę, że system obrony przeciwdesantowej obejmować będzie zgrupowania wojsk lądowych (grupa operacyjna - do trzech związków taktycznych), marynarki wojennej oraz wojsk lotniczych i obrony powietrznej do wsparcia broniących się wojsk podczas odpierania lądowania desantu morskiego i powietrznego nieprzyjaciela. Stąd też planując użycie wojsk obrony przeciwchemicznej wymienionych rodzajów wojsk musi ono uzgodnić z ich szefostwami możliwości i zakres ich wykorzystania w celu realizacji zadań obrony przeciwchemicznej.

W toku analizy zadania szef wojsk obrony przeciwchemicznej POW rozpatruje: ogólny cel, rolę i rozmach obrony przeciwdesantowej; przewidywane pasy obrony związków taktycznych; użycie broni masowego rażenia przez nieprzyjaciela (w tym aktualną sytuację skażeń promieniotwórczych i chemicznych) oraz wpływ tych skażeń na realizację zadań obrony przeciwchemicznej; możliwość powstania skażeń w wyniku

awarii lub zniszczenia zbiorników z toksycznymi środkami przemysłowymi; udział wojsk obrony przeciwchemicznej naczelnego dowódcy, okręgu wojskowego, marynarki wojennej, wojsk lotniczych i obrony powietrznej oraz związków taktycznych prowadzących operację przeciwdesantową; czas przewidywany na organizację i przygotowanie obrony przeciwdesantowej (w tym czas na organizację obrony przeciwchemicznej).

W rezultacie przeprowadzonej analizy zadania powstaje koncepcja organizacji obrony przeciwchemicznej obrony przeciwdesantowej. Treścią jej jest ustalenie: zadań obrony przeciwchemicznej wymagających szczególnej uwagi i zwiększonego wysiłku oraz miejsca wojsk obrony przeciwchemicznej wszystkich rodzajów wojsk biorących udział w tejże obronie; przedsięwzięć obrony przeciwchemicznej, jakie należy wykonać natychmiast oraz wytyczne do przekazania oficerom-szefom wojsk obrony przeciwchemicznej i dowódcom oddziałów obrony przeciwchemicznej; zadań dla oficerów szefostwa dotyczących przygotowania niezbędnych danych do meldunku składanego dowódcy; ewentualnych zagadnień do omówienia z szefami rodzajów wojsk.

Następnie szef wojsk obrony przeciwchemicznej ocenia sytuację która powinna zakończyć się wnioskami dotyczącymi: nieprzyjaciela, sytuacji skażeń, warunków meteorologicznych, hydrologicznych i nawigacyjnych mających wpływ na wykonanie przedsięwzięć obrony przeciwchemicznej, wojsk własnych. Analiza zadania i oceny stanowią podstawę do określenia koncepcji organizacji obrony przeciwchemicznej obrony

przeciwdesantowej, którą w postaci meldunku przedstawia się dowódcy okręgu.

Po podjęciu decyzji przez dowódcę szef wojsk obrony przeciwchemicznej przystępuje do opracowania dokumentów bojowych (planu użycia wojsk obrony przeciwchemicznej dla rodzajów wojsk i związków taktycznych wchodzących w skład obrony przeciwdesantowej, zarządzenia bojowe dla oddziałów i pododdziałów obrony przeciwchemicznej, danych do innych dokumentów bojowych z zakresu planowania operacyjnego tj. rozkazu operacyjnego, planu rozpoznania, planu OPBMAR i innych). Ponadto szefostwo wojsk obrony przeciwchemicznej opracowuje dokumenty sprawozdawczo-informacyjne (meldunki i sprawozdania) oraz dokumenty pomocnicze (zapotrzebowania, rozdzielniki i inne).

Do zasadniczych dokumentów dowodzenia wojskami, zawierającymi wszystkie niezbędnie informacje należą: plan użycia wojsk obrony przeciwchemicznej, zarządzenia obrony przeciwchemicznej, zarządzenia bojowe dla oddziałów i pod-oddziałów wojsk obrony przeciwchemicznej oraz mapy robocze oficerów funkcyjnych szefostwa wojsk obrony przeciwchemicz-nej.

Zasadniczymi elementami planu użycia wojsk obrony przeciwchemicznej w obronie przeciwdesantowej opracowanej w formie graficznej na mapie w skali 1:100 000 wraz z legendą są: przewidywany kierunek lądowania desantu morskiego i powietrznego nieprzyjaciela oraz związane z nim zagrożenie użyciem broni jądrowej i chemicznej; elektrownie jądrowe i magazyny (zbiorniki) z toksycznymi środkami przemysłowymi;

ogólne zarysy zadań: marynarki wojennej, wojsk lotniczych i obrony powietrznej oraz związków taktycznych organizujących obronę przeciwdesantową i sąsiadów; zasięgi rażenia nieprzyjaciela bronią jądrową i chemiczną; planowane wykorzystanie własnych i przydzielonych oddziałów (pododdziałów) obrony przeciwchemicznej; zasadnicze elementy i zadania systemu wykrywania skażeń; przedsięwzięcia z zakresu likwidacji skażeń; planowanie wykorzystania dymów i miotaczy ognia. W części opisowej (legendzie) powinny znaleźć odzwierciedlenie te zadania, które nie dadzą się przedstawić graficznie. Do nich należą: cele i zadania obrony przeciwchemicznej operacji; ocena zagrożenia skażeniami sił biorących udział w operacji; skład, możliwości i wykorzystanie wojsk obrony przeciwchemicznej (w tym rodzajów wojsk); organizacja łączności z wojskami obrony przeciwchemicznej; charakterystyka warunków meteorologicznych, hydrologicznych i nawigacyjnych mających wpływ na organizację obrony przeciwchemicznej; wsparcia logistycznego.

Po rozpoczęciu operacji przeciwdesantowej, obronę przeciwchemiczną we wszystkich elementach jej ugrupowania oraz w rodzajach wojsk realizuje się zgodnie z planem opracowanym w okresie przygotowawczym. Z uwagi jednak na szybko zmieniającą się sytuację, nie zawsze zgodnie z przewidywaniami, pojawia się konieczność dokonywania poprawek w planie oraz stawiania innych, nowych zadań dotyczących realizacji przedsięwzięć obrony przeciwchemicznej. Wymaga to operatywnego działania szefostwa wojsk obrony przeciwchemicznej i szybkiego reagowania na pojawiające się

nieprzewidziane zmiany w sytuacji operacyjno-taktycznej. Zmiany te z reguły będą powodowały pojawienie się nowych zadań, wymagających dodatkowego wysiłku planistycznego i wykonawczego (zwykle w ograniczonym czasie). Niezmiernie ważne będzie podjęcie właściwych decyzji, często na podstawie niepełnych informacji, bez możliwości ich sprawdzenia i uściślenia. Sytuacje takie mogą mieć miejsce szczególnie po użyciu broni jądrowej na związki taktyczne organizujące obronę przeciwdesantową i na rodzaje wojsk.

W toku operacji przeciwdesantowej praca szefostwa wojsk obrony przeciwchemicznej okręgu powinna sprowadzać się do kierowania działami wojsk obrony przeciwchemicznej; organizowania i dokonywania manewru siłami i środkami obrony przeciwchemicznej; kontrolowaniu wykonania zadań obrony przeciwchemicznej oraz opracowywaniu i przekazywaniu przełożonym, w ustalonym trybie i terminach, meldunków i sprawozdań.

W planowaniu obrony przeciwchemicznej obrony przeciwdesantowej wybrzeża morskiego, co potwierdzają wyniki dotychczasowych ćwiczeń i badań naukowych, istnieje konieczność utrzymania ścisłego współdziałania szefostwa okręgu wojskowego z szefostwami obrony przeciwchemicznej marynarki wojennej, wojsk lotniczych i obrony powietrznej oraz szefami obrony przeciwchemicznej związków taktycznych i oddziałów, organizujących obronę przeciwdesantową. Współdziałanie to umożliwi planującemu realizację wszystkich zadań obrony przeciwchemicznej we wszystkich elementach ugrupowania operacyjnego obrony przeciwdesantowej.

Zaprezentowany system planowania obrony przeciwchemicznej obrony przeciwdesantowej, chociaż nie posiada instrukcyjnego usankcjonowania, powinien odpowiadać współczesnym wymaganiom organizowania tego typu operacji. Sprawdził się on w wielu ćwiczeniach i gwarantuje realizację zadań. Istnieją jednak pewne słabe strony w jego funkcjonowaniu. Do nich mogą należeć: utrudniona wymiana informacji z innymi rodzajami wojsk, wykonującymi zadania na korzyść szefostwa okręgu wojskowego. Jak wiadomo zadania te przekazywane są przez ogniwa pośrednie (odpowiednie szefostwa), co wydłuża czas ich realizacji. Utrudnione będzie również działanie oddziałów i pododdziałów obrony przeciwchemicznej w związku z doraźną realizacją przez nie zadań wynikających z przynależności do innego rodzaju wojsk. Może zatem zaistnieć możliwość opóźnienia wykonania przez nie zadań specjalistycznych.

3.1.7. Planowanie walki radioelektronicznej.

Rozpoznanie radioelektroniczne i walka radioelektroniczna stanowią obecnie jeden zintegrowany rodzaj działań, jeden rodzaj wojsk ze wspólnym sztabem. Dla uproszczenia nazewnictwa przyjmuje się określenie: rozpoznanie i walka radioelektroniczna (RiWRE).

Planowanie RiWRE w obronie wybrzeża morskiego czy też w przeciwdesantowej obronie wybrzeża morskiego jest integralną częścią przygotowania obrony ogólnowojskowej w wymiarze taktycznym lub taktyczno-operacyjnym.

Podstawę do planowania RiWRE stanowi decyzja dowódcy okręgu wojskowego (dowódcy grupy operacyjnej), wytyczne szefa sztabu i zarządzenie rozpoznania i WRE sztabu nadrzędnego.

Zadania RiWRE mają charakter specjalistyczny (radioelektroniczny) i ogólnowojskowy. Rozpoznanie i obezwładnianie radioelektroniczne wykonują wyspecjalizowane siły i środki, zaś obronę radioelektroniczną realizują wszyscy dysponenci i użytkownicy środków radioelektronicznych wojsk. Zatem za planowanie, organizację i prowadzenie RiWRE w różnym stopniu są odpowiedzialne poszczególne komórki sztabowe i osoby funkcyjne.

Dowódca okręgu wojskowego jest odpowiedzialny za organizację i koordynację działań radioelektronicznych. Główne zadania w tym zakresie przedstawia w swej decyzji.

W swojej decyzji określa cele i zadania RiWRE, skład ugrupowań sił i środków wydzielonych do realizacji przyjętych zadań, kiedy i na jakie obiekty (systemy) dowodzenia nieprzyjaciela skupione będą jednocześnie główne wysiłki środków obezwładniania radioelektronicznego i rażenia ogniowego w poszczególnych okresach (etapach) walki obronnej. Określa również zasadnicze przedsięwzięcia zapewniające stabilne dowodzenie własnymi wojskami.

Szef sztabu jest organizatorem i koordynatorem procesu planowania RiWRE w obronie wybrzeża morskiego. Wydaje wytyczne do planowania, akceptuje treść dokumentów planistycznych i wykonawczych. Kieruje on terminowym przekazaniem zadań do wojsk, dokonuje kontroli gotowości

wojsk do wykonania zadań obrony radioelektronicznej.

Szefowie rodzajów wojsk i służb są odpowiedzialni za planowanie i realizację przedsięwzięć zapewniających stabilne dowodzenie wojskami własnymi i kierowanie środkami walki. Uczestniczą oni w opracowaniu przedsięwzięć RiWRE z uwzględnieniem rodzaju wojsk i odpowiadają za ich wykonanie zgodnie z decyzją dowódcy.

Bezpośrednim wykonawcą w procesie przygotowania i realizacji zadań RiWRE jest wydział RiWRE oddziału rozpoznania sztabu OW.

Wydział rozpoznania i walki radioelektronicznej wspólnie z przedstawicielami innych komórek sztabowych poszczególnych rodzajów wojsk tworzy wspólny organ planowania i kierowania. Z jego składu wydziela się zespół do bezpośredniego kierowania przedsięwzięciami RiWRE w poszczególnych etapach obrony przeciwdesantowej wybrzeża morskiego. Wchodzi on również w skład grupy operacyjnej planowania obrony (jeżeli taka grupa będzie wydzielona) i stanowi fachowy organ sztabu w całokształcie planowania i koordynowania zadań RiWRE.

Zespół rozpoznania i walki radioelektronicznej wypracowuje koncepcję organizacji i prowadzenia RiWRE, udziela fachowej pomocy zainteresowanym komórkom dowództwa obrony wybrzeża. Zespół wykonuje niezbędne dokumenty planistyczne i wykonawcze do prowadzenia RiWRE w toku przygotowania i trwania obrony.

3.1.7.1. Właściwości wypracowania decyzji.

Planowanie działań w zakresie prowadzenia rozpoznania i walki radioelektronicznej stanowi całokształt przedsięwzięć realizowanych w celu zapewnienia odpowiednich warunków do zdobycia danych o nieprzyjacielu, wykonania zadań obezwładniania zakłóceniami i obrony radioelektronicznej.

Planowanie rozpoznania i walki radioelektronicznej w pierwszej części - wypracowania decyzji - obejmuje następujące działania i przedsięwzięcia:

- analiza zadania RiWRE;
- ocena sytuacji radioelektronicznej;
- przygotowanie dla dowódcy propozycji niezbędnych do powzięcia decyzji w zakresie RiWRE.

Analiza zadania rozpoczyna się po otrzymaniu wstępnego zarządzenia lub zarządzenia na RiWRE sztabu nadrzędnego. Wydział (Zespół) RiWRE zapoznaje się z rodzajem zadania i ogólnymi wskazaniami dyrektywnymi co do sposobu jego realizacji. Określa sposoby i kolejność wykonania zadań cząstkowych. Precyzuje zadania rozpoznania i obezwładniania RE wykonywane w pasie działań wojsk własnych środkami przełożonego. Określa wstępnie warunki i możliwości współdziałania sił i środków z sąsiednimi jak również współdziałania z innymi rodzajami wojsk.

Ocena sytuacji radioelektronicznej obejmuje: ocenę środków i systemów RE nieprzyjaciela wykorzystywanych dla celów dowodzenia wojskami, rozpoznania, nawigacji i kierowania środkami walki; ocenę zagrożenia RE ze strony środków

wojny elektronicznej nieprzyjaciela; ocenę możliwości własnych sił i środków w zakresie wykonania zadań rozpoznania i obezwładniania RE.

Ocena sytuacji RE dokonywana jest równocześnie z oceną fizyko-geograficzną i hydrometeorologiczną warunków rejonu planowanych działań bojowych mających wpływ na prowadzenie RiWRE. Uwzględnia się w tej ocenie rodzaj przestrzeni i terenu kierunku operacyjnego, warunki propagacji fal radiowych i akustycznych, kontrastosowść radiolokacyjną i inne.

Takie są ramy zasadniczej oceny sytuacji RE. W wydziale RiWRE sztabu OW zespół funkcyjny prowadzi szczegółową ocenę w aspekcie uzyskania danych dla użycia swoich sił i środków. I tak, RE ocena nieprzyjaciela pozwala określić:

A) Dla potrzeb rozpoznania RE[2]:

- ogólną liczbę źródeł i obiektów w pasie rozpoznania związku (oddziału) dostępnych dla rozpoznania RE pod względem pasma częstotliwości;

- liczbę i rodzaj obiektów oraz źródeł rozpoznania, które ze względu na zasięg mogą znaleźć się w dostępności elektromagnetycznej rozpoznania RE, w trakcie realizacji zadania przez związek taktyczny wojsk własnych;

- prawdopodobne rodzaje emisji, ich ewentualną intensywność i cechy rozpoznawcze możliwe do identyfikacji w procesie rozpoznania;

- gęstość zajętości pasma częstotliwości.

---

2 L. Ciborowski: Rozpoznanie radioelektroniczne szczebla taktycznego wojsk lądowych. Podręcznik, wyd. AON, Warszawa 1989 r. Nr TB'Pf 2926, s. 133, 136.

Wnioski z tej oceny umożliwiają określenie liczby obiektów i źródeł, których rozpoznawanie jest konieczne z uwagi na zadanie ogólnowojskowe oraz umożliwiają ustalić priorytety rozpoznawcze w odniesieniu do obiektów i źródeł.

B) Dla potrzeb obezwładniania RE[3]:

- obiekty pod kątem ich liczebności, ważności i roli jaką spełniają one w systemach dowodzenia wojskami i kierowania środkami rażenia;

- dynamiczne działanie tych obiektów ze szczególnym uwzględnieniem kierunkowości tras łączności radiowej;

- kolejne bardzo szczegółowe i wszechstronne analizowanie wszystkich zdobytych danych rozpoznawczych. Na ich podstawie ustala się obecność, przeznaczenie, miejsca i rejony dyslokacji środków i obiektów RE, stosowane reżimy oraz rodzaje pracy, parametry taktyczno-techniczne, zasady a także sposoby eksploatacji oraz stopień odporności na oddziaływanie RE.

C) Dla potrzeb obrony radioelektronicznej:

- skład sił i środków wojny elektronicznej nieprzyjaciela;

- głębokość rozpoznania i zakłóceń RE z uwzględnieniem właściwości rozprzestrzeniania się fal radiowych różnych zakresów;

- stopień możliwości rozpoznania i obezwładniania środków RE systemów dowodzenia wojsk własnych.

---

3 M. Kruszyński: Działania bojowe pułku zakłóceń radiowych. Skrypt, wyd. ASG WP, Warszawa 1984 r. Nr TB Pf 1794, s. 28, 29.

Ocena RE nieprzyjaciela winna być dokonywana według kierunków działań wojsk i ich zadań, według szczebli dowodzenia, z uwzględnieniem rodzajów wykorzystywanych przez nieprzyjaciela środków i systemów RE.

Wnioski z tej oceny umożliwiają selektywny wybór najważniejszych obiektów podlegających obezwładnieniu w określonej kolejności poszczególnymi środkami zakłóceń RE. Ponadto umożliwiają racjonalne rozmieszczenie własnych sił i środków w terenie, ich manewr po drodze i manewr zakłóceniową energią elektromagnetyczną. Określenie zagrożenia RE pozwoli na skoncenkretyzowanie odpowiednich zadań obrony dla użytkowników i dysponentów środków RE.

D) Ocena możliwości własnych sił i środków w zakresie wykonania zadań rozpoznania i obezwładniania RE.

W ocenie tej rozpatruje się: stan, wyposażenie wraz z możliwościami sił i środków w zakresie prowadzenia rozpoznania a także zakłóceń RE; aktualne położenie oddziałów (pododdziałów); najkorzystniejszy sposób ugrupowania bojowego pododdziałów oraz czas i sposób ich przegrupowania na pozycje bojowe; organizację dowodzenia pododdziałami i sterowania elementami ugrupowania bojowego; organizację współdziałania z innymi rodzajami wojsk; organizację wsparcia logistycznego. Równocześnie dokonuje się warunków terenowych pod kątem; dogodnego rozwijania pododdziałów, stanu drożni i możliwości wykonywania manewru, ciągłego przechwytywania emisji elektromagnetycznej środków systemu nieprzyjaciela, wysyłania na maksymalny zasięg sygnałów zakłóceń RE oraz nieprzerwanego dowodzenia wszystkimi elementami systemu rozpoznania i

zakłóceń z zachowaniem wymogów kompatybilności elektromagnetycznej.

Wydział RiWRE w wyniku dokonanej analizy oraz oceny sytuacji RE wypracowuje koncepcję prowadzenia rozpoznania i WRE w planowanej obronie wybrzeża morskiego. Koncepcja przedstawiana jest w formie propozycji (danych) do powzięcia przez dowódcę decyzji w zakresie RiWRE.

Propozycje do decyzji dowódcy w zakresie RiWRE zawierają:

1) Cel i zadania rozpoznania i WRE w działaniach bojowych.

2) Zasadnicze zadania jednostek rozpoznania i zakłóceń w najważniejszych okresach walki: obiekty rozpoznania i obezwładniania, ugrupowanie, rejony, rubieże i terminy rozwinięcia.

3) Podstawowe przedsięwzięcia obrony RE.

4) Zagadnienia kierowania rozpoznaniem i WRE oraz współdziałania.

Dowódca (szef sztabu) akceptuje propozycje, co stanowi podstawę do kontynuowania planowania i stawiania zadań.

3.1.7.2. Opracowanie dokumentów planistycznych i wykonawczych.

Wydział rozpoznania i WRE po zapoznaniu się z decyzją dowódcy oraz wytycznymi szefa sztabu dotyczących organizacji i prowadzenia RiWRE opracowuje odpowiednie dokumenty plani-

tyczne i wykonawcze[4].

Do podstawowych dokumentów zalicza się plan rozpoznania WRE wraz z legendą. Ponadto opracowuje się dyrektywne dokumenty wykonawcze, jak zarządzenie rozpoznania i WRE dla odległych sztabów oraz zarządzenia bojowe dla oddziałów i ododdziałów. Do zarządzeń mogą być dołączane: wykazy częstotliwości zakazanych do zakłóceń, dane eksploatacyjne dotyczące zapewnienia łączności, dane tajnego dowodzenia, tabele sygnałów dowodzenia i współdziałania oraz informacje o parametrach technicznych nowych środków oraz systemów RE nieprzyjaciela. Plan rozpoznania i walki radioelektronicznej opracowywany jest graficznie na mapie z legendą w formie pisowej. Na mapie planu odzwierciedla się:

- linie rozgraniczenia, stanowiska dowodzenia, zadania związków i oddziałów broniących wybrzeża morskiego, możliwe rubieże (odcinki) spotkania z nieprzyjacielem;
- rejony rozmieszczenia sił marynarki wojennej na linii brzegowej;
- brzegowe i okrętowe stanowiska dowodzenia oraz inne obiekty radioelektroniczne nieprzyjaciela;
- przewidywany sposób zastosowania przez nieprzyjaciela środków wojny elektronicznej sił powietrznych, morskich i lądowych;
- rejony, zadania, czas gotowości i sposób działania jednostek RiWRE wojsk własnych a także jednostek marynarki

---

4 H. Piekarski: Założenia i zasady walki radioelektronicznej. Wyd. ASG WP, 1978 r., Nr IB P1 742, s. 172-177.

wojennej oraz wspierającego lotnictwa;

- rejony intensywnych zakłóceń wzajemnych i rejony zastrzeżone do rozmieszczania środków RE;

- przedsięwzięcia w zakresie obrony RE systemu dowodzenia wojsk własnych.

W legendzie do planu RiWRE przedstawia się: wnioski z oceny sytuacji RE; cel i zadania RiWRE; skład sił i środków RiWRE, ich zadania, możliwości; przedsięwzięcia obrony RE; organizację kierowania RiWRE i współdziałania; sygnały dowodzenia i terminy gotowości bojowej.

Plan RiWRE podpisuje szef sztabu i szef wydziału RiWRE a zatwierdza dowódca.

3.1.8. Planowanie użycia wojsk łączności.

3.1.8.1. Uwarunkowania planowania łączności

Podczas planowania systemu łączności celowym byłoby uwzględnienie przede wszystkim:

- oddziaływania nieprzyjaciela na system łączności;

- składu sił wydzielonych do obrony wybrzeża;

- organizacji systemu dowodzenia zgrupowania sił wydzielonych do obrony wybrzeża.

Analiza zasad prowadzenia walki oraz stały trend wzrostu znaczenia przewagi informacyjnej, przy uwzględnieniu charakterystyk współczesnych środków łączności, pozwalają na następujące stwierdzenia:

1. Rozpoznanie naszych systemów dowodzenia będzie

prowadzone z dużym wyprzedzeniem czasowym w stosunku do rozpoczęcia desantowania.

2. Nieprzyjaciel posiada możliwości wykrycia pracy i rozpoznania bezprzewodowych środków łączności. Pozwala to, pośrednio na rozpoznanie systemów dowodzenia.

3. Stanowiska dowodzenia, węzły łączności są nieodporne na uderzenia współczesnych środków rażenia. Należy więc liczyć się z możliwością niszczenia tych elementów systemu dowodzenia już w okresie ogniowego przygotowania desantowania.

4. Nieprzyjaciel posiada możliwości radioelektronicznego obezwładniania naszych bezprzewodowych linii teletransmisyjnych. Wskazuje to na możliwość dezorganizacji łączności również poprzez emitowanie celowych zakłóceń radioelektronicznych.

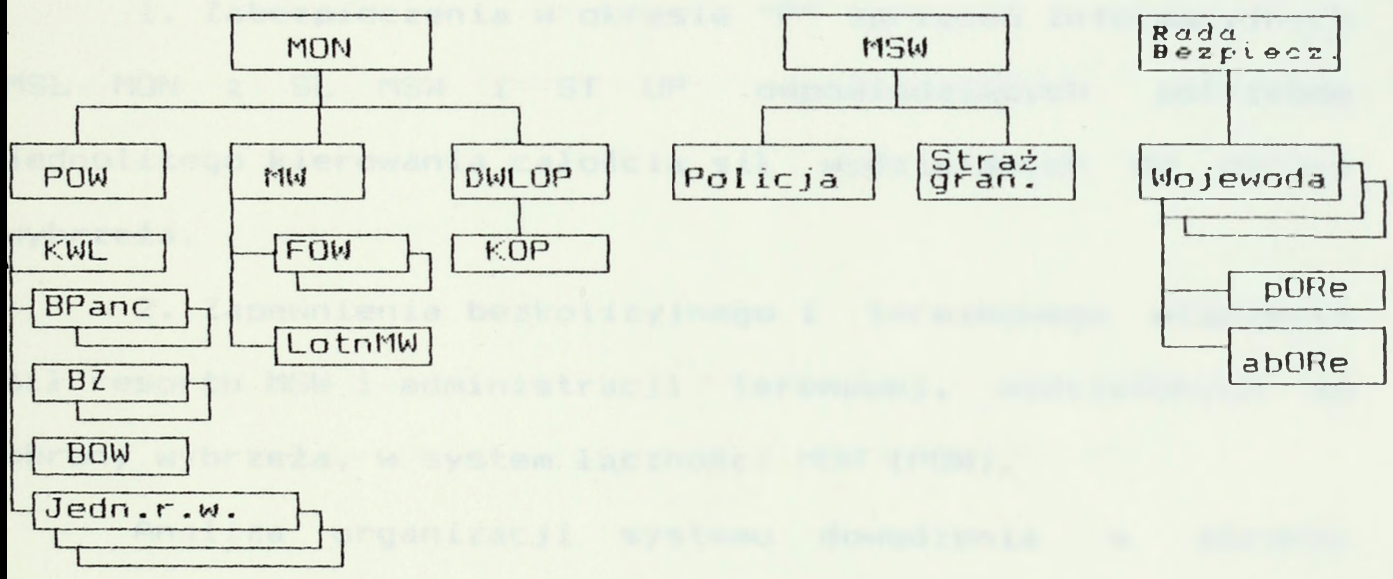
Powyższe stwierdzenia wskazują na konieczność uwzględnienia w procesie planowania:

1. Szerokiego stosowania, a zwłaszcza w okresie poprzedzającym desantowanie, środków łączności odpornych na rozpoznanie i zakłócenia radioelektroniczne. Takimi właściwościami, aktualnie i w najbliższej przyszłości, charakteryzują się jedynie środki przewodowe.

2. Stosowania przedsięwzięć zwiększających prawdopodobieństwo funkcjonowania systemu w sytuacjach zniszczeń jego elementów, a zwłaszcza zniszczenia węzłów łączności stanowisk dowodzenia. Podstawowym sposobem zwiększania żywotności systemu łączności jest organizowanie dwóch-trzech równorzędnych węzłów łączności na danym szczeblu dowodzenia

oraz planowanie wielobocznej sieci łączności.

Siły wydzielone do obrony wybrzeża w czasie pokoju podlegają różnym resortom: MON, MSW, administracji terenowej. Z rozważań zawartych w rozdziale 1 i 2 wynika, że do obrony wybrzeża angażowane będą siły nie podlegające dowództwu POW czasu "P". Ich podporządkowanie w tym okresie ilustruje rysunek:

Kierowanie tymi siłami w czasie "P" odbywa się z reguły w odrębnych sieciach łączności. I tak:

- międzygarnizonowy system łączności MON (MSŁ MON) - zabezpiecza całokształt potrzeb informacyjnych związanych z kierowaniem siłami zbrojnymi;

- resortowa sieć łączności MSW (SŁ MSW) - zabezpiecza potrzeby kierowania policją, UOP i strażą graniczną;

- sieć telekomunikacyjna użytku publicznego (ST UP) - zabezpiecza potrzeby między innymi organów administracji państwowej.

Cechą wspólną powyższych systemów jest oparcie się w decydującym stopniu na łączności przewodowej poprzez wykorzystywanie łącz (zestawów łącz) systemu telekomunikacyjnego państwa. Istniejące sprzężenia pomiędzy w/w systemami łączności odpowiadają wprawdzie potrzebom poszczególnych resortów na czas "P", są jednak niewystarczające na okres wojny. Zachodzi więc konieczność:

1. Zabezpieczenia w okresie "P" sprzężeń informacyjnych MSŁ MON z SŁ MSW i ST UP odpowiadających potrzebom jednolitego kierowania całością sił wydzielanych do obrony wybrzeża.

2. Zapewnienia bezkolizyjnego i terminowego włączenia sił resortu MSW i administracji terenowej, wydzielonych do obrony wybrzeża, w system łączności MON (POW).

Analiza organizacji systemu dowodzenia w obronie wybrzeża morskiego (rozdział 1-3) wskazuje na celowość uwzględnienia podczas planowania systemu łączności:

1. Tworzenie systemu dowodzenia w sferze koncepcyjnej i planistycznej w okresie "P".

2. Dowodzenie siłami wydzielonymi do obrony wybrzeża sprawuje dowódca POW (lub wyznaczony dowódca SGO), przy czym w okresie zwalczania desantu podczas jego przejścia morzem - dowódca Marynarki Wojennej.

3. Planowanie stanowiska dowodzenia siłami wydzielonymi do obrony wybrzeża na bazie jednego ze stanowisk dowodzenia POW lub stanowiska dowodzenia KWL.

4. Zróżnicowanie, w zależności od skali zagrożenia, składu sił wydzielanych do obrony wybrzeża (od wydzielonych

sił OW przy zagrożeniu lokalnym do całości sił okręgu przy zagrożeniu w skali operacyjnej). Siły resortów MSW i administracji terenowej mogą być użyte na zasadzie ich podporządkowania dowódcy POW (całością lub wydzielonymi częściami) lub samodzielnego wykonywania zadań związanych z obroną wybrzeża.

5. Uruchomienie systemu dowodzenia może nastąpić w ograniczonym czasie.

6. Odległości pomiędzy stanowiskami dowodzenia elementów ugrupowania operacyjnego (taktycznego) w obronie wybrzeża morskiego są z reguły większe niż w obronie w warunkach normalnych.

3.1.8.2. Wymagania operacyjno-taktyczne stawiane systemowi łączności w obronie wybrzeża.

Analiza ogólnych założeń i systemu obrony wybrzeża oraz organizacji dowodzenia i uwarunkowań planowania łączności przy uwzględnieniu charakterystyk aktualnych środków łączności pozwala na sformułowanie następujących operacyjno-taktycznych wymagań na system łączności zgrupowania sił wydzielanych do obrony wybrzeża:

1. Łączność dla potrzeb obrony wybrzeża winna być planowana w okresie pokoju z uwzględnieniem zagrożenia w skali operacyjnej, wymagającego zaangażowania sił wojsk operacyjnych okręgu oraz sił resortów MSW i administracji terenowej.

2. Łączność w obronie wybrzeża winna być zapewniona poprzez kompilację zorganizowanych i wykorzystywanych: sieci

podstawowej okręgu wojskowego i autonomicznych systemów łączności sił wydzielanych do obrony wybrzeża.

3. Sieć podstawowa OW powinna być systemem wielobocznym umożliwiającym przesyłanie informacji każdemu sprzężonemu z nią elementowi ugrupowania operacyjnego (bojowego) po różnych drogach.

4. Węzły łączności sieci podstawowej OW (węzły podstawowe) oraz jej linie teletransmisyjne powinny być rozwijane i eksploatowane przez siły nie wchodzące w skład zgrupowania obrony wybrzeża.

5. Ilość i rozmieszczenie w terenie węzłów sieci podstawowej oraz ich wyposażenie techniczne winny umożliwić następujące minimalne ilości relacji dowiązań[5] dla węzłów łączności elementów ugrupowania operacyjnego (bojowego):

- na szczeblu ZO i ZT - do dwóch węzłów podstawowych;
- na szczeblu oddziału - do jednego węzła podstawowego.

Sieć podstawowa powinna zapewnić przyjęcie linii dowiązań od węzłów łączności elementów ugrupowania operacyjnego (bojowego) w różnych możliwych wariantach konfiguracji przestrzennej ugrupowania.

6. Sieć podstawowa winna umożliwiać dokonywanie manewru potencjału łączy wydzielanych dla węzła łączności głównego stanowiska dowodzenia ugrupowania operacyjnego (bojowego), w przypadku jego zniszczenia, na węzeł łączności stanowiska dowodzenia przejmującego dowodzenie.

---

5 - jako maksymalną długość linii dowiązań należy przyjąć zasięg horyzontalnej stacji radioliniowej tj.: 30-40 km

7. Siły wydzielone do obrony wybrzeża powinny rozwijać własne systemy łączności metodą kierunków bezpośrednich oraz sprzęgać swe systemy z siecią podstawową OW poprzez organizowanie linii dowiązań do węzłów podstawowych.

8. Minimalna ilość węzłów łączności elementów ugrupowania operacyjnego (bojowego) na poszczególnych szczeblach dowodzenia winna wynosić:

- 2-3 - na szczeblu ZO;

- 2 - na szczeblu ZT;

- 1 - na szczeblu oddziału i pododdziału.

Węzły łączności od szczebla ZT winny być równorzędne w zakresie możliwości pełnienia funkcji węzła głównego systemu.

9. Rozmieszczenie w terenie węzłów łączności elementów ugrupowania operacyjnego (bojowego) powinno uwzględniać aktualną konfigurację przestrzenną węzłów podstawowych.

10. Linie teletransmisyjne sieci podstawowej winny być oparte głównie na liniach kablowych.

11. Systemy łączności zgrupowania obrony wybrzeża winny wykorzystywać kompleksowo wszystkie rodzaje środków łączności.

12. Zaplanowany system łączności dla potrzeb obrony wybrzeża morskiego powinien zapewniać:

a) w sieci podstawowej okręgu wojskowego:

- w okresie "P" bezpośrednie połączenia dowództwa POW z dowódcami sił resortów MON, MSW i administracji państwowej, przewidywanych do użycia w obronie wybrzeża. Ilość łączy zabezpieczających bezpośrednie połączenia w okresie "P" powinna ulec zwiększeniu, stosownie do potrzeb, w okresie

tworzenia zgrupowania obrony wybrzeża;

- manewr potencjału powyższych łączy bezpośrednich z GWŁ Bydgoszcz do jednego-dwóch podstawowych węzłów łączności zapewniających przyjęcie linii dowiązań od węzła łączności głównego stanowiska dowodzenia zgrupowania sił obrony wybrzeża. Realizacja manewru potencjału łączy winna się odbyć w stosunkowo krótkim czasie (do kilku godzin) na określony sygnał;

- możliwość realizacji swych funkcji w sytuacjach zniszczeń zarówno części potencjału linii jak i węzłów podstawowych.

b) w systemach autonomicznych sił wydzielonych do obrony wybrzeża:

- szybkie uruchomienie (w ciągu kilku godzin) polowego systemu łączności zgrupowania obrony wybrzeża, będącego systemem hierarchicznym o strukturze odpowiadającej, w każdym etapie walki, organizacji systemu dowodzenia;

- możliwość bezpośredniego przekazywania informacji w relacji przełożony - podwładny, niezależnie od podległości okresu "P", w tym również siłom pionu MSW i administracji państwowej z chwilą ich podporządkowania dowódcy POW;

- możliwość przekazywania informacji współdziałania pomiędzy elementami ugrupowania operacyjnego (bojowego);

- możliwość funkcjonowania systemu w sytuacji zniszczenia węzła łączności głównego stanowiska dowodzenia zgrupowania obrony wybrzeża;

c) możliwość dowodzenia całością sił wydzielonych do obrony wybrzeża tylko przy wykorzystaniu przewodowych mediów

teletransmisyjnych. W okresie od rozpoczęcia tworzenia zgrupowania sił obrony wybrzeża do lądowania desantu nieprzyjaciela powinien obowiązywać zakaz wykorzystywania na nadawanie bezprzewodowych środków teletransmisyjnych.

d) stosunkowo mały czas osiągania gotowości łączności. Powinien on w każdej sytuacji wyprzedzać czas osiągnięcia gotowości do działań zgrupowania obrony wybrzeża. Celowym jest przyjęcie następujących, wstępnych wartości czasu osiągania gotowości łączności, liczonych od momentu rozpoczęcia procesu tworzenia zgrupowania obrony wybrzeża: - polowego systemu łączności zgrupowania obrony wybrzeża - do 8 godzin, w tym podstawowych relacji dowodzenia, alarmowania i powiadamiania - do 1 godziny;

- sieci podstawowej POW - do 48 godzin, w tym:

- utrzymywanie stałej gotowości bezpośrednich łączy w relacjach dowództwo POW - dowództwa jednostek planowanych do użycia w obronie wybrzeża;

- utrzymywanie stałej gotowości podstawowych węzłów łączności do przyjęcia dodatkowych (przewidzianych na czas "W") łączy wydzielanych z sieci telekomunikacyjnej państwa.

Wydzielanie dodatkowych łączy z sieci telekomunikacyjnej kraju i ich przyjmowanie na węzłach sieci podstawowej POW powinno się odbywać wg opracowanych w czasie "P" planów w czasie:

- do 8 godzin - dla łączy zestawu I (łącza pomiędzy podstawowymi węzłami łączności zabezpieczające tworzenie osi i rokad łączności oraz wymianę informacji w zasadniczych relacjach dowodzenia);

- do 16 godzin - dla zestawu II (łącza zabezpieczające dowodzenie siłami wydzielonymi do obrony wybrzeża po przejęciu dowodzenia przez główne stanowisko dowodzenia zgrupowania obrony wybrzeża);

- do 24 godzin - dla zestawu III (pozostałe łącza).

Przyjęcie linii dowiązań od węzłów łączności elementów ugrupowania operacyjnego (bojowego) powinno być zapewnione w czasie do 2 godzin dla linii radiowych i do 11 godzin dla linii przewodowych, od chwili zajęcia rejonów przez stanowiska dowodzenia tych elementów.

3.1.8.3. Wstępna koncepcja organizacji łączności

Aktualnie łączność w obronie wybrzeża można zapewnić, przy założeniu realizacji przedstawionych w rozdziale wymagań, jedynie poprzez równoległe wykorzystanie wzajemnie sprzężonych:

- sieci podstawowej POW;

- polowego systemu łączności zgrupowania sił obrony wybrzeża.

Sieć podstawowa POW winna być zaplanowana i częściowo uruchomiona w okresie "P". Stanowić ją będą:

a) elementy stacjonarnej sieci łączności istniejące w czasie "P":

- GWŁ międzygarnizonowego systemu łączności MON;

- stacje wzmacniakowe resortu łączności;

(w/w elementy stanowić będą podstawowe węzły łączności)

- linie teletransmisyjne (w głównej mierze linie kablowe).

b) elementy rozwijane (uruchamiane) w stanie zagrożenia wojennego):

- polowe podstawowe węzły łączności rozwijane siłami OW;

- linie teletransmisyjne wydzielane dodatkowo z systemu telekomunikacyjnego kraju;

- linie teletransmisyjne rozwijane siłami OW.

Przewiduje się, że łącznie podstawowa sieć łączności OW będzie obejmować:

- 15-20 podstawowych węzłów łączności;

- 2-3 osie łączności;

- 2-5 rokad łączności;

- linie teletransmisyjne pomiędzy podstawowymi węzłami łączności.

Przykład sieci podstawowej POW przedstawia zał. nr 10.

Potencjał telekomunikacyjny podstawowej sieci łączności OW stwarza możliwość:

- zapewnienia wymiany informacji już w okresie "P" pomiędzy dowództwem POW a dowództwami sił planowanych do użycia w obronie wybrzeża;

- wymianę informacji bez wykorzystywania bezprzewodowych środków teletransmisyjnych co utrudni nieprzyjacielowi rozpoznanie systemu łączności i organizacji systemu dowodzenia;

- tworzenie łączy bezpośrednich również z elementami ugrupowania operacyjnego odległymi od stanowiska dowodzenia;

- tworzenie dróg obejścia w sytuacjach zniszczenia fragmentów sieci.

Ze względu na możliwość rozpoznania już w okresie "P" rozmieszczenia elementów sieci podstawowej należy się liczyć z możliwością jej dezorganizacji. Jednak rola sieci podstawowej POW w zapewnieniu dowodzenia będzie znaczna a w okresie poprzedzającym wykonanie uderzeń ogniowych (w ramach ogniowego przygotowania desantowania) wręcz zasadnicza.

Polowy system łączności zgrupowania obrony wybrzeża obejmować powinien:

- polowe węzły łączności stanowisk dowodzenia elementów ugrupowania operacyjnego (bojowego);

- bezpośrednie kierunki łączności pomiędzy stanowiskami dowodzenia w układzie hierarchicznym odpowiadającym organizacji systemu dowodzenia oraz organizacji współdziałania. Kierunki te realizowane będą przy kompleksowym wykorzystaniu różnych rodzajów środków łączności;

- linie dowiązań polowych węzłów łączności do węzłów sieci podstawowej POW;

- pomocnicze węzły łączności.

W oparciu o analizę potrzeb łączności uwzględniającą przyjęte wymagania operacyjno-taktyczne i aktualne uwarunkowania, można przyjąć, że łącznie system łączności zgrupowania obrony wybrzeża może obejmować (w wariancie zagrożenia w skali operacyjnej, wymagającego zaangażowania do obrony całości sił POW):

a) do 80 węzłów łączności stanowisk dowodzenia elementów ugrupowania operacyjnego (bojowego), w tym:

- do 8 węzłów łączności szczebla operacyjnego tj.:
  - głównego i zapasowego stanowiska dowodzenia dowództwa zgrupowania obrony wybrzeża;
  - głównego i zapasowego stanowiska dowodzenia korpusu wojsk lądowych (KZ)[6];
  - głównego i zapasowego stanowiska dowodzenia dowództw MW i KL;
- do 19 węzłów łączności brygad tj.:
  - głównego i zapasowego stanowiska dowodzenia brygad KZ;
  - stanowisk dowodzenia BOPe;
  - stanowisk dowodzenia brygad WLiOP;
  - stanowisk dowodzenia flotylli obrony wybrzeża;
- do 7 węzłów łączności stanowisk dowodzenia pułków (batalionów) manewrowych policji;
- do 4 węzłów łączności stanowisk dowodzenia jednostek straży granicznej;
- do 40 węzłów łączności stanowisk dowodzenia szczebla batalionowego.

b) bezpośrednie kierunki łączności zabezpieczające dowodzenie w układzie hierarchicznym i współdziałanie. W ich składzie należy przewidywać:

- ok. 190 sieci i kierunków radiowych organizowanych na

---

6 w sytuacji przejścia KZ do obrony wybrzeża całością sił jego stanowiska dowodzenia mogą być zarazem stanowiskami dowodzenia dowództwa zgrupowania obrony wybrzeża.

każdym szczeblu dowodzenia, zabezpieczających wymianę informacji w relacjach przełożony - podwładny, w tym następujące, orientacyjne ich ilości:

- 15 organizowanych dla potrzeb dowództwa zgrupowania obrony wybrzeża;

- 60 organizowanych dla potrzeb dowództw brygad KWL;

- 35 organizowancyh dla potrzeb dowództwa i jednostek MW;

- 30 organizowanych dla potrzeb dowództwa i jednostek KL;

- 20 organizowanych dla potrzeb dowództw pułków (batalionów) manewrowych policji;

- 25 organizowanych dla potrzeb dowództw BOR-e;

- 75 - 105 kierunków radioliniowych organizowanych od szczebla batalionu[7] wzwyż, zapewniających wymianę informacji w układzie hierarchicznym i wzajemne sprzężenie węzłów łączności na poszczególnych szczeblach dowodzenia, w tym:

- 25-35 kierunków z WŁ stanowisk dowodzenia zgrupowania obrony wybrzeża;

- 30-40 kierunków z WŁ stanowisk dowodzenia brygad;

- 10-15 kierunków z WŁ stanowisk dowodzenia MW;

- 10-15 kierunków z WŁ stanowisk dowodzenia KL;

---

7 przy strukturze brygadowej korpusu wojsk lądowych łączność radioliniowa organizowana będzie od szczebla batalionu.

- kierunki przewodowe organizowane w układzie hierarchicznym, rozwijane siłami jednostek wydzielonych do obrony wybrzeża. Ich ilość zdeterminowana będzie głównie czasem organizacji obrony;

- relacje poczty polowej;

- relacje radiodostępu do WŁ elementów ugrupowania operacyjnego (bojowego), aktualnie zapewnianych za pomocą radiotelefonów, orientacyjnie w ilości równej liczbie węzłów łączności od szczebla brygady wzwyż;

c) relacje dowiązań rozwijanych od WŁ elementów ugrupowania operacyjnego (bojowego), ich siłami i środkami do najbliższych węzłów podstawowej sieci łączności POW, w tym:

- 24 linie dowiązań - przyjmując po 2 relacje dowiązania od WŁ głównych i zapasowych stanowisk dowodzenia: dowództwa zgrupowania obrony wybrzeża, dowództwa MW i dowództwa KL. W każdej relacji po minimum jednej zwielokrotnianej linii przewodowej i jednej linii radioliniowej;

- 8-16 linii dowiązań - przyjmując po 1-2 relacje dowiązania od WŁ głównego i zapasowego stanowiska dowodzenia brygad KWL oraz po 1 relacji dowiązania od WŁ BOReE, flotylli obrony wybrzeża. W każdej relacji po minimum jednej przewodowej linii dowiązania;

- do 50 linii dowiązań - przyjmując po jednej przewodowej linii od WŁ stanowisk dowodzenia pułków (batalionów) manewrowych policji, pododdziałów szczebla batalionowego.

Łącznie w ok. 60 relacjach dowiązania będzie występowało około 80-90 lini dowiązań.

Przykład organizacji łączności radioliniowo-przewodowej w obronie wybrzeża przedstawia zał. nr 11.

3.1.9. Udział w planowaniu służb logistycznych.

Metodologia pracy szefa logistyki w okresie wypracowania decyzji dowódcy do obrony wybrzeża morskiego RP nie odbiega od ogólnie przyjętej. Zmianie ulegają treść i zakres realizowanych przedsięwzięć. Analizując zadanie jakie otrzyma zgrupowanie sił przeznaczone do obrony wybrzeża oraz zamiaru dowódcy zgrupowania, określającego sposób jego realizacji, szef logistyki szczegółowo powinien rozpatrzyć czynniki mające decydujący wpływ na wielkość potrzeb i zadania wsparcia logistycznego walczących wojsk.

Do czynników tych należy zaliczyć:

- przewidywany sposób działania nieprzyjaciela, a w tym prawdopodobne rejonu desantowania z morza i z powietrza, możliwość bezpośredniego oddziaływania nieprzyjaciela na jednostki i urządzenia logistyczne, jego skutki i wpływ na funkcjonowania systemu logistycznego;

- sposób, etapy i warunki realizacji zadania przez wojska własne;

- warunki terenowe i atmosferyczne.

Analizując możliwości oddziaływania nieprzyjaciela na system logistyczny wojsk własnych szef logistyki zgrupowania powinien uwzględniać prawdopodobne skutki uderzeń lotnictwa, środków ogniowych marynarki wojennej i sił dywersyjno-rozpoznawczych w okresie poprzedzającym desantowanie oraz

dodatkowo sił desantu morskiego i powietrznego po ich wylądowaniu.

Możliwości oddziaływania nieprzyjaciela zależne będą od ogólnej sytuacji operacyjno-taktycznej. Jeżeli nieprzyjaciel będzie posiadał panowanie na morzu i w powietrzu, a należy zakładać, że tylko w takiej sytuacji zdecyduje się na wykonanie desantu, skutki jego uderzeń na podatne na zniszczenie jednostki i urządzenia logistyczne mogą być znaczne i spowodować istotne zahamowania w funkcjonowaniu systemu wsparcia logistycznego wojsk.

Istotny wpływ na wielkość potrzeb i realizację zadań wsparcia logistycznego wojsk własnych może mieć sposób desantowania wojsk nieprzyjaciela. Bardziej skomplikowanym wydaje się być sposób wspierania pod względem logistycznym wojsk własnych w wypadku jednoczesnego desantowania w kilku rejonach wybrzeża, mniejszych ale o dużej sile bojowej, ruchliwości i uniwersalności jednostek sił desantu morskiego oraz silnego rzutu szturmowego (śmigłowcowego) nieprzyjaciela. Taki sposób desantowania zmusza wojska własne, a tym samym i jednostki i urządzenia logistyczne do działania na szerokim froncie, często na samodzielnych (odizolowanych) kierunkach. Teren wybrzeża morskiego RP poprzecinany jest bowiem niezbyt szerokimi rzekami ale o podmokłych dolinach usytuowanych prostopadle do linii brzegowej. Mogą one w istotnym stopniu utrudniać dowóz środków materiałowych a także technicznych środków bojowych oraz ewakuację medyczną i techniczną.

Pojezierze Pomorskie, stanowiące większość obszaru strefy lądowej wybrzeża RP to teren pagórkowaty pocięty jeziorami tworzącymi wiele cieśnin. 28 % Pojezierza stanowią kompleksy leśne. Ułatwiają one skryte rozmieszczenie jednostek i urządzeń logistycznych ale również ułatwiają działanie siłom dywersyjno-rozpoznawczym i zwiększają zagrożenie przeciwpożarowe, co z kolei powoduje konieczność zwrócenia szczególnej uwagi na organizację obrony i ochrony jednostek i urządzeń logistycznych.

Sieć komunikacyjna, zarówno drogowa jak i kolejowa obszaru nadmorskiego jest dobrze rozwinięta. Drogi gruntowe o podłożu piaszczysto-gliniastym są jednak trudne do przebycia w okresach intensywnych opadów atmosferycznych, a z obserwacji meteorologicznych wynika, że na wybrzeżu średnia liczba dni w roku z opadami deszczu wynosi ok. 170 (46 %) a śniegu 40 dni (11 %).

Istotnym zadaniem służb logistycznych w czasie obrony wybrzeża morskiego jest wsparcie logistyczne wojsk przewidywanych do wykonywania kontrataków a szczególnie przeciwuderzeń. Czas i rejon wykonywania przeciwuderzenia jest trudny do przewidzenia. Zmusza to szefa logistyki do utrzymywania w odwodzie niezbędnych sił i środków.

Podsumowując można stwierdzić, że szeroki front obrony, manewrowy charakter działań, warunki terenowe wybrzeża morskiego RP powodować będą zwiększone zużycie paliw płynnych, środków inżynieryjno-saperskich, amunicji przeciw-pancernej, rozproszenie ognisk strat sanitarnych oraz w

uzbrojeniu i sprzęcie technicznym, wydłużenie ramienia ewakuacji medycznej i technicznej oraz dowozu środków materiałowych a także technicznych środków bojowych. Wymienione warunki wpływają więc z jednej strony na wzrost potrzeb walczących wojsk z drugiej utrudniają realizację zadań wsparcia logistycznego i wymagają od szefa logistyki podejmowania niekonwencjonalnych decyzji.

W wyniku analizy zadania szef logistyki powinien uzyskać informacje o:

- ogólnych potrzebach wsparcia logistycznego wojsk broniących wybrzeża morskiego;
- głównych przedsięwzięciach wsparcia logistycznego wojsk w poszczególnych etapach działań;
- miejscu i czasie skupienia głównego wysiłku wsparcia logistycznego;
- organizacji obrony i ochrony jednostek i urządzeń logistycznych.

Kolejnym etapem pracy szefa logistyki w okresie planowania wsparcia logistycznego jest ocena sytuacji logistycznej. Oceniając sytuację logistyczną rozpatruje, podobnie jak w każdym innym rodzaju działań, sytuację materiałową, medyczną, techniczną i komunikacyjną.

W trakcie oceny sytuacji materiałowej ustala stan zapasów środków materiałowych i technicznych środków bojowych w oddziałach, związkach taktycznych, w składach będących w jego dyspozycji oraz potrzebę i możliwość ich uzupełnienia w okresie organizacji obrony. Następnie bilansując stan środków materiałowych i technicznych środków bojowych na początek

obrony z ilością oddaną do jego dyspozycji i przewidywanym zużyciem w czasie trwania obrony określa możliwości zapewnienia ciągłości zaopatrywania oddziałów i związków taktycznych.

Oceniając sytuację techniczną rozpatruje ukompletowanie oddziałów i związków taktycznych w podstawowe rodzaje uzbrojenia i sprzętu technicznego, jego stan techniczny i warunki eksploatacji. Określa prawdopodobne straty w uzbrojeniu i sprzęcie technicznym a także możliwości ewakuacyjno-remontowe własnych oraz przydzielonych sił i środków.

W zakresie sytuacji medycznej ocenia stan zdrowotny żołnierzy, prognozowane straty sanitarne oraz możliwości udzielania pomocy medycznej rannym i chorym.

Oceniając sytuację komunikacyjną rozpatruje możliwość korzystania z sieci dróg samochodowych uwzględniając kierunki, rejony zagrożenia desantowego, ugrupowanie operacyjne wojsk własnych, usytuowanie źródeł zaopatrzenia, portów i stacji wyładowania oraz punktów wydawania paliw na sieci rurociągów paliwowych.

W trakcie oceny sytuacji logistycznej szef .logistyki musi ściśle współpracować z szefem sztabu, szefami rodzajów wojsk i służb, Szefem Techniki i Zaopatrzenia Marynarki Wojennej RP oraz uwzględniać możliwości elementów infrastruktury logistycznej obszaru kraju będących w jego dyspozycji.

Wnioski z analizy zadania i zamiaru oraz oceny sytuacji logistycznej stanowią podstawę do opracowania koncepcji wsparcia logistycznego wojsk. Powinna ona zawierać:

- terminy i dane o wielkości gromadzonych zapasów ruchomych i doraźnych środków zaopatrzenia;

- kolejność i terminy uzupełniania środków zaopatrzenia w oddziałach i związkach taktycznych;

- organizację dowozu środków zaopatrzenia;

- główne zadania serwisu technicznego, sposób i terminy ich realizacji;

- podział sił i środków ewakuacyjno-remontowych;

- zakres pomocy medycznej i sposób postępowania z rannymi i chorymi;

- udział elementów logistycznych w likwidowaniu skutków uderzeń broni masowego (precyzyjnego) rażenia nieprzyjaciela;

- organizację kierowania elementami wsparcia logistycznego w czasie obrony wybrzeża morskiego.

Opracowana koncepcja wsparcia logistycznego, po akceptacji przez dowódcę zgrupowania, stanowi podstawę do szczegółowego planowania i organizowania wsparcia logistycznego wojsk.

3.1.10. Planowanie użycia Korpusu Lotniczego w obronie wybrzeża.

Planowanie użycia KL w obronie wybrzeża jest elementem składowym planowania działań bojowych korpusu i całych WLOP w strategicznej operacji obronnej Sił Zbrojnych RP. Planowanie to realizowane jest w ND SZ RP, w dowództwie MW i POW (KZ), a także w dowództwie WLOP i KL. Przy czym użycie wydzielonych sił (wysiłku) KL w obronie wybrzeża planowane w dowództwie MW

będzie częścią planowania morskiej operacji obronnej, a w dowództwie OW (KZ) składową planowania operacji obronnej POW (KZ).

Wstępne wyniki badań wskazują, że dowódca WLOP powinien uczestniczyć w wypracowaniu decyzji ND SZ RP o przeprowadzeniu strategicznej operacji obronnej. Melduje wówczas propozycje dotyczące działań bojowych WLOP w tej operacji, uwzględniając m.in. użycie KL w różnych operacjach o charakterze obronnym (powietrznej, lądowej, morskiej), w tym jego działania w interesie MW i POW (KZ). Ważnym elementem tych propozycji, a po ich zatwierdzeniu przez ND SZ RP także planowania jest ustalenie wysiłków KL i koncepcji jego wykorzystania w obronie wybrzeża.

Z analizy możliwego zaangażowania KL we wskazanych operacjach wynika, że jego działania na rzecz MW (morskiej operacji obronnej) mogą wynosić nie więcej niż 10 % wysiłku wydzielonego na wszystkie operacje obronne. Przy tym wskazane jest by wysiłkiem KL wyznaczonym do wykorzystania w morskiej operacji obronnej dysponował nie tylko dowódca MW lecz również ND SZ RP. Według planu najwyższego przełożonego lotnictwo powinno bowiem niszczyć bazy i porty, lotnictwo morskie na lotniskach, desant w rejonie załadowania i w początkowym okresie przejścia morzem oraz inne obiekty o znaczeniu strategicznym i operacyjnym.

Możliwy zakres użycia lotnictwa do zwalczania tych obiektów, a także do wykonywania innych zadań wskazuje, że ND SZ RP powinien wykorzystywać około 50 % wysiłku KL wydzielonego do działań w morskiej operacji obronnej. Pozostałym wysiłkiem

będzie dysponował dowódca MW, planując jego wykorzystanie do wsparcia sił floty, uniemożliwienia nieprzyjacielowi wywalczenia panowania na morzu i wysadzania desantów na wybrzeże (podczas ich przejścia przez morską strefę operacyjną MW).

Przy tym podkreślenia wymaga, że uwzględniając skład lotnictwa MW i potrzeby użycia KL w morskiej operacji obronnej, w działaniach na rzecz MW celowo jest angażować przede wszystkim wydzielone siły (wysiłek) LMB ze składu korpusu.

Ze znacznie mniejszym wysiłkiem powinno być wykorzystywane LR i LT, a z zasady w ogóle - LWL.

Dowódca WLOP w swoich propozycjach dotyczących działań bojowych sił powietrznych w strategicznej operacji obronnej melduje również użycie KL w lądowej operacji obronnej, w tym koncepcje wykorzystania jego wysiłku przez ND SZ RP, dowódców poszczególnych OW (KZ) i dowódcę sił szybkiego reagowania. Dane te po ich zatwierdzeniu, uszczegółowieniu i sprecyzowaniu odzwierciedlane są następnie w odpowiednich planach sporządzanych zarówno w ND SZ RP, jak i w dowództwie WLOP oraz w węższym zakresie w dowództwie KL.

Kształtujące się tendencje użycia KL, wynikające przede wszystkim z ciągle zmniejszającego się składu bojowego lotnictwa, wskazują na celowość wykorzystania zdecydowanej większości jego wysiłku według decyzji ND SZ RP. Będzie on wykorzystywany głównie do rozpoznania i zwalczania lotnictwa na lotniskach, izolacji rejonu działań bojowych, zwalczania systemu dowodzenia i wykonywania innych zadań o znaczeniu operacyjnym. Pozostały wysiłek KL, nie wykorzystywany według

planu ND SZ RP w lądowej operacji obronnej, będzie rozdysponowany do dyspozycji dowódców OW (KZ).

Dowódcy OW (KZ) o wielkości wysiłku wydzielonych sił KL do wykorzystania w swoich operacjach obronnych (zgodnie z własnymi planami), a także o działaniach KL według decyzji ND SZ RP na korzyść wojsk okręgu będą informowani (podobnie jak dowódca MW) w dyrektywie operacyjnej ND SZ RP.

Wielkość wysiłku lotnictwa, jakim może dysponować dowódca POW (KZ) w operacji obronnej, w tym także w obronie wybrzeża morskiego, zależy przede wszystkim od kierunku zagrożenia działaniami wojennymi, miejsca i roli KZ w ugrupowaniu wyższego związku operacyjnego oraz możliwego zagrożenia trwałości systemu obrony RP od strony Morza Bałtyckiego. Wstępnie można jednak przewidywać, że dowódca POW (KZ) zgodnie z własnymi decyzjami będzie wykorzystywał w operacji stosunkowo niewielki (kilka - kilkanaście eskadrolotów) wysiłek lotnictwa myśliwsko-bombowego oraz śmigłowców: bojowych, transportowych, przystosowanych do minowania i zadymiania (ze składu KL). Ponadto będzie korzystał również ze śmigłowców i lekkich samolotów, które wchodzą w skład eskadry bazy lotniczej.

Koncepcję wykorzystania tego wysiłku w lądowej operacji obronnej, w tym w obronie wybrzeża, wypracowuje, a następnie zaplanuje skierowany do POW (KZ) specjalistyczny organ lotniczy - ośrodek dowodzenia lotnictwem (ODL), będący "wydłużonym ramieniem" dowodzenia dowódcy KL i wspomagający dowódcę OW (KZ) w planowaniu i kierowaniu lotnictwem wykonującym zadania na korzyść okręgu i korpusu.

W planowaniu użycia lotnictwa w sztabie POW (KZ) podstawowy problem będzie wynikał z tego, że wydzielone siły KL mają być wykorzystywane zarówno na kierunku lądowym, jak i na kierunku morskim (w obronie wybrzeża). W okresie przygotowywania operacji niejednokrotnie będzie trudno z dużym stopniem wiarygodności ustalić, który kierunek może być ważniejszy i na którym z nich należy koncentrować działania lotnictwa. Zwłaszcza że skala potrzeb użycia lotnictwa na obu kierunkach, jakkolwiek bardzo duża, może być jednak przesunięta w czasie. Na przykład najpierw sytuacja operacyjna stworzy celowość angażowania większości wysiłku lotnictwa w obronie wybrzeża, później zaś na kierunku lądowym lub odwrotnie. Mogą być również i takie okresy operacji obronnej, które będą wymagały działań lotnictwa niemal z jednakową intensywnością i wysiłkiem w obronie wybrzeża i na kierunku lądowym. Wiele przesłanek wskazuje więc na to, by planowanie użycia wydzielonego dowódcy POW (KZ) wysiłku lotnictwa na operację nieco odbiegało od przyjętych zasad. Celowo jest bowiem, zwłaszcza w okresie wstępnym, planować w obronie wybrzeża i na kierunku lądowym wykorzystanie po około 30 % dysponowanego wysiłku lotnictwa.
Pozostały wysiłek (nawet do 40 %) pozostawić w odwodzie i wykorzystywać stosownie do rozwoju sytuacji operacyjnej na obu kierunkach.

Proces planowania użycia lotnictwa w obronie wybrzeża musi być ściśle zsynchronizowany z planowaniem przez sztab POW (KZ) operacji obronnej.
Podczas planowania przedstawiciele ODL współpracują przede

wszystkim z oficerami pionu operacyjnego i rozpoznawczego, szefostw WRiA oraz OPL wojsk. Ponadto utrzymują ścisłą więź ze sztabem KL oraz przedstawicielami korpusu OP i NW.

W razie wydzielenia w sztabie POW grupy do szczegółowego planowania obrony wybrzeża, a później PSD skąd będzie realizowane dowodzenie wojskami broniącymi obszaru od strony morza, ODL ze względu na konieczność jego podziału na kilka zespołów powinien być wzmocniony przedstawicielami KL, posiadającymi duże kompetencje w zakresie użycia lotnictwa w obronie wybrzeża.

W czasie planowania wystąpi brak wielu wiarygodnych informacji dotyczących przede wszystkim możliwego przebiegu powietrznej, morskiej i lądowej operacji obronnej, a także zagrożenia systemu obrony od strony morza, w tym składu desantu morskiego i powietrznego nieprzyjaciela oraz rejonów i terminów ich desantowania. W wyniku tego planowanie użycia lotnictwa w obronie wybrzeża będzie weryfikowane i uściślane odpowiednio do pozyskiwanych danych o działaniach nieprzyjaciela, a opracowany plan - systematycznie korygowany. W związku z tym celowo jest planowanie użycia lotnictwa w obronie wybrzeża realizować według kilku wariantów prognozowanego rozwoju sytuacji operacyjnej, z pozostawieniem - jak już wspomniano - dużego odwodu w dyspozycji dowódcy POW. Wskazane byłoby przy tym, by każdy przewidywany rejon i sposób desantowania różnych sił desantów i przebieg obrony wybrzeża planowany był jako inny wariant użycia lotnictwa. Zapewni to dużą wiarygodność planowania, gdyż w wyniku eliminowania wariantów niezgodnych z rozwojem sytuacji

operacyjnej i dokonywanych korekt pozostanie wariant zgodny z ostatecznie kształtującym się zamiarem prowadzenia obrony wybrzeża.

Niemal równocześnie z planowaniem użycia lotnictwa w obronie wybrzeża i morskiej operacji obronnej w ND SZ RP, dowództwach WLOP, MW i POW (KZ) będzie ono realizowane w dowództwie KL. Przy tym podkreślenia wymaga, że o ile ND SZ RP przekaże do MW i POW wysiłek lotnictwa, to dowódca KL będzie każdorazowo, a zwłaszcza na dobę działań, ustalał wielkość sił lotnictwa, ich przynależność i skład bojowy oraz możliwe czasy wykorzystania przez dowódców marynarki i okręgu. Te ustalenia, a także koordynacja użycia lotnictwa w strategicznej operacji obronnej przez dowódcę KL są niezbędne, gdyż te same siły LMB, LR, LT itd. będą wykorzystywane przez wielu decydentów (ND SZ RP, dowódców MW, OW (KZ) itp.).

Ważny problem, który musi być rozstrzygnięty w czasie planowania realizowanego w KL dotyczy użycia LMB w obronie wybrzeża. Skuteczne zwalczanie obiektów nawodnych wymaga bowiem z reguły nieco innego uzbrojenia samolotów Su-22 niż niszczenie celów naziemnych.

Przezbrojenie samolotów trwa wiele godzin, co znacznie zmniejsza możliwe natężenie ich działań bojowych. Dylemat przed jakim stanie dowództwo KL polegał więc będzie na ustaleniu czy niemal na stałe określone siły (np. eskadrę) LMB uzbrojone w racjonalne środki rażenia wykorzystywać do działań w akwenie Bałtyku i osiągać najkorzystniejsze rezultaty w zwalczaniu okrętów, czy też używać je zarówno na

kierunku lądowym i na morzu, lecz wówczas uzyskiwać słabsze efekty działań bojowych.

Każde z tych rozwiązań ma swoje zalety, ale i również wyraźnie dające się zauważyć mankamenty. Wstępne analizy wskazują, że celowo będzie stosować oba warianty. Sytuacja operacyjna może bowiem spowodować konieczność wykorzystania całości LMB do zwalczania obiektów lądowych (np. izolowania odwodu strategicznego), a następnie niezwłocznego użycia części sił do niszczenia okrętów (np. ZDES). W niektorych zaś sytuacjach mogą istnieć warunki do "podziału stref odpowiedzialności" między grupy LMB "oddelegowane" do działań na morzu i lądzie. Zawsze jednak dowództwo KL, decydujące o zastosowaniu określonego wariantu użycia wydzielonych sił LMB, musi uwzględniać sytuację na morzu i lądzie, zagrożenie trwałości obrony RP od strony morza i z kierunku lądowego oraz ogólne założenie zamiaru (decyzji) i planów ND SZ RP o przeprowadzeniu operacji obronnej.

Bardzo ważne znaczenie dla oczekiwanych rezultatów użycia wydzielonych sił KL w obronie wybrzeża będzie miało niezawodne współdziałanie lotnictwa z innymi wykonawcami wspólnych zadań.

Istota uzgodnień i zasady organizacji współdziałania będą podobne jak w innych operacjach. Jednak zakres współdziałania będzie szerszy, gdyż trzeba uwzględnić potrzebę nie tylko wspólnych działań lotnictwa z siłami MW, wojsk lądowych broniących wybrzeża i korpusu OP, ale także konieczność zabezpieczenia użycia KL nad morzem.

W czasie organizowania obrony wybrzeża, z punktu widzenia

działań wydzielonych sił KL, wskazane jest przede wszystkim uzgadniać:

- przedsięwzięcia realizowane przez MW i wojska lądowe na rzecz lotnictwa;

- działania wszystkich rodzajów rozpoznania, mające na celu terminowe wykrywanie grup okrętów nawodnych (OGU, ZDES itp.), ich składów oraz prędkości i kierunków przemieszczania;

- podział obiektów rażenia między siły MW, WRiA, KL i wojsk broniących wybrzeża w czasie wspólnej walki z flotą i desantami nieprzyjaciela na morzu, w rejonach lądowania i działań na lądzie;

- sposoby działań lotniczych i okrętowych grup uderzeniowych w czasie wspólnego zwalczania sił nawodnych nieprzyjaciela, w tym sektory i czasy nalotu (uderzeń) oraz strefy zakazane;

- jednolite zasady i sygnały wzajemnej identyfikacji, wskazywania celów i powiadamiania oraz utrzymywania łączności między siłami MW, wojskami lądowymi a lotnictwem w toku wspólnych działań;

- ratownictwo lotnicze na morzu.

Dowodzenie wydzielonymi siłami KL prowadzącymi działania w obronie wybrzeża będzie miało również swoją specyfikę. Niezbędne będzie bowiem skierowanie przedstawicieli DLMB na SD MW, a także wzmocnienie składu ODL z uwagi na możliwość jego rozmieszczenia na SD POW, KZ i PSD. Celowe przy tym będzie, by największe kompetencje w zakresie użycia lotnictwa i koordynowania jego działań w obronie wybrzeża, a

także na kierunku lądowym, spełniał zespół rozmieszczony na SD POW.

W zabezpieczeniu działań KL w obronie wybrzeża największą uwagę wskazane jest skupić na ratownictwie lotniczym, ze względu na konieczność wykonywania zadań nad morzem. Główne zadania ratownicze powinny spełniać wyspecjalizowane siły lotnicze i nawodne MW, a także siły którymi dysponuje korpus OP.

Realizacja przedsięwzięć dotyczących przygotowania lotnictwa, w tym planowania jego użycia, w obronie wybrzeża obejmuje cały kompleks różnych czynności i zadań, ściśle z sobą powiązanych i wykonywanych na różnych szczeblach dowodzenia jeszcze przed rozpoczęciem obrony.
Zasygnalizowane przedsięwzięcia, najistotniejsze z punktu widzenia specyfiki działań KL w obronie wybrzeża, będą ciągle weryfikowane w czasie prowadzenia obrony i dostosowywane do wymagań wynikających z rozwoju sytuacji operacyjnej oraz potrzeb wojsk lądowych i MW.

3.2. Organizowanie obrony wybrzeża morskiego.

3.2.1. Przekazywanie zadań bojowych.

Zadania bojowe dowódca stawia podwładnym osobiście, a w ich przekazywaniu biorą udział oficerowie sztabu oraz szefostw (szefowie) rodzajów wojsk i służb. Przekazywanie zadań może odbywać się za pomocą technicznych środków łączności, poprzez wysyłanie do wojsk dokumentów bojowych za

pośrednictwem oficerów kierunkowych lub poczty polowej.

W pierwszej kolejności przekazuje się zadania bojowe tym związkom taktycznym i oddziałom, które rozpoczynają działania bojowe wcześniej niż inne, lub które potrzebują więcej czasu na ich przygotowanie.

Przekazywanie zadań bojowych i innych informacji decyzyjnych podwładnym jest jedną z najważniejszych funkcji dowodzenia oraz stanowi niezbędny warunek wprowadzenia w życie decyzji dowódcy. Przekazując zadania bojowe i inne informacje decyzyjne potrzeba zapewnić im terminowość, dokładność, jasność i skrytość.[194]

Wzrost możliwości środków rozpoznania nieprzyjaciela, zwłaszcza radioelektronicznych, powoduje konieczność zwrócenia szczególnej uwagi na zapewnienie skrytości przekazywania zadań bojowych i innych informacji decyzyjnych. Skrytość przekazywania tych danych osiąga się poprzez: styczność osobistą dowódcy lub oficerów sztabu tego organu dowodzenia z podwładnymi; stosowanie urządzeń szyfrujących i kodujących do ich utajniania, jeśli przekazywane są przez techniczne środki łączności; stosowanie tabel sygnałowych, rozmównicznych i innych dokumentów tajnego dowodzenia dla ich utajniania.

Podstawą do sformułowania zadań bojowych jest decyzja dowódcy o obronie przeciwdesantowej.

Stawianie i przekazywanie zadań bojowych należy dostosować do wymagań sytuacji, posiadanych technicznych środków dowodzenia i czasu niezbędnego wykonawcom na ich realizację w terminie zapewniającym ich wykonanie. Zadania

bojowe winny być postawione tak, aby wykonawca zrozumiał je właściwie w jak najkrótszym czasie, a forma zadań winna być dostosowana do środków i sposobów zapewniających jak najszybsze ich przekazanie. Jeżeli czas pozwala, należy uprzedzić podwładnych, o czasie i sposobie otrzymania przez nich zadania bojowego. Dążyć należy równocześnie do jednoczesnego przekazywania zadań bojowych kilku wykonawcom.

W zależności od sytuacji oraz posiadanego czasu oddziału operacyjnego sztabu OW opracowuje dokumenty, w których są przekazywane zadania bojowe.

Podstawowymi dokumentami dyrektywnymi są: rozkazy (operacyjny, logistyczny); zarządzenia bojowe dla ogólnowojskowych związków taktycznych (oddziałów) i rodzajów wojsk; zarządzenia do zabezpieczenia operacyjnego (wszystkich rodzajów); zarządzenie do wsparcia logistycznego; zarządzenie łączności.

Dokumenty dyrektywne podpisują:

- rozkaz bojowy, zarządzenia bojowe dla ogólnowojskowych związków taktycznych (oddziałów) - dowódca i szef sztabu OW, a rozkaz logistyczny oprócz wymienionych - szef logistyki OW;

- zarządzenia bojowe dla rodzajów wojsk i zarządzenia do zabezpieczenia operacyjnego - szef sztabu OW i odnośni dowódcy (szefowie).

Rozkaz operacyjny stosuje się w warunkach dysponowania wystarczającą ilością czasu na przygotowanie działań bojowych. Zawierać on może zadania wszystkich podległych jednostek lub tylko jednej (kilku) z nich. Pisemny rozkaz

bojowy operacowuje się w okresie przygotowania działań bojowych. Rozkazu operacyjnego, logistycznego nie wysyła się w całości do podległych wojsk; w razie potrzeby sporządza się wyciągi z tych dokumentów (rozkazy dla jednego wykonawcy).

3.2.2. Organizowanie współdziałania.

W przygotowaniu obrony przeciwdesantowej szczególnie ważnym przedsięwzięciem w pracy dowódcy OW i sztabu jest organizacja współdziałania. Główne problemy współdziałania określa dowódca w swojej decyzji, a przekazuje się je podwładnym podczas stawiania zadań bojowych[8].

W zależności od posiadanego czasu na przygotowanie obrony wybrzeża dowódca może organizować współdziałanie na stanowisku dowodzenia lub w terenie, np. podczas przeprowadzania rekonesansu. Wytyczne do współdziałania mogą także przekazywać podwładnym oficerowie sztabu OO przez techniczne środki łączności[9].

Sztab OW na podstawie decyzji i wytycznych dowódcy uzgadnia działanie podległych związków taktycznych i oddziałów, wojsk wspierających i współdziałających w tym floty

---

8 Szerzej o tych zagadnieniach w n/w opracowaniach:
T. Kotarbiński: Traktat o dobrej robocie, Warszawa, 1969, wyd. IV, s. 207.
S. Piotrowski: Planowanie obrony w czasie pokoju, wyd. AON, 1991 r.
S. Sadowski: Organizacja współdziałania w operacji zaczepnej armii, wyd. ASG WP, 1990 r.

9 Sposoby organizacji współdziałania rozwija Z. Galewski, Współdziałanie na polu walki, wyd. MON, Warszawa, 1983 r.

marynarki wojennej. Opracowuje plan współdziałania i stwarza dowódcy warunki do jego organizacji.

Uzgodnienia sposobów działania podległych związków taktycznych (w tym obrony regionalnej), wojsk wspierających i współdziałających (w tym floty marynarki wojennej) dokonuje szef sztabu przy współudziale szefów sztabów oddziałów i szefów rodzajów wojsk oraz oficerów kierunkowych (łącznikowych). Do zadań tych zalicza się przede wszystkim: ciągłe śledzenie, uściślanie obiektów nieprzyjaciela na wodzie, wykonanie pierwszego uderzenia na środki desantowo-transportowe i okręty bojowe nieprzyjaciela, niszczenie najbardziej zagrażających grup okrętów nieprzyjaciela, niszczenie nieprzyjaciela w czasie podchodzenia do wybrzeża morskiego, odpieranie uderzeń nieprzyjaciela i prowadzenie walki o utrzymanie głównej rubieży obrony: zwalczanie zgrupowań nieprzyjaciela, które wdarły się w głąb obrony wybrzeża; walka z desantami nieprzyjaciela w głębi obrony.

Ponadto oficerowie sztabu OW uzgadniają sposób działania z sąsiadami, szczególnie przebieg pozycji obronnych skrzydłowych związków taktycznych i oddziałów, jak też kierunki skupienia głównych wysiłków i kontrataków drugich rzutów oraz zabezpieczenie skrzydeł i styków.

Organizacja współdziałania pomiędzy wojskami lądowymi a siłami marynarki wojennej i lotnictwa biorącymi udział w walce o odparcie lądowania desantu nieprzyjacielaa organizuje sztab OW odpowiedzialny za przygotowanie i prowadzenie walki.

Współdziałanie organizowane jest według kierunków, rejonów i odcinków lądowania morskiego i powietrznego desantu

nieprzyjaciela, a także według kierunków kontrataków oddziałów wojsk lądowych. Podstawą organizacji współdziałania pomiędzy wojskami lądowymi i siłami marynarki wojennej jest rozgraniczenie stref działania, obiektów uderzeń, rubieży i czasu wykonania uderzeń.

Dla oddziałów artylerii wojsk lądowych zazwyczaj wyznacza się strefę oddziaływania ogniowego o głębokości do 12 km, a w szczególnych przypadkach do 20 km od brzegu i o szerokości równej odcinkowi obrony wybrzeża, natomiast dla sił marynarki wojennej - w kierunku morza od tej strefy na głębokość działania oddziałów artylerii nadbrzeżnej (60 km od brzegu) oraz na skrzydłach stref działania artylerii wojsk lądowych.

Okrętowym grupom uderzeniowym, lotnictwu, artylerii brzegowej, artylerii wojsk lądowych działającym przeciwko jednemu obiektowi określa się czasy, kierunki (rubieże) i kolejność wykonania uderzeń. Ponadto sztab OW ustala jednolite sygnały współdziałania, tryb powiadamiania o nieprzyjacielu, system wzajemnej identyfikacji, organizacji łączności i korzystanie z jednolitych map przy jednolitym systemie kodowania.

Przy organizacji współdziałania szczególną uwagę zwraca się na organizację działania sił w warunkach nocnych, małej widoczności, a także na organizację maskowania sił marynarki wojennej w rejonach wyczekiwania.

Działaniu sił wojsk lądowych przeciwko wysadzonym desantom nieprzyjaciela zazwyczaj towarzyszyć będzie szybka i nagła zmiana sytuacji i związana z tym zmiana zadań. Dlatego

też utrzymanie w tych warunkach nieprzerwanej łączności pomiędzy dowódcami grup uderzeniowych marynarki wojennej, a dowódcą wspieranego związku taktycznego (oddziału) wojsk lądowych ma istotny wpływ na powodzenie wykonania zadań. W celu koordynacji działań sił marynarki wojennej i wspieranego związku taktycznego (oddziału), sztaby współdziałających związków (oddziałów) wymieniają się oficerami łącznikowymi w czasie realizacji wspólnych zadań.

Sztab floty po uzgodnieniu współdziałania ze sztabem OW, kierując się wytycznymi dowódcy floty i uzgodnionym planem współdziałania, uzgadnia dokładnie działanie grupy minowania i ogniowej grupy uderzeniowej z użyciem oddziałów artylerii wojsk lądowych aby nie doprowadzić do porażenia własnych okrętów w przypadkach popełnienia błędów w identyfikacji.

Między strefą ognia artylerii wojsk lądowych, a rejonem działania ogniowej grupy uderzeniowej marynarki wojennej sztaby (sztab OW i floty) ustalają linię rozgraniczenia stanowiącą zarazem zakaz wchodzenia okrętom w strefę ognia wojsk lądowych, a tym ostatnim z kolei ograniczają i dokładnie precyzują odległości i sektory prowadzenia ognia.

Za uzgodnienie obiektów, rubieży i kolejności działania oddziałów lotnictwa, sił flotylli i wojsk lądowych odpowiadają dowódca okręgu wojskowego wspólnie z dowódcą floty.

Treść powyższych ustaleń i uzgodnień można przedstawić w operacyjnej części planu operacji oraz w niezbędnym zakresie - na mapie roboczej szefa sztabu i dowódcy GO obrony

wybrzeża.

Na tej podstawie oraz na podstawie decyzji dowódcy OW i wytycznych sztabu okręgu wojskowego grupa planowania ogólnego może opracować plan współdziałania. Plan ten może być opracowany w formie tabelarycznej lub graficznej na mapie. Wyróżnia się w nim poszczególne zadania realizowane w czasie prowadzenia obrony wybrzeża. W każdym z wyróżnionych zadań przedstawia się działania nieprzyjaciela i poszczególnych elementów ugrupowania operacyjnego, lotnictwa i floty marynarki wojennej wspierającej oraz sąsiadów.

W planie współdziałania, oprócz ogólnie przyjmowanych zagadnień, uwzględnia się uzgodnienia poczynione z wojskami operacyjnymi, obrony regionalnej oraz siłami obrony cywilnej i marynarki wojennej. Do zadań ujmowanych w tym planie, w stosunku do których synchronizuje się działanie wojsk w obronie przeciwdesantowej, zalicza się przede wszystkim:

- zwalczanie morskiego desantu nieprzyjaciela podczas koncentracji jego sił w rejonach i bazach załadowania oraz w czasie załadowania wojsk desantu na środki transportu;

- zwalczanie morskiego desantu nieprzyjaciela podczas koncentracji jego sił w rejonach i bazach załadowania oraz w czasie załadowywania wojsk desantu na środki transportu;

- zwalczanie sił głównych desantu morskiego podczas przechodzenia morzem i lądowania na wybrzeżu;

- walkę z lądującymi i wysadzonymi powietrznymi i morskimi desantami nieprzyjaciela.

Ponadto ujmuje się w nim zadania związane ze zniszczeniem nieprzyjaciela, który wdarł się w obronę, w tym

między innymi: wykonanie kontrataków i przeciwuderzeń; walkę o utrzymanie rejonów, które decydują o trwałości obrony.

3.2.3. Organizowanie dowodzenia.

Dowodzenie w obronie przeciwdesantowej organizuje szef sztabu okręgu wojskowego zgodnie z decyzją i wytycznymi dowódcy oraz zarządzeniami i ustaleniami Sztabu Generalnego.

Na potrzeby obrony powstaje system dowodzenia poprzez dostosowanie do tych potrzeb systemu już funkcjonującego. W razie potrzeby dokonuje się korekty zarówno rozmieszczenia, jak i składu oraz wyposażenia poszczególnych stanowisk i punktów dowodzenia.

Całością sił okręgu wojskowego w czasie prowadzenia obrony (w tym obrony przeciwdesantowej) dowodzi dowódca okręgu ze stanowisk dowodzenia rozwijanych w ramach wojennego systemu dowodzenia (stanowisko dowodzenia, zapasowe stanowisko dowodzenia).

W okresie realizacji planu obrony przeciwdesantowej wybrzeża morskiego celowym jest wydzielenie pomocniczego stanowiska dowodzenia dowódcy okręgu z którego zastępca dowódcy okręgu do spraw obrony wybrzeża wraz z grupą operacyjną (sztabem) wydzieloną ze składu sztabu okręgu wojskowego przystąpią do kierowania obroną przeciwdesantową.

Przyjmując, że w organizacji dowodzenia wojskami okręgu zaszłyby poważne zmiany. Przyczyniłaby się do nich konieczność wydzielenia na czas wojny dowództw związku operacyjnego

(korpusu armijnego - KA), oraz dowództwa okręgu wojskowego czasu "W", w którego podporządkowaniu znalazłyby się wojska nie wchodzące w skład KA (m.in. wojska obrony regionalnej)[10]. Konieczne stanie się określenie zakresu kompetencji obu organów dowodzenia, ich wzajemnych zależności i odrębności. W rozpatrywanym wariancie należałoby przyjąć, że dowódca okręgu wojskowego czasu "P" powinien dowodzić wojskami operacyjnymi i wojskami ORe(T) znajdującymi się w strefie odpowiedzialności korpusu. Wszystkimi pozostałymi wojskami w tym ORe(T) rozmieszczonymi poza strefą odpowiedzialności korpusu dowodziłby zastępca dowódcy okręgu wojskowego przy pomocy osób funkcyjnych sztabu. Dowódca okręgu wojskowego dowodziłby również korpusem armijnym (ZO), przydzielonym mu z innego okręgu wojskowego.

Dowództwa okręgów wojskowych, podległe bezpośrednio szefowi Sztabu Generalnego WP, byłyby najważniejszym organem dowodzwnia w zakresie obrony swojej strefy odpowiedzialności. Na nich przede wszystkim spoczywałby obowiązek kompleksowego zabezpieczenia i wsparcia wojsk operacyjnych, sprawnego

---

10 Zachodzące w siłach zbrojnych zmiany nie dają podstaw do jednoznacznej odpowiedzi na pytanie jaki będzie ich ostateczny kształt organizacyjny. Należy liczyć się z możliwością przeprowadzenia dawno zapowiadanej korekty podziału administracyjnego państwa. Jej przeprowadzenie spowoduje zapewne zmiany organizacyjne i zasięg terytorialnej odpowiedzialności wojewódzkich (rejonowych) sztabów wojskowych oraz wyższych terenowych organów administracji wojskowej. Zmiany te nie pozostaną też bez wpływu na kształt i skład sił zbrojnych a także sił obrony regionalnej (terytorialnej). Nie można wykluczyć rezygnacji z organizacji brygad i pułków na rzecz organizacji batalionów obrony lokalnej (przywiązanych do miejscowości), samodzielnych batalionów ochrony i obrony, batalionów odwodowych, manewrowych i fortecznych.

kierowania podległymi siłami oraz przygotowania podległych im obszarów do działań wojennych. Wymaga to jednak określenia nowego zakresu kompetencji dowództw okręgów. Zakłada się, że dowódcom okręgów podlegałyby wszystkie jednostki znajdujące się poza strefami odpowiedzialności wojsk operacyjnych.

Dowódca marynarki wojennej dowodziłby podległymi siłami i wspierającymi je oddziałami podczas działania przeciwko desantowi w czasie przejścia morzem ze stanowiska dowodzenia marynarki wojennej. Mogłyby na nim przebywać grupy operacyjne okręgu i współdziałającego z marynarką związku taktycznego lotnictwa. Na stanowisku dowodzenia okręgu wojskowego oraz na pomocniczym stanowisku dowodzenia OW (GO) obrony wybrzeża) może znajdować się grupa operacyjna sztabu marynarki wojennej.

Dowódca flotylli marynarki wojennej wydzielonej do wsparcia wydzielonych sił OW np. GO obrony wybrzeża w walce o odparcie lądowania desantu nieprzyjaciela dowodziłby podległymi siłami z zasady ze swojego stanowiska dowodzenia lub wysuniętego stanowiska dowodzenia zgodnie z ustaloną strukturą dowodzenia.

Na stanowisku dowodzenia flotylli pracują oficerowie łącznikowi ze wspieranego związku taktycznego obrony wybrzeża wojsk lądowych.

Stanowisko dowodzenia okrętowych grup uderzeniowych rozwija się na okrętach, a sił i środków marynarki wojennej włączonych do wystemu obrony wybrzeża - na stanowisku dowodzenia oddziałów artylerii nadbrzeżnej wyposażonym w odpowiednie środki łączności i obserwacji.

Analizując wariant użycia wojsk okręgu wojskowego do prowadzenia obrony wybrzeża morskiego uważa się za celowe wydzielenie części wojsk operacyjnych i obrony regionalnej do realizacji tego przedsięwzięcia i stworzenie z nich samodzielnej grupy operacyjnej. Wydzielona samodzielna grupa operacyjna obrony wybrzeża wchodziłaby w skład wojsk okręgu i podlegałaby dowódcy okręgu. Byłaby podporządkowana pod względem operacyjnym bezpośrednio zastępcy dowódcy OW do obrony wybrzeża morskiego działającego na pomocniczym stanowisku dowodzenia OW wraz ze sztabem (grupą operacyjną sztabu OW).

Dowódca SGO obrony wybrzeża wraz z podległym mu sztabem byłby odpowiedzialnym za planowanie, organizowanie i prowadzenie walki o odparcie desantu. Dowodziłby całością sił, biorących udział w walce z wybranego przez siebie stanowiska dowodzenia i zapasowego stanowiska dowodzenia rozwijanych na bazie wybranych stanowisk dowodzenia jednostek wchodzących w skład SGO (związku operacyjnego - taktycznego). Funkcję wykonawczą sprawowałby sztab Grupy operacyjnej, składający się z elementów dowodzenia operacyjnego, szefów rodzajów wojsk i służb logistycznych.

Stanowisko dowodzenia SGO obrony wybrzeża rozmieszczałoby się za głównym zgrupowaniem obronnym, w rejonie zapewniającym ukrycie go i zamaskowanie oraz trwałą łączność z podwładnymi, przełożonym i innymi stanowiskami dowodzenia.

Zapasowe stanowisko dowodzenia, powinno być w stałej gotowości do przejęcia i zapewnienia ciągłości dowodzenia w razie zniszczenia lub niemożliwości dowodzenia ze stanowiska

dowodzenia.

Nie wyklucza się, że w niektórych sytuacjach w celu zachowania ciągłości dowodzenia i przybliżenia dowódcy SGO obrony wybrzeża do walczących wojsk może być okresowo wykorzystane wysunięte stanowisko dowodzenia (WSD) oraz powietrzny punkt dowodzenia (PPD).

Dla każdego z wymienionych stanowisk dowodzenia przygotowuje się główny i zapasowy rejon rozmieszczenia oraz zapewnia warunki do sprawnego ich przemieszczania z jednego rejonu do drugiego. Rejony rozmieszczenia stanowisk dowodzenia powinny być rozbudowane pod względem inżynieryjnym, przede wszystkim zaś należy wykonać schrony dla ludzi i ukrycia dla sprzętu[11].

Zagadnienia związane z organizacją i funkcjonowaniem systemu dowodzenia SGO obrony wybrzeża sztab przedstawia w planie organizacji dowodzenia w obronie przeciwdesantowej.

Z uwagi na specyfikę zadań realizowanych przez oddziały i pododdziały obrony regionalnej w ramach prowadzonej obrony przeciwdesantowej dowodzenie tymi jednostkami miałoby zdecydowanie inny charakter niż w jednostkach operacyjnych. Na organizację systemu dowodzenia jednostkami obrony regionalnej mają również wpływ znacznie uboższe niż w jednostkach operacyjnych techniczne środki łączności.

---

11 S. Piotrowski: Wybrane zagadnienia systemu kierowania obroną państwa i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP w okresie zagrożenia wybuchem wojny i w czasie jej prowadzenia, Zeszyt Naukowy nr 2(7), wyd. AON, Warszawa 1992 r., s. 107-121.

Związki taktyczne (oddziały) obrony regionalnej wchodzące w skład wojsk okręgu wojskowego i podlegające dowódcy okręgu w ramach wojennego systemu dowodzenia winny zostać podporządkowane w obszarze macierzystych województw, gdzie realizuje się plan obrony przeciwdesantowej zastępcy dowódcy OW ds. obrony wybrzeża (dowódcy SGO obrony wybrzeża).

Pokojowy system dowodzenia jednostkami obrony regionalnej realizowany poprzez zastępcę dowódcy okręgu wojskowego ds. obrony regionalnej i aparat wykonawczy w postaci oddziału operacyjnego ORe oraz PSD i SD WSzW powinne zostać wyłączone z chwilą rozpoczęcia operacji.

W działaniach bojowych związek taktyczny (oddział) obrony regionalnej winien organizować swoje stanowisko dowodzenia i rozmieszczać go między pierwszym a drugim rzutem własnego ugrupowania. Funkcję wykonawczą sprawowałby sztab brygady, składający się z elementów dowodzenia operacyjnego, szefów rodzajów i służb logistycznych. Elementy pokojowego systemu dowodzenia zarówno okręgowe jak i wojewódzkie winny spełniać funkcje służebną wobec brygady realizującej zadania w ramach GO obrony wybrzeża. Podobnie zależy rozpatrywać problematykę dowodzenia siłami i środkami podległymi pod inne resorty w tym resort spraw wewnętrznych.

3.2.4. Organizowanie zabezpieczenia bojowego obrony przeciwdesantowej.

Równolegle z opracowywaniem planu obrony przeciwdesantowej (części operacyjnej) sztab oraz szefowie rodzajów

wojsk i służb opracowują plany użycia rodzajów wojsk i plany zabezpieczenia obrony przeciwdesantowej.

Zabezpieczenie bojowe obrony przeciwdesantowej planuje i organizuje sztab okręgu wojskowego wspólnie z szefami rodzajów wojsk i służb - zgodnie z decyzją dowódcy, jego wytycznymi oraz zarządzeniami sztabu okręgu.
Sztab OW jest bezpośrednim organizatorem rozpoznania, ubezpieczenia, obrony przed środkami masowego rażenia, walki radioelektronicznej, maskowania operacyjnego, zabezpieczenia topograficznego i zabezpieczenia hydrometeorologicznego.

3.2.4.1. Rozpoznanie

Główny wysiłek rozpoznania skupia się na: wykryciu w porę rozpoczęcia przygotowań nieprzyjaciela do wysadzenia desantów morskich; rozpoznaniu możliwego składu sił desantu nieprzyjaciela (stanu i możliwości środków transportu morskiego i powietrznego, prawdopodobnych rejonów załadowania oraz terminów rozpoczęcia ładowania desantów); rozmachu i celu operacji desantowej nieprzyjaciela; ustalenia możliwości wykorzystania systemów i broni precyzyjnej przez nieprzyjaciela.

W sytuacji, gdy wojska będą mieć skrajnie ograniczony czas na przygotowanie operacji, rozpoznanie powinno dostarczyć najważniejszych informacji, które będą stanowić podstawę do podjęcia decyzji. Rozpoznanie powinno dostarczyć równocześnie informacji o nieprzyjacielu, który może znaleźć się w głębi ugrupowania wojsk okręgu wojskowego, jako desant powietrzny. Istotną rolę spełnia tu rozpoznanie prowadzone

przez siły marynarki wojennej śledzące i uściślające obiekty nieprzyjaciela w miarę zbliżania się desantu do brzegu.

Rozpoznanie organizuje szef oddziału rozpoznawczego OW pod bezpośrednim kierownictwem szefa sztabu OW. Szef sztabu określa m.in.: cel i zadania rozpoznania, system jego działania, a także sposoby wykonywania zadań rozpoznawczych. Wskazuje on również siły, środki i harmonogram nasilenia rozpoznania. Ponadto ustala sposób planowania rozpoznania, terminy i sposób przekazywania zadań rozpoznawczych podległym sztabom i jednostkom rozpoznawczym.

Szef oddziału rozpoznawczego, uwzględniając posiadany system rozpoznania, uaktualnia jego zadania. Określa również nowe kierunki prowadzenia rozpoznania, uaktualnia organizację współdziałania poszczególnych jego rodzajów oraz zapewnia ciągłość funkcjonowania tego systemu. Kierując jednostkami rozpoznawczymi, zbiera i opracowuje dane rozpoznania oraz przekazuje je zainteresowanym osobom funkcyjnym i organom dowodzenia.

3.2.4.2. Obrona przeciwchemiczna.

Zadania obrony przeciwchemicznej i sposoby ich realizacji w obronie przeciwdesantowej posiadają swoją specyfikę, różniącą się w zasadniczy sposób od właściwości wszystkich dotychczasowych koncepcji oraz rozwiązań operacyjno-taktycznych. Jest to rezultatem przyjęcia przez RP nowej doktryny wojennej, która ma wyitnie obronny charakter i odrzuca pojęcie tzw. frontu zewnętrznego. Na tę specyfikę

organizacji obrony przeciwchemicznej operacji przeciwdesantowej, wynikającą z warunków prowadzenia działań na terytorium własnego wybrzeża mają wpływ przede wszystkim: szczególne zagrożenie, jakie może powstać w wyniku awarii, bądź zniszczenia obiektów (urządzeń) gromadzących znaczne ilości radiacyjnych i toksycznych środków przemysłowych; potrzeba i konieczność ścisłego współdziałania w całokształcie realizacji przedsięwzięć obrony przeciwchemicznej z terenowymi organami i siłami obrony cywilnej oraz siłami marynarki wojennej i wojsk lotniczych i obrony powietrznej; konieczność organizowania obrony przeciwchemicznej związków taktycznych organizujących obronę przeciwdesantową poprzez wspieranie ich formacjami obrony cywilnej i terenowymi organami administracji ogólnej; znaczne uzależnienie wojsk realizujących zasadnicze przedsięwzięcia obrony przeciwchemicznej od infrastruktury obronnej występującej na wybrzeżu morskim. Wymienione właściwości będą determinowały zakres i możliwości wykorzystania wojsk obrony przeciwchemicznej oraz realizację przez nie przedsięwzięć wchodzących w skład obrony przeciwchemicznej.

Wykrywanie wybuchów jądrowych oraz uderzeń chemicznych i środkami zapalającymi będzie miało miejsce we wszystkich etapach obrony przeciwdesantowej. Ma ono na celu dostarczenie dowódcom i sztabom informacji o uderzeniach broni masowego rażenia oraz środkami zapalającymi a także o przewidywanych skutkach tych uderzeń. Aby sprostać temu celowi przedsięwzięcie to powinno spełnić wymagania: służyć powiadamianiu i alarmowaniu wszystkich elementów ugrupowania operacyjnego

obrony przeciwdesantowej; cechować się dużą niezawodnością i możliwością szybkiego dostosowania go do zmieniającej się sytuacji operacyjnej; zapewnić możliwość wykrywania skażeń chemicznych, promieniotwórczych oraz skażeń będących wynikiem awarii przemysłowych (toksyczne i radiacyjne skażenia przemysłowe), umożliwiać współdziałanie z ogólnokrajowym systemie wykrywania skażeń i zapewniać przekazywanie informacji na rzecz obrony przeciwdesantowej. Po spełnieniu powyższych wymagań system wykrywania skażeń okręgu wojskowego może realizować zadania współdziałając z systemami wykrywania skażeń marynarki wojennej, wojsk lotniczych i obrony powietrznej oraz terytorialnych (regionalnych) ośrodków analizy skażeń. Do podstawowych zadań tak działającego systemu należy: wykrywanie wybuchów jądrowych i określania ich parametrów oraz wykrywanie uderzeń bronią chemiczną i środkami zapalającymi; prognozowanie stref skażeń promieniotwórczych i chemicznych oraz masowych pożarów; wykrywanie w terenie skażeń promieniotwórczych i chemicznych oraz zbieranie i opracowywanie danych o rzeczywistej sytuacji skażeń; opracowywanie dla dowódców propozycji działania elementów ugrupowania operacyjnego w operacji przeciwdesantowej oraz dla potrzeb likwidacji skażeń; stałe meldowanie przełożonym o prognozowanych stratach, zniszczeniach i skażeniach.

System wykrywania skażeń obrony przeciwdesantowej będzie cechował zmienny skład jego elementów, jak i elementów współdziałających. Zmienność tę warunkują potrzeby i możliwości systemu, uzależnione od realizacji etapu obrony

przeciwdesantowej. Cechą charakterystyczną omawianego przedsięwzięcia jest również to, że w zasadzie w toku całej operacji systemu wykrywania skażeń organizowany będzie własnymi siłami poszczególnych elementów ugrupowania operacyjnego oraz rodzajów wojwk. Odpowiednie siły mogą być wydzielone ze szczebla odwodu naczelnego dowództwa (do kompanii wykrywania wybuchów jądrowych) oraz z Pomorskiego Okręgu Wojskowego (do kompanii rozpoznania skażeń). Duże znaczenie w przypadku masowych skażeń będą miały informacje o uderzeniach BMR i skażeniach uzyskane od współdziałających organów obrony cywilnej oraz posterunków obserwacji skażeń wystawionych siłami plutonów przeciwchemicznych (4 drrsk) komend portów wojennych (Gdynia, Hel, Kołobrzeg, Świnoujście) oraz siłami oddziałów brzegowych marynarki wojennej. Informacje z wymienionych posterunków etatowych oraz nieetatowych a występujących od szczebla kompanii wzwyż przekazywane są do ośrodków analizy skażeń obrony cywilnej, marynarki wojennej, wojsk lotniczych i obrony powietrznej a stąd na zasadzie współdziałania - do SOAS okręgu wojskowego.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że system wykrywania skażeń obrony przeciwdesantowej zapewnia zebranie danych o uderzeniach bronią masowego rażenia oraz przetworzenie tych informacji i przekazanie ich zainteresowanym dowódcom. Zabezpiecza więc potrzeby wszystkich elementów ugrupowania operacyjnego obrony przeciwdesantowej. Pewne słabe strony systemu można dostrzec w stosowanych rozwiązaniach technicznych, głównie w zakresie określania parametrów wybuchów jądrowych. Stosowania obecnie metoda wzrokowa

polegająca na wykorzystaniu przyrządów obserwacji wybuchów jądrowych POW-1 budzi uzasadnione wątpliwości, co do dokładności uzyskiwanych wyników. Poważnym mankamentem w tym systemie jest obieg informacji. Zastosowane środki łączności znacznie wydłużają czas zbierania danych.

Zadania związane z rozpoznaniem skażeń promieniotwórczych i chemicznych realizowane są we wszystkich etapach obrony przeciwdesantowej. Pełna znajomość sytuacji skażeń w pasach obrony związków taktycznych umożliwi dowódcy i sztabowi przyjęcie takich rozwiązań, których zastosowanie wyeliminuje, bądź zmniejszy skutki spowodowane prowadzeniem działań w warunkach skażeń promieniotwórczych i chemicznych. Stąd też rozpoznanie skażeń ma na celu dostarczenie dowódcom i sztabom aktualnych danych o rzeczywistej sytuacji skażeń, umożliwiając im podejmowanie właściwych decyzji dotyczących możliwości, sposobów i czasu działania w rejonach skażonych. Główny wysiłek rozpoznania skażeń w obronie przeciwdesantowej koncentrować się będzie zwykle na rozpoznaniu pasów obrony związków taktycznych w okresie lądowania desantu morskiego i powietrznego nieprzyjaciela. W tym czasie rozpoznanie prowadzić będą przydzielone i organiczne pododdziały rozpoznania skażeń wojsk okręgu, marynarki wojennej, wojsk lotniczych i obrony powietrznej oraz obrony cywilnej. Przed lądowaniem desantu morskiego istotną rolę w realizacji zadań omawianego przedsięwzięcia spełniać będą siły i środki marynarki wojennej. Będą bowiem one prowadzić rozpoznanie skażeń akwenów morskich wykorzystując do tego celu szybkie okręty nawodne (kutry rakietowe).

Niezwykle ważną rolę w całokształcie zadań rozpoznania spełniać będzie powietrzne rozpoznanie skażeń. Będzie ono mogło przekazywać informacje o skażeniach, zarówno znad lądu, jak i morza. Wspomniane już rodzaje wojsk (wojska lądowe, marynarka wojenna, wojska lotnicze i obrony powietrznej) biorące udział w obronie przeciwdesantowej dysponują kluczami śmigłowców rozpoznania skażeń i mogą je wykorzystać w każdej sytuacji operacyjno-taktycznej w miarę zaistniałych potrzeb.

Rozpoznanie skażeń, podobnie jak wykrywanie wybuchów jądrowych prowadzone jest nie tylko siłami etatowych pododdziałów rozpoznania skażeń, lecz również siłami specjalnie przygotowanych żołnierzy od kompanii (baterii) wzwyż. Biorąc pod uwagę możliwość powstania masowych skażeń, podstawę systemu rozpoznania w obronie przeciwdesantowej powinny stanowić siły i środki działające w układzie autonomicznym, czyli te, jakimi w zakresie rozpoznania skażeń dysponują pododdziały różnych rodzajów wojsk i służb. Z tego też względu w warunkach prowadzenia obrony przeciwdesantowej należy dążyć, aby każdy żołnierz lub najmniejsza grupa żołnierzy (drużyna, załoga, obsługa) była przeszkolona w samodzielnym wykrywaniu skażeń.

Przyszłościowym rozwiązaniem problemu, co dostrzega się już obecnie, powinno być upowszechnienie możliwości wykrycia i wstępnego rozpoznania skażeń chemicznych i promieniotwórczych do pojedyńczego żołnierza włącznie. Sprostanie tym wymaganiom jest możliwe poprzez wyposażenie żołnierzy w proste środki detekcji skażeń chemicznych, a następnie powszechne wyposażenie wszystkich wozów bojowych oraz innych

ważnych pojazdów w czułe urządzenia sprzęgnięte z odpowiednimi systemami zabezpieczającymi ich wnętrza przed skażeniami i z systemami likwidacji skażeń na powierzchniach zewnętrznych pojazdów. Zwiastunem tego rodzaju rozwiązań jest występujące w BWP i czołgach T-72 urządzenia PRChR. Ma ona jednak szereg niedoskonałości natury eksploatacyjnej.

Celem stosowania indywidualnych i zbiorowych środków ochrony przed skażeniami jest zabezpieczenie wojsk uczestniczących w obronie przeciwdesantowej przed rażącym działaniem skażeń promieniotwórczych, chemicznych, biologicznych i środków zapalających lub zmniejszenie skutków ich rażącego oddziaływania. Podczas obrony przeciwdesantowej, jak w żadnych innych rodzajach działań całkowite wyeliminowanie skażeń wojsk w razie ich wystąpienia jest wręcz niemożliwe. Wiąże się to głównie z ograniczonymi możliwościami wykonania manewru oraz stosunkowo długotrwałym przebywaniem wojsk w określonych rejonach obrony. Stąd też występuje konieczność działania wojsk w indywidualnych i zbiorowych środkach ochrony przed skażeniami. Żołnierze wykorzystują wymienione środki zgodnie z ogólnie przyjętymi zasadami. W tym miejscu należy podkreślić, że czas działania żołnierzy w maskach przeciwgazowych nie powinien przekraczać 6-8 godzin, a w odzieży ochronnej 2-3 godziny.

Zbiorowa ochrona przed skażeniami polega na wykorzystaniu właściwości ochronnych sprzętu bojowego i terenu rozbudowanego pod względem inżynieryjnym. Na obszarze kraju, szczególnie podczas prowadzenia obrony przeciwdesantowej, gdy znane będą kierunki lądowania desantu morskiego

nieprzyjaciela możliwe jest wykorzystanie przez wojska ukryć i schronów przygotowanych zawczasu, jeszcze w okresie pokoju. Celem, do którego osiągnięcia należałoby usilnie dążyć, jest zapewnienie ochrony przed skażeniami całym stanom osobowym, nie tylko jednostek zmechanizowanych i pancernych, lecz również zabezpieczających. Nastąpić może wówczas znaczne uniezależnienie się wojsk od sytuacji skażeń w rejonach działania. W obronie przeciwdesantowej należy szeroko wykorzystywać właściwości ochronne terenu oraz różnorodnych ukryć - od najprostszych począwszy (odkryte i przykryte szczeliny, transzeje, okopy itp.), aż po obiekty stacjonarne o największej zdolności ochronnej (różnego typu schrony). Tylko kompleksowe wykorzystanie różnorodnych środków ochrony przed skażeniami (indywidualnych i zbiorowych, ruchomych i stacjonarnych) spowoduje zmniejszenie a w niektórych przypadkach całkowite wyeliminowanie skutków użycia broni jądrowej, chemicznej i toksycznych środków przemysłowych.

Kontrola napromienienia i stopnia skażenia wojsk organizujących i prowadzących obronę przeciwdesantową realizowana jest w celu pomiaru dawek napromienienia ludzi, określenia ich zdolności bojowej i zakresu przedsięwzięć profilaktyczno-leczniczych oraz dokonania diagnozy stopnia skażenia ludzi, uzbrojenia, techniki bojowej, a także wody, żywności i środków materiałowych. Kontrolę tą prowadzi się przez cały czas trwania obrony przeciwdesantowej. Jej ogólne zasady nie odbiegają generalnie od zasad stosowanych w innych operacjach. Tak więc kontrola napromienienia pozwala określić zdolność bojową wojsk napromienionych promieniowaniem

jonizującym oraz właściwe dla tego napromienienia przedsięwzięcia profilaktyczno-lecznicze. Obejmuje ona: wyposażenie wojsk w dozymetry, ładowanie dawkomierzy jonizacyjnych, odczyt dawek promieniowania, prowadzenie ewidencji i sporządzanie meldunków oraz okresowe obliczanie dawki biologicznie czynnej. Natomiast kontrolę stopnia skażenia przeprowadza się w celu określenia zakresu dezaktywacji (odkażania), prawidłowości jej przeprowadzenia oraz możliwości wykorzystania skażonych produktów i wody. W realizacji tego zadania istotną rolę spełniają laboratoria chemiczne i radiometryczne, występujące w wyposażniu wojsk biorących udział w obronie przeciwdesantowej.

Konsekwencją powstania skażeń będzie potrzeba ich likwidacji. Obecnie wojska wyposażone są w dostatecznym stopniu w środki i sprzęt do prowadzenia zabiegów specjalnych oraz sanitarnych. Stan taki sprzyja autonomiczności procesu likwidacji skażeń, co jest zjawiskiem bardzo pożądanym w złożonych warunkach prowadzenia obrony przeciwdesantowej. Podyktowany on jest potrzebą szybkiej likwidacji skażeń przez pojedynczego żołnierza (grupy żołnierzy), po ewentualnym użyciu środków trujących przez nieprzyjaciela. Występujące obecnie w wyposażeniu żołnierzy i pododdziałów pakiety odkażające nie w pełni zapewniają realizację tego przedsięwzięcia i są mało skuteczne w stosunku do skażonych powierzchni sprzętu bojowego oraz obiektów terenowych.

Zabiegi specjalne i sanitarne powinny być prowadzone w pierwszej kolejności i natychmiast po skażeniu. Ma to szczególne znaczenie w obronie przeciwdesantowej, kiedy

zwłaszcza pierwszorzutowe elementy ugrupowania położonych w głębi, a więc drugich rzutów, odwodów specjalnych, stanowisk dowodzenia i jednostek logistycznych.

Obecnie, w sytuacji przygotowywania wojsk do obrony przeciwdesantowej wyłącznie na własnym terytorium istnieje potrzeba przeniesienia tego zadania do polowych i stacjonarnych pralni na niższe szczeble dowodzenia i organa obrony cywilnej. Realizacja tego zadania wymaga jednak pełnej znajomości rozmieszczenia w terenie tych elementów infrastruktury oraz szczegółowych uzgodnień z kompetentnymi jednostkami obrony cywilnej i administracji już w okresie pokoju.

Zadanie likwidacji skażeń (przede wszystkim zabiegi specjalne i sanitarne) będą wykonywane w rejonach na (punktach) zabiegów specjalnych rozwijanych przy drogach wyprowadzenia pierwszorzutowych oddziałów i związków taktycznych, w okresie poprzedzającym zajmowanie nakazanych rejonów ześrodkowania lub obsadzanie kolejnych rubieży obrony. Pododdziały zabiegów specjalnych wojsk obrony przeciwchemicznej należy wykorzystywać zgodnie z nową koncepcją likwidacji skażeń. Jej istota sprowadza się do wcześniejszego rozwijania tych pododdziałów na przewidywanych kierunkach wyprowadzania skażonych wojsk oraz utrzymywania sił i środków wojsk obrony przeciwchemicznej a odpowiednim stopniu gotowości do realizacji zadań specjalistycznych.

W obronie przeciwdesantowej ważnym problemem likwidacji skażeń jest odkażanie terenu. W związku ze skomplikowaną sytuacją skażeń, jaka może powstać w wyniku użycia BMR,

przeprowadzenie odkażania i dezaktywacji, niektórych odcinków dróg, węzłów komunikacyjnych oraz określonych powierzchni terenu stanie się konieczne. Jednak wykonanie tego zadania sprawi, że należy w tym celu zaangażować większe liczebnie siły i środki zabiegów specjalnych.

Niezwykle ważnym zagadnieniem mieszczącym się w przedsięwzięciu likwidacji skażeń jest odkażanie umundurowania, na korzyść sił uczestniczących w obronie przeciwdesantowej. Jest to problem niezwykle trudny i złożony. Jego złożoność polega na tym, iż przewidywane przez nas wojska biorące udział w obronie przeciwdesantowej nie dysponują pododdziałami odkażania umundurowania. Rozwiązaniem tego problemu może być przydzielenie ze szczebla okręgu wojskowego lub odwodu naczelnego dowództwa kompanii odkażania umundurowania, która mogłaby wykonać zadanie w tym zakresie na rzecz działających wojsk. Innym rozwiązaniem byłoby zebranie skażonego umundurowania i przekazanie go do pralni ruchomych i garnizonowych lub pralni wchodzących w skład systemu obrony cywilnej. W każdym jednak przypadku realizację tego zadania należy wcześniej uzgodnić powyższe działania.

Wymienione sposoby i zasady prowadzenia zabiegów specjalnych dotyczą wykonania tych zadań przez pododdziały zabiegów specjalnych (okręgu wojskowego, marynarki wojennej, wojsk lotniczych) na lądzie. Jednak w toku prowadzenia operacji przeciwdesantowej skażeniu ulec mogą jednostki marynarki wojennej na morzu, biorące udział w obronie przeciwdesantowej. Wówczas będą one prowadziły zabiegi specjalne i sanitarne na okrętach przy wykorzystaniu autono-

micznego sprzętu i środków. Do nich należą: okrętowe zestawy odkażające (OZO) zamontowane na pokładzie okrętu; okrętowe systemy zabiegów specjalnych (OSZS) zamontowane pod pokładem; plecakowe przyrządy do odkażania (PKOP); okrętowe komplety odkażające (OKO); punkty sanitarno-chemiczne (PSChem) organizowane na bazie odpowiednio przystosowanych łaźni okrętowych.

Duże znaczenie w operacji przeciwdesantowej będzie mieć użycie dymów skoordynowane z innymi środkami maskowania operacyjnego. Stosowanie dymów może okazać się efektywne, gdy zostaną one zastosowane do oślepienia systemu obserwacji i ognia nieprzyjaciela, utrudnienia manewru i współdziałania desantu morskiego i powietrznego nieprzyjaciela, maskowania własnego ugrupowania operacyjnego (prace inżynieryjne, manewr wojsk własnych, drugich rzutów, działań oddziałów przeciwpancernych i zaporowych), wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd, co do ugrupowania wojsk własnych i możliwego charakteru ich działań.

Oddziały i związki taktyczne broniące się w pierwszym rzucie obrony przeciwdesantowej mają większe potrzeby i możliwości w zakresie stosowania zasłon dymnych, w tym także w celu przeciwdziałania środkom rozpoznania i rażenia nieprzyjaciela. Wojska broniące się w drugim rzucie, zadania związane z użyciem dymów będą realizowały najczęściej w ramach maskowania operacyjnego. Obecnie skutecznie mogą być wykonywane zadania bezpośredniego maskowania wojsk własnych, szczególnie przez wojska zmechanizowane i pancerne.

Wymienione zadania użycia dymów wojska na niższych szczeblach dowodzenia będą zabezpieczać własnymi siłami i środkami (granaty dymne, świece dymne, aparatura dymotwórcza wozów bojowych), a od szczebla okręgu wojskowego - siłami kompanii zadymiania wyposażonych w generatory dymne oraz kluczy śmigłowców, w których są zamontowane wytwornice dymów.

W operacji przeciwdesantowej może mieć miejsce użycie miotaczy ognia, szczególnie podczas lądowania desantu morskiego nieprzyjaciela. Zadanie to realizują pododdziały miotaczy ognia występujące na szczeblu okręgu wojskowego (kompania miotaczy ognia) i brygady obrony wybrzeża (pluton miotaczy ognia). Siły marynarki wojennej (wojska obrony przeciwchemicznej, okręty) nie są wyposażone w miotacze ognia. Obecne wyposażenie wojsk w przestarzałe, strumieniowe miotacze typu LPO-50, nie w pełni zabezpieczają wykonanie stojących przed nimi zadań. W przyszłości powinny być one zastąpione rakietowymi lub bezodrzutowymi miotaczami wielokrotnego użytku.

Powyższe rozważania dotyczące realizacji przedsięwzięć obrony przeciwchemicznej potwierdzają, że w obronie przeciwdesantowej wystąpi szereg problemów natury organizacyjnej, taktyczno-operacyjnej i technicznej. Zostaną one zaakcentowane w następnym etapie pracy.

3.2.4.3. Powszechna obrona przeciwlotnicza

Z analizy ogólnych założeń i warunków prowadzenia obrony wybrzeża morskiego wynika, że działania będą

prowadzone przy czasowej przewadze nieprzyjaciela w powietrzu i na morzu.

Ponadto - z jednej strony - stosunkowo dość szerokie i głębokie ugrupowanie bojowe broniących się wojsk, a z drugiej - niewystarczająca ilość specjalistycznych środków obrony przeciwlotniczej, a jednocześnie zwiększona ilość ich zadań związana ze zwalczaniem desantów powietrznych spowoduje, że nie wszystkie oddziały (pododdziały) będą mogły mieć zapewnioną specjalistyczną obiektową osłonę przeciwlotniczą w każdym miejscu i czasie.

Można więc przewidywać, że w obronie przeciwlotniczej wojsk powstaną luki, a obrońcy pozbawieni zostaną wymaganej osłony. Pociąga to za sobą konieczność realizacji zwiększonych zadań w ramach powszechnej obrony przeciwlotniczej rozumianej jako zespół przedsięwzięć i czynności, których realizacja ma na celu samoobronę wojsk przed uderzeniami z powietrza.

Powszechna obrona przeciwlotnicza może mieć charakter biernego lub aktywnego oddziaływania na system środków napadu powietrznego (SNP) nieprzyjaciela.

Metodą i formą bierną jest maskowanie, rozśrodkowanie i rozmieszczenie wojsk w ukryciach. Współcześnie coraz częściej te bierne formy mają na celu prowokowanie rozwoju sytuacji w powietrzu w takim kierunku, jaki uważa się za pożądany z punktu widzenia obrony przeciwlotniczej i zachowania żywotności bojowej wojsk. Cel ten osiągać można poprzez pozorowanie w ramach maskowania obiektów i czynności w stosunku do których środki napadu powietrznego nieprzyjaciela

mogą podjąć działania aktywne, oraz poprzez ciągłą realizację manewru w taki sposób, aby dynamika zmian w położeniu elementów systemu obrony przeciwlotniczej i obiektów osłony była większa od możliwej dynamiki zmian w koncepcjach działania środków napadu powietrznego nieprzyjaciela.

Metodą i formą aktywną jest oddziaływanie energetyczne niespecjalistycznymi środkami rażenia na środki napadu powietrznego w powietrzu oraz grupy desantowe w czasie ich przelotu. Udział niewyspecjalizowanych środków rażenia w walce z ŚNP w powietrzu będzie wzrastał proporcjonalnie do rozwoju środków walki (np. BWP-2 z armatą 30 mm). Uzasadnione to jest ogólną tendencją do uniwersalizacji środków walki z każdym przeciwnikiem i w każdych warunkach w jakich współcześnie może być prowadzona walka.

Organizatorami powszechnej obrony przeciwlotniczej są dowódcy związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów wszystkich rodzajów wojsk i służb.

Winna ona obejmować organizację i realizację takich przedsięwzięć jak:

- w związkach taktycznych (dywizji, brygadzie) - ostrzeganie, a w oddziałach i pododdziałach alarmowanie wojsk o zagrożeniu z powietrza;
- prowadzenie zorganizowanego ognia do celów powietrznych niespecjalistycznymi środkami;
- maskowanie przed rozpoznaniem z powietrza (w tym pozorowania);
- rozśrodkowanie wojsk;
- przygotowanie schronów i ukryć oraz szczelin

przeciwlotniczych;

- likwidację skutków napadu powietrznego nieprzyjaciela.

Na szczeblu związku taktycznego (dywizji, brygady) organizuje się ostrzeganie wojsk o zagrożeniu z powietrza i prowadzą je szefowie obrony przeciwlotniczej na podstawie rozpoznania radiolokacyjnego.

Sygnały ostrzegania oraz informacje z własnych posterunków obserwacji powietrznej organizowanych przy stanowiskach dowodzenia oddziałów lub obserwatorów (na niższych szczeblach dowodzenia) umożliwiają dowódcy oddziału (pododdziału) alarmowania podległych wojsk o zagrożeniu z powietrza.

W warunkach obrony wybrzeża morskiego dla potrzeb powszechnej OPL celowym jest wykorzystywać informacje z punktów obserwacji wzrokowej i technicznej (POWiT) Marynarki Wojennej i Straży Granicznej.

Decyzję o zarządzaniu alarmu lotniczego w oddziałach (pododdziałach) podejmują ich dowódcy.

Alarmowanie wojsk o zagrożeniu z powietrza ma na celu uniknięcie lub ograniczenie strat od uderzeń środków napadu powietrznego nieprzyjaciela poprzez ukrycie żołnierzy w schronach (szczelinach przeciwlotniczych) oraz wprowadzenie stanu pogotowia bojowego dla pododdziałów wydzielonych do prowadzenia ognia do celów powietrznych z broni strzeleckiej, pokładowej i innych środków ogniowych.

Wykazywanie celów powietrznych do ostrzegania, prowadzi się według stron świata lub dozorów wyznaczonych uprzednio w

terenie.

Pozostałe przedsięwzięcia wchodzące w zakres powszechnej obrony przeciwlotniczej (maskowanie przed rozpoznaniem z powietrza, rozśrodkowanie, przygotowanie schronów i ukryć, likwidację skutków napadu powietrznego nieprzyjaciela), organizują odnośni dowódcy w sposób kompleksowy wraz z innymi przedsięwzięciami w ramach poszczególnych rodzajów zabezpieczenia bojowego.

3.2.4.4. Walka radioelektroniczna

3.2.4.4.1. Przekazanie zadań RiWRE.

Przekazanie zadań dla podległych sztabów odbywa się za pomocą zarządzeń na prowadzenie rozpoznania i WRE, zaś zadania dla oddziałów i pododdziałów - zarządzeń bojowych. W celu zapoznania podległych sztabów z przewidywanymi przedsięwzięciami RiWRE i zapewnienia im większej ilości czasu na planowanie, może być wydane zarządzenie wstępne.

3.2.4.4.2. Organizacja współdziałania.

Współdziałanie organizuje sztab dla wszystkich rodzajów wojsk. Jest to zadanie kompleksowe i powszechne. Współdziałanie sił i środków RiWRE jest synchronicznym działaniem w zbiorze wszystkich działań ogólnowojskowych. Bowiem cel WRE jest cząstką celu ogólnowojskowego, tak jak zresztą pozostałe cele innych rodzajów działań i wojsk.

Organizacja współdziałania obejmuje:

- uzgodnienie rozmieszczenia stanowisk dowodzenia

oddziałów (pododdziałów) rozpoznania i WRE z SD innych rodzajów wojsk;

- uzgodnienie rejonów (rubieży) rozwinięcia oddziałów i pododdziałów z innymi wykonawcami zadań bojowych (WLOP, artyleria i inne rodzaje);

- ustalenie (zorganizowanie) i utrzymywanie łączności współdziałania w celu wymiany informacji i przekazywania sygnałów;

- określenie czasu i obiektów uderzeń ogniowych i działań RE;

- wykonywanie manewru środkami w taki sposób, aby nie utrudnić prowadzenia ognia i zakłóceń;

- określenie wspólnych przedsięwzięć obrony RE;

- stwarzanie systemu kierowania elementami rozpoznania i zakłóceń RE.

Dla potrzeb współdziałania wykorzystuje się celowo zorganizowane kierunki łączności a także inne rodzaje łączności ogólnowojskowej.

3.2.4.4.3. Organizacja kierowania RiWRE.

Kierowanie siłami i środkami RiWRE realizowane jest z punktów dowodzenia (PD) na SD związku i SD oddziałów i pod-oddziałów. W tym celu organizuje się odpowiedni system łączności. Tworzą go kierunki radiowe KF i UKF, kierunki radioliniowe oraz łączność przewodowa.

Łączność radiowa UKF funkcjonuje w rejonie SD i WŁ. Jest także głównym rodzajem między SD i elementami ugrupowania bojowego w okresie przegrupowania i rozwijania środków do

pracy bojowej. W okresie pracy bojowej stacji rozpoznania i zakłóceń zakresu UKF wykorzystuje się łączność radiową KF.

Łączność radioliniowa funkcjonuje w ogniwie głównych SD i PD. Linie przewodowe uzupełniają każdy rodzaj łączności.

Zespół osób funkcyjnych złożony z oficerów rozpoznania RE i zakłóceń na PD WRE wykonuje szereg różnorodnych przedsięwzięć w zakresie kierowania działalnością bojową podległych sił i środków. Do ważniejszych przedsięwzięć zaliczyć należy: dokonywanie identyfikacji, analizy i podziału wykrytych obiektów RE; koordynowanie zadań rozposznania i zakłóceń RE; wskazywanie obiektów RE do obezwładniania; współdziałanie i koordynacja działań podległych pododdziałów w ramach przyjętego ugrupowania bojowego; dokonywanie manewru środkami i energią elektromagnetyczną.

3.2.4.4.4. Organizacja zabezpieczenia działań bojowych.

Do ważniejszych problemów organizacyjnych - zadań wykonawczych należą: rozpoznanie terenu, powszechna obrona przeciwlotnicza, obrona przed bronią masowego rażenia, ubezpieczenie bezpośrednie, maskowanie i wsparcie logistyczne.

Rozpoznanie terenu - odnosi się do rozpoznania rejonów, rubieży i stref rozwijania sił i środków. Rozpoznanie prowadzą grupy rekonesansowe i elementy ugrupowania bojowego wojsk wszystkich szczebli i rodzajów, a wyniki przekazywane są w systemie dowodzenia wszystkim jednostkom RiWRE.

Powszechna obrona przeciwlotnicza organizowana jest w celu zmniejszenia strat ponoszonych w wyniku działania

środków napadu powietrznego nieprzyjaciela. Obrona obejmuje: rozpoznanie nieprzyjaciela powietrznego (wzrokowe); zorganizowany (zmasowany) ogień broni strzeleckiej; maskowanie stacji i urządzeń radioelektronicznych przed rozpoznaniem z powietrza; rozśrodkowanie sprzętu, przygotowanie schronów i ukryć (szczelin) przeciwlotniczych; likwidację skutków napadu powietrznego nieprzyjaciela.

Bezpośrednimi organizatorami powszechnej obrony przeciwlotniczej są dowódcy pododdziałów i elementów systemu RiWRE. Dowódcy pododdziałów precyzują zadania, ustalają sposoby powiadamiania i alarmowania o działaniu środków napadu powietrznego nieprzyjaciela. W toku działań bojowych, w przypadku ataku lotnictwa nieprzyjaciela, poszczególne pododdziały, załogi stacji rozpoznania i zakłóceń odpierają atak zmasowanym ogniem z etatowej broni strzeleckiej. Prowadzeniem ognia kierują dowódcy stacji lub wyznaczeni funkcyjni.

Obrona przed bronią masowego rażenia organizowana jest w celu zabezpieczenia ludzi i sprzętu przed rażącym działaniem broni jądrowej, chemicznej i biologicznej lub w celu maksymalnego osłabienia skutków jej użycia i tym samym zachowania zdolności bojowej oddziałów i pododdziałów RiWRE.

Sztaby związków operacyjnych i taktycznych sił lądowych, morskich i powietrznych, w składzie których działają oddziały i poddziały RiWRE koordynują wykonanie przedsięwzięć w tym zakresie, prognozują sytuację skażeń i zniszczeń, informują oddziały i poddziały o uderzeniach bronią masowego rażenia, prowadzą kontrolę i ewidencję

napromienienia, organizują likwidację skutków uderzeń oraz dostarczają środki ochrony przed skażeniami.

Oddziały i pododdziały RiWRE wykonują podstawowe zadania obronne zgodnie z instrukcją obrony przed bronią masowego rażenia i rozkazami przełożonych.

Ubezpieczenie bezpośrednie organizowane jest podczas marszu i w rejonach rozwinięcia oddziałów i pododdziałów RiWRE.

Elementami ubezpieczenia bezpośredniego są patrole, czujki i załogi dyżurne. Poszczególne elementy ugrupowania bojowego oddziałów i pododdziałów: plutony, stacje rozpoznania, stacje zakłóceń oraz posterunki namiaru radiowego realizują oddzielnie ubezpieczenie bezpośrednie. W wypadku zagrożenia napadem nieprzyjaciela, elementy ubezpieczenia bezpośredniego są wzmacniane siłami zasadniczymi jednostek RiWRE z wyłączeniem dyżurnych zmian na stacjach prowadzących ciągłą pracę bojową.

Maskowanie organizuje się w celu ukrycia przed nieprzyjacielem rzeczywistego rozmieszczenia i działań bojowych jednostek RiWRE.

Zakres zadań maskowania obejmuje czynności zmierzające do ukrycia lub zmiany wyglądu zewnętrznego pojedynczych i zespołowych obiektów (elementów ugrupowania bojowego), sprzętu i ludzi przy pomocy środków podręcznych lub etatowych w ramach inżynieryjnego zabezpieczenia działań wojsk. Jest ono realizowane wszędzie, bez specjalnych rozkazów i zarządzeń.

Do najważniejszych zadań maskowania zalicza się: rozśrodkowanie i skryte rozmieszczenie oddziałów i pododdziałów (załóg, stacji i posterunków) z uwzględnieniem maksymalnego wykorzystania właściwości terenu; maskowanie radioelektroniczne; maskowanie w podczerwieni pracy agregatów i urządzeń silnikowych; przestrzeganie w wojskach uprzednio ustalonego sposobu działania; ścisłe przestrzeganie wymagań maskowania wzrokowego, dźwiękowego, świetlnego; rozbudowa zapasowych rejonów rozwinięcia pozycji i rubieży bojowych.

W maskowaniu techniki bojowej w działaniach sił morskich i lotnictwa - współdziałających w obronie wybrzeża morskiego - wykorzystuje się środki indywidualnej osłony RE okrętów i samolotów bojowych do utrudnienia lub uniemożliwienia nieprzyjacielowi prowadzenia rozpoznania RE[12].

Osłona powinna stworzyć takie warunki, w których utrudnione będzie ustalenie przez nieprzyjaciela klasyfikacji i parametrów taktyczno-technicznych okrętów, samolotów i zamontowanych w nich środków RE. Środki indywidualnej osłony służą między innymi do: wykrywania promieniowania elektromagnetycznego i uprzedzania o opromieniowaniu; zrywania automatycznego naprowadzania rakiet i innych środków rażenia; wytwarzania imitujących zakłóceń RE; odwodzenie od okrętów i samolotów rakiet kierowanych za pomocą fal radiowych oraz do wytwarzania zakłóceń pasywnych za pomocą odbijaczy kątowych, pozornych pułapek, imitatorów radiolokacyjnych i na podczerwień odpalanych za pomocą rakiet i min.

---

12 Tamże, s. 243, 250.

Trudne do ukrycia jest promieniowanie zakłócającej energii elektromagnetycznej wielkiej mocy. Dosyć skutecznym przedsięwzięciem maskującym jest stosowanie krótkich seansów pracy środków zakłócających oraz okresowa zmiana rejonów ich rozwinięcia.

Maskowaniem należy objąć również system łączności poprzez ograniczenie pracy środków łączności "na nadawanie" oraz okresową zmianę częstotliwości, sposobów pracy i sygnałów dowodzenia.

Wsparcie logistyczne tworzą trzy zasadnicze grupy zadań: serwisu technicznego, zaopatrywania i pomocy medycznej. Serwis techniczny obejmuje najogólniej ewakuację i remont sprzętu elektronicznego oraz środków jego transportu. Zaopatrywanie obejmuje zaopatrzenie stanu osobowego w żywność, przedmioty mundurowe i sprzęt kwaterunkowy, techniki bojowej w materiały pędne i smary. Pomoc medyczna w ogólności obejmuje udzielanie pomocy rannym i chorym ich ewakuację z pola walki, dalsze leczenie. Wsparcie logistyczne zapewniają wyspecjalizowane służby na zasadach ustalonych dla wojsk lądowych sił morskich i lotnictwa.
Dowódcy jednostek RiWRE składają sprawozdania, meldunki i zapotrzebowania w określonym czasie odnośnie uzupełniania i zaopatrywania w środki i materiały wsparcia logistycznego.

3.2.3.5. Maskowanie operacyjne

Maskowanie operacyjne planuje sięi organizuje zgodnie z decyzją dowódcy oddział operacyjny sztabu 60. Na jego

zakres duży wpływ wywierają: czas, jakim OW dysponuje na przygotowanie operacji, ilość etatowych sił i środków maskowania oraz możliwości wykorzystania wojsk do realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego.

Sztab powinien zaplanować i realizować różnorodne przedsięwzięcia mające na celu wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd głównie co do: rzeczywistego ugrupowania i rozmieszczenia wojsk OW w obronie wybrzeża morskiego, skupienia głównego wysiłku, organizacji systemu ognia, rozbudowy inżynieryjnej obrony, wykonania przeciwuderzenia, manewru siłami i środkami oraz organizacji dowodzenia w obronie przeciwdesantowej.

3.2.4.6. Zabezpieczenie inżynieryjne.

Zabezpieczenie inżynieryjne obrony wybrzeża morskiego organizuje się i realizuje w celu przygotowania terenu do prowadzenia trwałej i aktywnej obrony pozycji i rejonów, ukrycia i zwiększenia zdolności ochronnej wojsk, utrudnienia lądowania desantów morskich i powietrznych nieprzyjaciela, zadania mu strat na minach oraz zapewnienia swobody manewru wojskom własnym.

Do głównych zadań zabezpieczenia inżynieryjnego, mających wpływ na powodzenie operacji przeciwdesantowej zalicza się: budowę systemu zapór inżynieryjnych i rozbudowę fortyfikacyjną terenu, a także przygotowanie i utrzymanie dróg oraz przepraw.

Rozbudowę fortyfikacyjną terenu realizuje się w celu zapewnienia trwałości obrony, stworzenia dogodnych warunków

do efektywnego wykorzystania środków ogniowych, ochrony ludzi i sprzętu bojowego przed środkami rażenia oraz ułatwienia bytowania wojsk i pracy sztabów w polu.

Zakres rozbudowy fortyfikacyjnej będzie zależał głównie od ogólnego zamiaru rozegrania operacji (walki), ugrupowania operacyjnego (bojowego) wojsk oraz dysponowanego czasu.

Na podstawie doświadczeń wojennych i wniosków z ćwiczeń przyjmuje się, że na najdogodniejszych i najbardziej prawdopodobnych odcinkach lądowania desantu morskiego nieprzyjaciela należy przygotować dwie-trzy pozycje w formie batalionowych rejonów obrony i kompanijnych punktów oporu. Na kierunkach drugorzędnych rozbudowuje się samodzielne batalionowe rejony obrony i kompanijne punkty oporu. Na pozostałych odcinkach, na których lądowanie desantu jest mało prawdopodobne, rozbudowuje się tylko pojedyncze punkty oporu i pozorne obiekty fortyfikacyjne.

Organizatorzy rozbudowy fortyfikacyjnej obrony wybrzeża muszą mieć ponadto na uwadze jej specyficzne właściwości, dotyczące m.in. zakresu i technicznego wykonawstwa prac.

W zakresie zadań (w stosunku do prac wykonywanych w operacji obronnej na lądzie) pojawia się konieczność przygotowania dodatkowo:

- wysuniętych rejonów stanowisk ogniowych i startowych (dla wojsk rakietowych i artylerii oraz dla wojsk OPL);
- rubieży ogniowych dla czołgów, wozów bojowych i środków przeciwpancernych;
- rubieży wykonania kontrataków i przeciwuderzeń;
- zapasowych rejonów rozmieszczenia wojsk przewidy-

wanych do użycia w drugim rzucie (odwodzie);

- miast, osiedli i portów włączonych w poszczególne rubieże obronne.

Zwiększony zakres rozbudowy fortyfikacyjnej w obronie wybrzeża[13] jest z jednej strony konsekwencją rozległych pasów (rejonów) obrony poszczególnych związków taktycznych i oddziałów, a z drugiej - niewystarczalnością sił, co implikuje potrzbę utrzymywania silnych drugich rzutów i prowadzenia obrony w sposób manewrowy. Zwiększenie omawianego zakresu jest także następstwem dążenia do efektywnego (na pełny zasięg) wykorzystania środków artyleryjskich i rakietowych.

Również w technicznym wykonastwie prac fortyfikacyjnych pojawiają się określone trudności. Piaszczysty grunt w strefie przybrzeżnej wymaga bowiem bezwzględnego wzmacniania (odziewania) ścian wykonywanych obiektów polowych, natomiast w obszarach depresyjnych (o wysokim poziomie wód gruntowych) może wystąpić konieczność rozbudowy fortyfikacyjnej typu nasypowego.

Kolejność rozbudowy fortyfikacyjnej w obronie przeciwdesantowej nie odbiega od ogólnie przyjętych zasad.

Rozbudowa fortyfikacyjna terenu jest zadaniem złożonym i niezwykle pracochłonnym. Doświadczenia ćwiczeń wskazują, że rubieże i rejony obsadzone przez wojska mogą być rozbudowane pod względem fortyfikacyjnym organicznymi siłami i środkami

---

13 W objętości mas ziemnych - jak dowodzą analizy - zakres ten wzrasta conajmniej o dalsze 25 %.

(oddziałów, ZT) w stopniu dobrym w ciągu 10-12 dób (ukończone prace 1 i 2 kolejności)[14].

Pojawia się natomiast problem przygotowania rubieży (rejonów) nie obsadzonych wojskami. Dotyczy to wykonastwa i kierowania pracami.

Możliwości rozwiązania powyższego problemu jest kilka. Zasadnym wydaje się użycie do tego celu specjalistycznych, okręgowych lub z OND sił i środków (bminż., bof), przy czym wykorzystanie ich winno następować kolejno na poszczególnych rubieżach od morza - w głąb lądu. Jednakże możliwości wymienionych sił nie pokrywają instniejących potrzeb.

Innym kierunkiem poszukiwań rozwiązania jest lansowana obecnie przez (SWInż. MON) koncepcja tworzenia Oddziałów Inżynieryjno-Technicznych. Koncepcja ta pozostaje w zgodności z wysuwanym dość powszechnie założeniem totalnej obrony kraju. Według niej w POW stworzonych byłoby minimum 6-8 takich oddziałów. Dostrzegając trafność i zasadność powyższego rozwiązania nie sposób wymienić trudności, jakie mogą towarzyszyć finalizowaniu prac koncepcyjnych (wpływ powszechnej prywatyzacji zakładów, możliwe zmiany ich profilu produkcyjnego, wymiana załóg, parku maszynowego itd.) i legislacyjnych.

Zasadnym wydaje się zlecenie nadzoru nad realizacją prac fortyfikacyjnych na nieobsadzonych przez wojska rubieżach, specjalistycznym grupom operacyjnym, składającym

---

14 Termin rozbudowy: 10-12 dni został potwierdzony m.in. w ćwiczeniu "LATO-90" i "LISTOPAD-91".

się z przedstawicieli wojsk operacyjnych, czyli potencjalnych użytkowników.

Częściowym, ale bardzo istotnym rozwiązaniem omawianego problemu jest realizacja rozbudowy fortyfikacyjnej w ramach operacyjnego przygotowania terenu. Takie przedsięwzięcia jak: planowy wybór pod rozbudowę fortyfikacyjną rubieży i rejonów, uwzględniający wyniki operacyjnych studiów terenowych, gromadzenie i składowanie w odpowiednich miejscach elementów obiektów fortyfikacji polowej, adaptacja istniejących i budowa kolejnych, stałych obiektów fortyfikacyjnych, planowa rozbudowa fortyfikacyjna realizowana na obszarach terenu, gospodarczo nieużytkowanych, np. poligonach, nie tylko ułatwią, ale i przyspieszą wykonawstwo tego skomplikowanego i pracochłonnego zadania.

Cel, miejsce, rolę, strukturę, warunki i wymogi oraz ogólne zasady tworzenia systemu zapór inżynieryjnych w obronie wybrzeża przedstawiono w podrozdziale 2.5. Natomiast w tym miejscu wskazanym by było porównać potrzeby i możliwości rozbudowy systemu zapór inżynieryjnych. Z kolei, na podstawie powyższego porównania określić, z pozycji organizatora, podstawowe wymogi, dotyczące użycia wojsk inżynieryjnych. Główne wnioski ze wspomnianej analizy można przedstawić następująco.

Pierwszy wniosek - dotyczy konieczności organizowania PMOZap, do zakładania przeciwdesantowych zapór minowych, na bazie sił i środków wojsk inżynieryjnych GO (okręgu). Wymóg powyższy jest podyktowany dużym zakresem zadań przy niewystarczających możliwościach wojsk inżynieryjnych

Marynarki Wojennej[15].

Drugi wniosek - to konsekwencja niewystarczających możliwości pododdziałów saperów (i innych rodzajów wojsk) w zakresie minowania stałego na lądzie, przed poszczególnymi pozycjami obrony. Należy uwzględnić, że minowanie stałe stanowi nadal trzon systemu zapór inżynieryjnych. Zachodzi więc konieczność poszukiwania (użycia) innych wykonawców np.: części pododdziałów pontonowych.

Trzeci wniosek - jest następstwem i wymogiem manewrowego charakteru prowadzenia operacji (walki). Szef wojsk inżynieryjnych (szef saperów) winien tworzyć grupy minowania i niszczeń do realizacji zadań na poszczególnych kierunkach działań obronnych. Na głównych kierunkach, dla podniesienia tempa działań, środkiem transportu tych grup winien być śmigłowiec.

Czwarty wniosek - jest wytyczną tworzenia oddziałów minowania manewrowego: oddziałów zaporowych na szczeblach taktycznych i operacyjnych oraz śmigłowcowego (-ych) oddziału (-ów) zaporowego (-ych) na szczeblu operacyjnym. Są to elementy wojsk inżynieryjnych zaliczane do skład ugrupowania bojowego (operacyjnego) z pełnymi konsekwencjami tego faktu i winny być używane według obowiązujących zasad.

Równie trudne i skomplikowane z pozycji organizatora, tak jak poprzednie dwa zadania zabezpieczenia inżynieryjnego, jest przygotowanie i utrzymanie dróg oraz przepraw, realizo-

---

15 Wysuwając tę tezę założono, że problem niedostatku min pdes nie istnieje i minowanie wód przybrzeżnych realizowane będzie w pełnym wymiarze.

wane w celu zapewnienia warunków do prowadzenia aktywnych działań, wykonywania manewrów oraz dowozu i ewakuacji.

Wspomniane trudności wynikają z jednej strony z rozbudowanego systemu dróg (dodatkowo przygotowuje się rokadę nadbrzeżną, szereg dróg manewru wyprowadzających oddziały na rubieże kontrataków i przeciwuderzeń, rubieże ogniowe i minowe) i rozległości pasów (rejonów) obrony, a z drugiej strony - z ograniczonych możliwości sił i środków pododdziałów i oddziałów inżynieryjno-drogowych (drogowo-mostowych).

Ponadto struktura tych pododdziałów, ich wyposażenie w środki inżynieryjne, transportowe i łączności nie odpowiada prawdopodobnym warunkom i wymogom ich użycia. Niniejsze zagadnienia wymagają realizacji szczegółowych prac naukowych i badawczo-rozwojowych. Słusznym wydaje się założenie, by pododdziały inżynieryjno-drogowe oprócz zasadniczych zadań wynikających z przeznaczenia, były zdolne do wykonywania niszczeń obiektów, wzdłuż utrzymywanych dróg.

Niewystarczające możliwości pododdziałów i oddziałów inżynieryjno-drogowych wojsk inżynieryjnych możnaby pokryć wykorzystując siły pozamilitarne. Niniejsza kwestia winna być jednak, tak jak i problem OIT, uregulowana prawnie.

Odpowiedzialnym za organizację zabezpieczenia inżynieryjnego obrony wybrzeża jest zgodnie z posiadanymi kompetencjami dowódca ogólnowojskowy danego szczebla. Bezpośrednim organizatorem zabezpieczenia inżynieryjnego jest szef saperów (szef wojsk inżynieryjnych).

Podstawą do przygotowania zabezpieczenia inżynieryjnego obrony są: decyzja i wytyczne dowódcy ogólnowojskowego oraz

atwierdzony plan zabezpieczenia inżynieryjnego (plan użycia ojsk inżynieryjnych).

Organizowanie zabezpieczenia inżynieryjnego (zakres rzedsięwzięć, kolejność i terminy ich realizacji, sposoby racy itd.) w obronie przeciwdesantowej winno przebiegać edług ogólnie obowiązujących zasad, z uwzględnieniem kompli- acji spowodowanych poszerzoną liczbą komórek współdziała- ących i wykonawców zadań.

3.2.4.6. Organizowanie wsparcia logistycznego wojsk w obronie wybrzeża morskiego RP.

Organizowanie wsparcia logistycznego wojsk obejmuje kompleks wzajemnie powiązanych przedsięwzięć polegających na:

- przygotowaniu, ugrupowaniu, rozmieszczeniu i prze- mieszczaniu oddziałów i urządzeń logistycznych;

- wyznaczaniu, przygotowaniu i utrzymaniu sieci dróg samochodowych;

- obronie i ochronie oddziałów i urządzeń logistycz- nych.

Przygotowanie oddziałów i urządzeń logistycznych do pracy polega na uzupełnieniu ich strat w stanie osobowym, uzbrojeniu i sprzęcie technicznym, odtwarzaniu zużytych zapasów zaopatrzenia, ewakuowaniu rannych i chorych z punktów medycznych, ewakuacji nadwyżkowego funduszu remontowego uzbrojenia i sprzętu technicznego z punktów zbiórki uszkodzonego sprzętu, przystosowanie transportu samochodowego do pracy w istniejących warunkach terenowych i atmosferycz-

nych oraz realizacji innych przedsięwzięć.

Stopień przygotowania oddziałów i urządzeń logistycznych do realizacji zadań wsparcia logistycznego wojsk w obronie wybrzeża morskiego RP zależeć będzie od istniejącej sytuacji operacyjno-logistycznej. Jeżeli siły i środki wydzielone do obrony wybrzeża morskiego będą przechodzić w ramach organizowanej operacji obronnej przed rozpoczęciem działań wojennych należy zakładać, że zakres prac przygotowawczych będzie niewielki. Wzrośnie, jeżeli zarówno wspierane wojska jak i jednostki i urządzenia logistyczne będą wcześniej wykorzystywane do innych działań bojowych.

Ugrupowanie oddziałów i urządzeń logistycznych w obronie wybrzeża morskiego jest zdeterminowane przede wszystkim przewidywanym sposobem działania nieprzyjaciela, ugrupowaniem operacyjnym wojsk własnych i warunkami terenowymi. Powinno uwzględniać zamiar operacyjny dowódcy, przewidywane rejony desantowania sił morskich i powietrznych nieprzyjaciela oraz działania sił dywersyjno-rozpoznawczych. Z reguły składać się będzie z dwóch rzutów. Pierwszy rzut logistyczny przeznaczony będzie do realizacji zadań wsparcia logistycznego sił wydzielonych do obrony szczególnie ważnych rejonów wybrzeża morskiego. Drugi rzut - do realizacji zadań wsparcia logistycznego sił rozmieszczonych w głębi obrony z przeznaczeniem do wykonywania manewrów na kierunku zagrożenia desantowego. Uwzględniając możliwość działania wojsk na samodzielnych kierunkach, należy tworzyć zgrupowania oddziałów i urządzeń logistycznych przeznaczonych do

realizacji zadań wsparcia logistycznego na rzecz tych wojsk. Ponadto, powinien być tworzony silny odwód logistyczny, pozostający w dyspozycji szefa logistyki zgrupowania, z przeznaczeniem do realizacji zadań wsparcia logistycznego wojsk wykonujących przeciwuderzenie lub w sytuacjach krytycznych.

Zorganizowane elementy wsparcia logistycznego rozmieszcza się i przemieszcza w obronie wybrzeża morskiego zgodnie z zasadami obowiązującymi w działaniach obronnych. Uwzględniając warunki terenowe i znaczne zagrożenie ze strony sił dywersyjno-rozpoznawczych celowym wydaje się przybliżanie ich do wspieranych wojsk.

Istotnym problemem w obronie wybrzeża morskiego może być przygotowanie a szczególnie utrzymanie dróg samochodowych. Południkowy układ rzek i większości jezior, kompleksy leśne a tym samym duża ilość mostów, przepraw promowych i ciaśnin międzyjeziornych w połączeniu z działalnością sił i środków nieprzyjaciela może powodować tworzenie się korków drogowych a nawet wykluczenie możliwości korzystania z określonych odcinków dróg. W związku z tym szczególną uwagę należy skupić na zapewnieniu płynności ruchu na drogach samochodowych poprzez właściwie zorganizowane kierowanie ruchem wojsk, utrzymywanie przepraw mostowych, przygotowanie objazdów a w razie potrzeby patrolowanie dróg oraz pilotowanie i konwojowanie kolumn z zaopatrzeniem.

Obronę i ochronę oddziałów i urządzeń logistycznych w obronie wybrzeża morskiego organizuje się zgodnie z obowiązującymi zasadami. Uwzględniając charakter działań,

wykorzystywane siły i środki nieprzyjaciela oraz warunki terenowe szczególnie starannie należy zorganizować ubezpieczenie i zabezpieczenie przeciwpożarowe. Brak w składzie oddziałów logistycznych etatowych sił i środków przeznaczonych do obrony i ochrony powoduje potrzebę wydzielania do tego celu pododdziałów ogólnowojskowych.

4. PROWADZENIE OBRONY WYBRZEŻA MORSKIEGO

Do obrony przeciwdesantowej wybrzeża morskiego należy przystąpić z chwilą stwierdzenia przygotowywania się nieprzyjaciela do wykonania operacji desantowej. Duże znaczenie odgrywa w tej sytuacji wszechstronne rozpoznanie prowadzone przez wszystkie rodzaje sił zbrojnych, uzupełniane agenturalnym, które powinno na czas wykryć przygotowania sił morskich i powietrznych nieprzyjaciela do wykonania operacji desantowej na wybrzeże RP.

Z chwilą wykrycia zamiarów nieprzyjaciela wskazujących na przygotowanie się wojsk do operacji desantowej dowódca obrony wybrzeża wzmacnia system rozpoznania radioelektronicznego i obserwacji na wybrzeże, a wojskami dodatkowo wydzielonymi do obrony linii brzegowej, obrony regionalnej; lokalnej i obrony wybrzeża morskiego przystępuje do zajmowania rejonów w pobliżu brzegu. Odwody operacyjne rozmieszcza w głębi na kierunkach prawdopodobnego lądowania desantów nieprzyjaciela.

Jednocześnie zgodnie z planem ND SZ RP zepoły uderzeniowe sił morskich i lotnictwa przystępują do bezpośredniego zwalczania sił desantowych nieprzyjaciela w jego bazach morskich i rejonach załadowania.

Zgodnie z wytycznymi ND i planem dowódcy MW w ramach morskiej operacji obronnej w obronie wybrzeża morskiego walkę z siłami powietrznymi i morskimi, a także desantami nieprzyjaciela podejmują wydzielone zespoły uderzeniowe okrętów nawodnych i podwodnych i lotnictwo dalekiego zasięgu,

wykonując uderzenia na bazy morskie, rejony koncentracji wojsk desantowych, środki transportu oraz oddziały desantowe idące w kierunku rejonów lądowania. Wojska lądowe w tym okresie również wykonują uderzenia na desant morski nieprzyjaciela na zasięg posiadanego sprzętu.

Po rozpoznaniu głównych kierunków działania desantu morskiego nieprzyjaciela, zespoły minowania manewrowego MW stawiają dodatkowo zagrody minowe na morzu, a wojska LiOP z oddziałami obrony przeciwlotniczej prowadzą intensywną walkę z lotnictwem nieprzyjaciela odpierając ich zmasowane naloty.

4.1. Kierowanie działaniami bojowymi w obronie wybrzeża morskiego.

4.1.1. Działanie sztabu podczas operacyjnego rozwinięcia.

Rozwinięcie operacyjne wojsk okręgu wojskowego wydzielonych do obrony wybrzeża morskiego lub prowadzenia planowej obrony przeciwdesantowej może być realizowane w różnych warunkach:

- jednocześnie całym składem sił okręgu wojskowego po wprowadzeniu przez sztab okręgu pełnej gotowości bojowej (sposób wymuszony stopniem zagrożenia ze strony nieprzyjaciela);
- kolejno poszczególnymi elementami operacyjnego ugrupowania OW wprowadzając przez sztab okręgu drogą zarządzeń kolejno i skrycie stan pełnej gotowości bojowej w

jednostkach operacyjnych i obrony regionelnej wchodzących w jej skład.

Sposoby te realizowane będą każdorazowo przed wybuchem wojny i w zależności od decyzji politycznych jawną lub skrycie.

Jawne operacyjne rozwinięcie wojsk OW wydzielanych do obrony wybrzeża morskiego może przybrać formę demonstracji siły lub stanowić wyraz demonstracji w odpowiedzi na eskalację zagrożeń.

Natomiast skryte rozwinięcie może być prowadzona w dwóch wariantach:

* - skryte przegrupowanie jednostek do rejonów operacyjnego przeznaczenia w miarę osiągania pełnej gotowości bojowej w rejonach mobilizacyjnego rozwinięcia;

- skryte przegrupowanie jednostek do rejonów operacyjnego przeznaczenia w miarę narastania zagrożenia.

Rozwijanie wojsk OW kończyłoby się zajęciem rejonu operacyjnego przeznaczenia lub zajmowaniem pasów i rejonów odpowiedzialności w strefie przybrzeżnej. Wojska zachowują przez cały ten czas zdolność do alarmowego przyjęcia ugrupowania obronnego.

W toku operacyjnego rozwijania wojsk sztab OW będzie realizował to zadanie w kilku etapach:

A) Etap "uszczelniania" wybrzeża morskiego i zabezpieczenia operacyjnego rozwinięcia OW - wprowadza się elementy do przykrycia granicy morskiej i zabezpieczenia operacyjnego poprzez:

- system kierowania (regulacji) ruchem wojsk;

- wojska osłonowe (siły obrony regionalnej i straży granicznej) w strefę przybrzeżną dla osłony wybrzeża morskiego;

- elementy rozpoznawcze na kierunki zagrożeń;

- rozwijanie jednostek WRE i OPL, stanowisk dowodzenia OW;

- wzmocnienie sił i środków pełniących dużury bojowe na kierunkach zagrożonych wysadzeniem desantów morskich;

- wydzielenie do składu sił biorących udział w obronie przeciwdesantowej okręgowych jednostek inżynieryjno-drogowych;

- rozpoczęcie ewakuacji magazynów i składów materiałów ze strefy przybrzeżnej w głąb kraju na kierunku działania sił biorących udział w obronie przeciwdesantowej ;

- skryte wprowadzenie pełnej gotowości bojowej w oddziałach i związkach taktycznych biorących udział w obronie przeciwdesantowej.

Zakłada się, że etap ten trwać może ok. 2-5 dób w zależności od rozwoju sytuacji polityczno-militarnej.

B) "Pierwszy etap operacyjnego rozwinięcia" - sztab OW rozwijał będzie oddziały i związki taktyczne przeznaczone do głównego pasa pozycji obrony następująco:

- oddziały i związki taktyczne pierwszego rzutu operacyjnego z siłami i środkami wzmocnienia;

- siły i środki przeznaczone do wykonania pierwszego zmasowanego uderzenia ogniowego;

- stanowiska dowodzenia do przygotowanych zawczasu rejonów;

- siły i środki do wykonania zadań specjalnych lub na kierunkach pomocniczych.

Zakłada się, że pierwszy etap może trwać ok. 2-5 dób, w zależności od tego czy wojska będą przegrupowywały się z miejsc stałej dyslokacji, czy z rejonów operacyjnego przeznaczenia.

C) "Drugi etap operacyjnego rozwinięcia" - sztab OW rozwijał będzie oddziały i związki taktyczne drugiego rzutu, pozycji ryglowych, odwody oraz oddziały rodzajów wojsk i służb.

Zakłada się, że czas trwania w/w etapu może wynieść około 3-5 dób.

D) "Trzeci etap operacyjnego rozwinięcia" - sztab OW rozwijał będzie jednostki logistyczne. Przypuszczalny czas trwania etapu ok. 3-4 dób (wraz z inżynieryjną rozbudową pierwszej kolejności).

Ogółem operacyjne rozwinięcie wojsk tym sposobem może trwać 15-20 dób i więcej (bez czasu mobilizacyjnego rozwinięcia). Z wykonaniem prac inżynieryjnych w pełnym wymiarze może wynosić 30 i więcej dób. Czas ten może ulec zmianie w zależności od realizacji przedsięwzięć mobilizacyjnego rozwijania.

Powyższy sposób - choć bardzo pożądany (akademicki) - nie zawsze będzie mógł być realizowany. W przypadku nagłego wybuchu wojny i ograniczonej ilości czasu operacyjne rozwinięcie będzie realizowane w trybie alarmowym (lawinowym). Może do tego dojść w różnych sytuacjach:

- bezpośrednio z miejsc stałej dyslokacji lub miejsc

czasowego postoju;

- pośrednio z zajęciem rejonów operacyjnego przeznaczenia;

- w trakcie mobilizacji lub po jej zakończeniu;

- częściowo lub całkowicie w trakcie działań wojennych.

Kolejność rozwijania i zajmowania rejonów, wykonywania zadań zależy w dużym stopniu od odległości danej jednostki lub od swojego rejonu.

Jednym z zasadniczych elementów operacyjnego rozwinięcia wojsk oprócz marszu dofrontowego, wykonywanego najczęściej w warunkach różnorodnych zakłóceń powodujących najczęściej zachowanie gotowości do podjęcia działań bojowych, nawet w skrajnie niekorzystnych warunkach będzie konieczność zapewnienia siłom biorącym udział w obronie przeciwdesantowej wszystkich komponentów zabezpieczenia działań bojowych. Powinien więc to być system obejmujący nie tylko wojska operacyjne i siły obrony regionalnej, ale także inne organa i instytucje świadczące na rzecz obronności kraju.

Dotychczasowe doświadczenia pozwalają właściwie zaplanować przedsięwzięcia realizowane przez wojska operacyjne. Problemem otwartym już w sferze planowania pozostaje zespół przedsięwzięć realizowanych przez siły obrony regionalnej. Są one niezwykle istotne zadania z punktu widzenia operacyjnego rozwinięcia wojsk.

4.1.2. Kierowanie działaniami bojowymi na morzu.

W miarę zbliżania się desantu nieprzyjaciela do ronionego wybrzeża intensyfikuje się prowadzenie rozpoznania obserwacji. Zasadniczy wysiłek rozpoznania zostaje skupiony a ujawnieniu głównych kierunków lądowania i identyfikacji nieprzyjaciela.

Głównym celem jaki zakłada się rozwijając siły ydzielone do odparcia lądowania jest utworzenie w porę grupowania bojowego przez jednostki wojsk operacyjnych, ojsk obrony regionalnej i wspierającej je marynarki wojen- ej zapewniającego najbardziej korzystną formę ich działania odczas wykonania uderzeń na nieprzyjaciela w danych arunkach. Zbyt wczesne rozwinięcie sił może umożliwić ieprzyjacielowi ujawnienie ich ugrupowania bojowego i ykrycie w nim słabego ogniwa. Natomiast w przypadku iedokładnego określenia kierunku lądowania trudno będzie rzegrupować siły.

Rozwijanie sił do prowadzenia walki o odparcie ądowania nieprzyjaciela z zasady przeprowadza się stopniowo, miarę zbliżania się desantu do wybrzeża i uściślenia głównego kierunku jego lądowania, koordynując jednocześnie ypracowany wcześniej plan walki. W okresie tym ściśle rzestrzega się zasady maskowania, wzmocnienia wszystkich odzajów obrony zwłaszcza przeciwlotniczej. Organizuje się także skuteczną walkę z nieprzyjacielskim rozpoznaniem powiet- rznym.

Natomiast rozwijanie sił przeciwdesantowych marynarki wojennej następuje w momencie, gdy okręty wydzielone do wsparcia sił lądowych przechodzą do wyznaczonych im punktów (rejonów wyjściowych), gdzie formują się w grupy uderzeniowe, zwiększając gotowość do wykonania podstawowych zadań i odparcia uderzeń nieprzyjaciela.

W tym samym czasie ruchome oddziały artylerii nadbrzeżnej wykonują marsz do rejonów wyjściowych, gdzie oczekują w gotowości do zajęcia stanowisk ogniowych. Oddziały brzegowe, straż graniczna i okręty pełniące dozór wzmacniają obserwację powietrza i morza.

Osłonę z powietrza okrętów i innych sił marynarki wojennej oraz wojsk lądowych wyznaczonych do prowadzenia obrony przeciwdesantowej w walce o odparcie lądowania nieprzyjaciela realizują oddziały przeciwlotnicze okręgu wojskowego i związki taktyczne wojsk lotniczych i obrony powietrznej . Niezależnie od tego flota zobowiązana jest do organizowania maskowania i obrony okrętów we własnym zakresie.

Siły marynarki wojennej z rejonów wyjściowych na pozycje ogniowe (ataku) rozwijają się na sygnał dowódcy OW odpowiedzialnego za organizację walki lub dowódcy floty zgodnie z planem walki o odparcie lądowania nieprzyjaciela i aktualnymi danymi z rozpoznania.

Jako pierwsze rozwijają się grupy rozpoznania taktycznego, których podstawowym zadaniem w tym okresie będzie m.in.:

- określenie miejsca i ugrupowania sił desantu

ieprzyjaciela;

- zabezpieczenie w dane celów dla własnej artylerii i ojsk rakietowych;

- ustalenie rezultatów uderzeń sił własnych.

Po wykryciu sił głównych desantu nieprzyjaciela prowadzi się ich ciągłe śledzenie. W miarę zbliżania się ich do rzegu dowódca floty kierując się planem walki i danymi rozpoznawczymi, uściśla obiekty, czas lub rubieże i kolejność wykonania uderzeń oraz termin rozpoczęcia rozwijania sił własnych do wykonania postawionych zadań.

W tym czasie oddziały artylerii nadbrzeżnej zajmują stanowiska ogniowe, a ogniowa grupa uderzeniowa rozwija się na wyznaczonych im zawczasu lub skorygowanych pozycjach wykonania uderzeń ogniowych, z zachowaniem wymagań maskowania i przedsięwzięć obrony przed uderzeniami nieprzyjaciela. Pozycje te powinny umożliwić zmasowane użycie środków rażenia, wysoką skuteczność ognia i wzajemne bezpieczeństwo w toku wykonania uderzenia. Trasy przelotu grup lotniczych nie powinny przebiegać nad własnymi okrętami.

Pierwsze uderzenie na środki desantowo-transportowe i okręty bojowe nieprzyjaciela wykonuje się przed i podczas jego przeformowania z ugrupowania marszowego w bojowe. Jako pierwsze uderzenia z zaskoczenia mogą wykonać kutry torpedowe i torpedowo-rakietowe. Mogą być także wykonane wspólne uderzenia kutrów oraz oddziałów rakietowych artylerii nadbrzeżnej.

Celem pierwszego wspólnego uderzenia będzie m.in.: zniszczenie (wyłączenie z walki) okrętów nieprzyjaciela

posiadających najsilniejsze uzbrojenie rakietowe i artyleryjskie. Stworzy to dogodne warunki do porażenia pozostałych okrętów zespołu, trałowców i grup rozgradzania nieprzyjaciela. Organizując wspólne uderzenie na zespół wsparcia ogniowego nieprzyjaciela dowódca flotylli marynarki wojennej uściśla obiekty, czas i kolejność działań poszczególnych grup uderzeniowych, a w przypadkach koniecznych również sposób ich działań.

Dalsze działania marynarki wojennej wykonującej zadania na korzyść wojsk lądowych zależą od charakteru działań przeciwnika. Jeśli zespół wsparcia ogniowego desantu nieprzyjaciela rozdzieli się na kilka grup, to w pierwszej kolejności organizuje się uderzenia na najbardziej zagrażające grupu okrętów zespołu. Do nich zalicza się te w których składzie znajdują się okręty rakietowe.

Z chwilą zbliżenia się okrętów zespołu wsparcia ogniowego nieprzyjaciela na odległość 8-10 Mm (tj. 14,8-18,5 km) od brzegu uderzenia na nie wykonuje artyleria nadbrzeżna oraz wojska rakietowe i artyleria wojsk lądowych. Główny wysiłek skupia się wówczas na etapie forsowania przez nie zagród minowych, a więc w okresie kiedy swoboda manewru okrętów jest poważnie ograniczona. Uderzenia na grupy trałowe nieprzyjaciela wykonuje się z chwilą ich podejścia do zewnętrznej granicy głównej zagrody minowej, a na grupy rozgradzające z chwilą podejścia ich do pasa przeciwdesantowych zapór inżynieryjnych w wodzie. Zadania te wykonują przede wszystkim okręty artyleryjskie i rakietowe i artyleria lądowa.

Grupy rozpoznawczo-dywersyjne nieprzyjaciela znajdujące się na wodzie (w powietrzu) lub na brzegu niszczą wydzielone do tego celu pododdziały wojsk lądowych.

Pod osłoną ognia oddziały rakietowo-artyleryjskie okrętów i lotnictwa myśliwsko-bombowego, wojsk lądowych przemieszczają się w kierunku brzegu i zajmują pozycje obronne na kierunkach zagrożenia, a grupy minowania zagęszczają zagrody minowe na tych kierunkach.

Nieprzyjaciel zabezpieczając działanie okrętów zespołu wsparcia ogniowego, grup trałowych i rozgrodzeniowych będzie niewątpliwie dążył do wykonania uderzenia na siły OW lotnictwem i okrętami rakietowymi. Dlatego okrętowe i brzegowe grupy uderzeniowe oraz oddziały wojsk lądowych powinny być gotowe do odparcia uderzenia nieprzyjaciela z powietrza we współdziałaniu z siłami i środkami obrony przeciwlotniczej okręgu.

W tym okresie (w toku zwalczania zespołu wsparcia ogniowego) główny wysiłek rozpoznania skupiać się będzie na wykrywaniu i śledzeniu lotniskowców desantowych nieprzyjaciela, mogących wysadzać desant śmigłowcowy na wybrzeże przed lub jednocześnie z rozpoczęciem lądowania desantu morskiego. Z zasady należy spodziewać się jego lądowania na tyłach na głębokości 30-40 km od brzegu z zadaniem zabezpieczenia lądowania desantu morskiego.

Walkę z desantem powietrznym nieprzyjaciela prowadzą już siły marynarki wojennej i lotnictwa wykonując uderzenia na lotniskowce przed startem z nich śmigłowców z desantem. Podczas przelotu desantów śmigłowcowych do rejonu lądowania

owadzą do niego ogień środki obrony przeciwlotniczej rętów i wojsk lądowych, a także działają przeciwko nim moloty własne lotnictwa myśliwskiego. W czasie lądowania walczają je pododdziały wyznaczone przez dowódcę OW (SGO) rony wybrzeża.

Główny wysiłek podczas odparcia lądowania desantów mor- kich nieprzyjaciela skupiany będzie na niszczeniu okrętów esantowych z pododdziałami pierwszego rzutu desantu ieprzyjaciela. Uderzenia na nie potęguje się w rejonach rzeładunku desantu z transportowców na okręty desantowe oraz odczas podejścia środków desantowo-przeprawowych do punktów ądowania. Obiekty uderzeń, czas i miejsce (rubieże) ykonania uderzeń ustala dowódca OW. Okręty desantowe walczane są siłami oddziałów artylerii związków taktycznych ojsk lądowych, a także wydzielonymi siłami części adbrzeżnych i okrętowych artyleryjskich grup uderzeniowych. Podkreślić należy, że jednym z podstawowych zadań sił arynarki wojennej w tym okresie pozostanie nadal zwalczanie krętów zespołu wsparcia ogniowego i zerwanie jego uderzeń ogniowych wykonywanych na wojska lądowe.

4.1.3. Działanie sztabu OW podczas prowadzenia obrony przeciwdesantowej.

Praca sztabu OW podczas prowadzenia obrony przeciwdesantowej obrony wybrzeża polegałaby głównie na: kontrolowaniu gotowości wojsk lądowych do wykonania postawionych im zadań; przewidywaniu rozwoju sytuacji oraz

dostarczaniu dowódcy OW opracowanych danych, potrzebnych mu do korygowania decyzji i planu operacji lub podjęcia nowej decyzji; przekazywaniu związkom taktycznym (oddziałom) zadań i kontrolowaniu ich realizacji; utrzymaniu ciągłego współdziałania i dowodzenia oraz zabezpieczeniu bojowym operacji; przekazywaniu sztabowi okręgu wojskowemu meldunków o sytuacji związanej z obroną wybrzeża oraz informowaniu o niej podwładnych i sąsiadów.

Z chwilą rozpoczęcia desantowania przez nieprzyjaciela sztab ustala skutki jego ogniowego przygotowania ataku oraz kierunki uderzeń desantu, śledzi działanie wojsk własnych, zbiera i opracowuje dane o sytuacji oraz melduje je dowódcy i sztabowi wyższemu. Ponadto zgodnie z decyzją dowódcy przekazuje zadania wykonawcom i kontroluje ich wykonanie.

W celu uściślenia sytuacji na ważniejszych kierunkach szef sztabu OW może wysłać rozpoznanie oficerskie, szczególnie w przypadkach: otrzymania od podległych dowództw sprzecznych informacji, gwałtownej zmiany sytuacji, utraty łączności z podległymi wojskami, wyjścia nieprzyjaciela na skrzydła i w luki między związkami taktycznymi.

W przypadku zmiany kierunku lądowania sił desantu nieprzyjaciela sztab OW proponuje dowódcy bezzwłoczny manewr ogniem, siłami i środkami zabezpieczając najbardziej zagrożone kierunki. Jeśli na oddzielnych odcinkach wybrzeża nieprzyjacielowi udało się wysadzić desant, to niszczy się go siłami będącymi w dyspozycji dowódcy OW według jego decyzji przy współdziałaniu z lotnictwem, artylerią nadbrzeżną i w miarę możliwości okrętami artyleryjskimi. Sztab planował

edzie wykonanie kontrataków przeciwko najsilniejszym grupom ieprzyjaciela i na kierunki, które umożliwią wykonanie derzeń na skrzydła i tyły wysadzanych oddziałów desantu. rzy tym właściwe będzie izolowanie od strony morza ysadzonych wojsk nieprzyjaciela.

W celu niedopuszczenia do wzajemnych zakłóceń między óżnorodnymi siłami biorącymi udział w obronie wybrzeża orskiego sztab OW wyznaczy pasy działania i kierunki uderzeń ataku) lub oddzielne przedziały czasu działania we wspólnej strefie. System wzajemnej identyfikacji i informowania oparty będzie na tabeli sygnałów dowodzenia zawartej w legendzie do mapy decyzji dowódcy OW.

W przypadku wysadzenia na brzeg pierwszego rzutu desantu nieprzyjaciela dowódca OW ukierunkowuje działania marynarki wojennej na odcięcie wysadzonych wojsk od pozostałych sił desantu i zwalczanie kolejnych jego rzutów. W tym celu wykorzystuje się oddziały artylerii nadbrzeżnej oraz nie zaangażowane w bezpośrednim zwalczaniu okrętów wsparcia desantu nieprzyjaciela własne okręty rakietowe i torpedowe.

4.1.4. Kierowanie działaniami bojowymi na lądzie.

W okresie zbliżania się desantu do brzegu na odległość 5-6 Mm (7,25-11,1 km) lotnictwo oraz inne środki ogniowe broniących się wojsk niszczą środki desantowo-transportowe, pływające czołgi i transportery oraz lądujące na brzeg oddziały desantowe nieprzyjaciela.

Kierowanie ogniem w toku prowadzenia walki obronnej na wybrzeżu morskim będzie zwykle utrudnione. Wynika to głównie stąd, że od działania nieprzyjaciela zależeć będzie, kiedy i w jakim rejonie należy skupić "wysiłek ogniowy". Wymaga to również wykonania znacznej liczby zadań przez środki rażenia, w tym głównie nieplanowych. Całokształt kierowania ogniem sprowadzi się przede wszystkim do: ustalenia danych o celach; dokonania podziału zadań ogniowych pomiędzy wykonawców; precyzowania zadań ogniowych; podawania komend, sygnałów, rozkazów w zakresie rozpoczęcia, przeniesienia lub przerwania ognia; zabezpieczenia w amunicję.

Głównymi obiektami ognia będą przede wszystkim czołgi, bojowe wozy piechoty, transportery, środki przeprawowe, siła żywa i inne środki nieprzyjaciela zbliżające się do brzegu.

Cechą charaktrystyczną prowadzenia ognia w tym okresie jest jego nasilanie w miarę zbliżania się nieprzyjaciela do brzegu. W zależności od oddalenia (2-3 km) ogień rozpoczynają włączając się kolejno wyrzutnie przeciwpancernych pocisków kierowanych, czołgi, bojowe wozy piechoty, karabiny maszynowe, ręczne granatniki przeciwpancerne i broń strzelecká.

Kierowanie ogniem w tym etapie ulega decentralizacji i realizowane będzie przez wszystkich dowódców (do dowódcy pododdziału włącznie), którzy organizują obronę na danym kierunku.

W odniesieniu do artylerii istota kierowania ogniem będzie polegała na podaniu sygnału do wywołania go lub przygotowaniu określonego rodzaju ognia i wykonania rażeniaw

omencie wejścia nieprzyjaciela w określony rejon. Jeśli cel ostał skutecznie porażony, względnie wyszedł ze strefy oddziaływania ogniowego przenosi się go lub przerywa.

Kierowanie ogniem środków przeciwpancernych oraz broni okładowej i strzeleckiej jest w tym etapie walki bardzo istotnym przedsięwzięciem, a jednocześnie trudnym w realizacji./

Zwalczanie elementów rozpoznawczych nieprzyjaciela i jego ubezpieczeń wykonują zwykle dyżurne środki ogniowe, prowadząc ogień z tymczasowych i zapasowych stanowisk ogniowych do przeciwnika będącego w ich strefie ognia skutecznego. Informacje o położeniu środków ogniowych nieprzyjaciela, efektach swojego ognia, dyżurne środki ogniowe otrzymają od obserwatorów rozmieszczonych w systemie punktów obserwacyjno-rozpoznawczych przed przednim skrajem obrony.

Na sygnał dowódcy, pododdziały i środki ogniowe opuszczają ukrycia, zajmują stanowiska i otwierają ogień. Z odległości 300-400 m od przedniego skraju obrony ogień otwierają wszystkie środki ogniowe broniące się w czołowych punktach oporu. Pola minowe i zapory inżynieryjne osłaniające punkty oporu i rejony obrony zmuszają nacierających do wykonania manewrów, prowadzi dowystawienia wrażliwych miejsc wozów bojowych pod ogień środków przeciwpancernych.

Znajomość terenu, zdolność do stosowania wszystkich rodzajów manewru ogniem, organizowanie zasadzek i innych pułapek wynikających z zastosowanego fortelu - wpływa na wzmocnienie siły obrony wybrzeża morskiego.

4.1.5. Działanie sztabu OW podczas walki z desantem powietrznym nieprzyjaciela.

W przypadku wysadzenia desantu powietrznego przez nieprzyjaciela oficerowie sztabu OW uściślają rejon jego lądowania (wysadzenia), ustalają jego skład i charakter działań oraz przekazują wojskom zadania związane z jego niszczeniem. Ponadto organizują wsparcie ogniowe zwalczania desantu oraz wzmacniają obronę i ochronę zagrożonych obiektów. W razie potrzeby do kierowania działaniem oddziałów wyznaczonych do likwidacji desantu można wydzielić dowództwo jednego ze związków taktycznych z niezbędnymi środkami dowodzenia.

Część sił marynarki wojennej, przede wszystkim artyleria nadbrzeżna i okręty artyleryjskie, będą wykorzystywane według decyzji dowódcy OW do wsparcia wojsk lądowych w ich walce z wysadzonymi na brzeg wojskami nieprzyjaciela. Wówczas obiektami oddziaływania tych sił marynarki wojennej mogą być skupiska wojsk i sprzętu bojowego nieprzyjaciela oraz jego środki desantowo-przeprawowe itp.

Grupom uderzeniowym na wsparcie ogniowe zadanie stawiał będzie szef artylerii OW. W zadaniu bojowym poda on dokładne współrzędne obiektów zwalczania, czas, charakter i niezbędny stopień porażenia, sygnały wzajemnej identyfikacji oraz inne dane.

Aby nie dopuścić do rozprzestrzeniania się desantu nieprzyjaciela na wybrzeżu morskim sztab OW, głównie zaś oddział operacyjny i rozpoznawczy, dokonują wnikliwej oceny

ytuacji i przygotowują krótkie meldunki dla dowódcy OW.

Szef oddziału rozpoznawczego powinien ustalić i ameldować dowódcy dane dotyczące m.in.: składu, położenia i ożliwości wysadzonego desantu nieprzyjaciela; sił i środków ieprzyjaciela, które wylądowały na innych kierunkach a akże możliwego sposobu ich działania; możliwości użycia rzez nieprzyjaciela pododdziałów obejścia itp.

Szef oddziału operacyjnego sztabu powinien ustalić i ameldować dowódcy dane dotyczące m.in.: położenia i ożliwości wojsk własnych w zakresie utrzymania zajmowanych ubieży (pasów, rejonów) oraz potrzebę dodatkowego ich zmocnienia; położenia i możliwości użycia drugiego rzutu związku operacyjnego do likwidacji desantu oraz czasu niezbędnego na przemarsz i rozwinięcie się wojsk do działania; stosunek sił i środków na kierunku działania; zabezpieczenie bojowego wykonania likwidacji desantu; położenia sąsiadów i wpływ ich działania na jego wykonanie.

Po powzięciu przez dowódcę OW decyzji o rozbiciu desantu nieprzyjaciela sztab powinien przede wszystkim: zorganizować dodatkowe rozpoznanie i jego obiektów, na które planuje się wykonanie uderzeń lotnictwa; przekazać wojskom biorącym udział w likwidacji desantu zadania bojowe, uściślić współdziałanie wojsk z lotnictwem, flotyllą marynarki wojennej, artylerią, odwodami i oddziałami pierwszego rzutu; zorganizować regulację ruchu na drogach przegrupowania; dostosować system dowodzenia do nowej sytua- cji i wykonania zadania; dopilnować podporządkowania środków wzmocnienia drugiemu rzutowi zgodnie z decyzją dowódcy.

4.2. Wojska lądowe

4.2.1. Wojska zmechanizowane i pancerne

Z chwilą zbliżania się desantu morskiego nieprzyjaciela do rejonów rozwinięcia i do brzegu związki taktyczne i oddziały pancerne i zmechanizowane będące w pierwszym rzucie obrony przeciwdesantowej powinny w porę być powiadomione i wejść w ukrycia, aby maksymalnie uniknąć skutków uderzeń lotnictwa, rakiet i ognia artylerii okrętowej nieprzyjaciela.

Lądowanie desantu morskiego nieprzyjaciela może być poprzedzone wysadzeniem desantu powietrznego znaczenia operacyjnego w głębi wybrzeża oraz GDR.

Jednym z głównych warunków podjęcia skutecznej walki z desantami powietrznymi i jednostkami dywersyjno-rozpoznawczymi jest szybkość reakcji na ich wykrycie. Dlatego w związkach taktycznych i oddziałach przeznaczonych do obrony wybrzeża morskiego tworzy się w granicach odpowiedzialności szybko działający system powiadamiania o przelocie i rejonach lądowania desantów i jednostek dywersyjno-rozpoznawczych.

Dla szybkiej reakcji na wysadzenie desantu i wykrycie dużych jednostek dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela ważne znaczenie ma wcześniejsze określenie szeregu zamierzeń, które w obronie wybrzeża morskiego, powinno się realizować w pierwszej kolejności. Należy do nich zaliczyć:

- przygotowanie i wykonanie uderzeń ogniem artylerii, przede wszystkim rakietowej, na najbardziej prawdopodobne

rejony lądowania desantów i GDR;

- zaplanowanie użycia i użycie środków minowania dla uniemożliwienia manewru siłom desantu (zgranie tego z działalnością wojsk podchodzących z głębi);

- przewidzenie i wykonanie uderzeń, kontrdesantów i odwodów przeciwdesantowych - jednostek policji, obrony regionalnej i lokalnej - a także wojsk pancernych i zmechanizowanych znajdujących się najbliżej rejonów wysadzenia desantów powietrznych.

Obezwładnienie i zniszczenie sił desantu powietrznego i jednostek dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela można dokonac w obronie wybrzeża morskiego różnymi sposobami. Do podstawowych sposobów, wynikających z doświadczeń zdobytych podczas wojen lokalnych można zaliczyć:

- rażenie ogniowe i obezwładnienie radioelektroniczne podczas przelotu, lądowania i działania po wylądowaniu;

- izolowanie rejonów wysadzenia środkami minowymi, zakłóceniami, działaniem blisko położonych sił obrony cywilnej, a następnie - zniszczenie sił nieprzyjaciela w tych rejonach siłami odwodów przeciwdesantowych, kontrdesantów i podchodzących pododdziałów i oddziałów pancernych i zmechanizowanych;

- uniemożliwienie wysadzenia kolejnych rzutów desantów i zaopatrywania ich w środki materiałowe.

Po wylądowaniu desantów powietrznych lub równocześnie rozpoczyna lądowanie desant morski nieprzyjaciela. Z chwilą zbliżania się oddziałów okrętów wsparcia ogniowego, sił trałowych i desantowych, artyleria związków taktycznych wojsk

lądowych i obrony regionalnej we współdziałaniu z wojskami obrony powietrznej i OPLprzystępuje do zwalczania środków transportu powietrznego i morskiego w czasie przelotu i lądowania oraz wykonuje dalekie napady ogniowe na okręty desantowe, trałowe i zespoły wsparcia ogniowego.

Dowódcy związków taktycznych i oddziałów w tym okresie wzmacniają obronę na najbardziej zagrożonych odcinkach wybrzeża wykonując manewr wojskami z odcinków nie atakowanych, a także wykorzystują do tego celu odwody specjalne. Bardzo ważnym zadaniem wojsk obrony przeciwdesantowej jest niszczenie i obezwładnianie środków dowodzenia. Siły i środki obrony przeciwdesantowej powinny za wszelką cenę dążyć do obezwładnienia okrętów dowodzenia oraz punktów dowodzenia rozwiniętych na brzegu, z których odbywa się kierowanie lądowaniem i walką na opanowanych przyczółkach.

W walce z lądującym desantem nieprzyjaciela główną rolę odgrywa ogień przeciwpancerny i przeciwkutrowy. Dlatego też, aby go wzmocnić należy odwody przeciwpancerne pułków, brugad i dywizji wysuwać na przedni skraj, gdzie we współdziałaniu z pododdziałami zmechanizowanymi i czołgów, oddziałami zaporowymi i morskimi oddziałami minowania manewrowego zwalczają siły desantu morskiego na wodzie i plaży.

W wypadku włamania się desantu morskiego nieprzyjaciela w głąb obrony przeciwdesantowej pododdziały i oddziały pancerne, zmechanizowane i obrony regionalnej powinny główny wysiłek skupić na utrzymaniu baz morskich, portów, stałych stanowisk artylerii nadbrzeżnej oraz innych ważnych obiektów

rozmieszczonych na linii brzegowej.

W aktualnych warunkach i w przyszłości, przy posiadaniu ograniczonych sił i środków główny ciężar obrony przeciwdesantowej należy przenieść na drugie rzuty i odwody. Pododdziały i oddziały wojsk pancernych, zmechanizowanych i obrony regionalnej przewidziane do prowadzenia walki w pierwszym rzucie, należy wykorzystać przede wszystkim do zlokalizowania i na określony czas do izolowania, rozprzestrzeniania się desantu morskiego nieprzyjaciela, a następnie stworzenia warunków do ich likwidacji przez silne drugie rzuty i odwody.

Zgrupowania wojsk desantu morskiego w rejonach izolacji lub które przerwały pierwszy pas obrony (strefy nadbrzeżnej), niszczy się uderzeniami lotnictwa, ogniem artylerii, a także kontratakami i przeciwuderzeniami.

Kontrataki wykonuje się wcześniej niż w normalnych warunkach, w miarę możliwości wzdłuż linii brzegowej w skrzydła nacierającego nieprzyjaciela, w celu odcięcia dopływu jego kolejnych sił i stworzenia warunków do pobicia go częściami.

W celu całkowitego rozbicia desantu morskiego nieprzyjaciela, wojska pancerne i zmechanizowane, będące w drugim rzucie operacyjnym lub odwodzie, dokonują manewru na zagrożony kierunek i zdecydowanym uderzeniem (przeciw-uderzeniem) rozbijają jego siły i środki na utrzymywanym przez niego przyczółku lub rozwijające natarcie w głąb w celu połączenia się z desantem powietrznym. Uderzenie to powinno doprowadzić do zahamowania natarcia desantu morskiego

nieprzyjaciela, odcięcia jego głównych sił od morza, rozbicia ich i niedopuszczenia do połączenia się z desantem powietrznym, a następnie okrążenia i zniszczenia częściami. Uderzenie drugiego rzutu lub odwodu w obronie przeciwdesantowej powinno być poprzedzone uderzeniami wojsk rakietowych, lotnictwa oraz okrętowych grup uderzeniowych MW.

Obrona przeciwdesantowa wybrzeża morskiego stanowi jeden ze specyficznych elementów obrony terytorium kraju. Specyfika ta wynika z charakteru zagrożenia granicy morskiej i warunków wojskowo-geograficznych Morza Bałtyckiego. Ponadto analiza wielu wspólnych ćwiczeń oraz posiadanego sprzętu na wyposażeniu wojsk, w tym ograniczonej jego ilości, wskazuje, że główną rolę nadal w obronie wybrzeża morskiego będą spełniać wojska lądowe, a w nich pancerne i zmechanizowane.

4.2.2. Wojska rakietowe i artyleria

Wojska rakietowe i artyleria rozpoczynają działalność ogniową w obronie wybrzeża morskiego na podstawie danych z rozpoznania bezpośredniego, już w czasie przygotowania przez nieprzyjaciela desantowania - gdy jego siły znajdą się w rejonie postoju i manewrowania okrętów desantowych i transportowców.

W celu zapewnienia korzystnych warunków do uderzeń rakietowych i strzelania artylerii, a także maskowania elementów ugrupowania bojowego, zasadniczą masę środków ogniowych rozmieszcza się na tymczasowych stanowiskach startowych i ogniowych. Odwody przeciwpancerne głównie

wiązków taktycznych i oddziałów, jeżeli warunki do trzelania na wprost z brzegu są dobre, zajmują rubieże gniowe bezpośrednio przy brzegu. Do prowadzenia ognia można ównież wykorzystać część pododdziałów artylerii ze związków aktycznych i oddziałów pozostających w odwodzie lub drugim zucie.

Oddział rakiet taktycznych może wykonywać uderzenia akietami z ładunkiem zwykłym do okrętów transportowych przy esantowaniu sposobem "okręt-brzeg" lub środków transportowo-desantowych przy desantowaniu sposobem "brzeg-brzeg". orzystne warunki do wykonania uderzeń rakietowych mogą aistnieć, gdy zgrupowanie desantowe znajdzie się w dległości 20-25 km od linii brzegowej, czyli na zgrupowanie ieprzyjaciela znajdujące się w zewnętrznym rejonie postoju i anewrowania. Kolejne grupowe uderzenia rakietowe mogą być ykonane do odkrytej siły żywej bezpośrednio po wylądowaniu esantu na bronionym brzegu oraz stanowisk dowodzenia, ieopancerzonych środków wsparcia ogniowego podczas ykonywania kontrataków, rakietowych środków przeciwlotni-czych położonych w rejonach korytarzy przelotu własnego lotnictwa.

Po wykonaniu uderzeń z tymczasowych stanowisk startowych oddalonych 5-10 km od linii brzegowej; oddział rakiet przegrupowuje się do rejonu zasadniczych stanowisk startowych oddalonych 15-25 km od brzegu. Rejon ten winien być rozmieszczony poza kierunkiem głównego uderzenia nieprzyjaciela oraz oddalony od obszarów dogodnych do wysadzenia desantów taktycznych i powietrznych.

Podczas wykonania uderzeń rakietowych w pobliżu asnych wojsk, należy zachować bezpieczne oddalenie punktów zygotowania danych wynoszące od 2 do 4 km dla rakiet R-70 i km dla rakiet typu "TOCZKA".

Artyleria strzelająca z zakrytych stanowisk ogniowych rzystąpi do wykonania zadań, gdy siły desantu morskiego ozpoczną zajmowanie rejonów zbiórek i manewrowania i rzystąpią do formowania fal desantu, zaś przy sposobie esantowania "okręt-brzeg", gdy rozpocznie się przeładowanie iły żywej i środków ogniowych na kutry desantowe, barki, oduszkowce itp. Przedsięwzięcia te, nieprzyjaciel będzie ykonywał w odległości 10-15 do 6-8 kilometrów od brzegu. Podstawowymi rodzajami ognia podczas zwalczania ieprzyjaciela w tym etapie będą ognie ześrodkowane do siły żywej w czasie przeładowania na środki desantowe oraz pojedynczych ważnych celów nawodnych, np.: transportowców na kotwicach w rejonach przeładowania, trałowców oczyszczających tory wodne z min, kutrów torpedowych oraz małych okrętów wsparcia ogniowego.

Z chwilą rozpoczęcia ruchu fal desantowych od linii wyjściowej (6-8 km od linii brzegowej) do brzegu artyleria wykonuje ruchome ognie zaporowe do sił desantu na kierunkach torów wodnych. W celu jednoczesnego rażenia dwóch fal desantu, do każdego odcinka ruchomego ognia zaporowego wyznacza się po dwa dywizjony artylerii. W systemie ruchomych ogni zaporowych prowadzi się ześrodkowania ognia artylerią rakietową lub utrzymuje się ją w gotowości do wykonania minowania narzutowego na brzegu.

Środki pływające po wyjściu ze strefy ruchomych ogni zaporowych razi się ogniem na wprost środków przeciwpancernych, czołgów i BWP rozmieszczonych w pobliżu lustra wody. Kiedy środki strzelające na wprost przejmą na siebie główny ciężar walki z desantem nieprzyjaciela, artyleria przygotowuje i przenosi ogień na linię brzegową wykonując stałe ognie zaporowe i ześrodkowania ognia, zaś artyleria rakietowa - minowanie narzutowe. Podczas wykonania powyższych zadań, zasadnicza masa artylerii winna prowadzić ogień z głównych stanowisk ogniowych i pozostawać w tym rejonie do czasu trwania walki o utrzymanie pierwszej pozycji obrony wojsk własnych.

Z chwilą rozpoczęcia walki na brzegu można wyodrębnić podział zadań ogniowych między artylerią wsparcia ogólnego i bezpośredniego. Artyleria wsparcia ogólnego (dywizyjna grupa artylerii) może zwalczać kolejne fale desantu morskiego, okręty wsparcia ogniowego oraz pododdziały artylerii nieprzyjaciela, które rozwijają się lub prowadzą ogień z brzegu. Artyleria wsparcia bezpośredniego (pułkowe grupy artylerii i artyleria batalionów) zasadniczy wysiłek ognia skupi bezpośrednio przed frontem broniących się wojsk, zwalczając atakującą siłę żywą nieprzyjaciela i środki ogniowe w jej ugrupowaniu.

Odwody przeciwpancerne dywizji i oddziałów opuszczają rubieże ogniowe położone przy linii brzegowej i przegrupowują się do rejonów rozmieszczenia lub rozwijają się bezpośrednio na rubieżach ogniowych położonych głębiej na kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela, w celu pogłębienia pozycji

obrony dywizji, niedopuszczenia do rozprzestrzeniania się nieprzyjaciela w głąb i na skrzydła oraz do zabezpieczenia kontrataków.

W celu wsparcia wojsk walczących na kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela, szef artylerii dywizji, zgodnie z decyzją dowódcy dywizji, organizuje manewr artylerią z odcinków o małej aktywności nieprzyjaciela na zagrożone kierunki.

Po podjęciu decyzji przez dowódcę związku taktycznego (oddziału) do wykonania kontrataku, szef artylerii udokładnia zadania i doprowadza je do podwładnych organizując ogniowe przygotowanie i wsparcie kontrataku. Do jego wykonania angażuje się artylerię wsparcia ogólnego, artylerię wsparcia bezpośredniego oddziału pierwszego rzutu, na kierunku którego wykonywany jest kontratak, artylerię oddziału wykonującego kontratak jak również, w miarę możliwości artylerię sąsiednich oddziałów. Niekiedy można również wykorzystać 85 mm armaty z odwodu przeciwpancernego dywizji do strzelania ogniem pośrednim. Brak artylerii do ognia pośredniego można rekompensować środkami przeciwpancernymi strzelającymi na wprost.

Przemieszczenie artylerii w rejon wykonania kontrataku i przygotowanie ognia powinno być zakończone w takim czasie, by zapewnić wykonanie zadań w artyleryjskim przygotowaniu kontrataku i osłonić rozwijające się wojska od ognia środków przeciwpancernych nieprzyjaciela.

Przed wykonaniem kontrataku wykonuje się ogniowe przygotowanie kontrataku w formie jednej-dwóch nawał

ogniowych do baterii artylerii i moździerzy, stanowisk dowodzenia oraz siły żywej i środków ogniowych nieprzyjaciela rozmieszczonych na kierunku kontrataku.

Artyleryjskie wsparcie kontrataku wykonuje się z zasady ześrodkowaniami ognia i ogniem do celów pojedynczych na całą głębokość realizacji zadania.

Podczas wykonania kontrataku, większość artylerii wsparcia ogólnego oraz cała artyleria wsparcia bezpośredniego zaangażowana będzie w zwalczaniu nieprzyjaciela na lądzie (kierunku wykonania kontrataku). W okresie tym należy zwiększyć aktywność lotnictwa i marynarki wojennej i przy ich użyciu zwalczać kolejne fale desantu podchodzące do lądowania (izolować rejon kontrataku przed dopływem odwodów) oraz razić środki wsparcia ogniowego i inne cele na lustrze wody.

Po wykonaniu kontrataku i odtworzeniu poprzedniego położenia, artyleria realizuje przedsięwzięcia w zakresie odtworzenia systemu ognia, zwalcza gniazda i punkty oporu w rejonach okrążenia oraz uczestniczy w odpieraniu kolejnych ataków.

Jeżeli drugi rzut związku taktycznego (oddziału) nie wykonuje kontrataku, artyleria zwalcza siłę żywą i środki ogniowe głównego zgrupowania przeciwnika w rejonie włamania i jego podchodzące odwody, stwarzając tym samym sprzyjające warunki do utrzymania pozycji w głębi obrony i wykonania przeciwuderzenia przez drugi rzut (odwód) związku operacyjnego.

4.2.3. Wojska obrony przeciwlotniczej

W czasie obrony wybrzeża morskiego główny wysiłek oddziałów i pododdziałów przeciwlotniczych skupia się na osłonie wojsk rozwiniętych na kierunkach najbardziej dogodnych do wysadzenia desantów morskich i powietrznych oraz drugich rzutów. Przygotowuje się zawczasu manewr części sił w celu wzmocnienia obrony przeciwlotniczej wojsk przeznaczonych do niszczenia desantów powietrznych i oddziałów powietrzno-szturmowych nieprzyjaciela.

Ugrupowanie bojowe oddziałów i pododdziałów przeciwlotniczych powinno uwzględniać:

- zamiar działań osłanianych oddziałów (pododdziałów);
- charakter terenu;
- przewidywany sposób działania nieprzyjaciela powietrznego;
- pełne wykorzystanie możliwości bojowych oddziałów i pododdziałów przeciwlotniczych;
- możliwości terminowego skupienia zasadniczego wysiłku ognia na głównym kierunku oraz szybkiego jego przeniesienia (bez wykazywania złożonego manewru) do osłony drugich rzutów (odwodów) w czasie wychodzenia, rozwijania się i wykonywania kontrataków;
- możliwości niszczenia desantów powietrznych i oddziałów powietrzno-szturmowych w czasie ich przelotu.

Dywizjony artylerii przeciwlotniczej (pułków zmechanizowanych, brygad obrony regionalnej) oraz baterie

przeciwlotnicze brygady obrony wybrzeża jeśli działają w pierwszym rzucie, należy wykorzystać w rejonach głównego wysiłku obrony macierzystych oddziałów (związków taktycznych) do bezpośredniej osłony batalionów piechoty (czołgów) na pierwszej pozycji. Każda z baterii winna być rozwinięta na oddzielnym stanowisku ogniowym. Aby maksymalnie wysunąć strefę ognia przeciwlotniczego przed przedni skraj obrony, stanowiska ogniowe należy zajmować na punktach oporu kompanii bezpośrednio na wydmach. Strzelców przeciwlotników można wysuwać na kierunki najbardziej zagrożone uderzeniami lotnictwa jak najbliżej brzegu. W rejonach gdzie istnieją luki w systemie ognia przeciwlotniczego celowym jest organizować zasadzki przeciwlotnicze głównie ze strzelców przeciwlotników wzmocnionych przeciwlotniczymi środkami artyleryjskimi.

Każdej baterii przeciwlotniczej należy wyznaczyć 1-2 zapasowe stanowisko ogniowe.

Po odparciu uderzeń lotnictwa nieprzyjaciela, armaty przeciwlotnicze typu ZU-23-2; ZSU-23-4; S-60 mogą wziąć udział w walce ze środkami pływającymi nieprzyjaciela w obronie przeciwdesantowej.

Stanowiska dowódczo-obserwacyjne dowódców dywizjonów winny być rozwijane bezpośrednio za ugrupowaniem batalionów broniących pierwszej pozycji. Powinny one zapewniać dogodne warunki pracy bojowej i prowadzenia rozpoznania radiolokacyjnego przez stacje NUR-21.

Dywizyjny pułk rakiet przeciwlotniczych (jeśli DZ działa w I rzucie) należy ugrupować na prawdopodobnym głównym

kierunku lądowania desantu. Stanowiska startowe baterii I linii wybiera się w rejonach obrony pierwszorzutowych batalionów lub bezpośrednio za nimi. Dla przeciwlotniczych rakietowych wozów bojowych (PRWB) określa się rejonu manewrowania w których wybiera się kilka zapasowych stanowisk startowych. Wskazane jest wybieranie stanowisk startowych dla PRWB w rejonach znajdujących się pod bezpośrednią osłoną pododdziałów piechoty lub czołgów. Część PRWB można wydzielać do zasadzek przeciwlotniczych.

W obronie wybrzeża szczególnego znaczenia nabiera manewr bateriami, plutonami a nawet pojedynczymi przeciwlotniczymi rakietowymi wozami bojowymi. Będzie on prowadzony w celu wzmocnienia osłony przeciwlotniczej oddziałów będących na kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela, osłony odwodów przeciwpancernych lub drugich rzutów w czasie wykonywania kontrataków.

W wypadku jeśli do wzmocnienia osłony przeciwlotniczej zgrupowania wojsk realizujących obronę wybrzeża morskiego został wydzielony armijny (korpuśny) pułk rakiet przeciwlotniczych jego ugrupowanie planuje się tak, aby:

- wypełnić ewentualne luki w zasięgach ognia dywizyjnych (brygadowych) środków obrony przeciwlotniczych;

- zwiększyć wielowarstwowość ognia przeciwlotniczego na prawdopodobnym głównym kierunku nalotu ŚNP;

- stworzyć ciągłą strefę ognia przeciwlotniczego nad całym głównym zgrupowaniem obronnym we współdziałaniu z wojskami obrony powietrznej działającymi w tym rejonie;

- wzmocnić osłonę dywizji drugiego rzutu przewidzianej

do wykonania przeciwuderzenia.

Do chwili rozpoczęcia przez nieprzyjaciela bezpośredniego ogniowego przygotowania lądowania desantu morskiego, pododdziały obrony przeciwlotniczej powinny znajdować się na tymczasowych stanowiskach ogniowych w ugrupowaniu osłanianych obiektów. Ponieważ nieprzyjaciel w tym okresie prowadzić będzie intensywne rozpoznanie powietrzne, szczególnego znaczenia nabiera zorganizowanie przeciwlotniczych pododdziałów wędrownych. Celem działania takich pododdziałów wędrownych jest poprzez prowadzenie intensywnego ognia do samolotów prowadzących rozpoznanie wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do liczby środków obrony przeciwlotniczej realizujących osłonę zgrupowania obronnego oraz ich ugrupowania bojowego.

W miarę napływu danych o rozpoczęciu przez nieprzyjaciela operacji desantowej, oddziały i pododdziały wojsk obrony przeciwlotniczej stopniowo doprowadza się do gotowości w celu odparcia uderzeń nieprzyjaciela powietrznego.

Zmasowane (ześrodkowane) uderzenia lotnictwa nieprzyjaciela odpiera się ogniem wszystkich sił i środków obrony przeciwlotniczej.

W toku działań bojowych szefowie obrony przeciwlotniczej i dowódcy oddziałów (pododziałów) przeciwlotniczych kierują odpieraniem uderzeń ŚNP (ogniem) i manewrem oraz śledzą zmiany w sytuacji naziemnej i powietrznej. Po ustaleniu głównych kierunków i obiektów oddziaływania nieprzyjaciela powietrznego wykazuje się

przedsięwzięcia mające na celu wzmocnienie obrony przeciwlotniczej na tych kierunkach. W tym celu podwładnym udokładnia się lub stawia nowe zadania oraz kontroluje się ich wykonanie.

W działaniach bojowych przedmiotem szczególnej uwagi szefów obrony przeciwlotniczej i dowódców oddziałów powinno być należyte zorganizowanie odtwarzania zdolności bojowej wojsk OPL po uderzeniach lotnictwa nieprzyjaciela.

Po zmasowanych (ześrodkowanych) uderzeniach lotnictwa nieprzyjaciela określa się straty i ustala stopień zdolności bojowej wojsk OPL. Organizuje się odtworzenie podsystemu dowodzenia, rozpoznania i ognia przeciwlotniczego.

Odtworzenie podsystemu dowodzenia realizuje się przez zmianę podporządkowania i przejęcie dowodzenia przez ocalałe stanowiska (punkty) dowodzenia.

Podsystem rozpoznania nieprzyjaciela powietrznego odtwarza się przez włączenie do pracy stacji radiolokacyjnych (RPW) działających dotychczas w reżimie zakrytym; wykorzystanie informacji o sytuacji powietrznej z RPW (RSWP) przełożonego (sąsiadów); manewr RPW (RSWP) na kierunki, gdzie inne utraciły zdolność bojową lub zostały zniszczone.

Odtwarzanie podsystemu ognia przeciwlotniczego dokonuje się przez: manewr oddziałami (pododdziałami) przeciwlotniczymi, rakietami i amunicją przeciwlotniczą; zmianę sektorów odpowiedzialności; manewr sprzętem a także zamianę pododdziałów które utraciły zdolność bojową innymi, realizującymi osłonę wojsk na pomocniczych kierunkach.

4.2.4. Wojska inżynieryjne.

W celu realizacji zadań zabezpieczenia inżynieryjnego okresu prowadzenia obrony wybrzeża tworzy się zgrupowanie wojsk inżynieryjnych, składające się z:

- oddziałów i pododdziałów wojsk inżynieryjnych (organicznych i wsparcia) wzmacniających pod względem inżynieryjnym pierwszorzutowe związki taktyczne;
- oddziałów i pododdziałów wykonujących zadania o znaczeniu operacyjnym;
- oddziałów zaporowych (OZap, PMOZap, SOZap);
- odwodu wojsk inżynieryjnych.

Tworząc ugrupowanie wojsk inżynieryjnych na okres prowadzenia obrony wybrzeża należy usamodzielniać poszczególne przewidywane kierunki obrony, a także pozostawiać w odwodzie siły i środki inżynieryjne do wykonywania manewru na inne, zagrożone rejony.

Główny wysiłek zabezpieczenia inżynieryjnego w okresie prowadzenia operacji przeciwdesantowej winien być skupiony na:

- prowadzeniu rozpoznania inżynieryjnego nieprzyjaciela i terenu;
- minowaniu pośpiesznym (manewrowym i narzutowym) oraz wykonywaniu niszczeń;
- doskonaleniu rozbudowy fortyfikacyjnej;
- utrzymywaniu dróg i przepraw w ciągłej przejezdności;
- realizacji zadań zabezpieczenia inżynieryjnego wykonywanych kontrataków i przeciwuderzeń.

Rozpoznanie inżynieryjne w zakresie danych o nieprzyjacielu winno dostarczać informacji, dotyczących głównie środków i sposobów wykonywania przejść w zaporach inżynieryjnych oraz rozmieszczenia i użycia środków minowania narzutowego.

Istotną rolę w utrzymaniu plaży i niedopuszczeniu do wylądowania desantu morskiego nieprzyjaciela mogą odegrać przeciwdesantowe zapory minowe ustawiane w wodzie oraz zapory inżynieryjne założone na brzegu (plaży i wydmach). Zapory te winny być szczególnie bronione i obserwowane. Wyrwy powstałe w wyniku ogniowego przygotowania lądowania należy uzupełniać, a luki (kierunki i rejony nie zaminowane wcześniej) zamykać (głównie) poprzez użycie oddziałów zaporowych. Do rażenia piechoty morskiej nieprzyjaciela, która osiągnęła brzeg, należy szeroko wykorzystywać miny kierunkowe (typu MON-100).[1]

Stałymi elementami ugrupowania wojsk inżynieryjnych na szczeblu oddziałów winny być grupy minowania i niszczeń (GMN), realizujące zadania minersko-zaporowe wzdłuż poszczególnych kierunków obrony (głównie dróg). Wycofujące się wojska przechodzą do obrony kolejnych rubieży, w tym także przygotowanych wcześniej węzłów zapór inżynieryjnych. W tym czasie, grupy minowania i niszczeń wprowadzają zapory minowe w pierwszy stopień gotowości, oraz na sygnał właściwego dowódcy, niszczą przygotowane obiekty. Ponadto, w miarę możliwości, realizują dodatkowe zadania minersko-zapo-

---

1 Mina MON-100 razi odłamkami w zasięgu 100 m, w pasie o szerokości 6,5 × 9,5 m.

rowe. Wskazanym by było, dla podniesienia tempa realizacji zadań, część tych grup, szczególnie działających na głównych kierunkach obrony, wyposażyć w aeromobilne środki (np.: śmigłowce transportowe).

Dowódcy ogólnowojskowi, do zamykania zagrożonych kierunków (wzdłuż dróg i poza nimi), winni wykorzystywać oddziały zaporowe. Elementy te, użyte racjonalnie i zgodnie z zasadami mogą skutecznie ograniczać swobodę manewru nieprzyjacielowi, dążącemu do poszerzenia uchwyconego przyczółka. Szczególna rola w tym względnie przypaść może śmigłowcowym oddziałom zaporowym.

Ponadto oddziały zaporowe (i pododdziały saperów przewidywane do wykorzystania w głębi obrony) winny brać udział w likwidacji desantów powietrznych (spadochronowych i śmigłowcowych).

Doskonalenie rozbudowy fortyfikacyjnej rubieży obsadzonych realizują wojska we własnym zakresie. Rozbudowę fortyfikacyjną rubieży i rejonów nie obsadzonych (zasadniczych, zapasowych i pozornych) wykonują specjalistyczne oddziały wojsk inżynieryjnych (bminż. i brf).

Utrzymywanie dróg i przepraw realizują metodą "odcinkową" pododdziały i oddziały inżynieryjno-drogowe i przeprawowe wojsk inżynieryjnych. Ponadto pododdziały te mogą brać udział w przygotowaniu i wykonywaniu niszczeń na utrzymywanych drogach. Część zadań drogowo-mostowych, głównie w głębi obrony, może być realizowana przez siły pozamilitarne.

Oprócz wspomnianych już zadań zabezpieczenia inżynieryjnego na podkreślenie zasługuje potrzeba usamodzielnienia walczących wojsk w zakresie pokonywania narzutowych pól minowych. Powyższy wymóg wynika z realnego i na dużą skalę zagrożenia minowaniem zdalnym. Dlatego wojska muszą być przygotowane do pokonywania narzutowych zapór minowych nie tylko podczas wykonywania kontrataków i przeciwuderzeń, lecz także w trakcie działań opóźniających.

4.2.5. Wojska obrony przeciwchemicznej.

Przedstawione w rozdziale 3.2.4.2. rozważania dotyczące realizacji przedsięwzięć obrony przeciwchemicznej obrony przeciwdesantowej potwierdzają, że są one wykonywane w wojskach własnymi siłami. Jednak najbardziej złożone i specyficzne z nich wymagające specjalistycznego przygotowania żołnierzy i zastosowania odpowiedniego sprzętu wykonują wojska obrony przeciwchemicznej. W toku organizacji i prowadzenia obrony przeciwdesantowej skład wojsk obrony przeciwchemicznej może być następujący:

- szefostwa wojsk obrony przeciwchemicznej (wydzieleni oficerowie tych szefostw) Pomorskiego Okręgu Wojskowego (POW), Marynarki Wojennej (MW), Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej (WLOP);

- stacje obliczeniowo-analityczne skażeń - SOAS (lub wydzielone siły) POW, MW, WLOP;

- kompania wykrywania wybuchów jądrowych (przydzielona z odwodu naczelnego dowództwa);

- kompania rozpoznania skażeń (przydzielona z POW);

- kompania zabiegów specjalnych (przydzielona z POW);

- kompanie obrony przeciwchemicznej związków taktycznych organizujących obronę przeciwdesantową;

- wojska obrony przeciwchemicznej MW i WLOP;

- kompania obrony przeciwchemicznej brygady obrony wybrzeża;

- kompania zadymiania (przydzielona ze szczebla POW);

- klucz śmigłowców rozpoznania skażeń.

Wymienione siły wchodzące w skład wojsk obrony przeciwchemicznej obrony przeciwdesantowej decydować będą o jakości wykonania specjalistycznych zadań:

Szefostwa wojsk obrony przeciwchemicznej POW, MW, WLOP jako specjalistyczne organa planują organizację i kierują obroną przeciwchemiczną oraz dowodzą wojskami obrony przeciwchemicznej w czasie działań bojowych.

Stacja obliczeniowo-analityczna skażeń (SOAS) jest elementem stanowiska dowodzenia (armii, korpusu), podporządkowanym szefowi wojsk obrony przeciwchemicznej i przeznaczonym do: zbierania, opracowywania i przekazywania informacji o uderzeniach bronią masowego rażenia i środkami zapalającymi, o sytuacji promieniotwórczej i chemicznej oraz o stratach, pożarach, zniszczeniach i skażeniach, opracowywania wniosków i propozycji dotyczących sposobów działania wojsk w warunkach skażeń oraz obrony wojsk przed skażeniami. Stacja ta wykonuje następujące zadania:

- kieruje działaniami podległych ogniw systemu wykrywania skażeń;

- opracowuje przewidywane, prognozowane i rzeczywiste sytuacje skażeń i przedstawia je szefowi obrony przeciwchemicznej;

- opracowuje propozycje dotyczące wykorzystania pododdziałów naziemnego i powietrznego rozpoznania skażeń;

- składa meldunki nadrzędnej stacji o wybuchach jądrowych, uderzeniach chemicznych i środkami zapalającymi oraz o sytuacji skażeń.

Wymienione wyżej zadania wykonywane są przez grupy ewidencji informacji i opracowania danych, opracowania i analizy prognozowanej sytuacji skażeń, opracowania i analizy rzeczywistej sytuacji skażeń oraz kompanię łączności.

Kompania wykrywania wybuchów jądrowych (kwwj) nie występuje w składzie organizacyjnym żadnego z rodzaju wojsk organizujących obronę przeciwdesantową. Jednak w związku z ważnością tego rodzaju działań w całokształcie operacji obronnej obszaru RP może być ona przydzielona na korzyść elementów ugrupowania operacyjnego obrony przeciwdesantowej ze szczebla odwodu naczelnego dowództwa. Wówczas wykorzystana byłaby do określania parametrów wybuchów jądrowych w rejonach rozmieszczenia związków taktycznych, stanowisk dowodzenia, sił marynarki wojennej oraz wojsk lotniczych i obrony powietrznej na kierunku desantu morskiego i powietrznego nieprzyjaciela. Wykonując to zadanie, kwwj rozmieszcza się w rejonie dyżuru bojowego, w którym wykrywa wybuchy jądrowe. W terenie odkrytym, w średnich warunkach atmosferycznych promień strefy wykrywania nie powinien przekraczać 40 km przy rozmieszczeniu kompanii w odległości do 20 km od styczności

bojowej wojsk i 75 km w razie rozmieszczenia jej w większej odległości.

Kompania rozpoznania skażeń, podobnie jak kwwj również nie występuje etatowo w żadnym z rodzajów wojsk organizujących obronę przeciwdesantową. Może ona być jednak przydzielona ze szczebla okręgu wojskowego do rozpoznania skażeń w rejonach przeznaczonych do zajęcia przez związki taktyczne, na drogach marszu wojsk do tych rejonów oraz drogach dowozu i ewakuacji. Podczas działań kompania powinna być rozmieszczona na przewidywanym kierunku lądowania desantu morskiego i powietrznego. Jej plutony mogą być również użyte do rozpoznania rejonów do zajęcia przez drugie rzuty, wojska rakietowe i artylerię, drogi marszu do ewentualnego przeciwnatarcia i wycofania na kolejne rubieże obronne.

Obok wymienionych zadań kompania rozpoznania skażeń może również działać w ramach rejonu obserwacji wybuchów jądrowych i skażeń, najczęściej na rubieżach szczególnie zagrożonych uderzeniami bronią masowego rażenia. Do działania w rejonie obserwacji wybuchów jądrowych i skażeń kompania wykorzystuje nie mniej, niż dwa plutony rozpoznania skażeń, stąd powierzchnia rejonu może wynosić od 1800 do 4500 km^2. W rejonie tym poszczególne drużyny rozwijają posterunki obserwacji skażeń, a następnie określają parametry wybuchów jądrowych oraz rozpoznają skażenia w rejonie posterunku.

Kompania zabiegów specjalnych może być przydzielona z batalionu zabiegów specjalnych wschodzącego organizacyjnie w skład pułku przeciwchemicznego POW. Po zajęciu rejonu ześrodkowania w ugrupowaniu operacyjnym wojsk organizujących

obronę przeciwdesantową kompania pozostaje w gotowości do przeprowadzenia: całkowitych zabiegów specjalnych uzbrojenia, sprzętu bojowego i środków transportowych; całkowitych zabiegów sanitarnych żołnierzy; odkażania (dezynfekcji) terenu, zwłaszcza odcinków dróg i pasów startowych lotnisk oraz obiektów o ważnym znaczeniu (przeprawy, budowle obronne). Ponadto wydzielone pododdziały kompanii mogą dowozić wodę na punkty zabiegów sanitarnych, sporządzać roztwory odkażające i dezaktywacyjne oraz napełniać nimi pojemniki indywidualnych zestawów odkażających, a także uczestniczyć w lokalizacji pożarów.

Kompania w ciągu jednej godziny może odkazić 76 jednostek obliczeniowych sprzętu, zdezaktywować 104 jednostki obliczeniowe oraz przeprowadzić zabiegi sanitarne 384 żołnierzy. Może również odkazić 3 km drogi skażonej iperytem i 6 km drogi skażonej środkiem trującym Vx.

Kompania obrony przeciwchemicznej związku taktycznego składa się z plutonu rozpoznania skażeń, dwóch plutonów zabiegów specjalnych i plutonu zabiegów specjalnych wyposażonego w wysokowydajne urządzenia do zabiegów specjalnych. W takim składzie organizacyjnym kompania może wykrywać wybuchy jądrowe i określać ich parametry, rozpoznać skażenia promieniotwórcze i chemiczne, prowadzić kontrolę stopnia skażenia żołnierzy, środków transportowych i materiałów oraz przeprowadzać likwidację skażeń w poszczególnych elementach ugrupowania bojowego dywizji.

Kompania obrony przeciwchemicznej BOW składa się z plutonu rozpoznania skażeń i plutonu miotaczy ognia. Prowadzi

ona rozpoznanie skażeń na korzyść wybranych elementów ugrupowania bojowego brugady. Zwalcza również nieprzyjaciela miotaczami ognia. W obronie przeciwdesantowej wzmacnia broniące się pododdziały piechoty w punktach oporu parami miotaczowych.

Wojska obrony przeciwchemicznej MW to przede wszystkim: batalion obrony przeciwchemicznej FOW, pluton przeciwchemiczny KPW, pluton przeciwchemiczny lotnictwa morskiego, plutony przeciwchemiczne komend portów wojennych oraz pododdziały przewciwchemiczne wchodzące w skład oddziałów brzegowych.

W składzie wymienionych wojsk występują pododdziały rozpoznania skażeń i zabiegów specjalnych. Będą więc wykarywały wybuchy jądrowe i określały ich parametry, prowadziły rozpoznanie skażeń promieniotwórczych i chemicznych, kontrolę stopnia skażenia żołnierzy, środków transportowych i materiałów oraz prowadziły likwidację skażeń w skażonych elementach ugrupowania MW. Batalion obrony przeciwchemicznej FOW posiadanymi siłami i środkami może zorganizować 6 punktów zabiegów specjalnych, a plutony przeciwchemiczne po jednym takim punkcie. Siłami jednego punktu zabiegów specjalnych można w ciągu doby przeprowadzić zabiegi specjalne i sanitarne: 2 niszczycieli lub transportowców o wyporności do 10 tys. ton lub 6 okrętów desantowych średnich (trałowców, ścigaczy, zbiornikowców) lub 12 kutrów rakietowych (torpedowych, trałowych, okrętów podwodnych, pomocniczych jednostek pływających).

Kompania zadymiania podobnie jak już wymieniane w niniejszym rozdziale pododdziały nie występuje w składzie

wojsk organizujących obronę przeciwdesantową. Jednak ważność użycia dymów w tego rodzaju działaniach powoduje, że powinna ona być przydzielona ze szczebla POW. Kompania składa się z trzech plutonów zadymiania i wyposażona jest w 18 generatorów dymnych. Przeznaczona jest do maskowania dymem elementów ugrupowania operacyjnego przed obserwacją naziemną i powietrzną nieprzyjaciela oraz zakłócenia jego systemów kierowania i naprowadzania środków rażenia na cele.

Uwzględniając parametry zasłony dymnej kompania może postawić zasłonę liniową o łącznej długości do 3 km przy wietrze czołowym, 19 km skośnym i 27 km przy wietrze bocznym. Zasłoną powierzchniową kompania maskuje rejon o powierzchni 1,35 km^2.

Klucz śmigłowców rozpoznania skażeń występuje w rodzajach wojsk organizujących obronę przeciwdesantową oraz na szczeblu POW. Jest on przeznaczony do powietrznego rozpoznania skażeń oraz maskowania dymem wojsk i obiektów. Może on określać sytuację promieniotwórczą w rejonach obrony przeciwdesantowej, na drogach marszu do rejonów rozmieszczenia związków taktycznych, określać sytuację promieniotwórczą w rejonach porażeń jądrowych, wykonywać pomiary mocy dawki promieniowania w określonych punktach tras lotu śmigłowców. Po określeniu mocy dawki klucz może przeprowadzać kontrolę jej spadku w punktach uprzednio rozpoznanych. W zakresie maskowania dymem może wykonywać zadania na rzecz wybranych elementów ugrupowania obrony przeciwdesantowej poprzez stawianie powierzchniowych lub liniowych zasłon dymnych. Rodzaj zasłon uzależniony będzie od rozmiarów i

kształtu maskowanych obiektów (rejonów).

Przedstawione wyżej zadania organicznych i przydzielonych pododdziałów obrony przeciwchemicznej w obronie desantowej potwierdzają konieczność realizacji przez nie podstawowych przedsięwzięć obrony przeciwchemicznej. W warunkach użycia broni masowego rażenia i powstałych skażeń w tym także skażeń toksycznymi środkami przemysłowymi, zadania tych wojsk znacznie wzrosną. Wojska obrony przeciwchemicznej wszelkie działania specjalistyczne rozpoczynać będą po otrzymaniu zadań od przełożonych. Zadania stawiać im będą szefostwa rodzajów wojsk w odniesieniu do wojsk tych rodzajów oraz szefowie wojsk obrony przeciwchemicznej związków taktycznych.

4.2.6. Służby wsparcia logistycznego.

Uwzględniając specyfikę działań jak i warunki terenowe system logistyczny wojsk w obronie wybrzeża morskiego RP w głównej mierze powinien być oparty na potencjale logistycznym oddziałów (związków taktycznych) oraz elementów infrastruktury logistycznej obszaru kraju. Oddziały logistyczne okręgu mogłyby wówczas stanowić odwód szefa logistyki okręgu. Wymaga to jednak zmian w strukturze organizacyjnej i wyposażeniu pododdziałów logistycznych, odpowiedniej dyslokacji stacjonarnych składów środków materiałowych i technicznych środków bojowych oraz przygotowania infrastruktury medycznej i technicznej obszaru kraju do świadczenia usług na rzecz walczących wojsk.

Oddziały (związki taktyczne) walcząc na samodzielnych kierunkach powinny mieć możliwość zaopatrywania własnych pododdziałów sposobem "na siebie" oraz ewakuacji rannych i chorych i nadwyżkowego funduszu remontowego sposobem "od siebie".

W zakresie zaopatrywania w środki materiałowe i techniczne środki bojowe celowym wydaje się utworzenie na szczeblu batalionu pododdziałów zdolnych do czasowego przechowywania i dowozu środków zaopatrzenia oraz zwiększenia możliwości transportowych kzaop oddziału (związku taktycznego). Wszystkie pododdziały (oddziały) zaopatrzenia powinny posiadać w swoim składzie siły i środki niezbędne do wykonywania prac przeładunkowych, zarówno w czasie odbioru zaopatrzenia ze składów stacjonarnych, portów i stacji wyładowczych jak i w czasie przekazywania zaopatrzenia w systemie polowym.

Pomoc medyczna powinna być realizowana przez siły i środki służby zdrowia pododdziałów i oddziałów (związków taktycznych) oraz stacjonarnych obiektów medycznych obszaru działań.

Siły i środki serwisu technicznego oddziałów (związków taktycznych) powinny mieć możliwość wykonywania wszystkich remontów bieżących i ewakuacji nadwyżkowego funduszu remontowego do najbliższych elementów infrastruktury technicznej lub stacji załadowczych.

Oddziały logistyczne okręgu wykorzystywane byłyby do wsparcia logistycznego oddziałów (związków taktycznych) tylko

w sytuacjach krytycznych oraz wykonujących przeciwuderzenia.

Takie rozwiązanie problemu wsparcia logistycznego wojsk w obronie wybrzeża morskiego, zdaniem autora; uczniłoby oddziały (związki taktyczne) bardziej samodzielnymi w działaniach; przyspieszyłoby proces zaopatrywania, skróciłoby czas wyczekiwania rannych i chorych na kwalifikowaną pomoc medyczną oraz odtwarzania stanu zdatności technicznej uzbrojenia i sprzętu technicznego; organiczyłoby rozproszenie sił i środków oddziałów logistycznych okręgu i wykonywanie skomplikowanych manewrów nimi a tym samym zapewniłoby możliwość wykorzystania ich w odpowiednim miejscu i czasie do realizacji zadań wsparcia logistycznego wojsk wykonujących przeciwuderzenie.

4.3. Działania bojowe Korpusu Lotniczego w obronie wybrzeża.

Działania bojowe KL w obronie wybrzeża prowadzone będą przez cały okres konfliktu zbrojnego. Zaczną się one już w powietrznej operacji obronnej, w czasie trwania której część uderzeń odwetowych LR i LMB skierowana będzie przeciwko lotnictwu i siłom nawodnym floty oraz bazom morskim nieprzyjaciela. Jednoczesne uderzenia wydzielonych sił LMB w operacji powietrznej w sposób pośredni będą sprzyjały lądowej obronie wybrzeża, zaś bezpośrednio wpłyną na przebieg morskiej operacji obronnej.

Podczas obrony strefy MW wyznaczone z KL pododziały LMB oprócz działań wcześniej planowanych będą wykonywały dużo

zadań ustalanych doraźnie, odpowiednio do działań floty nieprzyjaciela i uzyskiwanych rezultatów w walce o panowanie na morzu. Kolejno wykonywane uderzenia jednoczesne LMB celowo jest koncentrować na niszczeniu fregat, niszczycieli i kutrów rakietowych, czyli na eliminowaniu z działań najgroźniejszych zespołów okrętów uderzeniowych nieprzyjaciela. Ugrupowanie LMB często będzie podzielone na grupy taktycznego przeznaczenia (np. niszczenia OPL okrętów i zasadnicze grupy uderzeniowe); niekiedy zaś będzie ono osłaniane przez LM wydzielone z korpusu OP, a także wspomagane działalnością LR MW lub KL.

W razie jednoczesnego (kolejnego) użycia lotniczych i okrętowych grup uderzeniowych do niszczenia ZOB nieprzyjaciela atak LMB może wyprzedzać ogień OGU, być wykonany po zakończeniu działań przez okręty lub też mogą to być uderzenia wspólne. Zawsze jednak wymaga to precyzyjnych uzgodnień co do obiektów, miejsca, czasu i kierunków (sektorów) działań. Pożądane jest przy tym, by dowódca OGU miał możliwość wprowadzania grup LMB w rejonie działań, informowania ich o położeniu głównych obiektów uderzeń i sił własnych, a także bieżącego korygowania ustalonych wcześniej sposobów zwalczania okrętów nieprzyjaciela.

W czasie walki z desantem morskim nieprzyjaciela wydzielone oddziały (pododdziały) KL wykonują kilka uderzeń jednoczesnych. Ze względu na możliwe silne przeciwdziałanie myśliwców nieprzyjaciela lotnicze zgrupowania uderzeniowe muszą być osłaniane w powietrzu przez własne LM.

Po wykonaniu uderzeń na okręty i wojska desantu w rejonie

załadowania szczególnej aktywności działań lotnictwa należy oczekiwać podczas przejścia desantu morzem. W pierwszej kolejności celowo jest dążyć do zatopienia okrętu dozoru radiolokacyjnego, rozbicia przeciwlotniczych zestawów rakietowych okrętów ochrony oraz wiązania w walkach powietrznych i zwalczania lotnictwa myśliwskiego i samolotów (śmigłowców) WRE osłaniających oddziały desantowe i prowadzących zakłócenia radioelektroniczne. W rezultacie działań rzutów zabezpieczających, realizujących powyższe zadania i obejmujących głównie grupy bezpośredniego rozpoznania, osłony i pokonania okrętowej OPL stwarzane są warunki sprzyjające wykonaniu zasadniczego zadania ML. Polega ono na zatapianiu okrętów przewożących desant przez rzut uderzeniowy LMB. Wskazane jest przy tym, by LMB wykonywało atak na okręty desantowe z wielu kierunków w małych odstępach czasowych, najlepiej bezpośrednio z trasy i z wykorzystaniem różnych środków rażenia, w tym przede wszystkim kierowanych pocisków rakietowych.

Potrzeba zwalczania desantu w krótkim czasie, w niewielkim rejonie i w specyficznych warunkach (nad morzem) wymaga realizacji wielu przedsięwzięć, zwłaszcza jeśli uderzenia LMB będą wykonywane jednocześnie z OGU i lotnictwem MW.

Uzgodnione wcześniej obiekty, kierunki i kolejność uderzeń lotnictwa i sił morskich, sposoby wyprowadzania grup samolotów w rejon ZDes, wskazywanie celów, ratownictwo lotnicze nad morzem i inne dane mogą bowiem ulegać nieprzewidzianym zmianom. Spowoduje to konieczność szybkich reakcji

dowództwa KL w zakresie korygowania współdziałania, dowodzenia, zabezpieczenia, sposobów realizacji uderzeń i innych elementów wykonawczych oraz niezwłocznego ich przekazywania do DLMB i plrt uczestniczących w zwalczaniu desantu podczas przejścia morzem.

Równocześnie dowództwo KL będzie kierowało realizacją zadań przez siły uczesniczące w obronie wybrzeża i w lądowej operacji obronnej oraz uchylaniem się oddziałów lotnictwa przed zmasowanymi uderzeniami SNP, prowadzonymi w ramach ogniowego przygotowania desantowania. Ponadto będzie ono doraźnie ustalało dodatkowe pododdziały do zwalczania sił floty z desantem i zapewniało ich okresowe przebazowanie bliżej wybrzeża w celu zwiększenia skuteczności uderzeń. W sumie wszystkie te przedsięwzięcia obrazują zakres najistotniejszych właściwości dowodzenia wydzielonymi siłami KL podczas zwalczania desantu idącego morzem.

Niezwykle ważnym okresem podczas działań KL w obronie wybrzeża będzie zwalczanie desantu w rejonach manewrowania (przeładowania jego sił na środki desantowe) i lądowania. W okresie tym, oprócz okrętów zwalczanych poprzednio, LMB wykonuje również uderzenia na kolejne fale środków desantowo-wyładowczych oraz okręty trałowe idące morzem do punktów lądowania. A zatem częściowo zmienia się rodzaj obiektów uderzeń lotnictwa. Istotnym ograniczeniom ulega także czas reakcji ogniowej KL.

W związku z powyższym zwalczanie desantu w tym etapie wskazane jest realizować uderzeniami jednoczesnymi wydzielonych pododdziałów LMB, z możliwie maksymalną

częstotliwością oddziaływania bojowego. Wymaga to niezwykle sprawnego odtwarzania ich gotowości bojowej do kolejnych wylotów, co nie będzie łatwe ze względu na możliwość intensywnych nalotów (uderzeń) ŚNP nieprzyjaciela. Na podobnej zasadzie wykorzystuje się pododdziały śmigłowców bojowych, które zwalczają czołgi i transportery pływające oraz środki desantowo-wyładowcze podchodzące do punktów lądowania, a także wojska desantu uchwytujące przyczółki i desanty powietrzne wysadzane w rejonie lądowania.

W okresie tym wskazane są również intensywne działania śmigłowców transportowych, przewożących drogą powietrzną wojska z niezagrożonych odcinków w rejon lądowania desantu, a także śmigłowców minujących i zadymiających teren w rejonie przyczółków uchwytywanych przez desanty.

Działania wydzielonych sił KL są elementem ogólnego systemu walki z lądującym desantem oraz wspierającymi go i osłaniającymi innymi siłami nieprzyjaciela. Intensywne działania w stosunkowo niewielkim rejonie prowadzą również wojska lądowe broniące wybrzeża, siły MW, korpusu OP i inne. Wspólne użycie różnych wojsk stworzy konieczność skupienia szczególnej uwagi na zachowaniu bezpieczeństwa działań lotnictwa, szybkiego reagowania na wszelkie zmiany sytuacji, ciągłego korygowania obiektów uderzeń i sposobów ich zwalczania, przecelowywania lotnictwa na nowe obiekty działań oraz podejmowania innych decyzji wynikających z dynamiki działań.

Jeśli zostanie zorganizowane PSD, skąd będzie realizowane dowodzenie wojskami broniącymi wybrzeża, to na ten punkt dowodzenia najwcześniej mogą docierać informacje o zmianach w sytuacji bojowej. Na nim także będzie podejmowanych większość doraźnych decyzji o zwalczaniu lądującego desantu. W związku z tym na PSD wskazane jest rozmieszczenie przedstawicieli KL i ODL, posiadających znaczne uprawnienia w zakresie dowodzenia lotnictwem realizującym zadania w tym etapie obrony wybrzeża. Ich wpólna działalność z przedstawicielami wojsk lądowych i MW oraz utrzymywanie ścisłego kontaktu w grupami i punktami dowodzenia lotnictwem, rozmieszczonymi w związkach i oddziałach wojsk lądowych broniących wybrzeża, a także z przedstawicielami lotnictwa będącymi na SD POW i KZ stworzy bowiem korzystne warunki do dowodzenia wydzielonymi oddziałami (pododdziałami) KL, prowadzącymi działania w tak specyficznych okolicznościach. Sprzyjać będzie również bieżącemu podziałowi zadań między LMB i śmigłowce bojowe oraz doraźnemu korygowaniu współdziałania z innymi wykonawcami zadań, a zwłaszcza z artylerią i siłami uderzeniowymi MW.

Właściwości działań bojowych KL w czasie wsparcia wojsk broniących wybrzeża (na lądzie) nie różnią się istotnie od użycia lotnictwa w operacji obronnej KZ. Wydzielone pododdziały LMB i śmigłowców bojowych według decyzji dowódcy broniącego wybrzeża będą zwalczały siły główne desantu morskiego i powietrznego. Śmigłowce transportowe mogą być użyte do interwencyjnego dowozu sił wzmacniających obronę na zagrożonych kierunkach i przewozu odwodów przeciwdesanto-

wych. Należy również oczekiwać szerokiego wykorzystania śmigłowców do stosowania narzutowych pól minowych i stawiania zasłon dymnych.

Jednocześnie część LMB będzie nadal zwalczała siły nawodne nieprzyjaciela dowożące drogą morską wzmocnienie dla walczących desantów oraz okręty wsparcia ogniowego prowadzące od strony morza uderzenia na broniące się wojska lądowe.

Zadania te lotnictwo najczęściej będzie wykonywało stosując uderzenia kolejne pododdziałów LMB i śmigłowców bojowych, często na wezwanie z pola walki i z zasady w taktycznym (ogniowym) współdziałaniu z wojskami lądowymi (MW) i ich środkami ogniowymi.

Na podkreślenie zasługuje celowość takiego użycia sił KL, aby uderzenia LMB i śmigłowców bojowych, a także zadania wykonywane przez inne śmigłowce sprzyjały izolowaniu desantu morskiego od desantu powietrznego, a także izolowaniu desantów od sił głównych nieprzyjaciela nacierających wzdłuż wybrzeża morskiego. Ułatwiać to będzie likwidowanie (rozbijanie) desantów walczących oddzielnie, a zatem słabszych. Na przebieg walki z desantami znaczący wpływ będą miały także działania KL przeciwko zasadniczemu zgrupowaniu uderzeniowemu nieprzyjaciela nacierającemu na kierunku lądowym. Zwalczanie sił głównych i odwodów, śmigłowców uzbrojonych na lądowiskach i innych najistotniejszych elementów ugrupowania będzie zmniejszało tempo natarcia nieprzyjaciela i stwarzało bardziej dogodne warunki wojskom broniącym wybrzeża do rozbijania desantów prowadzących działania na lądzie.

W czasie działań bojowych KL w obronie wybrzeża będą istniały jednak bardzo skomplikowane warunki wykonywania zadań. Wpłynie na to przede wszystkim posiadanie przez nieprzyjaciela inicjatywy operacyjnej oraz przewagi na morzu i w powietrzu. Czynniki te bowiem wręcz determinują możliwość prowadzenia przez nieprzyjaciela zarówno operacji zaczepnej wojsk lądowych, jak i desantowania wojsk od strony morza.

Aby utrzymać tę przewagę, zwłaszcza w powietrzu, nieprzyjaciel będzie dążył do systematycznego rozbijania (przełamywania) systemu OP na wybranych kierunkach oraz niszczenia lotnictwa na lotniskach. A zatem lotniska i bazujące na nich oddziały KL będą szczególnie zagrożone uderzeniami z powietrza. Muszą więc być one stale w gotowości do wyjścia spod uderzeń nieprzyjaciela z powietrza, natomiast siły naziemne lotnictwa - do OPL rejonów (lotnisk) ich dyslokacji.

Ze względu na przewidywane niszczenie lotnisk, a także z uwagi na równoczesne działania w lądowej operacji obronnej, oddziały i pododdziały lotnictwa będą zmuszone do częstych przebazowań oraz doraźnego wykorzystywania różnych lotnisk i drogowych odcinków lotniskowych.

Trzeba przy tym uwzględnić, że do czasu prowadzenia obrony wybrzeża wiele lotnisk zostanie zniszczonych i zaminowanych, w wyniku uderzeń nieprzyjaciela realizowanych w ramach powietrznej i lądowej operacji zaczepnej.

W rezultacie sieć lotnisk dysponowanych przez KL ulegnie znacznemu zmniejszeniu i niejednokrotnie na jednym lotnisku (w bazie) doraźnie będą bazowały eskadry z różnych pułków

lotnictwa. Warunki te utrudniają zabezpieczenie działań bojowych lotnictwa, wydłużając czas odtwarzania gotowości bojowej do kolejnych wylotów, stworzą problemy w sprawnym organizowaniu działań i dowodzeniu wydzielonymi siłami KL. Jednocześnie zmuszą do ciągłego przywracania zdolności eksploatacyjnej uszkodzonych lotnisk oraz likwidacji innych skutków uderzeń nieprzyjaciela z powietrza i z ziemi.

Trudne warunki działań KL w obronie wybrzeża będą wynikały także z konieczności pokonywania silnego systemu OPL nieprzyjaciela, zwłaszcza w czasie zwalczania desantu. Dalekonośna OPL fregat, niszczycieli i innych okrętów wzmocniona etatowymi środkami przeciwlotniczymi przewożonych wojsk, osłona desantu przez LM, wykorzystanie samolotów (śmigłowców) WRE i innych spowoduje, że oprócz ścisłej synchronizacji działań KL z siłami korpusu OP i MW, wszechstronne zabezpieczenie wykonania zadań w powietrzu może być jednym z najważniejszych warunków skutecznego zwalczania desantów. Wymagać to będzie wydzielania różnych grup taktycznego przeznaczenia (np. demonstracyjnej, rozbijania OPL okrętów, bezpośredniego rozpoznania, uderzeniowych) oraz ich osłony przez własne LM.

Dodatkowym utrudnieniem podczas zwalczania przez KL sił nawodnych nieprzyjaciela w morzu jest dość częsty brak widzialności horyzontu naturalnego, występujące problemy we wzrokowej ocenie wysokości lotu i wykryciu celu (szczególnie przy wzburzonym morzu i locie załóg na bardzo małej wysokości) oraz częste zjawisko słabej widzialności poziomej i ukośnej. Utrudnienia te spowodują, że w czasie realizacji

zadań nad morzem wystąpi szybsze zmęczenie personelu latającego niż podczas prowadzenia działań na kierunku lądowym. Potęgować te trudności może konieczność prowadzenia działań w nocy. Trzeba się bowiem liczyć z tym, że zwłaszcza desant nieprzyjaciela może przechodzić morzem w nocy, lądowanie zaś odbywało się będzie po świcie.

Jeśli dodatkowo uwzględni się potrzebę równoczesnych działań KL na kierunku lądowym (przeciwko zgrupowaniu uderzeniowemu nieprzyjaciela nacierającemu wzdłuż wybrzeża) i nie zawsze stosowanie optymalnych środków rażenia w czasie walki z siłami floty i desantami, to można z dużym prawdopodobieństwem założyć, iż bardzo trudne warunki działań znacznie zmniejszą skuteczność użycia lotnictwa w obronie wybrzeża. Musi to być uwzględnione zarówno podczas planowania, jak i prowadzenia obrony wybrzeża przez wojska lądowe i marynarkę wojenną.

4.4. Udział wojsk obrony powietrznej w prowadzeniu obrony wybrzeża morskiego.

Uwzględniając możliwości bojowe współczesnych i perspektywicznych ŚNP (głównie duży zasięg środków rażenia i przenoszenia) oraz inne uwarunkowania wojenne, najbardziej adekwatnym sposobem prowadzenia obrony powietrznej w skali operacyjnej (kraju), w tym obrony wybrzeża morskiego, jest osłona strefowa. Głównym założeniem takiej OP jest zwalczanie ŚNP po to aby zmniejszyć ogólny potencjał powietrzny przeciwnika i w konsekwencji wywalczyć przewagę w powietrzu.

Ten sposób prowadzenia OP tylko pośrednio związany jest z konkretnymi obiektami osłony i prowadzony jest lotnictwem myśliwskim oraz wojskami rakietowymi, wyposażonymi w przeciwlotnicze zestawy rakietowe dużego, średniego i małego zasięgu, wspieranymi działaniami lotnictwa myśliwsko-bombowego i rakietami Z-Z.

Najlepszą formą realizacji strefowej OP są operacje przeciwpowietrzne prowadzone w ramach operacji powietrznych.

Nieodłącznym elementem każdej OP, obok strefowej, jest bezpośrednia (obiektowa) OP, ukierunkowana na osłonę konkretnych obiektów przed ŚNP atakującymi z małych odległości i wysokości. Za bezpośrednią OP powinien odpowiadać dowódca (odpowiedzialny) każdego obiektu (ZT, oddziału, pododdziału, obiektu administracyjnego, przemysłowego itp.).

Umiejętne łączenie strefowej (pośredniej) i bezpośredniej OP jest jednym z podstawowych warunków skuteczności obrony powietrznej wojsk, biorących udział w obronie wybrzeża morskiego.

Przy tych założeniach, OP powinna być realizowana przez dwie odrębne i niezależne względem siebie, ale uzupełniające się funkcjonalnie, struktury.

Pierwsza z nich przeznaczona byłaby do prowadzenia operacji przeciwpowietrznych. W jej składzie powinny znaleźć się wszystkie siły i środki do tego predysponowane, a więc lotnictwo myśliwskie, średniego i małego zasięgu, jednostki WRE oraz siły i środki rozpoznania. Prowadzone przez tę strukturę organizacyjną operacji przeciwpowietrzne byłyby -

po uzgodnieniu - wspierane działaniami innych struktur, takich jak jednostki LMB, WRiArt., grupy specjalne i inne, w ramach operacji powietrznych.

Druga struktura OP miałaby charakter powszechny, tzn. byłaby nieodłączną częścią każdej jednostki (ZO, ZT, oddziału, pododdziału) wszystkich rodzajów sił zbrojnych i wojsk, biorących udział w obronie wybrzeża morskiego, jak również obiektów pozamilitarnych, w zależności od ich potrzeb i możliwości. Przykładowo w wojskach lądowych, ze względu na specyficzny charakter ich zagrożeń powietrznych, do wypełniania funkcji bezpośredniej OP byłyby powołane oddzielne, wyspecjalizowane struktury organizacyjne, analogicznie do dotychczasowych wojsk OPL. Natomiast inne, mniej ważne obiekty nie musząc dysponować wyspecjalizowanymi jednostkami, mogą funkcje bezpośredniej OP wypełniać tylko w ramach powszechnej OP.

W obronie powietrznej wybrzeża morskiego jednostkami rakietowymi średniego i małego zasięgu powinno tworzyć się silną obronę strefową na głównych kierunkach zagrożenia, a w wyjątkowych przypadkach również mogą one być przeznaczone do obrony strefowej szczególnie ważnych obiektów (na przykład portów i baz morskich). Natomiast LM i środki WRE należy w całości użyć w obronie strefowej, w celu pełnego wykorzystania manewrowości LM i zasięgu bojowego oddziaływania tych dwóch środków.

Dla pełnej realizacji tak ujmowanych sposobów prowadzenia OP konieczne jest posiadanie nowej generacji

zarówno naziemnych środków walki jak i samolotów myśliwskich oraz udoskonalonych środków rozpoznania i dowodzenia.

W wojskach rakietowych powinny to być wyłącznie mobilne, wielokanałowe, odporne na destrukcję przeciwnika oraz skuteczne w każdych warunkach zestawy. Natomiast w lotnictwie myśliwskim samoloty manewrowe, o stosunkowo dużym zasięgu bojowego oddziaływania i silnym uzbrojeniu.

Dysponując małą liczbą naziemnych środków OP (głównie WR), celowym jest ich użycie wyłącznie do obrony bezpośredniej (obiektowej) wojsk biorących udział w obronie wybrzeża morskiego, tworząc w tej sytuacji lotnictwem myśliwskim obronę strefową na głównych kierunkach zagrożenia uderzeniami ŚNP.

Za podstawowy sposób współdziałania LM i naziemnych środków OP należy przyjąć obecnie podział stref działania. Stanowi on wprawdzie znaczne ograniczenie swobody (przestrzeni) działania lotnictwa myśliwskiego, ale trudno dostrzec inny, bardziej radykalny sposób zapewnienia bezpieczeństwa własnym samolotom. Możliwość zaniechania tego sposobu współdziałania z pewnością spowodują nowoczesne rozwiązania techniczne, dające pełną gwarancję rozróżniania własnych samolotów i przeciwnika przez naziemne środki OP. Wówczas podział stref działania nie będzie już konieczny.

Dostarczanie informacji o zagrożeniu powietrznym oraz informowanie wszystkich zainteresowanych o sytuacji powietrznej powinno być jednolite w skali całego systemu obronnego państwa. Powołane w tym celu jednostki rozpoznania powinny mieć konkretnie sprecyzowane wymagania informacyjne

co do ich formy i treści. Wymagania te powinny obejmować między innymi: przestrzeń odpowiedzialności informacyjnej, czasową ciągłość informacyjną, identyfikowane parametry obiektów powietrznych, sposób kodowania informacji oraz ich dostępność.

Każdy potencjalny odbiorca informacji (jednostka specjalistyczna OP, każda inna jednostka wojskowa czy jakikolwiek organ cywilny), biorący udział w obronie wybrzeża morskiego, powinien decydować o skali, zasięgu i liczbie parametrów odbieranych informacji. Jeżeli dostarczana, standaryzowana informacja nie zadawala specyficznego odbiorcę, wówczas powinien dysponować on swoimi uzupełniającymi środkami rozpoznania.

BIBLIOGRAFIA

1. Biuletyn Informacyjny nr 2(157). MON 1981.
2. Biuletyn Informacyjny nr 3(138). MON 1987.
3. Biuletyn Informacyjny nr 1(53). MON 1988.
4. Z. BIEŻUŃSKI: Obrona wybrzeża morskiego. ASG WP 1989.
5. Z. BIEŻUŃSKI: Obrona wybrzeża morskiego. ZN ASG WP nr 2/53/88.
6. Z. BIEŻUŃSKI: Przeciwdesantowa obrona wybrzeża morskiego. Skrypt, ASG WP, 1990.
7. Z. BIEŻUŃSKI: Przygotowanie i prowadzenie obrony wybrzeża morskiego, OBRONA-4, AON 1991.
8. Z. BIEŻUŃSKI: Obrona wybrzeża morskiego. Koncepcja strategicznego użycia SZ w działaniach na terytorium kraju. AON 1991.
9. L. CIBOROWSKI: Rozpoznanie radioelektroniczne szczebla taktycznego wojsk lądowych. Podręcznik AON 1989.
10. B. CHOCHA: Obrona terytorium kraju. MON 1965.
11. R. CZECZOT: Obrona wybrzeża. WIN-W 1931.
12. W. GLIŃSKI: Morskie operacje desantowe. Gdańsk 1969.
13. Instrukcja działań bojowych wojsk rakietowych i artylerii wojsk lądowych. cz. I, MON 1987.
14. Konflikt brytyjsko-argentyński o wyspy Falklandy. MON 1983.
15. M. KRUSZYŃSKI: Działania bojowe pułku zakłóceń radioelektronicznych. Skrypt AON 1984.
16. M. KRUSZYŃSKI, Z. MAGNUCKI: Walka radioelektroniczna w działaniach bojowych dywizji. ASG WP 1986.

17. Kierowanie wsparciem logistycznym pułku i dywizji w obronie. Skrypt. AON 1991.

18. S. KOZIEJ: Operacyjno-strategiczne problemy użycia i działania Wojska Polskiego w latach dziewięćdziesiątych. AON 1991.

19. Leksykon wiedzy wojskowej. MON 1979.

20. Mała encyklopedia wojskowa. MON 1967.

21. J. MOLAK: Obrona wybrzeża morskiego. AON 1991.

22. K. NOŻKO: Operacja obronna armii. ASG WP 1989.

23. Obrona przeciwlotnicza wojsk na szczeblach operacyjnych - studium teoretyczne. AON.

24. Obrona przeciwlotnicza wojsk na szczeblach operacyjnych - cz. III. AON.

25. Obrona przeciwlotnicza wojsk na szczeblach taktycznych. Podręcznik. AON.

26. Obrona terytorialna i cywilna RFN, WB, H, D, B. NIB 1987.

27. Obrona terytorium kraju. Podręcznik. ASG WP 1983.

28. H. PIEKARSKI: Założenia i zasady walki radioelektronicznej. Podręcznik. ASG WP 1978.

29. A. RZEPNIEWSKI: Obrona wybrzeża morskiego w 1939 r. Przygotowanie i prowadzenie. MON 1964.

30. F. SKIBIŃSKI: Ardeny. MON 1966.

31. F. SKIBIŃSKI: Bitwa o Kretę. MON 1983.

32. Sowietskaja wojennaja encykłopedia. MON SSSR, Moskwa 1978.

33. Słownik podstawowych terminów wojskowych. MON 1977.

34. Sygnały. ASG WP, nr 9/89.

35. WPZ nr 4. Szt.Gen. 1972.

36. Wsparcie logistyczne wojsk w operacji obronnej. Materiał do studiowania. AON 1992.

37. Wojska rakietowe i artyleria w operacji i walce. Podręcznik. AON 1990.

38. J. WIĘCEK, B. BIERNACIK: Materiały do studiowania. "Artyleria w walce". AON 1992.

39. Vademecum wojsk rakietowych i artylerii. MON 1989.

40. Zbiór materiałów z sympozjum naukowego przeprowadzonego w POW nt. "Przygotowanie i prowadzenie obrony wybrzeża morskiego". Dowództwo POW. Bydgoszcz 1989.

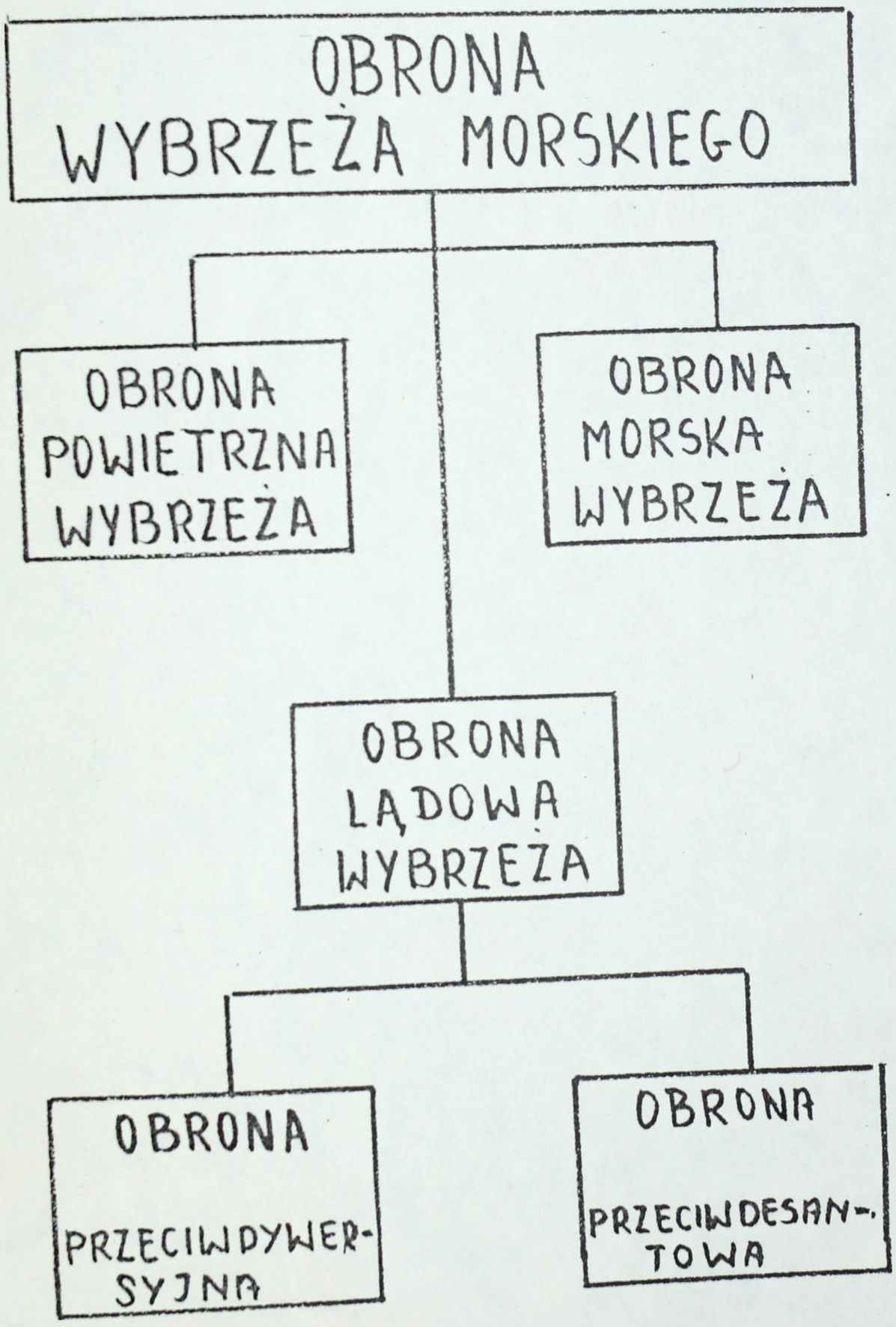
41. Zwalczanie broni pancernej nieprzyjaciela przez wojska rakietowe i artyleria w operacji obronnej armii. Opracowanie teoretyczne. ASG WP 1988.

Wydrukowano w 1 egz.
Egz.nr 1 - Bibl.Gł.DZN
Wyk.: Zespół oficerów
Druk: W.B. dn. 18.11.92
Nr ke.mesz.: PE 8/KSO/92

Dodatkowo powielono w 3 egz.
Egz.nr 2-4 - Bibl.Gł.DZN
Druk AON nr PE 789/WW

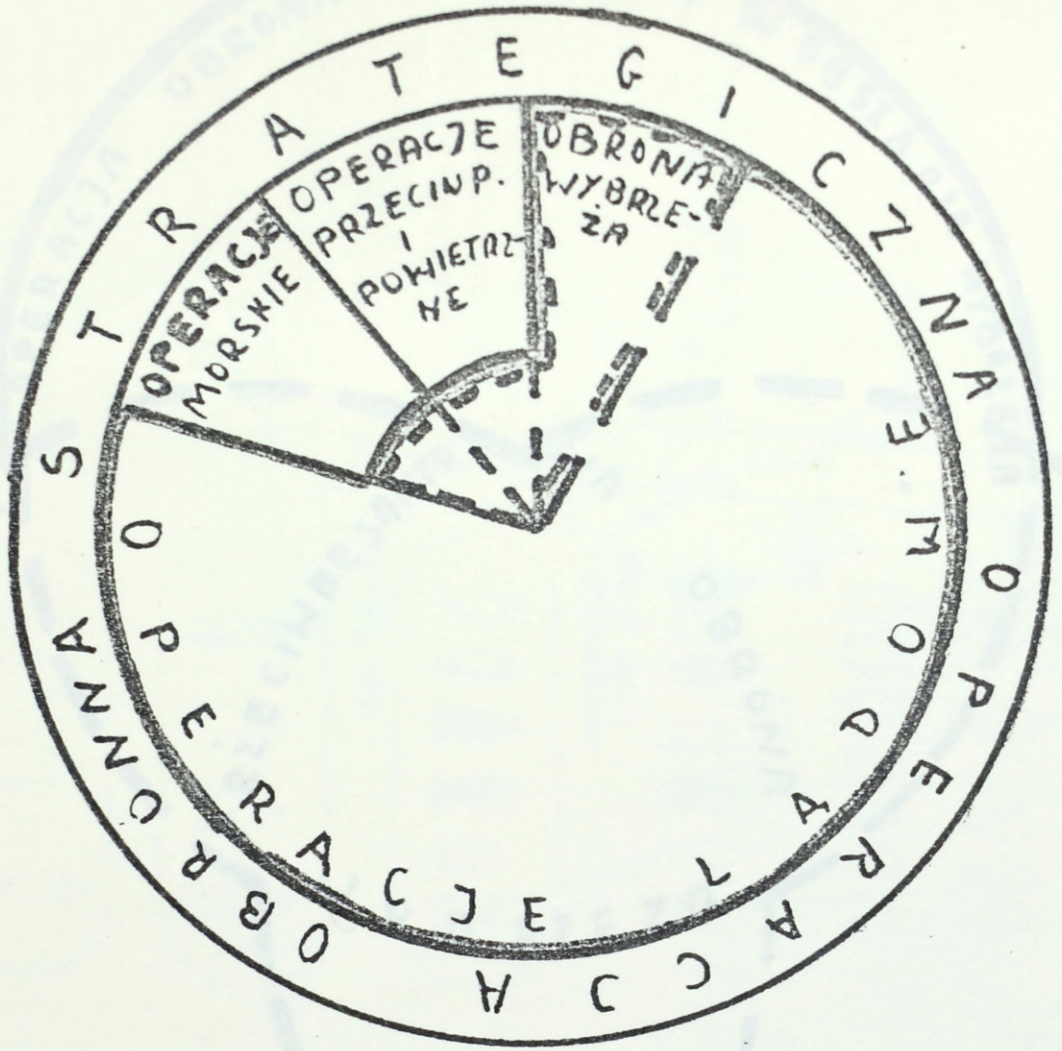
Załącznik nr 1

STRUKTURA OBRONY WYBRZEŻA

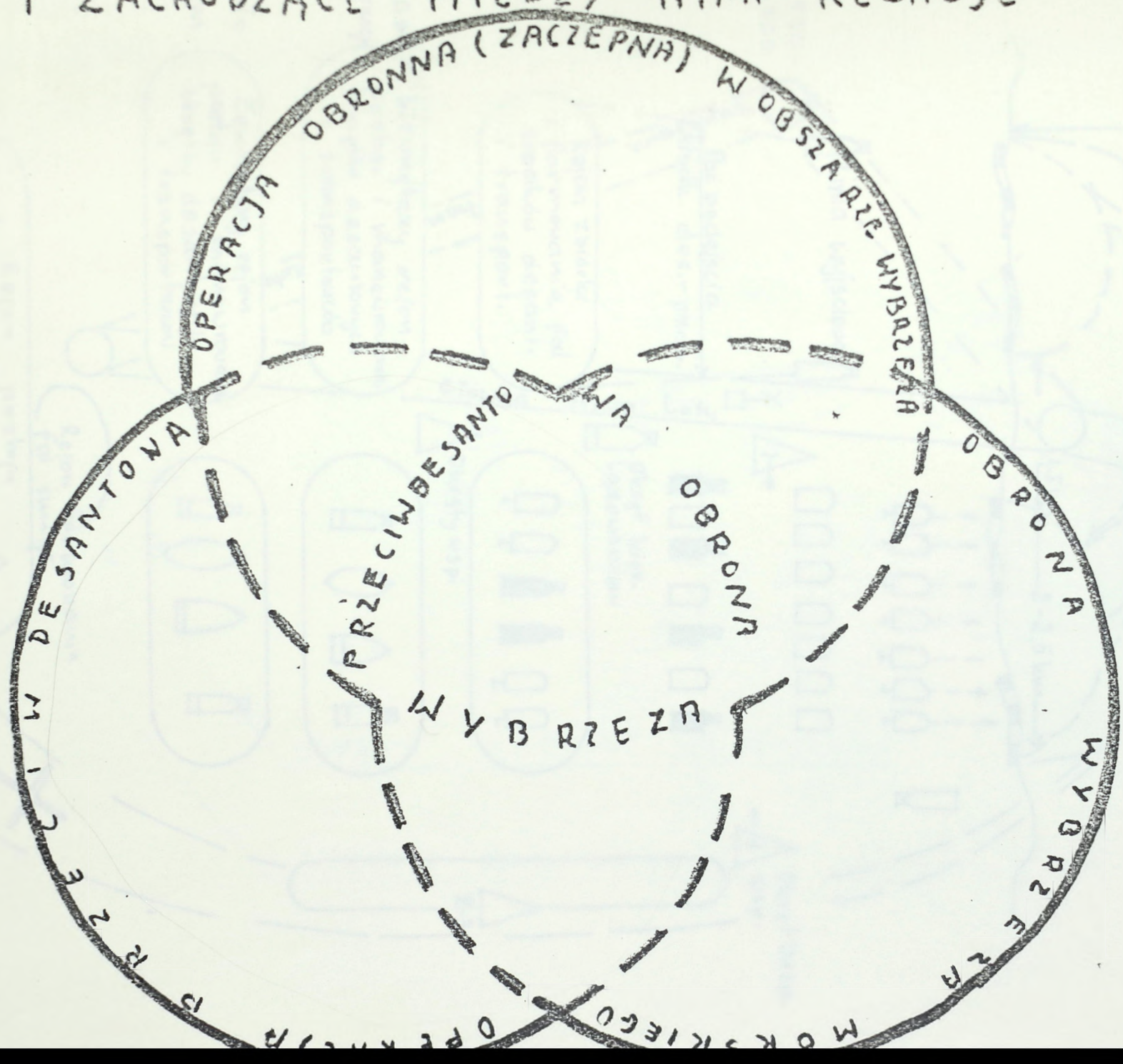

Załącznik nr 2

MIEJSCE OBRONY WYBRZEŻA MORSKIEGO W STRATEGICZNEJ OPERACJI OBRONNEJ

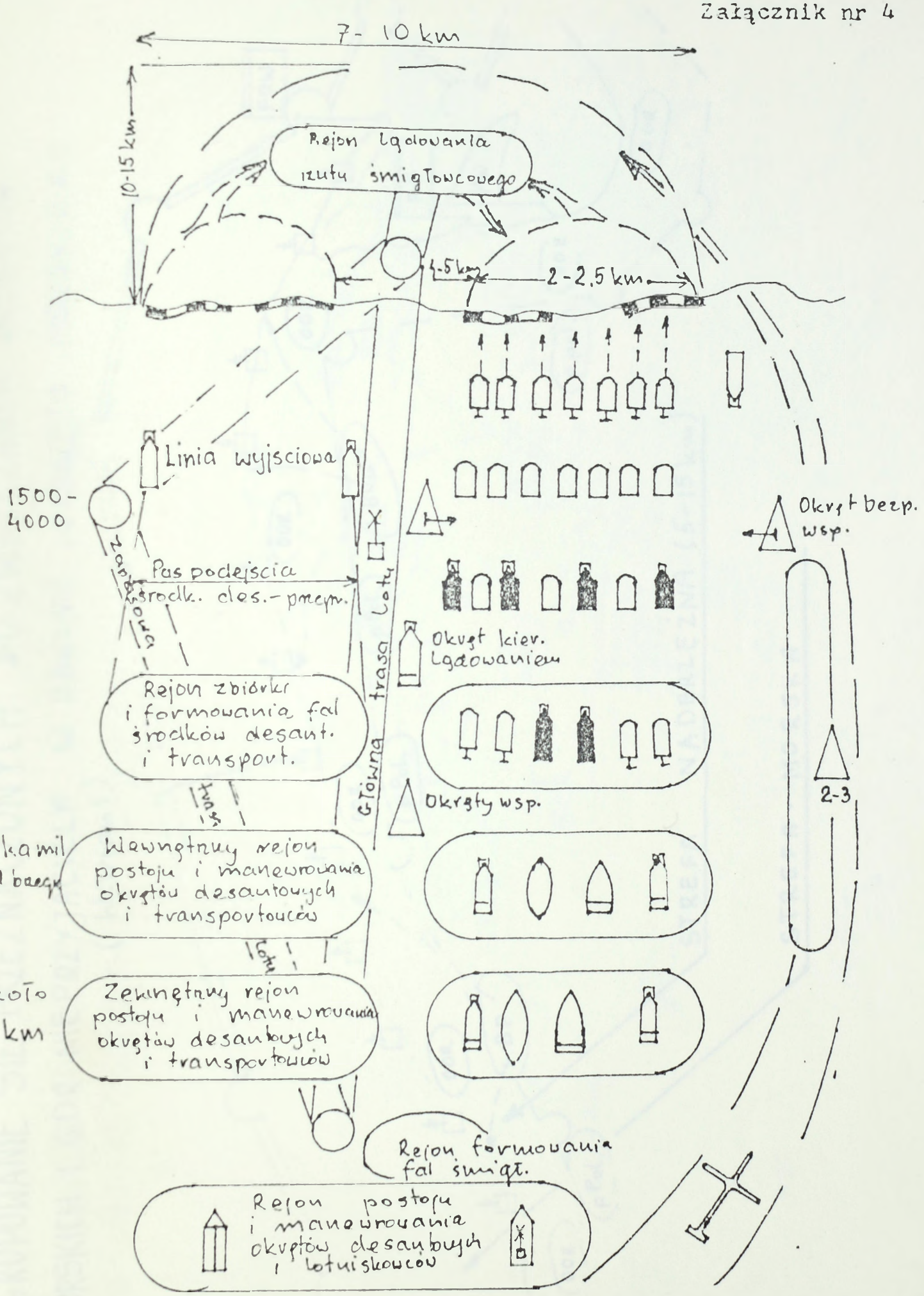

PODSTAWOWE POJĘCIA DOTYCZĄCE OBRONY WYBRZEŻA I ZACHODZĄCE MIĘDZY NIMI RELACJE

Załącznik nr 3

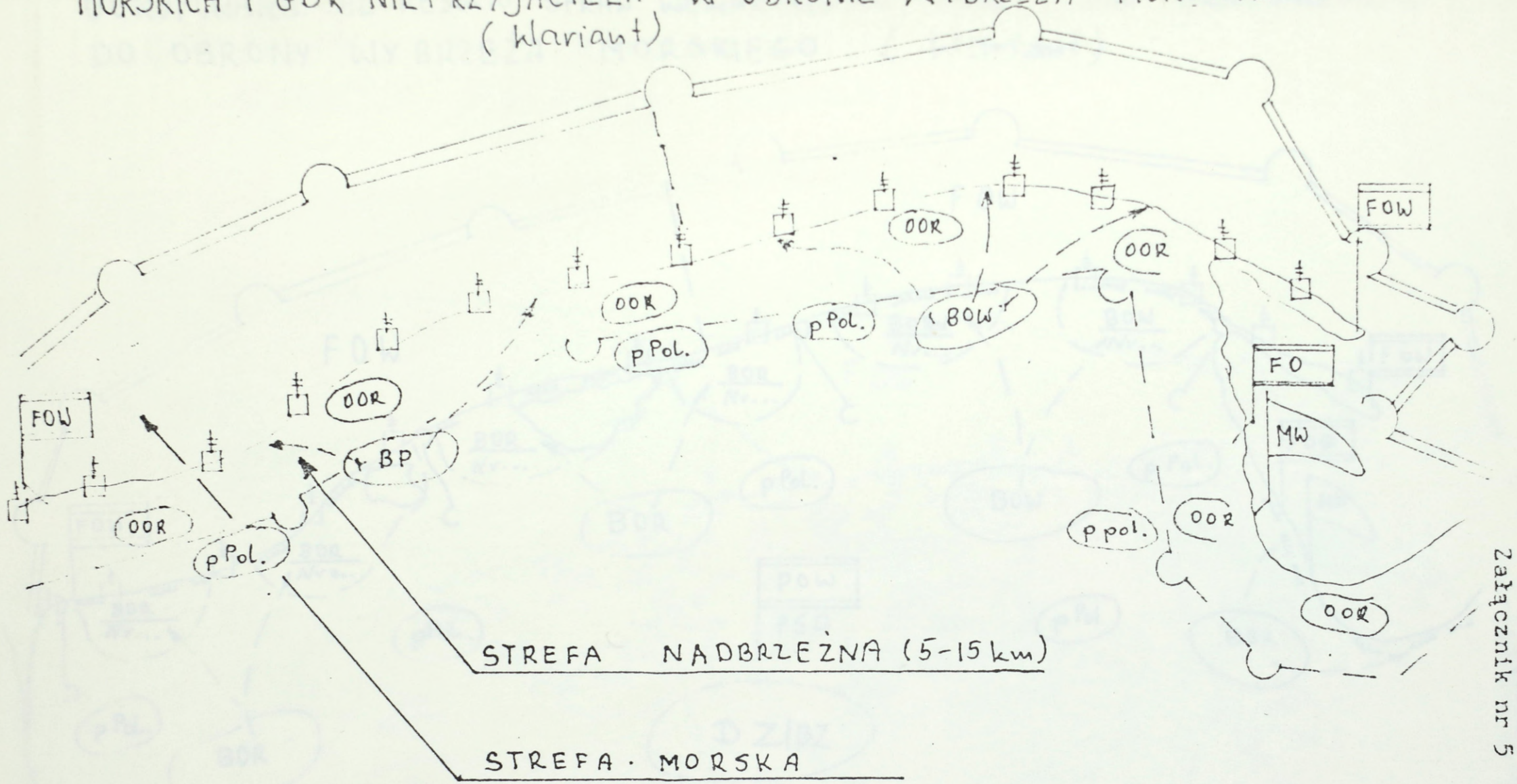
Załącznik nr 4

LĄDOWANIE DESANTU MORSKIEGO W SILE BRYGADY (Wariant)

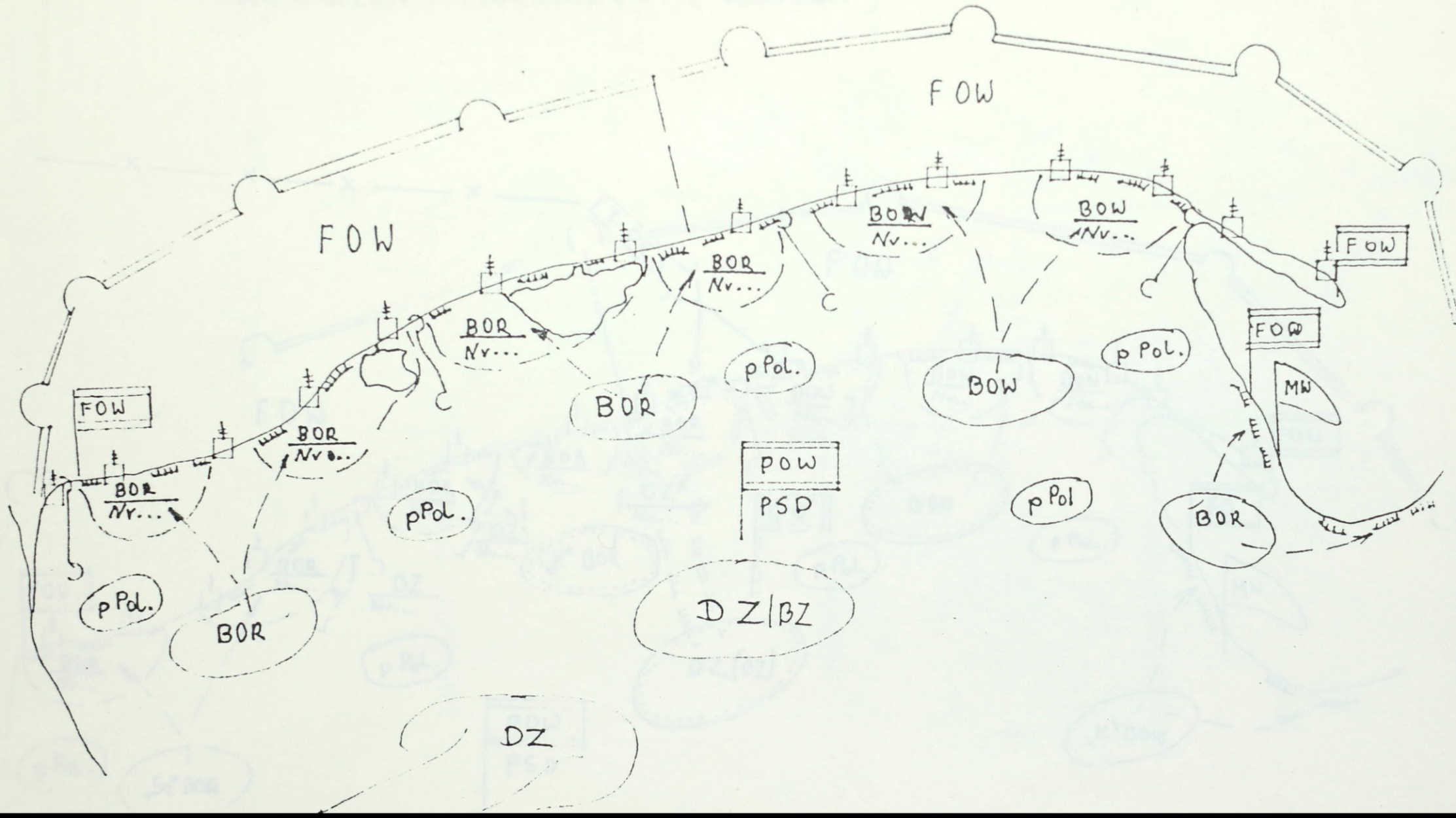
UGRUPOWANIE SIŁ PRZEZNACZONYCH DO ZWALCZANIA DESANTÓW MORSKICH I GDR NIEPRZYJACIELA W OBRONIE WYBRZEŻA MORSKIEGO

(wariant)

Załącznik nr 5

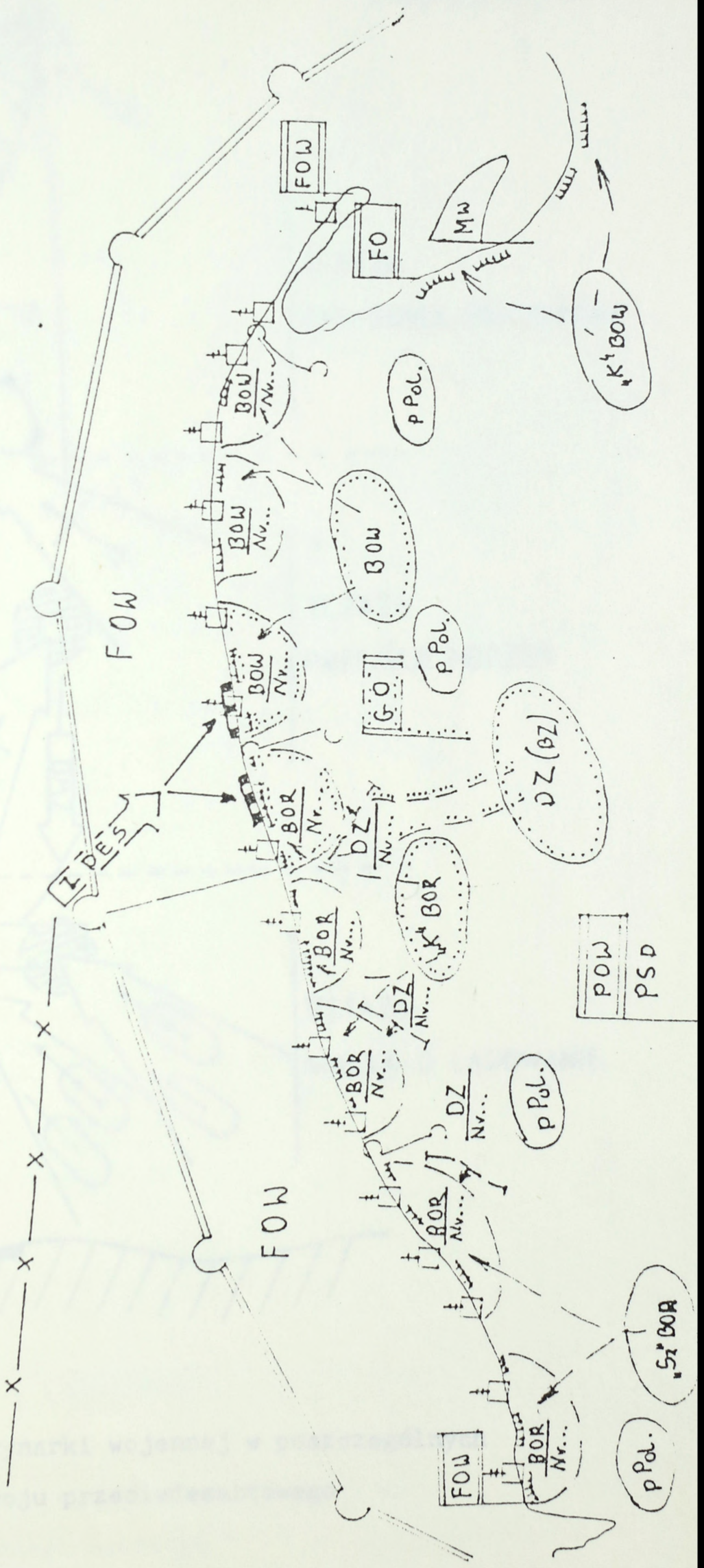
UGRUPOWANIE SIŁ RESORTU SPRAW WEWNETRZNYCH, POW I MW PRZEZNACZONYCH DO OBRONY WYBRZEŻA MORSKIEGO (Wariant)

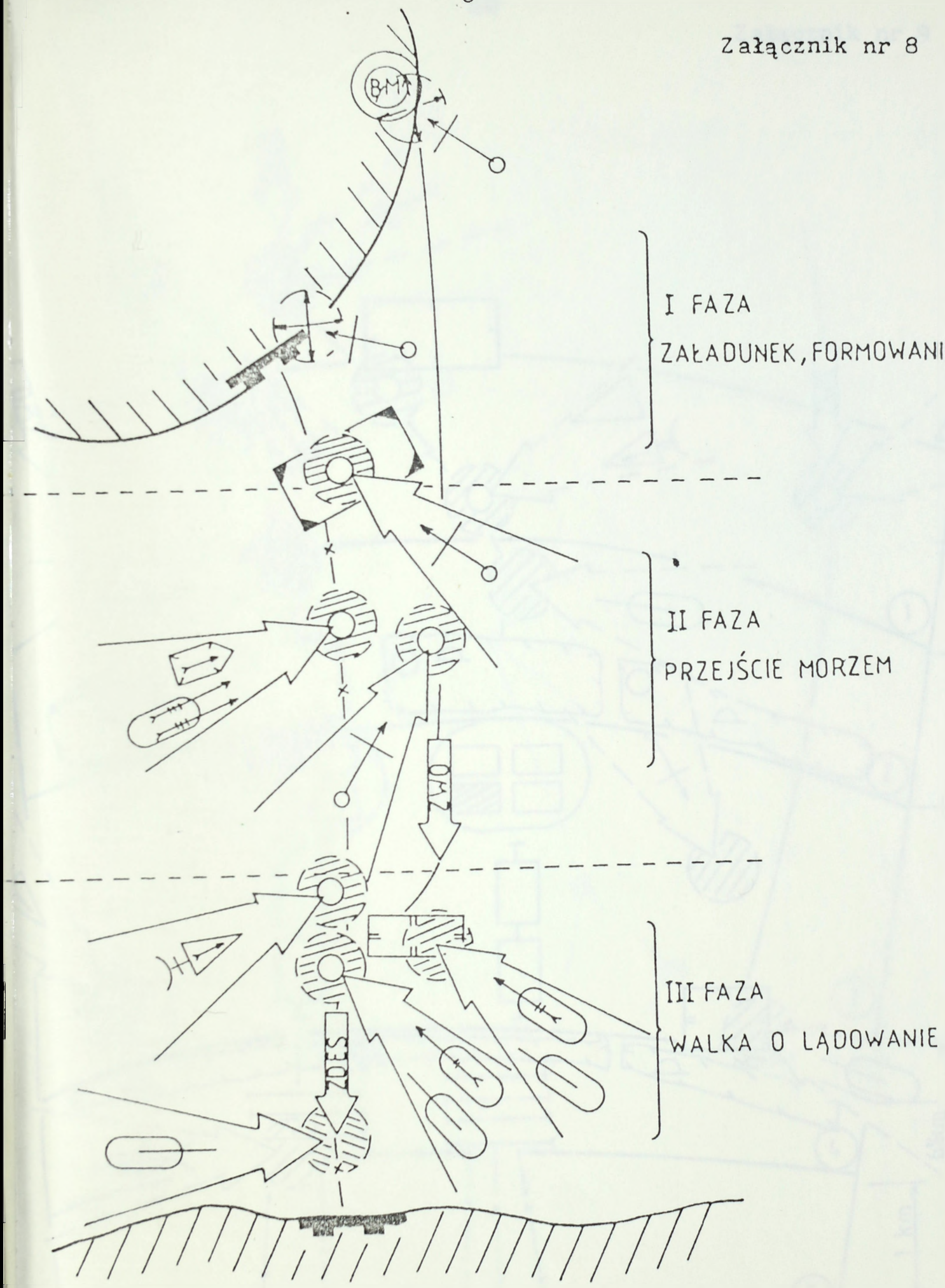
Załącznik nr 6

Załącznik nr 7

UGRUPOWANIE SIŁ PRZEZNACZONYCH DO OBRONY
WYBRZEŻA MORSKIEGO (wariant)

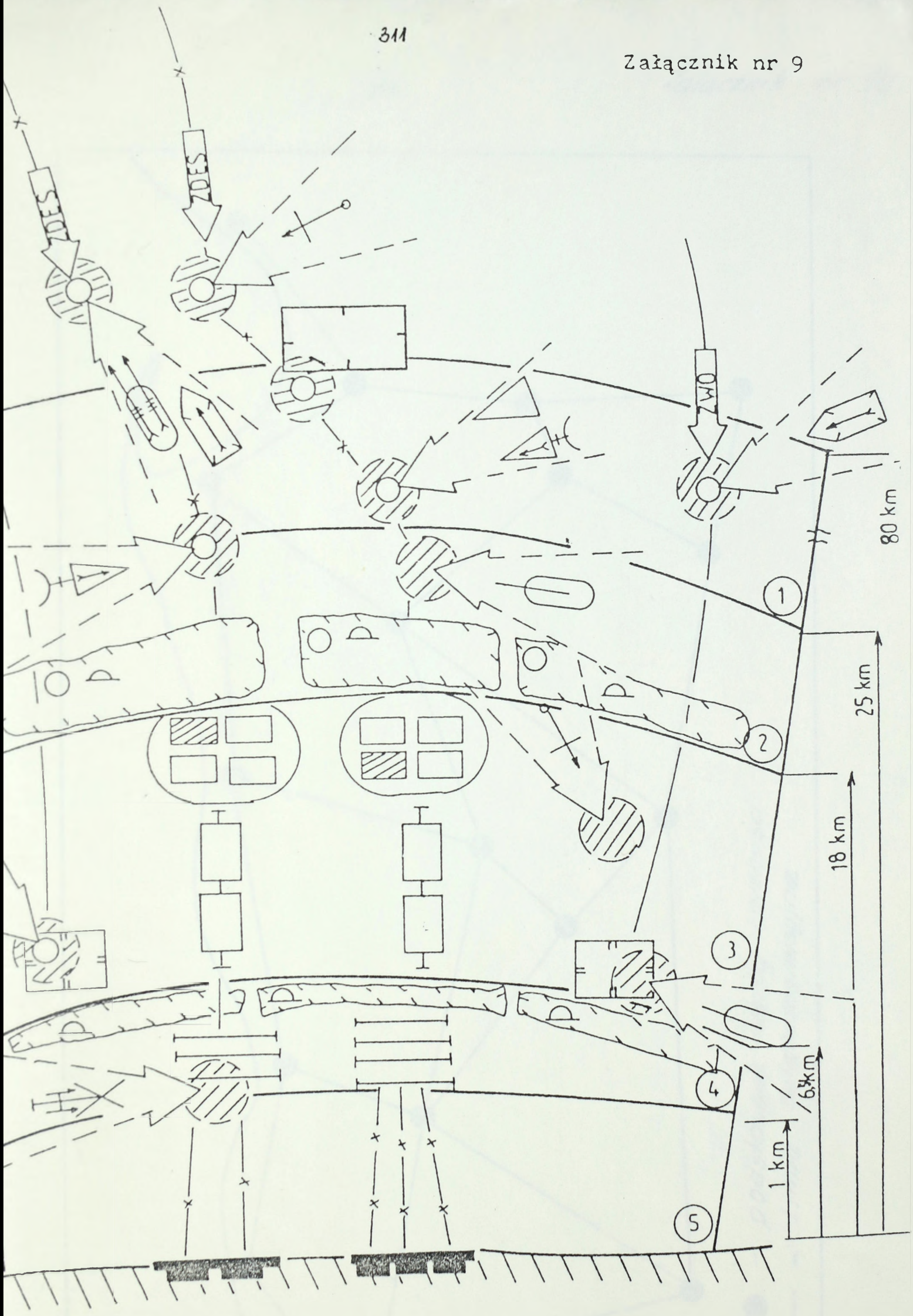

Załącznik nr 8

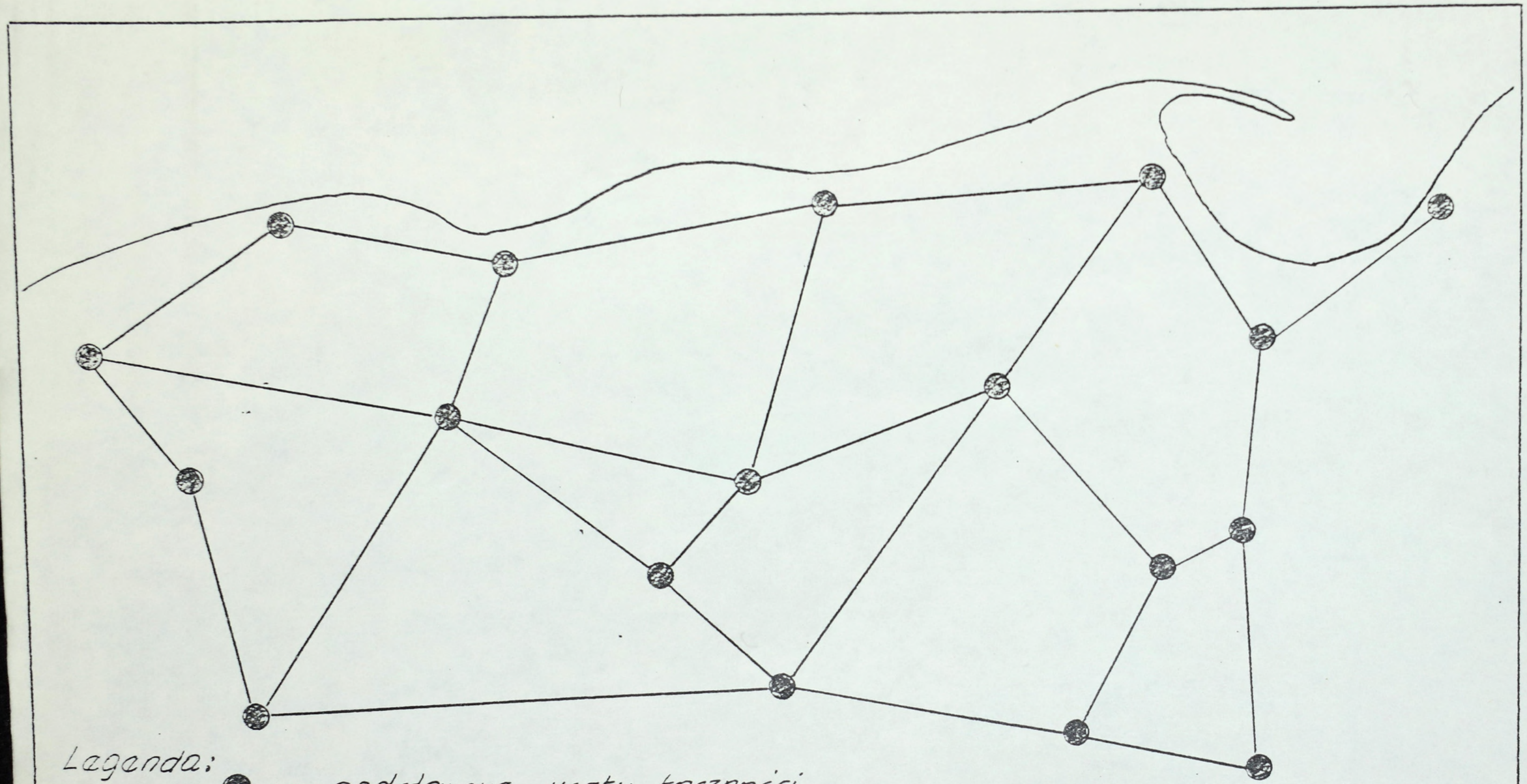
Udział sił marynarki wojennej w poszczególnych fazach boju przeciwdesantowego

Załącznik nr 9

Jednolity system ognia na podejściach do bronionego wybrzeża

PODSTAWOWA SIEĆ ŁĄCZNOŚCI POW

Legenda:

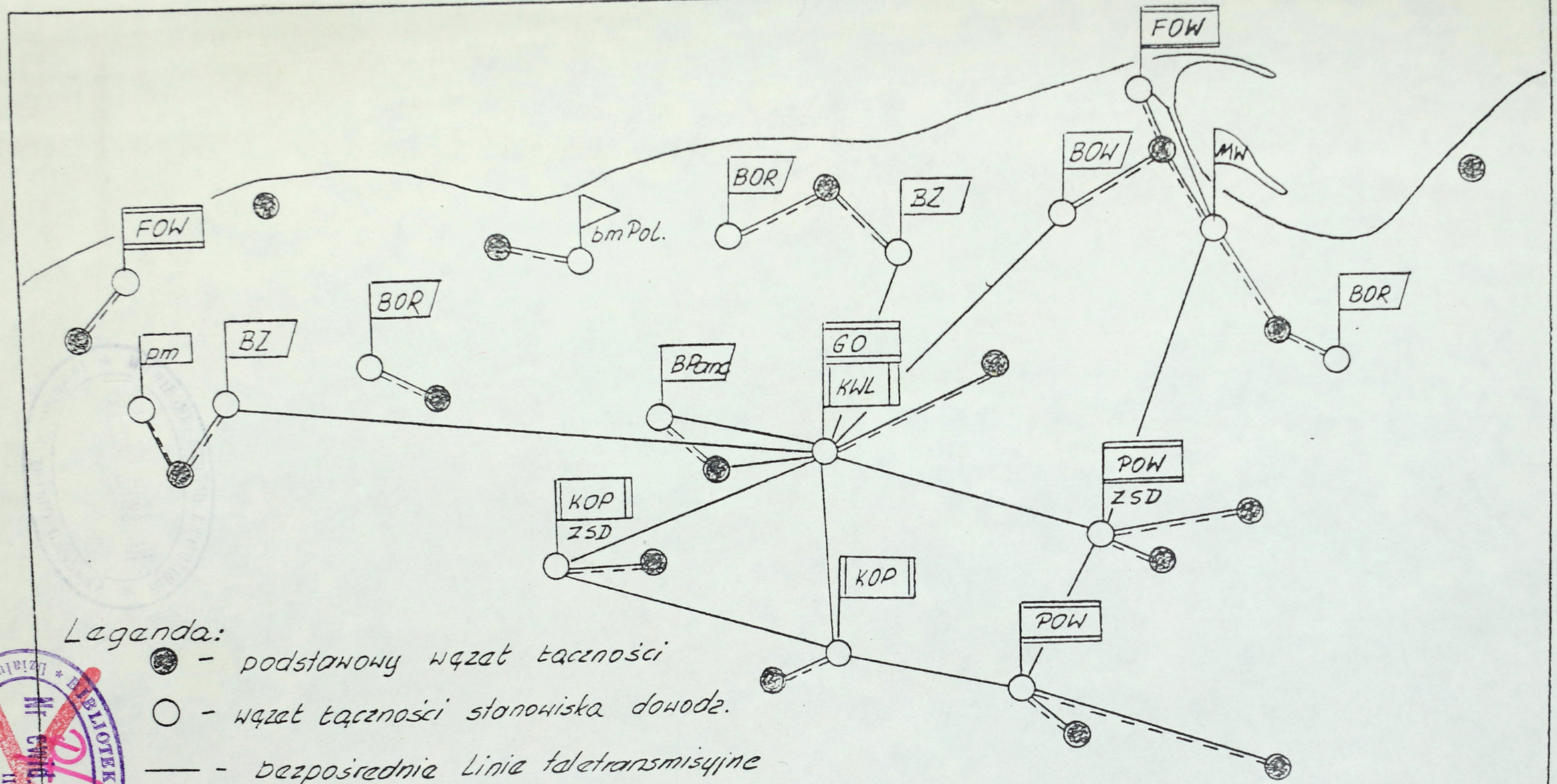
● - podstawowe węzły łączności

—— - Linie teletransmisyjne

Załącznik nr 10

312

/Wariant/

Legenda:

● - podstawowy węzeł łączności

○ - węzeł łączności stanowiska dowodz.

—— - bezpośrednie Linie teletransmisyjne

=== - Linie dowiązań

Uwaga: dla czytelności rysunku pominięto Linie teletransmisyjne sieci podstawowej POW oraz węzły łączności zapasowych stanowisk dowodzenia KWL i brygad.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA Akademii Obrony Narodowej

Załącznik nr 14

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 55761
Akademii Obrony Narodowej